

BIBLIOTECA
PENTRU
TOȚI

Campania de Promovare a Culturii
este susținută și realizată în cooperare cu
Ministerul Culturii și Patrimoniului Național

Colecția „Biblioteca pentru toți” le-a oferit cititorilor români vreme de o sută de ani capodoperele literaturii române și universale, iar în 2009 s-a relansat cu gândul de a reedita titlurile clasice ale literaturii române. Îi vom reciti pe autorii ale căror opere ne-au însoțit viața și le vom lăsa de aici înainte moștenire celor dragi nouă cărțile devenirii noastre și ale devenirii lor. Un recurs cu care *Jurnalul Național* v-a obișnuit în ultimii ani de existență, recursul la România, care de acum va însemna un recurs la patrimoniul cultural național prin „Biblioteca pentru toți”, recurs ce va statua totodată răspândirea și păstrarea acestuia.

Marius Tucă
Jurnalul Național

ION BĂIEȘU

BALANȚA

Imbort 83

ION BĂIEȘU

BALANȚA

Ediție necenzurată

Prefață de Lucian Chișu

JURNALUL
NĂȚIONAL

București, 2011

Ediția de față reproduce textul din Ion Băieșu, *Balanța*, ediția a II-a, necenzurată,
Editura Minerva, București, 1990, ediție revăzută de autor.

Tabel cronologic și referințe critice de Mihai Iovănel

Fotografii din arhiva familiei și din arhiva lui Ionel Cucu

Copyright text © Radu Băieșu

Copyright © 2011 Editura ART, pentru prezenta ediție

Prelucrare detaliu suprapertă: Bogdan Mitea

JURNALUL NATIONAL

Director: Marius Tucă

Director general: Dan Matiescu

Coordonator colecție: Ana-Maria Vulpescu

Date despre colecția BIBLIOTECA PENTRU TOȚI:

www.jurnalul.ro; www.bibliotecapentrutoti.ro

Piața Presei libere nr.1,
Corp D, etaj VIII, București, Sector 1,
tel.: 021-318 20 37, fax: 021-318 20 35
E-mail: editura.jurnalul@jurnalul.ro

EDITURA
ART

GRUPUL EDITORIAL ART

Comenzi – Cartea prin poștă

C.P. 78, O.P. 32, cod 014810, sector 1, București
tel.: (021) 224.01.30, 0744.300.870, 0721.213.576;
fax: (021) 224.32.87

Redactor: Ioana Mitea

Tehnoredactare și prepress: Bogdan Mitea

Producție: Walter Weidle

Tipărit la Radin Print, prin reprezentantul pentru România
4 Colours Advertising, www.4colours.ro

Radin print

4 Colours

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BĂIEȘU, ION

Balanța / Ion Băieșu ; pref. de Lucian Chișu;

tabel cronologic și referințe critice de Mihai Iovănel.

- București : Art, 2011

ISBN 978-973-124-652-9

I. Iovănel, Mihai (tab. cronologic)

II. Chișu, Lucian (pref.)

821.135.1-31

CRONOLOGIE

1933 – Pe 2 ianuarie, în satul Băiești, comuna Aldeni, județul Buzău, se naște Ion Mihalache (viitorul scriitor Ion Băieșu), fiul Aureliei și al lui Ion Mihalache, țărani.

1940 – 1944 – Urmează școala primară în Băiești și într-un sat din vecinătate, Poponeți. Copilăria și adolescența sunt marcate de sărăcie și foame (evocă în amintirile sale momentele în care mama sa îi strecura câte un ou – el fiind cel mai mic și mai plâpând dintre copii – pe care-l îndemna să-l mănânce pe furiș și să ascundă coaja în pământ, pentru a nu fi descoperit de ceilalți frați, la fel de flămânzi). Începe să citească (tot pe ascuns!), în timp ce păzea caprele familiei. Frica de a nu rămâne cioban îl îndeamnă să citească de-a valma orice carte găsită, în speranța că vreodată va reuși să-și câștige pâinea „cu pixul, nu cu roaba!”.

1944 – 1951 – Îndemnat de preotul Ciomag, urmează Liceul Comercial din Buzău. Visul secret al tatălui său era să-l vadă ajuns contabil la „comperativă”, după terminarea liceului. Până la urmă, tânărul pleacă de-acasă cu gândul de a se angaja la Canalul Dunăre-Marea Neagră (unde se presupunea că va primi o leafă consistentă, ce va scoate familia din necazuri). În gara din Buzău află de la un fost coleg de liceu de existența Școlii de Literatură „Mihai Eminescu”. „Băi, dacă tu, premiantul clasei, pleci la Canal, eu ce să mai zic?!”

Ion Băieșu, 1968

Așa că schimbă destinația și pleacă la București. Dă examen și este acceptat pe loc. În această „Școală de Literatură“, menită să producă scriitori pe bandă rulată, care să susțină propaganda partidului, are ocazia de a cunoaște mulți viitori scriitori, printre care Fănuș Neagu și Victor Tulbure (cel care îl și botează Ion Băieșu – era de neconceput să publici în anii '50 purtând numele unui conducător al Partidului Național Țărănesc).

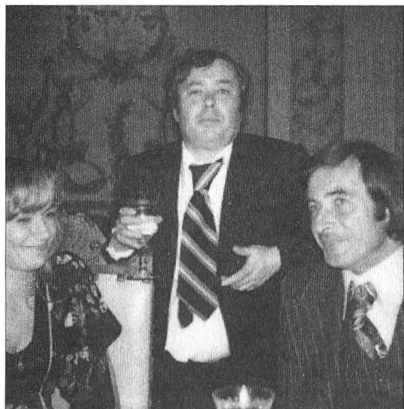
Ion Băieșu, alături de soția sa, Claudia, la nunta lor, în 1956

1951 – Dă admitere la Facultatea de Drept și Filosofie și la cea de Filologie simultan, la București. Este declarat admis la ambele.

1952 – Este angajat ca redactor la revista *Albina*. Apoi ajunge pe aceeași funcție la *Scnteia tineretului*.

Ion Băieșu la nunta sa, în 1956, la Aldeni. Primul din dreapta este Constantin Mihalache, fratele mai mare. Tatăl, Ion Mihalache, este al patrulea din stânga, iar sora sa mai mare, Aneia Cucu, este prima din dreapta, în rândul de jos, cu basma pe cap.

Ion Băieșu la căsătoria Sânzianei Pop
cu fotbalistul Florin Cheran

1954 – 1964

Lucrează în continuare la *Scânteia tineretului*, unde este promovat ca redactor-șef adjunct. În 1961 devine absolvent al Facultății de Filologie și al celei de Filosofie din București.

1956 – Debutează editorial cu schițe umoristice: *Necazuri și bucurii*, Editura Tineretului.

1959 – Apare în volum nuvela *Cei din urmă* (Editura Tineretului).

1962 – Publică un nou volum de proză scurtă, *Noaptea cu dragoste* (Editura pentru Literatură).

1964 – Apare volumul de schițe satirice și umoristice *Oameni cu simțul umorului* (Editura Tineretului).

La decernarea premiilor revistei Amfiteatru, în 1968

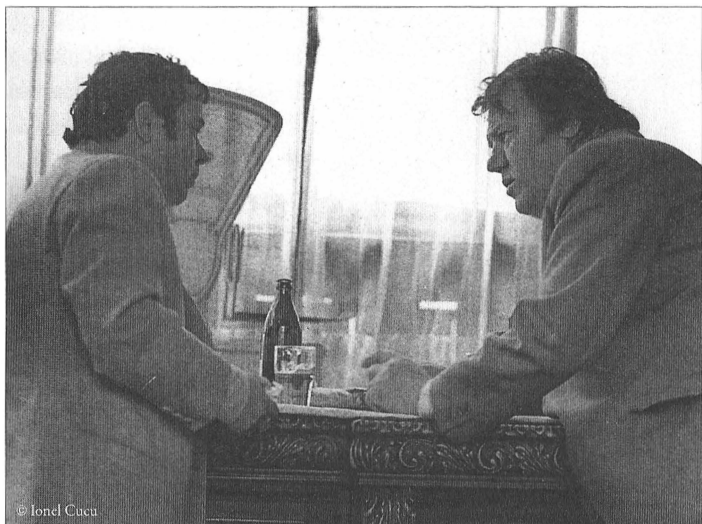
Gioni Dumitriu, Ion Băieșu și Geo Saizescu la un meci de fotbal (anii '70).

1965 – Publică volumul de povestiri *Sufereau împreună* (Editura pentru Literatură), prin care intră în atenția criticii literare. După cum va scrie Gabriel Dimisianu, Ion Băieșu „începuse să scrie în plin dogmatism, autor de schițe satirice în care lua în vizor ținte

admise în epocă: proastele deprinderi ale aproza-riștilor, ospătarilor, funcționarilor de la ICRAI, administratorilor de bloc etc. Nu băteau mai departe scrierile de început ale lui Ion Băieșu, nici social și nici literar, decât cele ale unui Nicuță Tănase, să zicem, foiletonistul satiric oficializat al «Scânteii». Și deodată acea îndrăzneță schimbare de perspectivă, acele plonjări în adâncurile

Ion Băieșu (în chip de arbitru), Colea Răutu, Mihai Ciucă, Sătmăreanu II și Nunweiler III la un meci de fotbal între selecționata artiștilor și cea a foștilor internaționali, 1978.

Ion Băieșu cu Fănuș Neagu, *Bufetul Uniunii Scriitorilor*, „La madam Candrea”, 1978.

sufletești ale unor personaje complicate și stranii, cum aveam să întâlnim în câteva narațiuni din volumul *Sufereau împreună* (1965). Mă refer la nuvela titulară, la *Maiorul și moartea*, la *Fătu și Pisică*, dar mai ales mă refer la *Acceleratorul*, nuvela al cărei subiect îl va relua Băieșu mai târziu în piesa de teatru *Iertarea*. Umoristul facil de până ieri pătrundea neașteptat în spațiile tragicului și ale unei problematice dificile, cum era, în *Acceleratorul*, aceea a fericii impuse, a binelui făcut cu forța, aluzivă la ceea ce se petrecea în societatea totalitară” („Ion Băieșu și grupul de la «Amfiteatru»”, în *România literară*, numărul 41, 2005).

Ion Băieșu, 1970

Ion Băieșu alături de cei doi copii ai săi, la un bălci de pe lângă Buzău, în anii '70.

1966 – Debutează ca autor dramatic: la Teatrul „Barbu Delavrancea” din București i se joacă piesa *Ariciul de la Dopul perfect*.

1966 – 1968 – Înființează revista studențească *Amfiteatru*, unde este numit redactor-șef. Aici, alături de alți tineri intelectuali (printre care se numără Fănuș Neagu, Gabriel Dimisianu, Adrian Păunescu, Gheorghe Tomozei, Costin Miereanu, Eugen Mihăescu, Dinu Kivu,

Maria Luiza Cristescu, Gheorghe Iova, Constanța Buzea și mulți alții) reușește să creeze una dintre cele mai valoroase reviste literare ale epocii (profitând de relativul dezgheț ideologic).

1967 – Publică, la Editura Tineretului, cu ilustrații de Eugen Taru, volumul de povestiri *Iubirea e un lucru foarte mare*, subintitulat *Câteva minunate povestiri despre Tanța și Costel*. Televiziunea Română (prin realizatorul Dan Mihăescu și regizorul Titi Acs) îi propune să scrie scenariul primului serial umoristic românesc, numit pur și simplu *Tanța și Costel*. Personajele vor fi interpretate de marii actori Octavian Cotescu și Coca Andronescu. Succesul va fi uriaș, iar personajele vor apărea ulterior și în piesa de teatru *Ciudatul rol al întâmplării*.

1968 – Primește Premiul Uniunii Scriitorilor pentru piesa *Iertarea*. Piesa este montată la Teatrul Mic, după lupte grele cu cerberii de la Consiliul Culturii și Educației Comuniste, organul de control ideologic al P.C.R. Spectacolul, montat de Ion Cojar, cu Dumitru Furdui, Leopoldina Bălănuță și Eugenia Popovici în distribuție, are un succes uriaș.

1969 – Este înlăturat de la conducerea revistei *Amfiteatru*, sub pretextul că un grup de studenți ar fi cântat colinde și ar fi scandat lozinci anticomuniste, fiind inspirați de textele publicate în revistă. O altă variantă a demiterii sale (și cea mai plauzibilă) ar fi cea că revista *Amfiteatru* devenise susținătoarea așa-zisului „grup al oniriștilor”, poeți care negau utilitatea poeziei angajate ideologic și propuneau poezia dirijată doar de principiile artei (Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag și alții). Din acel moment, Ion Băieșu va refuza orice funcție oficială, preferând să se întrețină până la moarte din scris (i s-au propus, în diverse perioade, următoarele funcții: director al unei case de filme specializate în comedii, Director al Teatrului de Comedie, director al unei reviste de umor). El le-a refuzat pe toate, fiind conștient că orice colaborare cu puterea îl va obliga la concesiile morale.

1970 – Publică *Umor*, cuprinzând „schite umoristice, povestiri umoristice, foiletoane umoristice, proverbe umoristice, scenete umoristice, romane umoristice și alte chestii umoristice” (Editura Eminescu), precum și un volum de *Teatru* (Editura Cartea Românească). Acesta din urmă va primi premiul „I.L. Caragiale” al Academiei Române. Apare în volum un alt mare succes de public al autorului, piesa *Preșul*. Piesa, în montarea lui Ion Cojar, la Teatrul de Comedie (cu Stela Popescu în rolul principal) va constitui cel mai mare succes de public din istoria teatrului respectiv și unul dintre cele mai importante ale istoriei teatrului românesc (se pare

Ion Băieșu dând autografe, 1978

*Ion Băieșu alături de soția sa, Claudia,
la nunta actriței Coca Andronescu, în calitate de nași.*

că s-au jucat, între 1970 și 1989 peste 1 500 de spectacole!).

Piesa a fost montată ulterior în numeroase teatre din țară și străinătate (Turcia, R.D. Germană, China).

Apare traducerea *Hotelul Lunii și alte imposturi*, nuvele de Gloria Alcorta (Editura Univers).

1971 – Îi apare o selecție de publicistică sportivă sub titlul *Fotbalul – joc de bărbați* (Editura Stadion). Aceasta cuprinde amintiri de la două campionate mondiale (Anglia, 1966 și Mexic, 1970).

1972 – Apare *Aimé Pache, pictor din Vaud* de Charles-Ferdinand Ramuz, traducere în colaborare cu Matei Călinescu (Editura Univers).

1973 – Publică *La iarbă albastră*, volum de schițe umoristice (Editura Facla).

Primește Premiul Uniunii Scriitorilor pentru drama în două părți *Chițimia*; aceasta va fi publicată în volum în 1975, la Editura Eminescu.

1974 – Apare volumul de teatru (drame și comedii) *Cine sapă groapa altuia* (Editura Eminescu).

1976 – Publică *Pompierul și opera*, schițe umoristice (Editura Cartea Românească).

Are premiera filmul *Mere roșii*, regizat de Alexandru Tatos, după un scenariu de Ion Băieșu, având la bază povestirea *38 de grade cu 2*, din care se va dezvolta romanul *Balanța*; în rolurile principale apar Mircea Diaconu, Ion Cojar ș.a.

1977 – Apare în broșură piesa *Fiul satului*, destinată repertoriului Festivalului Național „Cântarea României” (Editura Eminescu).

1978 – Primește Premiul Asociației Scriitorilor din București pentru piesa *Alibi*.

1979 – Apare, în colecția „Teatru comentat”, volumul *În căutarea sensului pierdut* (Editura Eminescu; premiul Uniunii Scriitorilor). În acest volum autorul adună cele mai importante piese scrise până atunci (*Iertarea*, *Vinovatul*, *Chișimia*, *Dresoarea de fantome*, *Preșul*, *În căutarea sensului pierdut* ș.a.).

1980 – Apare volumul de schițe umoristice *Dragoste bolnavă* (Editura Cartea Românească). În 1980, la Teatrul de Stat „Valea Jiului”, în regia lui Florin Fătuțescu, se montează piesa *În căutarea*

Claudia Băieșu, Ion Băieșu, Irina Loghin și Benone Sinulescu

sensului pierdut, care este prezentată la Festivalul de Dramaturgie Contemporană de la Timișoara, unde câștigă Marele premiu, premiul pentru regie, premiul pentru scenografie, premiul pentru dramaturgie. Datorită uriașului succes de public, se joacă (ilegal!) trei spectacole succesive într-o singură noapte, iar primăria lasă tramvaiele să circule toată noaptea.

1981 – Publică volumul de schițe *Umorul la domiciliu* (Editura Sport-Turism).

1982 – Apare volumul de teatru *Boul și vișeii* (Editura Cartea Românească).

1983 – Publică volumul de teatru *Vederea*.

1985 – Publică, într-o versiune cenzurată, romanul *Balanța* (Editura Cartea Românească). Ediția integrală va apărea în 1990, la Editura Minerva, cu o prefață de Eugen Simion. Întâlnindu-se cu Lucian Pintilie, prieten din tinerețe, scriitorul îi dă acestuia un exemplar cu dedicație. Regizorul citește cartea în avion, în drum spre Paris, iar după ce ajunge, îi dă telefon, entuziasmat: „Vreau neapărat să fac un film după romanul tău. Este uluitor. Să nu

Ion Băieșu alături de Fănuș Neagu și un prieten din Germania, așteptând să se deschidă restaurantul Hotelului București, 1985.

cumva să-l dai altcuiva!“ Scriitorul îi răspunde: „Ești nebun. Mai ai un film oprit de cenzură! Cum și când crezi că vei mai face altul în România?“

1987 – Apar *Autorul e în sală*, teatru comic (Editura Eminescu), și *Întâmplări trăite de alții*, proză scurtă (Editura Cartea Românească).

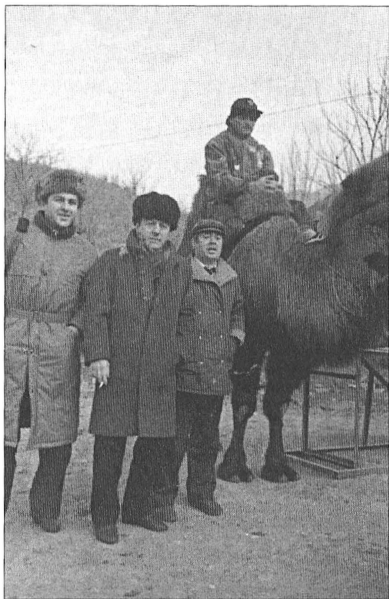
1990 – Apare *Acceleratorul*, culegere de nuvele și schițe (Editura Cartea Românească).

1991 – Publică un nou roman, *Un activist al suferinței* (Editura Alex). Acesta, care are de fapt dimensiunile unei nuvele, se dorea a fi primul capitol al unei opere capitale, o frescă a României debusolate a ultimei jumătăți de deceniu. Din păcate, autorul nu a mai apucat să o finalizeze.

1992 – Ion Băieșu moare pe 21 septembrie, în Statele Unite, în orașul Nutley din New Jersey, după o foarte lungă suferință. Respectându-și promisiunea, Lucian Pintilie regizează filmul *Balanța*, cu Maia Morgenstern și Răzvan Vasilescu în rolurile Nela și Mitică. Chiar dacă Ion Băieșu nu a apucat să vadă

Ion Băieșu la Atlantic City, N.J., U.S.A., împreună cu soția sa Claudia, fiica Daniela și nepoata Alexandra, în 1990.

La Marele Zid Chinezesc, alături de Dumitru Graur, colonelul Gavrilă de la Clubul Steaua și fotbalistul Miodrag Belodedici (cocoșat pe o cămilă), în 1996.

premiera acestui film, el a scris alături de regizor scenariul, începând de la jumătatea anului 1990. Filmul a fost prezentat la Festivalul de la Cannes, în secțiunea „Quinzaine des Réalisateurs“, unde a fost primit foarte bine de critică, aceasta considerându-l marele absent din selecția oficială (*Cahiers du Cinema*, nr. 459, sept. 1992, publica ample interviuri cu regizorul Lucian Pintilie și actorii Maia Morgenstern și Răzvan Vasilescu). Apare *Tristețea vânzătorului de sticle goale. 55 povestiri vesele*, cu ilustrații de Florin Pucă (Editura Scripta).

1993 – Romanul *Balanța* apare în limba franceză, în traducerea lui Jean-Louis Courriol, la Canevas Éditeur.

1996 – În colecția „Biblioteca pentru toți“ a Editurii Minerva apare antologia de nuvele și schițe *Țara lui Papură Vodă* (prefață și tabel cronologic de Florentin Popescu).

2001 – La Editura Muzeul Literaturii Române apare culegerea de schițe umoristice *Omul care vine de la Buzău*; ediția este alcătuită și prefăcută de fiul scriitorului, Radu Băieșu.

© Ionel Cucu

2003 – 2005 – Apare primul volum al Ediției complete de dramaturgie (*Nu muriți din întâmplare*), la Editura Muzeul Literaturii Române. Ulterior (2004 și 2005), vor apărea, la aceeași editură, următoarele două volume (*Preșul și Fantomiada*). În ultimul volum sunt incluse și scenariile serialului *Tanța și Costel*, precum și *Omul care vine din Buzău*, un scenariu de lungmetraj care a fost oprit de cenzură înainte de începerea filmărilor. Ediția conține referințe critice și a fost alcătuită și îngrijită de Radu Băieșu.

Erika și lui Radu Băieșu,
 membri de fapt și de drept
 ai familiei în care s-a
 născut și eu, găsesc și
 găsesc o carte în care
 s-a spus ~~o~~ seva, într-o
 vreme în care nu se vorbea
 și numai mică mică minic.
 Cu dragoste,
 Ion Băieșu
 12 sept. '90

*Dedicație pentru fiul său, Radu, și soția sa, Erika,
 pe ultima ediție revăzută de autor a romanului Balanța*

Această cronologie prelucrează informații coroborate din următoarele surse: Radu Vlăduț, „Notă biobibliografică”, în Ion Băieșu, *Balanța*, ediția a II-a, Editura Minerva, 1990; Eugen Simion, „BĂIEȘU, Ion”, în *Dicționarul General al Literaturii Române*, coordonator general Eugen Simion, vol. I: „A–B”, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004. De asemenea, au fost consultate fișierele electronice ale Bibliotecii Centrale Universitare din București (www.bcub.ro).

BALANȚA SAU DESPRE O ȚARĂ TRISTĂ, PLINĂ DE UMOR

În 1985, înainte de apariția romanului *Balanța*, Ion Băieșu era considerat un autor celebru. Gazetar, prozator, dramaturg, scenarist de film și de televiziune, acesta obținuse în fiecare dintre ipostazele enumerate unele succese răsunătoare. Cele cincisprezece cărți care îi purtau semnătura fuseseră, în marea lor majoritate, foarte bine primite de publicul larg, în timp ce câteva dintre comedii erau traduse și jucate în fostele state socialiste (Bulgaria, Polonia, U.R.S.S., Iugoslavia, R.D. Germană, Ungaria), precum și în Anglia, Turcia, Olanda.

Odată cu ușoara relaxare cultural-politică survenită în 1965, după un debut literar mai degrabă comun, creația lui Ion Băieșu avea să se deschidă spre noi conținuturi tematice. Autorul devine foarte cunoscut în domeniul prozei satirice datorită tipologiei conturate și stilului epic extrem de agreabil, calități care îl impun de timpuriu în conștiința publică. Simțul acut al observației, fantezia comică și ironia sa pătrunzătoare îi permit să distingă nuanțe acolo unde cei mai mulți de-abia întrevăd locurile comune ale literaturii și vieții. Tocmai de aceea figura lui se delimitează ușor din masa scriitorilor și ziariștilor epocii. Spre deosebire de eroii literari ai acelor timpuri, bravi exponenți ai proletcultismului, cei ai lui Ion Băieșu apar cu defectele și calitățile umane la vedere. Idealurile lor nu sunt politice și nici alterate de năzuința patriotică de „mai bine“. Ei acționează motivați de alte scopuri. Iubesc contradicțiile, iar pentru a le scoate în evidență fac pasiune și pentru elocință, în spatele căreia se află, perfect camuflat, un enorm chef de vorbă. Se comportă inclement față

de greșelile celor din jur, dar pur și simplu nu și le văd pe ale lor. Se consideră ași ai argumentului și sunt în stare să elaboreze, pe loc, adevărate tratate de logică ori sofistică, punându-și drept cheazășie cuvântul de onoare, iar ca scuză inocența cea mai adâncă. Martor al celor petrecute în subsidiarul acestui savuros comic de situație, servit și de un excelent simț al oralității, autorul se amestecă adeseori printre personaje spre a repune, cu observația sa de moralist, adevăratele valori în drepturile lor. Tehnica lui Ion Băieșu era să privească mentalitatea prin viciile ei recunoscute, iar critica de specialitate nu a întârziat să vadă în croiala acestor subiecte și eroi modelul preluat de la Caragiale și să anunțe, odată cu această descendență, (re)apariția agerului și causticului Mitică în textele contemporane. Anticipând oarecum idei care și-ar fi găsit locul în partea finală a acestei prefețe, numele eroului central din *Balanța* nu este ales deloc întâmplător.

Aceste înzestrări esențiale (pentru oricine se dedică scrisului) i-au determinat pe specialiști să-l considere, chiar în acea perioadă dominată de constrângeri ideologice și de uniformizare socială, un autor neînregimentat, stăpân pe uneltele creației sale, un fel de „liber cugetător”. Formula nu era deloc potrivită epocii, în care partidul unic gândea pentru toți. Nici scrisului la gazetă, unde etica și echitatea, dar în primul rând morala comunistă sunt ținute la mare cinste, nu i se admiteau abateri de la linie. Și cu atât mai mult dogmelor realismului socialist din creația artistică, plină de subiecte în care ideologia devansa realitatea. Reprezentând un fel de alternativă la cenușiul literaturii oficiale, textele sale, de un umor succulent, câștigaseră foarte mulți adepți și, în plus, rezervau celor care știau să citească printre rânduri o reală complicitate, fenomen subversiv despre care s-a vorbit mai puțin, dar la fel de împământenit ca și credința generală că adevărul oficial era o marfă perisabilă.

După ce fusese redactor și redactor-șef adjunct la *Scânteia tineretului*, ulterior redactor-șef la *Amfiteatru*, succesele literare

înregistrate l-au determinat ca, începând cu 1969, să renunțe la orice funcții sau forme de angajare în câmpul muncii spre a se consacra, prin statutul de liber-profesionist, literaturii. Nu știm câți alți scriitori au reușit, în epoca respectivă, să trăiască efectiv de pe urma scrisului lor. Extrem de puțini, singurul exemplu care ne vine la îndemână fiind cel al lui Radu Tudoran. Ca și acesta, Ion Băieșu devenise celebru grație unor scrieri cu enormă priză la public¹, poate nu cele mai înalte realizări artistice, dar cu siguranță foarte populare.

Cum este bine știut, povara notorietății apasă greu și îi obligă pe cei supuși acestei presiuni să abandoneze o parte din preocupările vieții domestice. În plus, creează straniețe prin jocul aparențelor. De pildă, cei care nu-l cunoșteau îndeaproape vedeau în făptura himerică a scriitorului, subțire ca un fum, mai degrabă un boem, risipindu-și frenetic existența cotidiană în petreceri cu prietenii și tot felul de jertfe aduse pe altarele zeului Bachus. Restaurantul, grădina de vară, mulțimile participante la competiții de stadion includ mediile de atracție care-i furnizau personaje. Descinderile sale printre propriii eroi luau turnura șuetei, a spectacolului de personalitate: omul era pus pe glumă, avea replică iute, scăpărătoare, putea fi de o ironie cruntă ori neașteptat de colțos la gâlceavă. Însă imaginea diurnă, întreținându-i indisputabil aura de personaj celebru, era incompletă. Când își scria textele care apăreau în cursul săptămânii, cum, în ce fel își elabora schițele, povestirile, piesele de teatru și scenariile de film erau amănunte dintr-o altă poveste.

¹ Serialul *Iubirea e un lucru foarte mare*, în care personajele Tanța și Costel erau interpretate de actorii Coca Andronescu și Octavian Cotescu, l-a făcut pe Ion Băieșu foarte cunoscut în toată țara, producând, în ceea ce-l privește pe Cotescu, un efect devastator. Circulă, de pildă, zvonul că imaginea celui din urmă a fost atât de puternic asimilată personajului din serialul televizat, încât, atunci când Cotescu l-a interpretat pe Macbeth – un rol de dramă cu recuzita aferentă: față desfigurată de ură, pumnal ridicat amenințător –, unii dintre spectatori au reacționat strigând spre scenă: „Uite-l pe Costel!”

Nu prezenta deloc interes faptul că, spre a-și asigura un trai mai mult decât decent, autorul lucra noapte de noapte, plătind din greu, cu sănătatea propriei ființe, acest mod de existență.

Întrucât Ion Băieșu a făcut gestul aproape nebunesc de a se consacra exclusiv literaturii, fără alte susțineri materiale, cred că, în cazul său, trebuie să ținem cont și de implicarea destinului. O bine-cunoscută zicală românească spune că „la un car de minte îți trebuie și un dram de noroc”. Modificând foarte puțin expresia populară, în privința autorului nostru s-ar putea zice că uriașul său talent nativ avea nevoie de întâlnirea cu dramul de noroc. S-au petrecut lucrurile întocmai? Scurta paranteză pe care o deschidem ar putea oferi explicația necesară.

În 1951, Ion Mihalache, absolvent al unui liceu comercial din Buzău, descindea în Gara de Nord cu gândul de a-și încerca șansele la facultate. Împlinise optsprezece ani și perspectiva de a-și petrece toată viața într-un birou de contabil nu i se părea deloc ispititoare. Cu toate acestea, adolescentul era indecis și avea pașii nesiguri, fiindcă nu era tocmai lămurit încotro s-o apuce. Tentativa părea mai degrabă o aventură. Intenționa să devină student al Facultății de Drept, însă, dintr-o banală neglijență, avea să fie înscris la Filozofie (unde se clasifică al doilea). Aventura de abia începută nu sfârșește aici. Află că Școala de Literatură Mihai(1) Eminescu oferă casă, masă și foi de drum C.F.R., cu condiția ca pretendentul să fi publicat minimum un text. Și asta, indiferent de rezultatul examenului. Semnatar al unei poezii apărute în *Viața Buzăului*, tânărul nostru obține recomandarea necesară (din redacția revistei *Albina*), participă la examen și reușește fără probleme, între altele, pentru că din 58 de candidați înscriși aveau să fie declarați reușiți 59. Butada lui Stephan Roll, alias Gheorghe Dinu, „puțini am fost, mulți am rămas” funcționa, s-ar zice, și în acest caz.

Odată intrat pe porțile fabricii de literați, se produce al doilea eveniment notabil. Viitorul scriitor era trecut în buletin Ion Mihalache, nume de rău augur, identic cu cel al foarte cunoscutului fruntaș țăranist și amintind, la fiecă pronunțare, de temutul „dușman al poporului“. De aceea, într-una dintre serile următoare, colegii i-au ales un pseudonim, nașul botezului literar fiind Victor Tulbure. Fără a mai fi vârat în cristelniță, Ion Mihalache devine, desigur, în legătură cu denumirea localității natale, Ion Băieșu (se născuse la 2 ianuarie 1933 în satul Băiești, comuna Aldeni, județul Buzău).

Forțând realitatea în latura ei interpretativă, s-ar putea spune că, în acel scurt interval, destinul își pune pecetea: Ion Mihalache se transformă în Ion Băieșu, biografia sa reală își oprește cursul, înlocuită fiind de o alta, biografia literară, care îi va marca întreaga existență viitoare absorbind-o, încet dar sigur, în universul creației.

Înainte de 1985, singurul „obiectiv“ literar încă neatins de Ion Băieșu rămăsese scrierea unui format narativ de mari dimensiuni. Gen proteic, de largă respirație, în roman își încercaseră deja forțele cei mai notabili dintre colegii săi de generație. După stagii în domeniul prozei scurte, unii dintre șaizeciști – cum a fost numită generația căreia îi aparținea Ion Băieșu – obținuseră consacrarea în noua formă de creație, considerată o etapă superioară și deosebit de importantă a evoluției lor artistice. În acest context, apariția romanului *Balanța* are semnificația unei provocări. Un argument suplimentar îl constituie faptul că autorul nu a făcut nimănui confesiuni asupra temerarei întreprinderi, păstrându-i, bine păzit, secretul până la finalizare. Probabil, de teama unui eșec.

Întrucât tehnica elaborării unei narațiuni de mari dimensiuni impunea o schimbare majoră de viziune și, pe lângă aceasta,

virtuți de constructor în folosul a ceea ce în mod obișnuit numim arhitectura romanului, Ion Băieșu și-a conceput o strategie proprie, foarte individualizată față de abordările colegilor de generație și chiar în raport cu ceea ce scrisese înainte. În plus, anul editării romanului îl plasa pe autor într-un context social, cultural și politic total diferit de cel al antecesorilor.

În deceniul al nouălea, în care apare *Balanța*, confruntarea scriitorilor cu cenzura intră într-o nouă etapă, aceea a diversității. Utilizând procedee inedite, cei mai talentați dintre scriitori reușiseră să-i adoarmă vigilența. Unii foloseau simboluri îngropate în text. Alții scriau alegoric, cu trimitere la adevăr. Cei mai mulți apelau la stilul aluziv, emergent în zonele considerate interzise. Apariția cărților respective a contat cât o victorie împotriva cenzurii ideologice, terapia prin tratament fabulatoriu devenind o preocupare foarte răspândită în rândul cititorilor, dornici să depisteze codul secret al operelor. Cu toate că era un adevărat maestru al acestor metode, pe care le aplicase cu succes în nuvele și piese de teatru, în paginile romanului pregătit să intre la tipar Ion Băieșu renunță la aceste proceduri. În pofida bine-cunoscutelor sale înzestrări, autorul optează pentru o modalitate ce ar putea fi considerată foarte asemănătoare scenariului de film. Însă nu al unui artist, ci al unui film documentar alb-negru, potrivit realităților din epocă. Mediul social și comportamentul uman pătrund în noul edificiu arhitectural prin obiectivul aparatului de filmat, neiertător în ceea ce privește contactul direct, nemijlocit cu viața și realitatea. Romanul este scris în fraze scurte, cu nerv, fără prisos de comentarii, fără implicarea autorului, ca agent moral, în acțiune, cu accente mereu puse pe imagine, fie ea de ansamblu, fie secvențială. Funcția de document a romanului este scoasă în evidență de suma adevărilor crude din această panoramă a vieții românești, care preiau locul celor oficiale, spre a le demonta piesă cu piesă. Diferențele dintre oficial și real sunt extreme. Legea și justiția

sunt puse în aplicare, indiferent de situație, cu pumnul. În plus, *Balanța* ilustrează cam toate formele de agresiune, de la viol, până la abuzurile de funcție. Corupția, birocrăția înfloresc în instituțiile statului, atingând apogeul în spitale. Asocierile de tip mafiot, acum numite căpușe ale economiei, nu pot fi lichidate, ci, dimpotrivă, duc la dispariția justițiarilor. Majoritatea covârșitoare a populației, din orașe și sate, trăiește la limita sărăciei și malnutriției. O lume redusă la instincte își trăiește viața redată de Ion Băieșu în cele mai sumbre culori și, aparent, fără nicio preocupare pentru humor. Episoade terifiante și tablouri grotești se perindă alert de la o pagină la alta, în cascadă.

Exemplele ar putea continua, însă, din cele arătate, se observă cu ușurință că în 1985, anul apariției, romanul era potrivit regimului. *Balanța* sfida propaganda oficială de partid și de stat, ale cărei efecte, devenite tabuuri sociale, nu păreau a mai impresiona pe nimeni. Organismul social avea funcțiile atrofiate și nu mai reacționa la stimuli, vegetând sub mișcarea propriei inerții. Concluzia este lesne de tras: lipsită de repere, cu sistemul valorilor restrâns la minimum, balansând periculos între bine și rău, dar mai cu seamă spre rău, societatea comunismului biruitor se îndrepta implacabil spre un dezastru generalizat, cum, de altfel, s-au petrecut lucrurile.

Dacă, în pofida efectul exploziv al cărții, *Balanța* a trecut de cenzură, faptul se datorează iscusinței scriitorului de a-și fi făcut pierdute urmele de urmăritorii săi în hățișul epic. Ion Băieșu le sugerează cenzorilor că „mesajul” personajelor principale, Mitică Bostan și Nela Pop, era unul mai mult decât necesar, esențial. Ion Băieșu a reușit să-i convingă pe editori că sumbrele realități situaționale erau destinate sublimării întregii acțiuni într-un act de creație artistică dominată de mesaj. Titlul cărții constituia un argument demn de luat în seamă. Oscilația continuă a talgerelor și acului balanței, după cum atârnau faptele rele sau bune, făcea trimitere simbolică la varietatea opiniilor care ar fi putut

alimenta dezbaterele având drept subiect etica. În ele pâlpâia, la flacără mică, alături de „puterea exemplului“, un anume caracter revoluționar, recomandat de forurile politice drept principiu al tuturor schimbărilor, dar și soluție prin intermediul căreia unii dintre membrii societății s-ar fi putut salva. Mizând enorm pe imaginea documentară, de fundal, Băieșu lăsa loc insinuării că aceasta va fi contrabalansată de cei doi eroi ai cărții, medicul Mitică Bostan și profesoara Nela Pop, tineri cu simț justițiar, firi independente și dispuse să-și consume întreaga energie în numele dreptății și adevărului. Mitică și Nela, cărora li s-ar mai putea alătura economistul Nedelcu, întrupau în interiorul narațiunii un fel de mișcare de rezistență, însă una aproape inutilă. Victoriile lor, dacă li se poate spune astfel, sunt de moment, fără perspectivă și, în plus, plătite foarte scump. Totuși, finalul romanului lăsa întredeschisă o fereastră. Nu spre viitor, ci, în mod sigur, a fost interpretat ca un îndemn adresat cititorului să mediteze asupra semnificațiilor lumii în care trăiește.

Romanul dispune și de alte elemente formative notabile. Între cele dintâi i-ar trebui semnalat consistentul suport biografic, real, și nu imaginar. Unii dintre eroi, dacă nu cumva cei mai notabili, se ivesc din plămada eternului adevăr că viața, prin insolitul ei, pune în situații de inferioritate, uneori chiar umilitoare, arta. Cu totul surprinzător, componenta senzațională, pe care au bătut monedă cronicarii primei editări a romanului, nu este fructul imaginației, ci s-a înfiripat pe altoiul realității. Jurnalul lui Ion Băieșu, ținut cu lungi sincope, este doldora de pasaje explicite, din care reiese că acesta își vizita eroii în scop documentar. Familia ilegalistului care și-a pus mâna pe șină la trecerea trenului, ca să nu fie înrolat în armată, i-a purtat multă vreme resentimente pentru includerea acestuia printre personaje. Un altul, Gheorghe Colțea, și-a vindecat soția de cancer folosind leacuri naturale. Personajul este real, dar poartă alt nume. S-a îmbogățit în America în urma comerțului cu astfel

de plante și acum a revenit în țară. Mitică provine din nuvela (și apoi filmul) *Mere roșii*, dar noua sa biografie conține o serie de elemente din viața lui Ion Băieșu, putând fi considerat un alter-ego al autorului. Eroul este un ins mic de statură, arțăgos dacă este scos din firea lui, gata să-și folosească pumnii, cu eficiența cu care Băieșu folosea cuvântul.

Densitatea epică dă sentimentul că acțiunea este greu de urmărit, deoarece cursul ei apare întretăiat de relatările (poveștile) altor eroi. Dintre numeroasele episoade colaterale, cel al inundațiilor, cu prezența sinistraților într-un tren de navetiști, își păstrează caracterul profund documentar. Altele prind exoticele colorații ale inefabilului. O prințesă este căsătorită cu un ȝigan. Copilul lor, supradotat intelectual, le-ar putea pricinui neplăceri imense tocmai pentru că este prea inteligent. Titi, pacientul mort în operație, îi încredințează doctorului un jurnal, pe care ar vrea să pună mâna omniprezenta Securitate. În caietul înțesat cu precepte, banalități și utopii de sfârșit de mileniu, Titi a scris: „Toate marile evenimente ale omenirii au fost declanșate de către nebuni, majoritatea lor mediocri ca intelect. În mod sigur sfârșitul acestei lumi, adică al acestei civilizații, va fi opera unui bolnav mintal care va avea ambiția să nu moară singur, ci cu încă câteva miliarde de oameni împreună“. Situațiile firești alternează cu cele bizare, schimbându-și între ele funcțiile și, odată cu acestea, semnificațiile. În discuția cu preotul și primarul din satul lui Titi, stropită din belșug cu vin și agrementată de cântece deocheate, sunt atinse problemele agriculturii, ale economiei planetare și chiar chestiunea echilibrului politic mondial. Eroii sunt joviali, văd lumea cu susul în jos, părând că aparțin galeriei de „hâtri“ din amintirile și povestirile lui Ion Creangă. Lumea pe dos face concurență imaginii realității. Un șef de cârciumă, fost avocat, își petrece mahmureala departe de soție și de amantă în arestul Miliției, unde este tratat ca un rege, adică la antipod față de maniera contondentă de care au parte delincvenții. În fine,

se pare că înjurătura „trimisă” de Mitică (arestat pentru ultraj și tulburarea liniștii publice) comandantului Miliției este atât de șocantă, încât îl pune pe plutonierul de serviciu într-o situație fără ieșire. Retorica întrebare a acestuia, în ce termeni ar putea reproduce conținutul fără ca reacția să se răsfrângă și asupra lui, era într-o cârtă valabilă și pentru maniera în care cenzorii ar fi trebuit să relateze subiectul romanului. Unicul răspuns la chestiunile împricinate aici ar fi fost o „îndulcire” a conținutului, deoarece numai faptul de a gândi în acest mod, al unui autor, anticipa lipsa lor de vigilență.

Romanul a avut parte de observații multiple în redacția Editurii Cartea Românească, prelungite apoi de lectura atentă a cerberilor de la Direcția literaturii și publicațiilor. Va intra la tipar cu amputări serioase, dar fără a-și pierde, în urma tăieturilor, semnificațiile majore. Obținută din librării pe sub mână, *Balanța* era citită cu satisfacția lăuntrică a ceea ce toată lumea știa, dar nu prea avea curajul să spună. Important era că, iată, ca într-o veche poveste, Ion Băieșu îndrăznise să afirme că „regele e gol”.

În ceea ce privește recuperarea valorii istorico-literare a cărții, un document publicat în 1993², aduce mai multă lumină în chestiunea *Balanței*. „Recenzia”, dacă i se poate spune astfel, aparține unuia dintre angajații Direcției literaturii și publicațiilor și este o *Informare* înaintată conducerii de partid și de stat cu privire la discuțiile privind „necesitatea eliminării unor aluzii ironice, exagerări nemotivate, formulate de unele personaje” ale cărții.

Pentru ca superiorii să-și facă o imagine despre scriitor, „recenzentul” îl prezintă succint: „Ca și în cazul cunoscutelor sale povestiri sau piese de teatru, autorul abordează în roman o serie de aspecte negative din viața socială și din comportamentul oamenilor, prezentate de cele mai multe ori cu ironie și sarcasm, satira fiind modalitatea artistică folosită de regulă de autor în toate scrierile sale”.

² *Literatorul*, IHL, nr. 1 (70), 8 ianuarie, 1993, p. 7.

Respectând structura canonică a unor astfel de informări, cenzorul relevă, pentru început, câteva lucruri pozitive despre protagoniștii romanului anchetat: „Oameni cinstiți și curajoși, intransigenți și direcți până la violență, gata în orice moment să-și asume riscurile opunându-se prostiei, abuzului, corupției și răutății, cei doi tineri – după ce parcurg o serie de întâmplări și situații palpitate – își dau seama în final că-i leagă nu numai modul generos și responsabil de a privi viața, dar și un sentiment profund de dragoste“. Câteva picături din „apa de trandafiri“ folosită la împropștarea de mai înainte se abat și asupra pasajului în care atitudinea virulent critică a scriitorului este răstălmăcită în sens... civic: „Autorul satirizează în acest roman numeroase aspecte negative din viața cotidiană, extrase din diferite medii sociale (corupție în spital, formalism și indiferență în școală, huzureală și viață îmbelșugată la nivelul autorităților locale)“. Interesantă apare distincția dintre *aspect*, ca indiciu marginal, și *situație*, ca fenomen generalizat al vieții de zi cu zi.

Urmează, în final, lunga listă a chestiunilor litigioase, despre care se menționează că au fost scoase: „Pe această bază au fost scoase din roman pasaje și chiar pagini întregi în legătură cu următoarele: presa care informează unilateral, promovarea în funcție de origine, trimiterea în străinătate condiționată de avantajele statului, bănățeni evacuați în Bărăgan ca titoiști, Canalul Dunăre-Marea Neagră, cimitir al intelectualilor în anii '50, securiști strecurați printre adventiști, situația grea a țăranilor la C.A.P., cozi la alimentare, datoriile externe ale țării, sporul demografic al populației, schimbarea legilor de la o lună la alta, elevi care violează profesoare și bat pe profesori, țiganii care ne vor copleși numeric peste cincizeci de ani, aprobarea de emigrări pe valută, ironizarea ofițerilor de Miliție, Cântarea României“. Cu sentimentul datoriei împlinite, cenzorul încheie: „Textele au fost eliminate.“

Ceea ce nu se putea elimina era mesajul, pe care cronicarii primei ediții au evitat să-l prezinte și să-l comenteze, în calitatea

pe care o avea, aceea de conținut supratematic. Foarte puțini la număr, recenzenții i-au atribuit autorului statutul mult râvnit, acela de romancier. Concomitent cu apariția edițiilor următoare, de după 1989, în care Ion Băieșu a refăcut și a reintrodus pasajele cenzurate, cartea a fost transformată în scenariu cinematografic de regizorul Lucian Pintilie. Filmul, realizat în 1993, a avut un succes și mai răsunător.

În loc de concluzii, se desprinde constatarea că *Balanța*, ca roman de observație socială, redă perfect starea latentă a numeroaselor tare acumulate de societate în perioada comunistă. Viziunea socială și efectul continuu al mentalităților reziduale sunt prinse în unghiul de incidență al scriiturii, făcând ca diferențele dintre tabloul social prezentat de Ion Băieșu în urmă cu aproape trei decenii și cel contemporan să fie minime, dacă nu cumva chiar șterse, rămânând, în pofida trecerii timpului, actuale. În multe privințe, acțiunea pare a se petrece în zilele noastre. Este suficient să deschidem televizorul la orele programelor de știri. Șocul trecerii de la comunism la societatea contemporană, schimbare ce a dat naștere atâtor întrebări și nemulțumiri, chiar nostalgii după vechiul sistem, constituie, iată, o falsă problemă. Nu există sisteme și orânduiri sociale ideale, ci numai forme ale acestora, mereu perfectibile. Democrația este, în toate ipostazele ei, o așa-zisă democrație. Țările nu se împart doar în bogate și sărace, ci în bine guvernate și prost guvernate. Scriitorul are meritul de fi arătat, mai edificator decât alții, că finalitatea operelor literare nu este să justifice teorii, ci să redea artistic manifestările naturii umane. Cât timp societatea evoluează în afara valorilor și reperelor etice, morale, culturale, religioase ș.a.m.d., natura umană va recurge la instinctele ei atavice. Acest adevăr „etern valabil” – dacă apelăm la o expresie de rutină – este plasat pe pagina de gardă, prin motto-ul gânditorului Blaise Pascal: „Omul nu e nici înger, nici animal; nenorocirea e că cine vrea să devină înger devine animal”.

În absența autorului, plecat dintre semeni la 21 septembrie 1992, personajele literaturii sale, de la schiță la piese de teatru și roman, continuă să ne rețină atenția, evoluând spectaculos, odată cu viciile lor generice, în contemporaneitate. Ion Băieșu a fost un vizionar. Își propusese, dacă destinul nu s-ar fi opus, să scrie o nouă carte cu titlul *Țara lui Papură-Vodă*, o sinteză unificatoare despre viața românilor în cele două sisteme politice, ambele incapabile să ofere un răspuns la problemele omului în societatea de atunci și de acum.

Așadar, în întregul său, romanul lui Ion Băieșu confirmă simțul pentru monstruos al scriitorului și apartenența acestuia la familia spiritelor caragaliene.

Lucian CHIȘU

BALANȚA

„Omul nu e nici înger, nici animal; nenorocirea e că cine vrea să
devină înger devine animal.“

PASCAL

Nela visa vrăbii. Se făcea că ședea culcată goală într-o curte, la soare, îi era deosebit de plăcut, razele se jucau călduț pe trupul ei, când, deodată, tăbărâra peste ea niște vrăbii vesele, care începură s-o ciugulească de zor. Ea se gădila, încerca să se apere cu mâinile, râzând („duce-ți-vă naibii, nebunelor!“), vrăbiile o ciuguleau însă în continuare cu tot mai mult spor, îndemnându-se una pe alta: „ciugulește, ciugulește, ciugulește“, iar ochișorii lor sclipeau de plăcerea ciugulitului; apoi Nela își dădu seama cu groază că păsărelele nevinovate nu numai că o gădilau insuportabil, dar rupeau din carnea ei bucățele mici cât grăunța de porumb, pe care nu le înghițeau, ci le puneau alături, formând grămăjoare perfect rotunde. Încercă să miște mâna, dar atât de multe vrăbii se așezaseră pe ea, ca pe o creangă, și atât de violent ciripeau, încât se simți învinsă și începu să plângă. „Doamne“, se căina ea, „uite că se poate muri și de vrăbii, ce haz nebun vor face cunoscuții când vor povesti că am murit mâncată de niște păsărele.“ Apoi, o vrăbie mai îndrăzneată îi ciuguli ochii și atunci nu mai suportă durerea și umilința și se trezi. Între timp, zvârcolindu-se, căzuse jos din pat și, cu toate că era conștientă de stupizenia poziției în care se afla, ea continuă să rămână așezată pe burtă, jos, pe parchet, gândindu-se ce-ar putea însemna un vis cu vrăbii. Avusese în liceu o prietenă care descifra vise și care-i spusese odată că păsărele mici care apar în vise aduc nenorocire, mai exact, moarte. Da, era clar că individa nu se înșela și că semnul adus de vrăbii se va împlini. „Fir-ați ale dracului de vrăbii, că de trei nopți numai pe voi vă visez.“

Peste vreo cinci minute deschise anevoie ochii și privi ceasul de la mână. Era șase fără cinci, se simțea cumplit de obosită, o dureau oasele, carnea, ochii, degetele de la picioare și chiar părul, dar trebuia să se scoale, n-avea încotro, trebuia să-i facă o injecție tatălui, care era bolnav și alături de care dormise în același pat, până când căzuse pe parchet. Aprinse veioza, intră în bucătărie

și puse seringă la fiert. În vreme ce apa clocotea, ea continua să doarmă în picioare. Când flacăra aragazului începu să sfârâie din cauza apei care o stropea, se trezi și pregăti seringă pentru injecție, adică sparse o fiolă de morfină și trase lichidul înăuntru. Intră în dormitor și, continuând să moțâie, dezveli trupul bolnavului pe jumătate și înfipse acul adânc în carnea moale și dospită de boală. Apoi așeză seringă pe noptieră, stinse lumina și se culcă pe pat, având grijă să lase un oarecare spațiu între corpul ei și al tatălui, ca să nu-l stingherească. Înainte de a adormi definitiv, întinse o mână, automat, spre mâna lui, ca să-i ia pulsul, dar, până să-și dea seama dacă inima îi bate normal sau nu, adormi adânc.

Se trezi peste un anumit timp, auzind soneria telefonului. Speriată, ca și cum telefonul îi dăduse un anumit semnal de alarmă, se aplecă repede peste bolnav și își lipi urechea de partea stângă a pieptului lui. Inima nu bătea. Rămase o clipă uimită, dar, pentru că telefonul continua să sune, se ridică și se îndreptă spre aparat, cu gândul să-l trântască de parchet. Curiozitatea o învinse și puse receptorul la ureche, strângând fălcile și închizând ochii, ca și cum ar fi resimțit o durere fizică insuportabilă.

– Alo! Cine este? întrebă ea, cu voce schimbată.

– Domnișoara Nela? se auzi în telefon un glas plăcut de bărbat.

Nela recunoscuse glasul doctorului Vulpescu și-și reveni.

– Da, domnule doctor, eu sunt.

– S-a întâmplat ceva?

– Nu. De ce?

– Pentru că sun de câteva zile fără întrerupere și nu-mi răspunde nimeni.

– De obicei închid telefonul.

– Cum se simte tatăl dumneavoastră?

– Tatăl meu se simte foarte bine.

– I-ați făcut tratamentul pe care i l-am prescris?

– Desigur. Se simte excelent în urma lui. Excelent.

Nela se rezemă. Avea amețeli.

– Mă bucur enorm că se simte bine. Eram îngrijorat.

– N-aveți de ce. V-am spus că se simte foarte bine. Tocmai jucam șah. M-a făcut mat.

– Nu, serios?! se miră doctorul, râzând.

– Pe cuvânt.

Urmă o scurtă pauză.

– A mâncat normal?

– Da. Aseară, de pildă, a mâncat o friptură și doi mici. A băut chiar și o bere. Vedeți ceva rău în asta?

– O sticlă întreagă?

– Nu. Un pahar.

– Perfect. Dacă are poftă de mâncare și de băutură este nemaipomenit. Totul e să nu exagereze.

– Desigur.

– Atunci, duduie, când să vă mai sun?

Nela se clătină din nou și i se înroșiră urechile. Se enervase cumplit. Avea mâncărimi pe piele.

– Când doriți, domnule doctor. Vă stau la dispoziție.

– Pot să-mi permit să vă invit într-o seară la un film?

– Depinde ce fel de film.

– Un film bun, desigur. American. Sau să ieșim afară din București, la o bucată de iarbă verde.

– Cu mare plăcere. Eventual, după aceea, dacă doriți, pot să merg la dumneavoastră acasă sau în altă parte pentru a face tot ce doriți cu mine. Să știți că am un corp aproape perfect, ca să nu mai spun că sunt și virgină.

Vocea de la celălalt capăt al firului tăcu. Nela așteaptă câteva clipe răspunsul. Nu se auzea decât o respirație ușoară.

– Imbecilule! urlă Nela, dar nu primi nici de data aceasta un răspuns.

Aceeași respirație precipitată, de fință obosită sau lovită în cap, năucită.

– Impostorule! Află că tata e mort, cretinule! Când vii să-ți iei onorariul pentru sfaturile și ierburile tale împruțite? Am să te dau pe mâna Miliției, escrocule, nu-mi scapi tu!

Apoi scoase, brusc, firul telefonului din priză și izbi aparatul de perete până când acesta se sparse în mai multe bucăți. Alergă în dormitor. Tatăl zăcea cu fața în sus, cu ochii deschiși și cu părul alb aranjat pe creștet, de parcă, înainte de a se săvârși din viață, se pieptănase.

– Tată, ce frumos ești! îi spuse Nela cu o voce caldă, duioasă, îngenunchind lângă pat și ținându-i strâns o mână între mâinile ei. De ce nu m-ai trezit, dragule? Când ți-ai dat seama că ți-e foarte rău trebuia să mă trezești. Tată, am dormit îngrozitor de greu și am visat vrăbii! Dacă n-aș fi visat vrăbii... Dacă aș fi visat altceva...

Trase pătura de pe el și-i ascultă încă o dată inima, apoi începu să-i maseze pieptul cu amândouă mâinile, zgâlțâindu-i trupul din toate încheieturile, ceea ce nu presupunea cine știe ce efort deoarece slăbise foarte mult în ultimele luni de boală, nu mai avea decât circa patruzeci de kilograme. După ce făcu de vreo douăzeci de ori mișcarea respectivă, Nela îl ascultă din nou cu urechea lipită de piept. Inima continua să tacă.

– Ești, totuși, destul de cald, spuse ea, ridicându-și părul care îi căzuse pe față. Înseamnă că ai murit cel mult de o oră. Dar cum de nu te-ai zvârcolit deloc, cum de n-ai gemut? Trebuia să mă fi trezit, tată, de ce nu m-ai trezit? Știai foarte bine că sunt îngrozitor de obosită, că eram nedormită de o săptămână și că nu mai sunt stăpână pe mine. Tu ai fost în stare, sunt convinsă de asta, să mori în liniște ca să nu mă deranjezi pe mine, ca să nu-mi strici odihna. Ai fost în stare de așa ceva! Și nici măcar nu pot să plâng! Nu sunt în stare să scot o lacrimă... Și trebuia să te întreb ceva extrem de important, mai aveam de vorbit și de lămurit niște lucruri. Ah, somnul, somnul, care ne mănâncă o treime din existență, numai în somn ni se întâmplă toate nenorocirile. În somn suntem jefuiți, uciși, jigniți, măcar dacă am dormi cu rândul, dar noi ne culcăm toți deodată, ca vitele, și lăsăm tot pământul pustiu.

Înveli cadavrul cu pătura și se așeză lângă el, lungindu-se deasupra așternutului. Se uită fără să vrea în oglinda atârnată pe peretele de vizavi și descoperi cu silă că arăta surprinzător de bine față de evenimentul pe care îl trăia: era roz la față, rotundă, grăsuță, cu pielea întinsă și calmă.

– Nerușinata de miște! Uite ce bine arăt, tată, ce odihnită, în timp ce tu te răcești... Nu, nu trebuie să te dai mai încolo. Am loc. Stau așa puțin, ca să mă gândesc. La ce ar trebui, de fapt, să mă gândesc, nu mă gândesc... Dacă ai murit înseamnă că trebuie să ne despărțim și nu-mi pot da seama acum ce semnificație are

despărțirea asta... Nu știi deloc ce-i cu tine în clipa asta... și unde o să te duci, unde... Nu știi nimic, absolut nimic. Tocmai asta trebuia să discutăm și să punem la punct înainte de a pleca: adică să știi unde te duci, unde să te cauți. Nu mi-ai dat nicio explicație, nu mi-ai spus ce-o să fac când o să rămân singură. Acum o să-mi pun tot felul de întrebări stupide, iar dacă tu mă auzi, o să te enervezi... Nu știi, nu știi ce să fac...

Cineva sună la intrare și Nela tresări, se duse la baie și se spală cu apă pe față. Apoi ascultă, concentrându-se. Da, nu se înșela, cineva suna la ușă. „Cine ar putea fi?” se întrebă ea, încet. „Dacă e doctorul Vulpescu și-i deschid, va trebui să-l omor. Dacă-i văd mutra lui de șarpe cu clopoței, acum, trebuie să-l dau cu capul de pereți. Deci, nu trebuie să deschid“.

Se duse lângă ușa și urlă:

– Nu deschid! Nu deschid!

Se întoarse în dormitor, luă o carte de pe noptieră și o deschise, ca să facă ceva și să nu mai fie atentă la sunetul neîntrerupt, strident, aproape isteric, al soneriei. Când nu mai putu suporta, lăsă cartea pe pat, se duse la ușă și întrebă cu glasul îngroșat de mânie:

– Cine-i?

– Eu, Marcel.

– Ce vrei?

– Deschide și-ți spun pe urmă ce vreau. Tata e acasă? Cum se simte?

– E în oraș. Se simte bine.

– Dar de ce nu-mi deschizi?

– Sunt dezbrăcată.

– Și ce dacă ești dezbrăcată?

– Sunt cu un bărbat.

– Ești o tâmpită.

– Tata mi-a spus că nu dorește să te mai vadă. Ți-a interzis să vii la înmormântarea lui.

– Asta nu te privește pe tine. Când se întoarce?

– La sfârșitul lumii.

Plecă în dormitor. De afară se auzeau pașii lui Marcel coborând scările. Își apucă tâmpilele cu palmele și le strânse cu toată

puterea. Nu o durea capul, dar simțea nevoia să împingă înăuntru ceva care insista să iasă afară și s-o sperie. Nu știa despre ce e vorba, dar era limpede că, acolo, în cap, se afla ceva care, dacă ar ieși și i-ar apărea în față, situația ei ar deveni cu adevărat îngrozitoare.

– Stai, nu ieși! urlă ea. Nu ieși! Stai puțin! Așteaptă!

Începu să plângă, dar fără lacrimi, și se așeză cu tot trupul peste cadavrul tatălui. Îl sărută pe față și-l mângâie pe păr.

– Tată, am ceva în cap care vrea să iasă afară și mă sperie! strigă ea, izbucnind în plâns. Mi-e frică! Respiră!

Îi deschise buzele cu degetele, dar acestea se închiseră la loc, pocnind ca o supapă, sec.

I se făcu rău și se duse la baie să vomite, dar nu avea ce, nu mâncase de patru sau cinci zile. Ultima oară mâncase la spital din aceeași porție cu el, ca să-i facă poftă, deși mâncarea de pui cu orez n-avea niciun gust. Găsi în bucătărie un rest de coniac într-o sticlă și sorbi o înghițitură. Se îmbătă, brusc, și se întoarse lângă patul tatălui, clătînându-se. Se întinse alături de el, istovită. Îi ținea o mână deasupra inimii și se uita pe tavan, fix, fără să clipească. Curând adormi sau leșină. Se trezi peste o oră. Era calmă. Ascultă încă o dată inima tatălui. Era, oare, posibil să fi fost doar în comă, adică să nu fi murit definitiv? Ideea aceasta o îngrozi o clipă, cunoștea un caz din familie, un băiat de 18 ani, văr primar, care murise și pe care familia era gata să-l înmormânteze, dar care se dovedise apoi viu. Cunoșcuse și un alt caz, soțul unei colege, scriitor pentru copii, care făcuse o operație, fusese declarat mort, depus la morgă, i se făcuseră și formele de înmormântare, pentru ca, apoi, să se descopere că era viu.

– Așa-i că nu ești mort?

Așteptă cinci minute răspunsul cu urechea pe pieptul lui, apoi se ridică, se pieptănă grăbită și-și puse balonzaidul pe deasupra rochiei. Plecă pe ușă, dar își aduse aminte de ceva și se îndreptă spre bibliotecă, de unde luă un volum de studiu, îl deschise la pagina o sută și scoase de acolo un plic. Apoi se uită încă o dată în jur și plecă, verificând de două ori dacă ușa este închisă și dacă cheile sunt la ea. Ieșind în stradă, cercetă cu atenție cerul, apoi se urcă într-un taxi și-i spuse șoferului să meargă înainte. Trebuia să-și aducă aminte încotro voia să meargă. Șoferul porni spre

centrul orașului, apoi ea îi spuse adresa unui spital situat pe malul Dâmboviței, în apropierea podului Mihai Vodă. Ajunsă la poarta spitalului, plăti taximetrul și intră în curte. Portarul o întreabă unde merge, ea îi spuse că merge la profesorul cutare, portarul îi spuse că profesorul respectiv nu e în spital, iar ea îi răspunse că este, știe asta precis, și strecură portarului în palmă un bilet de tramvai vechi, portarul crezu că e o bancnotă, o vârî în buzunar, lăsând-o să treacă. Mai târziu, vrând să verifice, chinuit de curiozitate, dacă i s-a dat o hârtie de zece lei sau douăzeci și cinci de lei, portarul se căută prin buzunare, nu găsi decât biletul de tramvai, crezu că acest bilet era de-al lui și continuă să caute, intrigat, banii, se enervă – în sfârșit, amănuntul nu are importanță.

Nela știa unde este cabinetul profesorului și se duse direct într-acolo, sigură fiind că, dacă portarul îi spusese că acesta nu e în spital, profesorul era acolo precis.

Profesorul era, într-adevăr, în cabinet, angajat într-o discuție cu mai mulți medici. Nela așteaptă lângă ușă, în picioare, iar profesorul, crezând, probabil, că e vreo studentă care căzuse la examen și care, din fanatism sau disperare, insistă să mai fie ascultată încă o dată, ca să nu piardă bursa, nu-i spuse nimic, o lăsa să aștepte. După ce termină discuția și medicii plecară, o invită să ia loc în fața lui. Era complet chel și avea un profil comic, de guzgan, probabil și din cauza mustăcioarei mici și zbârlite.

– Despre ce e vorba? întreabă el cu un glas rece, obosit.

Nela trase mult aer în piept, ca să nu i se facă rău din cauza fumului de țigară.

– Despre tatăl meu, pe care l-ați operat acum șase luni.

– Ce fel de operație?

– Cancer la vezică.

Profesorul își strânse buzele a mirare și dezinteres.

– Cum îl cheamă pe tatăl dumitale?

– Pop. Lucra în Ministerul Chimiei.

– Da, îl cunosc din ilegalitate. Cum se simte?

– Nu prea bine. Mai precis, a murit. Mi-ați garantat atunci că trăiește încă trei ani.

– Și n-a trăit? întreabă profesorul sincer sau prefăcându-se că e sincer, dar că nu a înțeles bine ce i-a spus ea.

– Nu. De altfel, a mai fost operat încă o dată.

– Cine l-a operat?

– Un medic din provincie care pretindea că a descoperit secretul cancerului. Numele lui e Vulpescu.

– Medicii ăștia din provincie sunt băieți buni, în general, dar au un singur defect: în fiecare an ei descoperă secretul cancerului. Din nenorocire, nu țin secretul doar pentru ei. De pildă – dar vă rog să nu difuzați – acum câteva zile, un tânăr medic din Ploiești mi-a prezentat o comunicare de optzeci de pagini în care demonstra că orice cancer la vezică este un fleac pentru el, îl vindecă sută la sută.

– Unde e? La Ploiești? întrebă Nela, palidă, ridicându-se de pe scaun.

– Da, dar de ce vă mai interesează acum?

Nela căzu pe scaun ca și cum ar fi îmbrâncit-o cineva.

– Exact. Uitasem că a murit. Dacă aș fi știut de el înainte, l-aș fi căutat.

– Țsta e și norocul lor. La disperare, oamenii sunt dispuși să creadă în ei și să se lase maltratați inutil. De fapt, pentru ce ați venit la mine?

– De fapt, pentru ce am venit? puse și ea întrebarea, ca să câștige un oarecare timp. Uitați despre ce este vorba. Dar mai întâi v-aș ruga să mă ascultați cu atenție. Acum zece zile tata știa că va muri foarte curând. Știa că are cancer chiar de când l-ați operat dumneavoastră.

– Cine i-a spus?

– Chiar dumneavoastră i-ați dat de înțeles.

– Nu cred. Nu am obiceiul. Totuși, este posibil ca un om cu experiența lui de viață să fi dedus și singur situația în care se afla.

– În sfârșit, nu am venit să vă reproșez asta. Faptul că știa de boală i-a făcut într-un fel bine, pentru că a devenit mai supus și mai lucid. Vă reproșez un singur lucru: că mi-ați promis că va mai trăi trei ani, iar el a murit după șase luni. Dar nici asta nu mai are importanță acum. Nici faptul că ați acceptat un cadou de trei mii de lei de la mine, fiica unui om pe care pretindeți că l-ați cunoscut în ilegalitate și că care ați fost prieten. De altfel, dumneavoastră

pretindeți că ați fost ilegalist cu adevărat? Pentru că tatăl meu mi-a spus cu totul altceva despre dumneavoastră.

Profesorul își aprinse o țigară și aruncă primul fum, cu indiferență, peste creștetul ei.

– În primul rând, spuse el, calm, cei trei mii de lei i-au pretins colaboratorii mei, pe care nu-i pot împiedica să ia bani de la bolnavi. Eu am o leafă mare, nu am greutatea familială și nu iau bani de la bolnavi. Primesc doar țigări bune și câte o sticlă cu , pe care le iau din politețe. În al doilea rând, din moment ce se recunoaște oficial, e normal să pretind că am fost ilegalist. Am scris articole în presa democrată, am cotizat la „Ajutorul roșu“, adică am săvârșit gesturi controlabile. În general, am făcut lucruri mai folositoare decât tatăl dumitale, care a avut o atitudine anarhică și gratuită, atunci când, în loc să plece pe front și să acționeze concret împotriva războiului și a hitlerismului, și-a pus mâna sub tren.

Nela se ridică brusc în picioare și întinse o mână spre profesor, fără să-și dea seama de ce: ca să-l lovească sau ca să-i astupe gura. Profesorul se retrase speriat, mutându-și scaunul lângă perete, adică luându-și față de Nela o distanță care să-l pună în siguranță.

– Vă rog foarte mult, spuse el, pe un ton care nu indica niciun fel de supărare. Să discutăm calm. Deși sunteți într-o situație specială, totuși...

– Ce înseamnă „totuși“?

– Să vă păstrați demnitatea.

Nela se așeză pe scaun. Buzele i se învinețiseră și vibrau de indignare.

– Tatăl meu, dacă vrei să știi, spuse ea încet, șuierând cuvintele, a fost cel mai bun, cel mai viteaz și mai drept de pe pământ. Niciodată nu și-a călcat în picioare nici măcar o fărâmă din convingeri. El și-a pus mâna sub tren ca să nu renunțe la o idee, ca să fie sincer până la capăt cu el însuși! Alții puteau, dar el nu putea să se ducă pe frontul acela și să tragă în direcția respectivă! De ce spuneți că a fost anarhist? A-ți tăia o mână este anarhism? Sinuciderea e tot anarhism, după părerea dumneavoastră stupidă?

Profesorul zâmbi îngăduitor, calm, aproape duios. Din clipa aceea nu-i mai era frică de Nela, ea pătrunsese pe un teren necunoscut, alunecos, devenise o pradă ușoară pentru el, mai stăpân pe nuanțele și înțelepciunea vieții.

– Mă rog, spuse el, stingând țigara.

– Ce înseamnă „mă rog“?

– Am spus „mă rog“ în sensul: să nu idealizăm. Dumneata ești fiica lui, poți să-l idealizezi, dar eu nu pot să-l idealizez, n-am acest drept, chiar dacă e mort. Am fost și eu de față când a făcut acest gest. Motivul e discutabil.

– Spuneți tot, îl îndemnă ea încremenită pe scaun, cu mâinile încrucișate pe piept.

– În orice caz, nu le dau dreptate celor care spun că, de fapt, ar fi vrut să fugă și că ar fi căzut fără să vrea cu mâna sub tren. Categorie că și-a pus mâna sub tren pe deplin conștient. Discut, totuși, aspectul filosofic și moral al cazului. Sunt convins că și-a pus mâna sub tren din frică de moarte. Ca să evite frontul, unde exista pericolul morții. Au fost multe cazuri. Mulți își tăiau câte un deget, adică degetul care trebuia să-l țină pe trăgaci, ca să fie reformați. Între timp, însă, Curtea Marțială începuse să-i condamne pe cei care-și tăiau degetul fie la moarte, fie la muncă silnică pe viață. Tatăl dumitale știa, desigur, asta, și atunci și-a tăiat toată mâna, dovedind un curaj de-a dreptul demential. De altfel, gestul disperat al unui om fricos este egal cu gestul conștient al unui mic viteaz. În sfârșit, dumneata crezi ce vrei despre el, eu nu pot să spun că nu l-am prețuit, că nu mi-a fost drag și că nu m-a impresionat destinul lui nefericit. Nefericit în sensul că nu s-a putut realiza în viață din cauza caracterului lui imposibil.

– Nu era un caracter imposibil, era un om sincer, care n-a spus în viața lui nicio minciună, nu spunea decât adevărul. Era un mare naiv, un copil, era și firesc să fie învins și nefericit. De ce vă mirați și de ce vă e milă de el că a fost înfrânt?

– De fapt, pentru ce ați venit? Întrebă profesorul pe un ton voit oficial, dând semne că e grăbit.

– Cu zece zile înainte de a muri, tata și-a făcut testamentul. Vă rog să-mi dați voie să vă citesc acest testament.

– Nu mă interesează. Spuneți-mi esențialul.

– Esențialul este că tatăl meu dorește ca corpul lui să nu fie înmormântat. El cere să se folosească din trupul lui tot ce se poate folosi pentru diferite transplanturi sau experiențe medicale, iar restul să fie ars la crematoriul spitalului. Dorința lui este ca, în primul rând, să-l folosiți dumneavoastră pentru cercetări, ca să vedeți cum a evoluat boala după ce l-ați operat sau tot ce vă interesează într-un asemenea caz.

Chelia profesorului transpira abundant.

– De fapt, el nu este un caz. Este sau, mai bine zis, a fost un bolnav obișnuit. Știu exact cum a evoluat boala lui, nu am pentru ce să-l aduc aici și să-l deschid.

– Nici pe studenții dumneavoastră nu-i interesează un astfel de caz?

– Pe ei poate că i-ar interesa. Deși, vă spun, e o extravaganta. Nu cred să fi cerut el așa ceva. Dar chiar dacă a cerut...

Nela scoase din geantă o hârtie și o desfăcu, înfrigurată, căutând cu privirea un anumit paragraf.

– Vreți să citiți aici?

Profesorul refuză.

– Nu-i nevoie, vă cred. Dar eu nu fac așa ceva, din principiu. Am destule cadavre pentru cercetări. Iar ca să fac acum formalități pentru introducerea în spital a unui cadavru din afară ar însemna să devin cel puțin suspect pentru foarte multă lume.

– De ce să deveniți suspect? Întrebă ea, jignită.

– Printre altele, s-ar putea spune că-mi recunosc singur un eșec. Ceea ce nu este adevărat.

– Deci nu considerați cazul tatălui meu un eșec?

– V-am spus că tatăl dumneavoastră nu e un caz.

– Și nu vreți să-l primiți?

– Nu. Vă dau cuvântul meu de onoare că nu am ee face cu el.

– Bine! spuse Nela, și se ridică. Nu cred că mai avem ce vorbi.

În sfârșit, după atâtea zile, putu să plângă cu lacrimi. Și, pentru că se abținuse prea mult, acum îi curgea din ochi o mare cantitate de lichid incolor. Profesorul apăsă pe butonul soneriei și ceru două cafele. Ieși din spatele biroului, îi cuprinse umerii cu mâinile și o așeză cu forța pe scaun.

– Nu plâng din slăbiciune, preciză ea, ci pentru că sunt foarte obosită.

– O să vi se aducă imediat o cafea.

– Mulțumesc. Am băut acasă.

Profesorul își aprinse o țigară. Devenise atent și omenos.

– Aș vrea totuși să vă ajut cu ceva. Țineți neapărat să-i îndepliniți ultimele dorinți?

– Bineînțeles.

– Există, totuși, o soluție, spuse profesorul, gânditor, apoi formă un număr de telefon. Alo! strigă el în aparat. Spune-mi, duduie, profesorul Cerchez a venit? Poți să-mi faci o clipă legătura cu el? Așteaptă un moment să primească legătura, apoi continuă. Eu sunt. Te salut. Spune-mi, ai cinci minute libere? Da, acum, în clipa asta. Te rog foarte mult. Îți trimit o cunoștință apropiată. Nu e vorba de un consult, altceva. O primești? Da? Mersi. Vine imediat.

– Despre ce este vorba? întrebă ea, după ce el închise telefonul.

– Profesorul cu care am vorbit este oftalmolog, v-aș ruga să mergeți la el și să-i propuneți, dacă e posibil, să folosească corneele tatălui dumneavoastră pentru un transplant. Dar duceți-vă imediat, pentru că pe urmă pleacă la cursuri.

– Mergeți și dumneavoastră cu mine? întrebă Nela de la ușă.

– Nu, duceți-vă singură. Pe urmă treceți din nou pe la mine. E la etajul unu, camera paisprezece.

Nela ieși și se întoarse peste cinci minute.

– Ce-a spus?

– Că nu folosește cornee decât dacă sunt recoltate la o oră după deces și nu de la bolnavi de cancer.

– Da, exact. Uitasem.

Între timp fuseseră aduse cafelele.

– Serviți, o invită el.

Băura încet și în liniște. Nela arăta îngrozitor de palidă. Mâna cu care ținea ceașca îi tremura.

– Nu cumva aveți febră? o întrebă el.

– Nu am, îi răspunse ea, sever.

– Familia este de-acord cu acest testament?

– Restul familiei nu știe că tata a murit. El a cerut să nu fie anunțat nimeni când va muri.

– De ce?

– V-am spus: pentru că nu dorea să fie înmormântat. Nu putea suporta ceremoniile. Spuneți-mi, cunoașteți pe cineva la Institutul de Igienă?

– De ce?

– Aș putea să-i rog pe ei să ia cadavrul pentru schelet. Mi se pare că ei furnizează schelete pentru școli și facultăți ca material didactic.

– Ce să facă cu scheletul?

– Să-l utilizeze ca material didactic.

– Acestea se fac din material plastic.

– Nu știam. Deci, după părerea dumneavoastră, nu există nicio soluție în această problemă?

– Nu cred, răspunse el, sorbind ultima picătură de cafea. Părerea mea este că cel mai firesc ar fi să apreciem cu toții noblețea în sine a gestului lui și să-l ardeți la crematoriu, fără niciun fel de ceremonie. Mi-ar face plăcere dacă m-ați invita să-l conduc pe ultimul lui drum.

– Vă exprimați foarte ciudat. Adică v-ar face plăcere să asistați la înmormântarea lui?!

Profesorul o privi năuc. Nu înțelegea despre ce e vorba și de ce i se pare ei ciudat că i-ar face plăcere să ia parte la înmormântarea unui prieten. În cele din urmă, clipi de câteva ori și ajunse singur la concluzia că spusese o tâmpenie.

– Nu m-am exprimat bine. Voiam să spun...

– Da, spuse ea, ridicându-se, înțeleg ce vreți să spuneți. Am plecat. Bună ziua.

– Puteți să-mi lăsați numărul de telefon? întrebă el în timp ce o conducea la ușă.

– Pot să vă las numărul, dar nu am telefon.

– Poate că, totuși, aș putea să vă ajut cu ceva, deși nu prea văd cum.

Ajungând în stradă, se întreabă unde ar putea să se ducă și dacă e bine să meargă pe jos sau să ia o mașină. Căută în geantă să vadă

dacă are bani, dar nu mai avea decât cinci lei și se așează pe o bancă într-un părculeț.

Era o zi călduroasă, foarte plăcută. Soarele o reconforta și-i crea senzația că toată întâmplarea pe care o trăise în acea dimineață e un paradox, dacă nu cumva pur și simplu o stupidenie. În definitiv, ce importanță avea faptul că cineva murise și că acel cineva era tatăl ei? Tot în același timp, probabil, că muriseră și alți tați, eveniment la care ea reacționase cu totală indiferență.

Vizavi, în parc, era o piață în care se vindeau și fructe. Văzu o grămadă de mere și se repezi spre ea cuprinsă de o poftă nebună. Vânzătorul tocmai oprise vânzarea întrucât avea un control.

– Nu vindem, îi răspunse el.

– Vreau numai două.

– Poți să vrei și unul și jumătate. Nu vând până nu termin controlul.

– Sunt gravidă! strigă ea. Vrei să avortez din cauza ta?

Speriat, cel care făcea controlul încuviință să i se vândă câteva mere. Nela plecă cu ele în brațe și începu să le mănânce cu poftă. În fața unei porții văzu o fetiță palidă, îmbrăcată în alb, care aștepta pe cineva. Nela îi puse un măr în mână, cel mai frumos și mai roșu dintre toate.

– Îmi mai aduci și mâine unul? o întreabă fetița, mușcând cu lăcomie din fructul primit pe neașteptate.

– Nu, îi răspunse Nela. Asta e primul și ultimul.

Pe bulevardul 6 Martie auzi un tropot în spatele ei, apoi cineva o apucă de braț. Era Gelu, un băiat foarte înalt, blond și baschetbalist, ieșit din comun de frumos. Atât de frumos, încât devenea repede antipatic. Ea nu-l iubea, dar el o iubea, nu pentru că era frumoasă la nivelul lui, ci pentru că îl depășea net din punct de vedere intelectual. Scârbit de atâtea femei frumoase câte umblau după el, îl atrăgeau cele foarte deștepte. Îl cunoscuse la cinematograful, în timp ce rula un film japonez. Gelu râdea la scenele cele mai dramatice, fără niciun motiv. Enervată, ea îl întrebase, deranjată, deoarece râdea chiar în urechea ei: „Dacă sunteți atât de idiot, de ce veniți la cinematograful și nu vă duceți la circ, ca să râdeți?”. El o așteptase la ieșire, ca s-o bată, dar,

în aceeași seară, se îndrăgostise de ea. Nela îl găsisese cumsecade, politicos, naiv și supus, și îl acceptase.

– Unde dracu-ai fost de atâtea zile? o întrebă el, sărutând-o pe ceafă, din mers.

– M-ai căutat?

– Îneebunit.

– Am stat în casă cu tata. N-am vrut să răspund la telefon.

– Dar știai foarte bine că am să te sun.

– Știam, dar eram foarte indiferentă.

– Hai să bem o cafea.

Intrară într-un băruleț de zi, foarte răcoros, și comandară două cafele. El era extrem de bine dispus și mirosea violent a levănțică de frizerie.

– Știi că o să joc într-un film?

– Nu.

– M-a recomandat cineva unui regizor și m-a ales pentru un rol destul de serios. Șaisprezece zile de filmare în Munții Apuseni. E un film istoric. Ce părere ai?

– N-am nicio părere.

– Am aici întâlnire cu regizorul la ora unsprezece. Ce face taică-tu? Poți să mai rămâi puțin? Vreau să-mi spui ce părere îți face regizorul. Te iubesc groaznic. Tu mă iubești?

– Nu. Dacă o să te iubesc, am să-ți spun la timp. Nu trebuie să mă bați la cap.

– Ești nervoasă?

– Da.

– Arăți groaznic de palidă.

Nela îl privi cu atenție câteva clipe și se întrebă din nou dacă un om atât de desăvârșit din punct de vedere fizic ar putea fi, totuși, printr-o excepție, și deștept. Ca să-și verifice încă o dată îndoiala, îl întrebă:

– Gelule, ție ți-e frică de moarte?

– Nu.

– Mie mi-e frică. Ce sfat îmi dai?

– Să trăiești.

„Nu e chiar atât de prost“, gândi ea. „Păcat însă că nu are simțul umorului“. După care începu să rupă scobitorile de pe masă,

uimită cât de mult reușise s-o detașeze simpla prezență a acestui bărbat de marile evenimente intime. „Dacă el ar tăcea cinci minute mi-aș recăpăta luciditatea.“

În clipa în care li se aduseră cafelele apărură și regizorul, un tip slăbuț, cu barbă și cu o figură oarecum distinsă și intelectuală. Era însoțit de un alt tânăr, pe care îl prezentă ca operatorul lui. Acesta din urmă, aflat evident sub influența alcoolului, o remarcă pe Nela cu interes.

– Dumneata ai fi bună de film, afirmă el, după ce o măsură cu privirea de jos în sus, în întregime.

– De care film, întrebă ea, color sau alb-negru?

– Nu glumesc, aveți un cap interesant.

– Da, dar am piciorul cam subțire, spuse ea și ridică un picior până la nivelul mesiei.

– Vi se pare, nu e deloc subțire. Nu? întrebă operatorul pe regizor și pipăi fără jenă pulpa.

– E chiar foarte suplu, aprecie acesta. Și, de fapt, nu piciorul e hotărâtor. Un operator bun poate face dintr-un picior subțire un picior gros și invers.

Regizorul spunea toate astea pe un ton foarte serios, privind piciorul respectiv cu aerul unui ortoped.

– De fapt, eu nu înțeleg un lucru, întrebă Nela, lăsând, în sfârșit, piciorul jos. Dumneavoastră pe ce bază alegeți actrițele și actorii? Aveți un criteriu anume sau vă bizuiți pe intuiție și interese personale?

– Cum se face că aveți o părere atât de proastă despre noi? De ce vă luați după opinii de prost gust? Poate că nu chiar toți regizorii își bagă în filme nevestele și amantele.

– Dar n-am spus așa ceva și nici nu mă interesează astfel de amănunte. Pe mine mă interesează faptul că scoateți niște filme infecte. Sunteți complet lipsiți de talent.

– Toți? întrebă regizorul, calm și grav, cu o iritare ascunsă numai pe jumătate.

– Aproape.

Gelu o ciupi pe sub masă de sold, ca să se oprească. Regizorul dorea însă să întindă discuția și întrebă:

– Nu înțeleg cum puteți vorbi cu atâta siguranță despre un domeniu în care nu vă pricepeți. Ce meserie aveți?

– A absolvit psihologia, răspunse Gelu în locul ei.

– V-ar conveni, zise regizorul, privind-o crunt, dacă aș afirma că psihologia noastră este la pământ?

– Din întâmplare, chiar acesta este adevărul. Dar dumneavoastră ați putea să nu vă pricepeți la psihologie, pentru că asta este o știință, în timp ce filmul este o artă, și la artă ne pricepem toți.

– Păi tocmai din cauza asta nu se pot face filme bune, pentru că ne pricepem toți.

– Mă rog, probabil că există și motive de genul acesta, dar filmele dumneavoastră nu-mi plac. Ultimul care l-ați făcut, acela cu bătrânul țăran care nu se înțelege cu fiii săi, era groaznic de fals. Dar probabil că și scenariul era fals.

– Dialogurile da, interveni Gelu, dar, din punct de vedere al meseriei regizorale, filmul era foarte bun.

– În sfârșit, spuse Nela, tristă și obosită, după care se ridică și plecă, fără să dea nicio explicație.

Urcă până la Universitate, luă un taxi și ajunse lângă Piața Filantropia, unde, în colț, se află o agenție de pompe funebre. O întâmpină cu privirea un bărbat foarte gras și brunet.

– Mi-a murit tata, spuse Nela cu calm. Aș vrea să-l ard în secret, într-un loc ascuns, eventual într-un crematoriu de instituție sau la un spital, dacă există așa ceva. Dumneavoastră vă pricepeți mai bine.

Bărbatul cel gras și brunet nu se arătă nedumerit.

– Nu efectuăm astfel de servicii, răspunse el, după care dispăru într-o cameră alăturată, unde începu să formeze un număr de telefon. Nela crezu că încerca să facă, totuși, ceva pentru ea, dar individul vorbea cu cineva care, probabil, era nevastă-sa. Se ridică și ieși fără să închidă ușa. Taxiul o aștepta. Se urcă și ajunse în fața casei în cinci minute. Când să coboare, își aduse aminte că nu are bani la ea și-l rugă pe șofer să vină până sus. Când ajunse sus, găsi ușa deschisă și clanța spartă. Alergă înăuntru și descoperi patul în care lăsase cadavrul tatălui ei gol. Nela scoase un țipăt răgușit. Șoferul intră în panică.

– Doamnă, ce s-a întâmplat?

– Mi l-a furat pe tata! strigă ea, cu o disperare vecină cu demența. Mi l-au furat! Asta nu o puteau face decât mama sau frate-miu!

Șoferul o luă la fugă pe scări, speriat.

– Să anunț Miliția? întrebă el din mers.

– Nu. Lăsați că mă descurc singură, mulțumesc.

Nela luă repede o coală de hârtie și începu să scrie, înfrigurată:
Tovarășe procuror, subsemnata Pop Ioana vă aduc la cunoștință că astăzi, în jurul prânzului, mi s-a furat de la domiciliu cadavrul tatălui meu iubit. Considerând că acest fapt este incalificabil și că...

Trenul mergea încet, chiar foarte încet, deși afară nu era chiar atât de întuneric, o lună plină și perfect rotundă lumina destul de puternic întinderile de apă dintr-o parte și din alta a căii ferate. Vagoanele nu erau luminate, se defectase ceva, probabil tabloul cu siguranța. Nela se afla într-un compartiment în care se înghesuiau încă opt bărbați, dintre care unul, de vreo șaisprezece ani, se așezase în brațele altuia care părea a-i fi frate mai mare, stând când pe unul din picioarele acestuia, când pe celălalt. Toți fumau fără încetare, inclusiv cel de șaisprezece ani, țigări proaste, care scoteau un fum gros și insuportabil de grețos. Nela își acoperi fața cu pardesiul agățat deasupra, în felul acesta se ferea de fum, dar nici aer de respirat nu mai avea. Pe culoar nu se putea duce pentru că era plin de călători care ședeau în picioare sau pe valize și geamantane, fumând și ei neconținut, inclusiv o femeie cocoșată și gravidă. „Cum a putut să rămână asta gravidă?” se întrebă Nela, enervată. Cei din compartiment, neavând somn, vorbeau fără încetare, povestind cu glas încet istorii catastrofice despre inundații, incendii, cutremure, alunecări de pământ.

– Vă spun eu, zise cel care-și ținea fratele în brațe, un tip slab și galben la față, inundațiile sunt în directă legătură cu Luna. Luna face ce vrea cu noi și cu magnetismul nostru. De ce? Luna are tot interiorul plin cu metale, altfel nu s-ar omorî americanii s-o cucerească. Metalele alea dinăuntru, care s-ar putea să fie metale pe care noi încă nu le cunoaștem și nici nu le bănuim...

– Asta așa e, îl aprobă un tip de la fereastră, care scuipa tot timpul într-o batistă, umplându-i de greață pe cei din jur, s-a scris despre chestia asta în ziar, ceea ce-l enervă pe povestitorul anterior.

– Domnule, eu ce vă spun aici n-am luat din presa noastră, care scrie numai despre știți dumneavoastră cine, despre situația din Namibia și despre cultura porumbului, care rămâne necules până în ianuarie. Eu cunosc toate astea din surse foarte serioase. Apele pământului sunt dirijate direct de Lună. De pildă, mareele. Ziua, apele unei mări sunt nemișcate, pentru ca noaptea, când e lună plină, ele să înceapă să se ducă și să vină, cuprinse de o neliniște extraordinară. Norii, la fel, sunt influențați de Lună. Trec pe deasupra noastră nori încărcăți de apă și nu se descarcă. În schimb, se descarcă în altă parte sau invers. Depinde dacă au nimerit într-o rază magnetică plecată din Lună spre noi.

Povestitorul cel palid era atât de vehement, încât nu admitea să fie contrazis, după fiecare frază se uita în ochii fiecăruia, provocator. De aceea, un bătrân care ședea exact vizavi de el schimbă vorba, intimidat.

– Când au fost inundațiile de acum zece sau unșpe ani, unui frate de-al meu, care era cantonier, i-au luat apele casa. El dormea, nevastă-sa dormea, copiii la fel, când, deodată, se trezește, simțind o mișcare și un zgomot. „Fă, ce se întâmplă?” a întrebat-o el pe nevastă-sa. „Se aude ceva”. „Se aude apă”, a zis ea, „nu știi că aseară se umflase?” „Da’ de ce se mișcă casa?” „O fi cutremur.” „Cutremur de-o jumă’ de oră?!“ Frate-miu s-a îmbrăcat, s-a urcat în pod, a scos niște țigle din acoperiș și s-a suit sus, lângă horn. Și ce-a văzut, deși era noapte? Casa mergea pe apă, chiar prin mijlocul șuvoiului.

– Și? întrebă cineva cu glasul pițigăiat, de sub perdeaua ferestrei, unde se adăpostea de curent.

– A plutit casa până dimineața, până au văzut-o oamenii și au anunțat armata.

– Și nu s-a răsturnat?

– Nu s-a răsturnat, pentru că apa o luase cu temelie cu tot și greutatea era jos. Plus că era cufundată cam vreun metru jumate în apă. Ședea ca un hopa-Mitică.

– Și?

– Au venit soldații, au agățat-o cu cângile, au tras-o la mal, au urcat-o pe un trauler, au dus-o înapoi zece kilometri, de unde plecase, și-au pus-o la loc. Nu i s-au stricat decât dușumelele, pe care i le-a plătit ADAS-ul. Culmea e că copiii n-au știut nimic, au dormit tot timpul. Apa nu e așa rea ca focul. Prin apă înoți, un marinar de pe Titanic a înotat o zi și-o noapte și s-a salvat, dar ce te faci cu focul, care te arde și te face scrum? Cât rezisti la foc?

– La noi, zise pițigăiatul din spatele perdelei, când a venit viitura o învățătoare tocmai trecea pe punte ca să ajungă la școală și-a luat-o apa cu punte cu tot. Au căutat-o părinții până au albit și n-au găsit-o. Peste două luni, o babă aduna crengi pe malul râului, trage de o creangă, trage, creanga nu voia să iasă din nisip, când colo, baba se uită și zice: „Mă, ce creangă o fi asta, că văz că la vârf e vopsită cu roșu“. Ea trăgea de mâna învățătoarei, care era dată cu oja pe unghii.

Trenul se smuci de câteva ori, apoi se opri.

– Am ajuns în vreo gară? Întrebă cineva.

– Pe dracu'! Suntem în câmp. O fi terminat locomotiva cărbunii.

Toți bărbații își aprinseră câte o țigară, luând foc unii de la alții; chibrituri n-avea decât unul și ceilalți așteptau să-i vină lui chef de fumat. Se lăsă o liniște perfectă și îndelungă. Din compartimentul de alături se auzeau două sforăituri distincte, iar de-afară se auzea cum plouă.

– Fraților, zise pițigăiatul, ploaia asta nu se mai oprește, ne îneacă.

– Nu ne îneacă, îi răspunse bărbatul care ședea lângă Nela și pe care o înghiontea mereu cu cotul, era prea gras și n-avea loc, se sufoca de înghesuială. Inundațiile și seceta sunt fenomene obișnuite și normale. Așa zic savanții.

– Care e savantul ăare a spus chestia asta, ca să-l bag eu în mă-sa?! se enervă tipul care-și ținea fratele pe genunchi. Normal e când e normal, când e bine!

– Eu știu un lucru: când e ploaie prea multă sau când e secetă, nu e război. Dumnezeu nu dă două nenorociri deodată. Așa cum

nu-ți dă două boli deodată. Azi te doare aici, îți trece – și-abia mâine te doare în altă parte.

Bărbatul care-și ținea fratele pe genunchi simți din nou nevoia să pună lucrurile la punct.

– Războiul modern nu ține seama de niciun fenomen al naturii. Înainte, da, războiul avea nevoie de vreme bună, ca să poată merge tancurile, caii, infanteria, ca să zboare avioanele. Acum rachetele zboară pe orice vreme, totul e să apeși un buton. Șade un soldat la pupitru și moșăie, vede pe ecranul radarului niște ciori, crede că sunt rachete și declanșează războiul atomic.

– Păi ce, e de capul lui? Nu trebuie să întrebe pe superiori? interveni bătrânul, enervându-se brusc.

– Când să-i întrebe? Dacă nu acționează într-un minut, rachetele inamice l-au distrus. Totul e în mâna lui. Sau mai luăm o variantă: cade un meteorit peste orașul Moscova, rusul de la pupitru crede că americanii au atacat și apasă pe buton.

Pițigăiatul se enervă și tuși îngrozitor timp de un minut.

– Fii, domnule, serios, că nu-i așa! Au telefoane directe între ei. Sună și-i răspunde americanul: „Dragă, ai dat tu cu bomba în mine?“ „Exclus“, zice americanul. „Ia verifică“, zice rusul. „Am verificat“, zice, „la mine totul e normal. Întrebă-l pe chinez, pe indian, pe evreu sau pe român“. Adică nu se lasă o treabă de-astea la mâna unui nătăfleață, discută ai mari între ei, verifică și, dacă e meteorit, e meteorit, se trimit telegrame de condoleanțe.

Trenul făcu o tentativă scurtă de pornire, apoi începu să dea înapoi, iute. Bărbatul cu fratele în brațe se sperie.

– Ce dracu', ăștia l-au scăpat la vale?

Trenul se opri, zvâcnind brusc, și o sacoșă căzu la picioarele Nelei, stropind-o cu un lichid vâscos.

– Bravo! strigă pițigăiatul. Aveam în ea patruzeci de ouă. Le-a luat dracu'.

– Arunc-o pe fereastră, îl sfătui cineva.

– N-o arunc deloc. Acasă nu tot le sparg pentru omletă?

Trenul rămase încremenit încă o jumătate de oră și aproape toți călătorii adormiră pe bănci, pe valize sau în picioare. Nela ațipi și ea, dar se auzi un tropăit pe culoare, glasuri autoritare

ale unor bărbați și ușile compartimentelor care se deschideau cu zgomot.

– Toată lumea coboară! strigă un conductor înalt și slab. Se face transbordarea!

– Ce se face? întrebă fratele cel mic pe fratele cel mare.

– Transbordarea.

– Ce-i aia?

– Dacă ești prost, n-o să te fac eu acuma deștept. Transbordarea înseamnă că ne mutăm în alt tren.

– De ce?

– O să vezi tu de ce.

Călătorii începuseră să-și ia bagajele și să coboare, dar Nela nu se mișcă de la locul ei, ca și cum nu auzise comunicarea conductorului. De fapt, nici ea nu știa exact ce înseamnă o transbordare, mersese cu trenul doar de patru ori în viață: o dată la Sinaia, într-o tabără de pionieri, o dată la Paris, cu maică-sa, când avea paisprezece ani, și de două ori la mare, dar niciodată nu trebuise să schimbe trenul.

După vreo jumătate de oră, când rămase singură în compartiment, apărură același conductor înalt și slab, care o privi uluit.

– Păi dumneata ce faci?

Nela îi răspunse cu calm:

– Stau.

– Păi nu cobori?

– Nu.

– De ce?

– Unde să mă duc?

– În trenul celălalt. Noi nu putem merge mai departe, apele au rupt terasamentul. Vino și dumneata să vezi.

Între timp se luminase și Nela putu să vadă pe fereastră (trenul era într-o curbă) oamenii mergând prin apă până la genunchi pe calea ferată inundată. Ploua liniștit și intens.

– Și unde e trenul celălalt?

– Vine imediat.

Nela se așează din nou pe banchetă și se gândi câteva clipe.

– Nu cobor, se decise ea. Merg înapoi cu trenu-ăsta.

Conductorul o refuză categoric.

– Nu se poate, trebuie să cobori.

– De ce trebuie să cobor?

– Pentru că așa am dispoziție de la șeful de tren. Trebuie să coboare toată lumea.

– Foarte bine. Eu nu cobor.

Conducătorul se enervă și plecă fără să închidă ușa compartimentului. Se întoarse peste cinci minute cu un tip mărunț, gras și țigănos, îmbăcat civil.

– Dânsa nu vrea să coboare, îi comunică conducătorul civilului.

Acesta zâmbi onctuos.

– De ce nu vrea domnița să coboare? Îi-e frică de apă?

Conducătorul răspunse în locul ei, ca și cum ar fi fost translator.

– Dânsa dorește să se întoarcă înapoi cu acest tren.

– O fi vrând dânsa să se întoarcă cu acest tren înapoi, îi comunică civilul conducătorului ca și cum chestiunea trebuia mai întâi lămurită între ei, dar biletul e numai pentru dus, nu și pentru întors.

– Cumpăr un alt bilet, îi spuse Nela cu același calm dus până la placiditate.

– Nu se poate, se împotrivi civilul. Acest tren, din această clipă, este scos din circulație, nu știm unde mergem, nu știm unde ajungem, fii dumneata amabilă și coboară.

Nela nu răspunse și nu făcu nicio mișcare, privea pe fereastră întinderea de apă care se sfârșea la câțiva kilometri depărtare, la marginea unei liziere de culoare maro. Cei doi așteptară câteva clipe, apoi civilul îi ordonă conducătorului:

– Ia-i bagajele și du-i-le afară.

Sus, în plasă, se aflau două imense geamantane din imitație de piele legate la mijloc cu câte o curea. Conducătorul coborî unul dintre ele cu dificultate.

– Cred că are pământ înăuntru, spuse el, gemând sub povară.

Apoi luă geamantanul, ieși pe culoar, coborî din vagon și-l depuse afară, pe marginea terasamentului. Veni înapoi, îl luă și pe celălalt și-l duse în același loc. Sus, în plasa pentru bagaje, se mai

afla și o pungă din plastic pe care era imprimată o reclamă pentru țigările americane Marlboro.

– Iau și sacoșa? întrebă conductorul.

– Ia-o.

După ce ieși conductorul cu sacoșa, civilul o apucă pe Nela de mână.

– Hai, coboară! îi spuse acesta, sever.

– Nu înțeleg cu ce vă incomodează prezența mea? întrebă Nela pe un ton câtuși de puțin indignat.

– Prezența dumitale ne incomodează prin faptul că acest tren trebuie să se întoarcă gol. Așa ni s-a comunicat. Iar dacă dumneata nu te supui, poți s-o pățești. În țară e stare de necesitate și toate pedepsele sunt duble.

– Bine, acceptă Nela, pedepsiți-mă dublu, dar nu mă scoateți din tren.

Conductorul se întorsese, dar, văzând că șeful său poartă o discuție cu Nela, rămase pe culoar.

– Pamfil, îi ordonă civilul, scoate-o afară!

După care civilul se întoarse cu spatele și plecă. Conductorul o privi pe Nela câteva clipe, cântărind-o din ochi, apoi scuipă în palme și o luă în brațe, hotărât, Nela nu se împotrivi câtuși de puțin, ba chiar i se agăță conductorului de gât cu amândouă mâinile, ca să-i ușureze sarcina. Străbătură culoarul până la ușa de ieșire din vagon, pe care Nela o deschise împingând-o cu piciorul, apoi coborâră treptele una câte una, cu grijă, conductorul dovedind o dexteritate uimitoare, n-o lovise de nimic, n-o bruscăse și n-o zdruncinase câtuși de puțin, dimpotrivă, o așezase pe unul dintre geamantane încet, ușor, ca pe un obiect foarte fragil. Pamfil răsufli greu, istovit.

– Mulțumesc, îi spuse Nela. Îmi pare rău că v-ați deranjat.

– Nu face nimic, spuse conductorul, aproape vesel. Țasta e serviciul, facem de toate.

Nela ședea pe geamantan în continuare, fără să schițeze vreo intenție oarecare pentru viitorul apropiat.

– Și ce-o să faci acum? o întrebă Pamfil. Cum o să duci geamantanele astea? Ce-ai în ele, pietroaie?

– Niște cărți.

– Unde te duci?

– Mă duc la post.

Conducătorul era realmente îngândurat. Se uitară amândoi de-a lungul liniei. Apa o acoperise pe o distanță de vreo sută de metri, trecând din partea dreaptă spre stânga și formând într-un anumit punct un șuvoi destul de puternic. Ceilalți călători trecuseră cu toții dincolo de apă și se înșiraseră pe linia ferată.

– Trenul n-a venit, spuse conducătorul cu un glas sumbru, dar cum o să duci geamantanele?

– Nu știu, răspunse Nela, abătută. Mi-e imposibil să le car. La gară, când am plecat, mi le-a urcat cineva. În plus de asta, mie mi-e frică să merg prin apă. Mi-e frică de șerpi.

– De unde să fie șerpi aici?

– De ce să nu fie?

– Oricum, șerpilor de apă nu mușcă.

– E suficient să văd unul, că și leșin.

Nela scoase un pachet de Kent din poșetă și-și aprinse o țigară. Îi oferi și conducătorului.

– Nu sunt fumător, dar iau una ca s-o am la cafea.

Puse țigara în buzunarul de sus al vestonului și plecă fără să spună nimic. Nela vru să-l strige, dar se răzgândi. Ar fi vrut și ea o cafea, dar omul făcuse și așa destule sacrificii, o fi având și alte treburi. Planul ei era deja conturat: când va pleca trenul înapoi, se va agăța de ultimul vagon, lăsând bagajele în câmp. Din mers nu puteau s-o arunce, totul era să ajungă în prima gară, să nu rămână în câmp, singură și lipsită de ajutor. Avea oroare de natura dezlănțuită, când tuna și fulgera își puneau pătura peste cap și plângea, pe viscol nu ieșea din casă pentru că făcea urticarie, iar când era ceață o copleșeau stări deprimante și gânduri de sinucidere. Bine că avea două sandviciuri în sacoșă și două pachete cu țigări, cu astea putea trăi câteva zile.

La una dintre ferestrele vagonului apăru civilul care hotărâse alungarea ei din compartiment.

– Ce faci? o întrebă acesta, fără nicio urmă de ironie.

– Mulțumesc, bine, răspunse Nela. Doriți o țigară?

– Nu. Nu fumez. Ce ai de gând?

– Nimic. Stau.

– De ce nu vre să te duci dincolo? Peste o juma' de oră, o oră maxim, vine trenul celălalt.

– Nu pot să car bagajele și mi-e frică să trec prin apă.

– Dar nici în câmp nu poți să rămâi. În două, trei ore s-ar putea să vină apa peste dumneata.

– N-are decât.

Tipul dispăru, iar peste cinci minute apăru conductorul îmbrăcat cu o pelerină de ploaie, dar fără pantaloni și încălțat cu niște pantofi de tenis rupți și murdari, însoțit de un bărbat bondoc, dar zdravăn, îmbrăcat identic, cu deosebirea că pelerina îi ajungea până la călcâie, ceea ce însemna că nu era a lui. Conductorul veni lângă Nela, o privi cu reproș și-i spuse supărat doar pe jumătate:

– Duduie, șeful de tren ne-a trimis să te transportăm dincolo. Băiatu-ăsta (și arată spre celălalt, adică tipul bondoc, care era, de fapt, cam de aceeași vârstă cu el) o să-ți ducă geamantanele, iar eu o să te duc pe dumneata. Hai, urcă.

Conductorul se aplecă, adică se făcu capră. Nela nu înțelegea despre ce e vorba.

– Să mă urc în spinarea dumitale?

– Dar unde? În cap?!

Nela i se agăță cu mâinile de gât și se urcă în spinarea lui. Conductorul îi apucă picioarele și i le ridică la orizontal, apoi porni. În spatele lor venea bondocul, purtând cele două geamantane. Peste câțiva metri intrară în zona inundată, călcând cu zgomot prin apa tulbure, măloasă, acoperită cu paie, ierburi uscate, frunze și alte gunoaie scârboase. Undeva, aproape, pluteau două găini moarte.

– Fii atent, Pamfile, spuse cel din spate, calcă pe traverse, altfel poți să te împiedici și să cazi în nas.

– Traversele alunecă mai rău, deșteptule, calcă între ele, pe pietriș.

Când ajunseră aproape de șuvoi, apa le ajunse până la genunchi și înaintarea devenea din ce în ce mai anevoioasă. Conductorul o sălta pe Nela mereu, iar ea nu știa ce să facă ca să fie mai ușoară, încerca să respire mai rar, ca și cum, trăgând aer în piept, trupul ei s-ar fi îngreuiat cu cine știe cât. În spatele lor se auzi un zgomot

puternic, indicând prăbușirea unui obiect masiv în apă. Pamfil se opri, dar nu se întoarse, era riscant.

– Ce-ai pățit, Grigore? Ai căzut?

Nela întoarse capul pe jumătate și-l văzu pe bondoc ieșind cu greu de sub apă, gemând de durere. Își freca un genunchi la care se lovise; basca pe care o purtase sub gluga pelerinei plutea pe apă. În schimb, geamantanele nu se mai vedeau.

– Luați-o înainte, că vin și eu, le spuse Grigore, după care începu să înjure scârbos. Am alunecat pe un cocean de porumb, fir-ar mama mea a dracului. Mi-am belit genunchiul.

– Am niște spirt în sacoșă, îi spuse Nela, vinovată. Vreți să dați pe rană?

– Lui îi trebuie pe dinăuntru, comunică Pamfil, conductorul, și porni mai departe. I-am spus să nu calce pe traverse, dar prostul tot prost rămâne. Probabil a scăpat și geamantanele în apă.

– Nu-i nimic.

– Ce-aveai în ele?

– Cărți și lucruri.

– Înseamnă că s-au făcut flească.

Conductorul o strângea prea tare de pulpele picioarelor, carnea o dorea crâncen, dar Nela nu îndrăzni să protesteze.

– Acuma știi care ar fi culmea? Să mă împiedic și eu, ca să facem o baie împreună.

Nela refuză să comenteze o astfel de posibilitate, sperând ca cei circa douăzeci de metri care mai erau până la marginea uscatului de partea cealaltă să fie străbătuți cu bine. Ploaia se întepi și, în același timp, începu să bată un vânt rece și subțire, care-i dădea frisoane. De durere în pulpe și de frig, lacrimile îi curgeau pe obraji, gâdilându-i pielea.

Când ajunseră în dreptul șuvoiului, locul cel mai periculos, conductorul se opri câteva clipe, îngrijorat.

– Aici e aici, zise el, și nu mă mai strânge atât de tare de gât, că mă sugrumi. Dacă alunec, ne-a luat dracu'.

În spatele lor, la câțiva pași, se auzea venind Grigore, fluierând. Nela întoarse puțin capul și observă că acesta avea cu el un singur geamantan, pe care-l ducea pe umăr.

– Grigore, îi strigă Pamfil, treci în față!

– De ce? Întrebă acesta.

– Așa, ca să tai apa-n două și să ne faci pârtie.

Grigore trecu pe lângă ei și înainta spre șuvoi, fluierând în continuare. Apa îi ajungea de mijloc, era nevoit să meargă foarte încet, cu picioarele crăcănate, ca să nu fie împins într-o parte.

– Unde-i geamantanu-ălălalt? îl întrebă Pamfil.

– L-am dat la pești, îi răspunse Grigore fără să se oprească. Peste câteva clipe apa îi ajungea doar până la genunchi, semn că trecuse de locul primejdios.

– Hai și noi! strigă, voios, conductorul, și se avântă spre șuvoi, încurajându-se singur: Așa, Pamfile, așa, așa! Nu te lăsa, nu te lăsa! Țin-te bine, moș Martine, că ți-oi da miere cu pâine, și tărâțele din ciur, și trei picioare în cur... Ha, ha, ha, ha, tot așa, tot așa...

În aceeași clipă, conductorul făcu o mișcare bruscă pe spate, scăpă picioarele Nelei, ridică mâinile, ca să-și recâștige echilibrul, le învârti prin aer ca pe-o elice de elicopter, dar nu reuși și se prăbuși în apă. Nela căzu pe spate, cufundându-se în întregime. Conductorul se ridică imediat (se sprijinise într-o mână și într-un genunchi și nu căzuse decât pe jumătate în apă) și se uită în jurul său ca s-o descopere pe Nela. Dincolo, la vreo zece metri, Grigore râdea ca un dement.

– Taci, fir-ai al dracului de bou! urlă Pamfil.

Ceilați călători, care se aflau pe uscat, înșirați pe linia ferată, urmăreau scena în tăcere și cu gravitate, nimeni nu îndrăznea să se amuze. Între timp, Nela ieșise din apă și începu să vomite.

– Ai înghițit apă, constată conductorul. Să faci niște vaccinuri, să nu iei vreo tifoidă sau vreun tetanos.

Apoi o luă de braț și porniră pe jos prin șuvoi. Se mai clătinară de câteva ori, dar trecură fără alt incident către zona lipsită de pericol. Grigore o luase la picior și ajunsese deja pe uscat, unde explica unui grup de călători mai curioși ce și cum se întâmplase. Nela se simțea foarte rău, sughița, avea amețeli, o durea capul.

– Domnule Pamfil, șopti ea, nu mă mai țin pe picioare.

– Hai că ajungem imediat și te întinzi nințel. Ce să facem? Asta-i situația, putea să fie și mai rău, unii și-au pierdut viața, averea.

– Mi-am pierdut un pantof, îi comunică ea, fără nicio urmă de umor.

– Dă-l dracului! Ține-te bine de mine.

Cum călcă pe uscat, adică în afara zonei inundate (pământul era îmbibat de apă peste tot), Nela se aruncă pe linia ferată, lipsită de orice putere. Cineva îi puse o pătură sub cap, iar altcineva, un bărbat cu barbă, îi dădu să guste dintr-o sticlă cu votcă.

– Ia, fetiță, îi spuse acesta, ridicându-i capul, că alcoolul ne ia durerea și ne dă speranța.

Nela deschise ochii și trase o gură de votcă, uitându-se la cel care îi ținea capul și sticla. Votca îi răspândi imediat prin trup un val de căldură, o senzație de bine și de optimism.

– Mai dați-mi, zise ea și mai luă o înghițitură. Sunteți preot?

– Da, răspunse bărbatul, care era foarte tânăr și foarte frumos. Vreți să vă rugați?

– Nu. Sunt atee. Așa se spune?

– Cred că da.

– Știți când vine trenul?

– Nu știu, dar sperăm să vină repede.

Nela își reveni și-i văzu pe cei doi bărbați care o trecuseră prin apă stând lângă ea și așteptând ceva.

– Vă mulțumesc, le spuse Nela, încet. Acum mă simt mai bine.

Cei doi se priviră semnificativ, apoi Grigore se aplecă spre ea și-i șopti:

– Ne dați și nouă ceva pentru osteneală?

Conducătorul, oarecum jenat, îi spuse Nelei, râzând:

– El e țigan, nu i-e rușine să ceară.

Nela deschise geanta pe care o purtase tot timpul pe umăr. Aceasta era udă pe dinăuntru, dar portofelul cu acte și bani scăpase nevătămat. Le dădu o sută de lei. Grigore insistă:

– Asta-i pentru mine. El, care, vorba-aia, v-a purtat în cârcă, nu merită o atenție în plus?

Nela îi dădu și conducătorului o sută, după care cei doi o luară la fugă prin apă, înapoi, spre trenul care-i aștepta, zbenguindu-se ca niște ștregari. După ce trecură de șuvoi, căutară prin apă

celălalt geamantan și-l luară cu ei, fără să se sinchisească de cei care-i urmăreau.

– Doamne, Doamne! zise, mâhnit, tânărul preot. Câtă nerușinare! În comuna mea, țișanii stau pe marginea râului și trag cu cângile lucrurile și animalele oamenilor năpăstuiți.

– La noi, spuse o fetiță de vreo zece ani, Miliția a tras în ei cu armele și tot nu s-au speriat.

– Nu s-au speriat? o întrebă Nela, mirată.

Fata avea o mutricică extrem de gravă și matură, care o înduioșă. Căută ceva prin geantă, găsi un ruj și i-l dădu. Aceasta îl ascunse repede în buzunar, fără să vadă ce e și continuă să vorbească.

– Nu s-au speriat, s-au dus mai la vale și-au scos oi, boi, cai, porci. Au scos și un măgar. Știți ce bine înoată măgarul?

– Nu.

– Toate animalele înoată, în afară de găini și curci.

Se auzi semnalul unei locomotive. Toți călătorii tresăriră. Credeau că vine trenul care urma să-i ia, dar era trenul care-i abandonase și care pornise, acum, înapoi. Șeful de tren striga ceva către cei rămași dincoace de apă, dar nimeni nu înțelegea nimic.

– Ce-o fi vrând să spună? întrebă fetița. Poate ne dă o veste.

– Nu ne dă nicio veste, îi răspunse preotul cel tânăr. Își bate joc de noi.

Într-adevăr, șeful de tren, împreună cu Pamfil și alți câțiva râdeau de se prăpădeau și făceau semne obscene către cei rămași.

Ploaia se înțețise. Bătea un vânt rece și pătrunzător. Nelei îi clănțăneau dinții de frig.

– Domnișoară, îi spuse preotul, în condițiile în care ne aflăm, dumneata o să faci o pneumonie. Trebuie să-ți schimbi neapărat îmbrăcămintea.

Din fericire, deschizând geamantanul care-i rămăsese, Nela descoperi câteva rochii și pulovere, un taior și niște ciorapi care nu apucaseră să se ude.

– Dar unde să mă schimb? întrebă ea, privindu-l pe preot ca pe un salvator.

– E foarte simplu, spuse acesta, părând a face parte din acea categorie de oameni care găsesc soluții pentru orice împrejurare

dificilă. Chemăm mai multe femei care să stea în jurul dumatăle și să te acopere de privirile celorlalți.

Preotul adună repede zece femei care se instalară ca un gard viu împrejurul Nelu. Aceasta se dezbracă în pielea goală, aruncă hainele ude cu silă (cineva i le șterpeli imediat), după care încep să le îmbrace pe cele aflate în geamantan. Își puse pe ea chiloții și un furou, după care realizează că gardul viu din jur dispăruse. Trenul care trebuia să-i ia venise pe neașteptate și toate femeile fugiseră să-și ia bagajele și să-și caute loc în vagoane, care, de fapt, nu erau decât patru. Preotul nu o părăsi pe Nelu, o ajută să se îmbrace, să-și strângă boarfele și să se urce în tren. În compartimente nu mai exista niciun loc liber, iar pe culoar nu se putea circula din cauza celor care blocaseră trecerea cu trupurile și bagajele lor. Tot preotul găsi o soluție: să se instaleze în WC, unde se mai afla o femeie cu doi copii. Nelu își pusese pe ea un taior uscat, dar frigul îi intrase până în oase, îi era extrem de frig, avea frisoane, îi clănțăneau dinții. Femeia o invită să bea dintr-o sticlă cu țuică, dar Nelu o refuză categoric.

– Prefer să beau orice, chiar și gaz, dar țuica mi-e insuportabilă. Miroase îngrozitor.

– Domnișoară, îmi pare rău, zise femeia, fără a se arăta jignită de refuz, țuica trebuie să miroasă a țuică. Noaptea o să fie tare grea, dar tot e mai bine decât afară, în ploaie.

În clipa următoare trenul porni foarte încet, ca o ființă extrem de obosită, aproape neputincioasă. Preotul își făcu cruce.

– Doamne-ajută.

Nelu se așeză pe geamantan, istovită, și gemu de câteva ori, ca să se ușureze de suferință.

– Ce ne mai trebuia nouă inundație? se văită femeia, clătinând din cap, un cap foarte mic, cu părul alb și cu pielea zbârcită, plină de negi.

– Unde te duci? o întrebă preotul.

– Mă duc să-mi caut bărbatul. A plecat de-acasă de un an jumate după servicii și n-a mai venit.

– Bani ți-a trimis?

– Mi-a trimis două luni, pe urmă – nimic. Nici bani, nici scrisoare. L-am căutat cu Miliția, l-am dat în judecată, degeaba,

nu dă nimeni de el. Dacă nu-l găsesc ei, îl găsesc eu. L-am căutat în toată Moldova, i-am dat de urmă la Comănești, dar plecase de-o lună.

– Așa fac toți bărbații fugari: stau o lună, două undeva, apoi schimbă orașul și serviciul.

– Îl găsesc eu, părinte, până la urmă, nu mă las, trebuie să-l găsesc.

– S-o fi încurcat cu alta.

– Sigur că s-a-ncurcat. C-o moldoveancă. Are și ea doi copii. Lasă doi copii acasă și ia alta cu doi copii, cine să-i mai înțeleagă pe bărbații din ziua de azi?

Unul dintre copii (Nelei i se păru că sunt gemeni) urinase pe el, dar femeia nu se arăta dispusă să-i schimbe hainele.

– N-are nici pe dracu', aici e cald.

Copiii erau foarte murdari și palizi, păreau speriați de tot ce se întâmplă în jurul lor și nu scoteau niciun un cuvânt; le curgeau mucii din nas până în gură, ceea ce nu părea să-i deranjeze câtuși de puțin.

– Dacă-l descoperi, poți să-l bagi la pușcărie, o sfătui Nela.

– Și pensia alimentară de unde-o mai iau? Întrebă femeia. Eu vreau s-o prind pe-aia, pe moldoveanca-aia nenorocită, să-i smulg părul din cap și s-o trimit înapoi la bărbat-su acasă. Al meu nu e om rău, dar e așa de prost, că dacă-i zice cineva „vino încoace“, el se duce. Mai ales, dacă bea un pic, poți să-l frământai ca pe o cocă. Acasă, la noi în sat, când se îmbăta, mulți își băteau joc de el, îl chemau să le taie lemnele sau să le măture prin bătătură. Bărbații nu sunt de vină niciodată când greșesc, de vină sunt numai femeile. Bărbatul încearcă, e datoria lui de bărbat, dar femeia trebuie să știe care e rostul ei și să-l oprească de la păcat. Nu-i așa, părinte? Pedepsa femeii este întotdeauna dublă, întrucât ea e cea care a primit.

– Într-adevăr, spuse preotul, răspunderea femeii este întotdeauna dublă, întrucât ea e cea care a primit misiunea divină de a naște.

În WC, mirosul devenise din ce în ce mai greu de suportat și Nela îl invită pe preot afară, pe culoar, ca să poată fuma o țigară. Fuma și el, dar Carpați.

– De ce v-ați făcut preot, părinte? îl întreabă Nela, după ce încercase, fără succes, să-l tenteze cu un Kent.

Înainte de a răspunde, acesta scoase dintr-o sacoșă sticla de votcă și i-o întinse Nelei, care trase un gât și i-o dădu înapoi; preotul bău și el.

– Voiam să știu dacă e o chestiune de vocație sau un capriciu al destinului.

– Nu știu dacă e neapărat o vocație, deși s-ar putea, într-adevăr, să fie o chemare, o coincidență fericită a posibilităților mele spirituale cu conjunctura istorică și socială. Încă de mic eram o ființă calmă și serioasă, dădeam sfaturi celorlalți și-i îndemnam să fie cuminți. Din pricina asta mi se spunea „moșul“. Ori, știți și dumneavoastră că preotul sau rabinul sunt considerați înțelepții și sfătuitoarii localității, la bine și la rău, dar mai ales la rău, când oamenii vin să le ceară părerea. Întâmplarea a făcut ca la această calitate a mea să se adauge o oroare organică față de militarie, toată adolescența halucinam de spaimă că voi ajunge să țin o armă în mână sau că voi trage cu tunul și atunci mi-am dat seama că singura soluție ca să scap de acest coșmar e să mă fac preot.

– Credeți cu adevărat în existența lui Dumnezeu, a lui Cristos, în lumea cealaltă?

– Sunt obligat să cred.

– Nu sunteți obligat, după părerea mea. Mulți oameni nu cred în profesia lor. Am un fost coleg de liceu care s-a făcut și el preot și care e ateu declarat. Are însă o voce superbă.

– Cred, în primul rând, în puterea de influențare a religiei asupra oamenilor.

– Vă referiți la aspectul moral?

– În primul rând. Religia a îndemnat oamenii să-și iubească aproapele. Asta nu e puțin dacă ne gândim cât de puțin contează viața unui om în ochii celor care nu cred în Dumnezeu. Omul are în el o sumedenie ele contradicții și ciudățenii, porniri de răutate, nebănuite și neînchipuite, nu-i trebuie prea mult ca să ajungă până la bestialitate. Copilul de cinci ani al unui vecin de-al meu se furișează pe sub gard și-mi sugrumă păsările. Face asta cu o plăcere fioroasă, m-a apucat spaima și greața când l-am văzut cu mâinile

pline de sânge și cu fața inundată de fericire. Frica de Dumnezeu și de pedepsele lui îi poate opri pe mulți să facă rău.

Nela mai ceru o gură de votcă și-și aprinse o țigară; îi trecuse frigul, se simțea bine, iar discuția cu preotul i se părea o binefacere, uita unde se află și prin ce trecuse.

– Aspectul moral al religiei, spuse ea, e discutabil, părinte, după cum bine știți, materialistii o învinuiesc că dezarmează oamenii în lupta socială, îi videază de voință și acțiune. Interesant, însă, e altceva: că în epoca noastră, atât de avidă după raționalism, religia se ține încă foarte bine pe picioare, milioane de oameni merg la biserică, se închină, se botează, se cunună și se înmormântează cu preot. Ce e religia, după părerea dumneavoastră? Dar vă rog să-mi vorbiți sincer, nu facem aici propagandă, ci speculații.

Preotul îndrăzni să ia și el un Kent de la Nela și, după felul cum trăgea din ea, adânc și cu patimă, se vădea un fumător învederat, care știe să savureze o țigară bună.

– Dar de ce vreți să știți părerea mea personală? întrebă el, privind-o încruntat.

– Din curiozitate, îi răspunse Nela. Eu nu sunt mistică, nu mi-am făcut în viața mea o cruce, nu cred în Dumnezeu și în lumea cealaltă, dar fenomenul religios mă interesează și mă impresionează. Când am auzit prima oară o slujba de înmormântare am plâns de emoție.

Preotul se gândi intens, privind îndelung pe fereastră. Peisajul era dezolant: câmpuri înămolite, petece murdare de apă și stoluri de ciori, enorm de multe ciori.

– După părerea mea intimă, dragă domnișoară, religia e o poezie.

– Interesant. Asta n-am mai auzit.

– Da, religia e una dintre cele mai sublime poezii pe care le-a cunoscut umanitatea. Poezia Necunoscutului, a Incertitudinii, a Speranței. Gândiți-vă ce fantastic își imaginează religia lumea cealaltă: paradisul în care totul este ușor, suav și plăcut mirositor, unde liniștea și calmul sunt desăvârșite și definitive; infernul unde totul e întunecat și sufocant, ființele sunt desfigurate de suferință și lipsă de speranță. Sau legenda uluitoare a lui Cristos, care a existat, desigur, e imposibil să nu fi existat, dar ce literatură

fabuloasă a creat mitul lui! În *Biblie* se spune că Dumnezeu s-ar fi exprimat despre el așa: „Acesta este Fiul meu prea iubit, în care Îmi găsesc plăcerea“. Superb, nu?

– Într-adevăr, acceptă Nela. Și eu sunt o cititoare pasionată a *Bibliei*. Recitind-o, recent, m-a frapat un lucru: nu ni se spune nimic despre copilăria și adolescența lui Iisus. După întoarcerea din Egipt el e deja matur, începe să dea pilde și să facă minuni.

– *Biblia*, dacă ați observat, este extrem de laconică și esențializată. Întâmplările cele mai teribile sunt spuse într-o frază.

– Cine ar fi putut să scrie *Biblia*? Apostolii în niciun caz, erau analfabeți. Fără îndoială e opera unui scriitor de geniu care a adunat și colaționat toate legende care circulau oral. Sau e o operă colectivă.

– Mai degrabă.

– Vă mai întreb ceva. Cum se face că religiozitatea e mai puternică în copilărie și la bătrânețe și aproape inexistentă în adolescență? Nu cumva aceasta se asociază vârstelor slabe și ignorante? Nu cumva...

Nela simți în clipa respectivă o mână puternică, mare, bărbătească, care i se plimba pe fese, mângâietoare; apoi, aceasta coborî pe piciorul drept și încercă să i se strecoare sub fustă. Din instinct, vru să-i dea o palmă preotului, dar se răzgândi la timp. Mâinile acestuia erau amândouă prinse de mânerul metalic al ferestrei, deci nu el putea fi agresorul, bine că nu făcuse gestul. Nela era atât de înghesuită, încât nu se putea întoarce cu niciun chip și atunci lovi cu piciorul celălalt înapoi, scurt și îndesat. Se auzi un geamăt și apoi un țipăt subțire, strident:

– Ce dai, dom'le, ce dai?

Nela nu răspunse, iar cel din spate continuă să strige, revoltat:

– Ce ți-am făcut? Ți-am rupt o mână, ți-am scos un ochi? Stai de o oră cu fundu-n nasul meu și eu n-am voie să pun mâna pe el?!

Nela reuși să se întoarcă și descoperi în spatele ei un bărbat tânăr și neras, care ședea pe un sac încărcat cu boarfe. Era beat, mirosea a țuică.

– De ce-ai dat, fâ, curvo, în mine? o întrebă el, cu un glas umil și plângăcios. Organismu-ăsta ți l-a dat Dumnezeu numai pentru tine, nu e bun obștesc, n-avem voie să-l privim și noi cu ochiul sau să-l atingem cu mâna?

Preotul, care urmărise discuția foarte atent, îl lovi brusc pe cel de jos cu piciorul în coaste. Acesta gemu, se văită câteva minute, dar nu îndrăzni să mai protesteze.

– Veți avea mult de furcă cu bărbații în această zonă, îi spuse preotul Nelei. Sunt de o sălbăticie și un cinism incredibil. În parohia mea am niște cazuri de care mi-e și jenă să vorbesc. De aceea să nu vă mirați dacă o să vedeți multe femei triste, dezamăgite, resemnate.

Trenul își încetini mersul, se apropia de o haltă așezată în plin câmp. Un controlor strigă din capătul celălalt al vagonului:

– Eliberați compartimentele, se urcă navetiștii!

În haltă se aflau circa cincizeci de bărbați uzi fleașcă, cu șepci și cu băști pe cap, care porniră spre tren cu figurile încruntate, enervăți că descopereau vagoanele pline cu lume.

– Țștia unde se mai urcă, părinte? întrebă Nela.

– Trebuie să se urce, sunt muncitori la Combinatul chimic.

Trenul e, de fapt, al lor.

Scandalul se iscă repede: călătorii care se aflau pe scări fură bruscați, împinși înăuntru sau aruncați pe peron. Ajunși pe culoar, navetiștii călcau totul în picioare, înaintând în valuri spre compartimente. Trecerea era însă deosebit de anevoioasă, agresorii și agresanții se loveau cu pumnii și picioarele, reciproc, în timp ce controlorul, imobilizat undeva, la mijlocul culoarului, striga tot timpul, isteric:

– Faceți loc! Faceți loc!

Deși se lipise cât se poate de strâns de peretele vagonului, Nela primi și ea câțiva pumni de la navetiști, ceea ce o făcu să urle de mânie:

– De ce ne loviți, nenorociților? Suntem sinistrați!

Drept răspuns, primi încă un pumn în ceafă din partea unui navetist care, deși tânăr, nu avea niciun dinte în gură.

– Dacă sunteți sinistrați, ce căutați în trenul clasei muncitoare? La ADAS, fiv-ar șaș a dracului!

Cineva de pe peron aruncă cu o sticlă în fereastra unui compartiment, făcând-o țândări, după care mai mulți bărbați năvăliră înăuntru unul peste altul, obligându-i pe intruși să se refugieze pe culoar, îngroziți. Ultimul care se urcă în compartiment pe fereastră era un țigan cu acordeonul, gras, chioșpaliu și fără dinți în gură. Navetiștii beau țuică dintr-o sticlă de un kil și chiuiiau; câțiva dintre ei jucau șeptic.

– Cântă, mă! urlă unul, și lăutarul umplu imediat burduful acordeonului cu aer. Cântă-mi *Maria, Maria*, că spăl briceagu-n tine. De la ce nuntă vii?

– De la niște adventiști din Ciocănești.

– Zi-l p-ăla cu emoragia.

– Îl zic.

Lăutarul era foarte tânăr, poate nu împlinise șaptesprezece ani, dar avea o voce groasă și tremolată, cei din jur i se uitau în gură, vrăjiți.

*Mărioară, fă-mi o turtă
Și așează-mi-o pe burtă.
Turta să fie de grâu
Și s-o stringi tare c-un brâu.
Maria, Maria,
Oprește-mi emoragia!
C-aseară când am plecat
De la tine de sub pat
Soțul tău s-a deșteptat
Și-n stomac m-a-njunghiat.
Maria, Maria,
Oprește-mi emoragia!*

La halta următoare se urcară încă aproximativ cincizeci de navetiști, părea de necrezut ca trenul să mai poată primi atâta lume, oamenii ședeau literalmente unii peste alții, mulți se agățaseră pe scări sau pe acoperișul vagoanelor, în ploaie și vânt.

– Nu trebuia să plecăm din WC, oftă preotul. Aici vom fi striviți.

– Mai avem mult? întrebă Nela, râzând în hohote, spre stupefacția preotului.

– De ce râdeți?

– Tipul din spate a reușit să-mi bage mâna sub fustă și mă gâdilă îngrozitor.

– L-aș lovi cu piciorul, dar nu ajung.

– Nu-i nimic, lăsați-l în pace. Mai e mult?

– Două stații. Cunoașteți pe cineva din localitate?

– Pe nimeni, dar sper să mă descurc.

Preotul aprinse încă o țigară, trăgea din ea cu lăcomie, parcă s-ar fi ascuns de cineva.

– Din păcate, eu trăiesc într-o comună oarecum îndepărtată, iar când vin în oraș soția mă însoțește întotdeauna. Acum am fost la București la înmormântarea unei rude și e un miracol că m-a lăsat singur, dacă nu avea copilul febră mare, venea cu mine.

– E geloasă?

– Da, o gelozie care a luat forme monstruoase, de-a dreptul schizofrenice. Mă pândește și în biserică, mai ales în zilele de împărtășanie sau de mărturisire, îmi dă să port numai lenjerie cu petice, ruptă, murdară, ca să-mi fie rușine să mă dezbrac undeva. M-a compromis de nenumărate ori în comună ocărând toate profesoarele, tinere sau bătrâne, îmi trimite anonime la Episcopie, am fost anchetat de nenumărate ori.

– Și nu puteți divorța?

– Nu. La noi, la preoți, e interzis. În afară de asta, e copilul la mijloc, un copil debil, bolnăvicios, astenic, de care mi-e o milă nesfârșită. Și dacă ați ști, stimate domnișoară, ce ființă minunată era soția mea înainte de căsătorie, ce drăgălașă și blândă era, blondă, surâzătoare, cu obraji roșii de tinerețe. Pentru ca, după naștere, să se urâtească și să se înrăiască îngrozitor. Are obsesia siluetei, nu mănâncă decât zarzavaturi, n-a pus carne în gură de ani de zile, dimineața, în zori, umblă desculță prin iarba udă de rouă ore întregi, mi-a mărturisit că vrea să trăiască mai mult decât mine pentru ca nu cumva, murind ea înainte, s-o înșel. Așa că vă propun să ne luăm la revedere înainte de a coborî pe peron, unde ea mă așteaptă. Altfel, ați avea parte de un scandal nemeriat.

Când trenul sosi în gară și lumea coborî, Nela nu-și mai găsi geamantanul, dar, obosită peste măsură, nu era în stare să regrete. Porni prin oraș, cercetând străzile, clădirile, magazinele

(monumente nu existau), apoi intră într-o cofetărie și bău două cafele fierbinți. La prânz, se prezentă la inspectoratul județean de învățământ. Inspectoarea-șefă, o femeie foarte grasă, mirosind violent a transpirație, văzând-o palidă, nefardată, cu hainele mototolite, își făcu pe loc o impresie nefavorabilă despre ea și-i schimbă repartiția: de la liceul numărul unu, din centru, la liceul numărul doi, într-un cartier înămolit și rău famat.

– Fetițo, să fii cuminte și să te ții de treabă, că, altfel, te dau de-a dura.

Nela nu suporta femeile grase și cu mustăți, drept pentru care simți nevoia s-o jighească fără întârziere:

– Am să vă urmez sfatul, considerându-vă ca o mamă și ca un tată la un loc.

Apoi plecă la liceul numărul doi, unde se prezentă directorului și celorlalte cadre didactice, majoritatea femei, rele și prost îmbrăcate. La întoarcere (deja se resemnase), trecând printre niște blocuri, ca să scurteze drumul, patru tineri o imobilizară și o duseră cu forța într-o baracă părăsită ca s-o violeze.

Era ora două noaptea, Nela nu mai putea de somn, dar maiorul de Miliție insista să obțină amănunte, poate nu tocmai dintr-o curiozitate profesională.

– Deci, mai întâi ți-au rupt bluza, da?

– Da.

– Pe urmă, fusta, da?

– Da.

– Pe urmă? Ai rămas doar în furou, da?

– Nu aveam furou.

– Deci ai rămas în chiloți?

– Da.

– Și sutien?

– Da.

– Te trântiseră la pământ?

– Nu la pământ, pe un pat.

– Și?

– Atunci i-am dat unuia cu piciorul în gura.

– Aha! Foarte bine. Și?

– Unul mi-a dat un pumn în cap și am leșinat.
– Aha. Și?
– Când m-am trezit era un bărbat lângă mine..
– Unul dintre ăia?
– Nu, altul. Era plin de sânge. Cred că se bătuse cu ei.
– Și ce-a făcut respectivul?
– M-a condus până la stația de autobuz. Dar autobuze nu mai veneau la ora respectivă, așa că am venit cu o ocazie. Vreau să specific că nu mi-am mai găsit decât un singur pantof. La ora asta sunt aproape desculț.

Maiorul era și el istovit, bea tot timpul cafea dintr-o ulcică de pământ și fuma fără încetare. Avea părul alb, deși nu părea trecut de cincizeci de ani, era slab, palid, minat fizicește, se întâmpla ca, după ce vorbea la telefon, să piardă firul discuției cu Nela și s-o roage s-o ia iarăși de la început. Oricum, părea un om cumsecade și răbdător, glasul lui era întotdeauna egal, nu se mira și nu se enerva, iar ochii arătau stinși și uscați, secați de viață și strălucire.

– Orașul nostru, începuse el să-i explice Nelei pentru a doua oară, este foarte eterogen din punct de vedere social. Peste șaptezeci la sută dintre locuitori provin din mediul rural, veniți aici ca să lucreze la Combinatul chimic, la Combinatul de prelucrarea lemnului și la Fabrica de ciment. Mulți sunt veniți din Moldova, mai precis din nordul Moldovei, și aceștia sunt cei mai periculoși din punct de vedere moral. Ei săvârșesc optzeci și cinci la sută dintre infracțiuni, restul aparțin elevilor de liceu sau de la școlile profesionale, care au predilecție să-și violeze profesoarele și să-i bată pe profesori. Treisprezece la sută din populație este alcătuită din țigani, dintre care trei sferturi nu muncesc, fură sau sunt în închisori. Acționează mai puțin în oraș, jefuiesc, de obicei, iaseurile și ceapeurile, fură grâu, porumb, nutrețuri, zarzavaturi și legume, mai ales roșii și gogoșari. Încercăm să acționăm asupra lor cu toată severitatea, dar e greu, ei vin câte două sute deodată, iar noi suntem zece, douăzeci, de tras nu avem voie să tragem în ei, așa că se întâmplă uneori să ne râdă în nas. E o mare problemă cu țiganii, după părerea mea nația noastră e în pericol ca în cincizeci de ani să devină minoritară în propria sa țară, dacă

nu se iau unele măsuri. Am fost alaltăieri într-o descindere și am găsit o familie de țigani care avea unsprezece copii, nevasta fiind gravidă cu al doisprezecelea. Locuiau douăzeci de persoane într-un apartament de două camere, în baie țineau un purcel și un ied, iar în bucătărie aveau o crescătorie de râme și viermi pentru pescari. Dar să revenim la problema noastră, adică la indivizii cu violul, despre care spuneam că în mod sigur sunt moldoveni veniți pe șantiere, abrutizați de alcool. Indivizii câștigă foarte bine și din cauza asta beau foarte mult. Dacă ar fi după mine, v-o spun foarte sincer, eu aș interzice alcoolul, și nu numai pe plan național, ci mondial. Din moment ce e interzis hașișul, de ce să nu lichidăm, domnule, și alcoolul, care aduce numai nenorociri? Alcoolul îl face pe om iresponsabil, mai ales dacă are în el și o anumită doză de prostie și tembelism. Unii dintre cei veniți aici după lucru și-au părăsit nevestele și copiii fără nicio remușcare, trăiesc în promiscuitate și imoralitate, nu mai au nicio rușine. Am găsit trei tineri care – vă rog să mă scuzați – trăiau cu aceeași femeie, care le spăla și le gătea și care le era și amantă, contra a două mii de lei pe lună. Sunt foarte periculoși când te iei de ei. Mai mulți sectoriști au fost bătuți și tăiați cu cuțitele, șefului nostru de la Moravuri, maiorul Ghindă, au vrut să-i răpească copilul, ca să se răzbune, iar procurorului Tocilescu, care le-a cerut pedepse maxime, i-au dat cu o rangă în cap, noaptea, nenorocindu-l pe viață.

Nela auzea monologul ofițerului pe jumătate, era aproape adormită, i se închideau ochii din minut în minut. Oboseala i se răspândise atât de profund în trup, încât în clipele acelea de ațipire avea timp să viseze, visă înmormântarea tatălui, momentul când coborâse în subsolul crematoriului ca să-i aranjeze părul și cravata înainte de a fi introdus în cuptor, visă cum i-a adunat scamele de pe costum, cum l-a sărutat pe frunte și pe ochi și i-a dat sfaturi: să fie cuminte dincolo, să nu-și facă griji, ea nu-l va uita niciodată, iar de revăzut se vor revedea în mod sigur etc. Despărțirea de el a durat o jumătate de oră, până când muncitorii manipulanți și fochistul crematoriului au scos-o de-acolo cu forța, așteptau încă doi morți să fie incinerați, ce dracu', se enervase șeful crematoriului, dacă am pierde atâta timp cu fiecare,

unde am ajunge? Maiorul înțelese că Nela nu mai rezistă și trecu la ultimele întrebări.

– Problema e să aflăm cine e bărbatul plin de sânge care a apărut în baracă și care, probabil, ți-a salvat viața. Ți-a dat vreun nume?

– Nu.

– Dar l-ai recunoaște?

– Cred că da.

– Poate că vine însuși să reclame ce s-a întâmplat, cum a ajuns acolo și cine erau cei care l-au bătut. De prins îi vom prinde precis, dar te sfătuiesc să nu apari la tribunal, ia-ți un avocat, prietenii lor s-ar răzbuna pe dumneata în mod sigur. A doua chestiune: să te duci chiar mâine de dimineață la medic pentru un certificat care să dovedească violul. Acum treci alături și scrie declarația. Dacă ești foarte obosită, după cum văd că ești, poți să te întinzi puțin, e un pat acolo, o pernă și-o pătură, iar dacă mai ai ceva țigări, lasă-mi-le mie.

Nela se duse în camera alăturată, o cameră a ofițerului de serviciu, și se culcă imediat, nu mai era în stare să scrie declarația, o dureau cumplit mâinile și picioarele, o durea capul în locul unde fusese lovită cu pumnul și avea bănuiala că un deget de la mână dreaptă era fracturat.

Se trezi peste două ore, amorțită, cu dureri și mai cumplite de cap. Alături se certau doi bărbați cu voci groase, vorbind în același timp. Ofițerul de serviciu încerca să-i potolească:

– Nu urlați, că nu sunteți în câmp! Mă doare capul.

– Eu, zise una dintre vocile groase, mă scol în fiecare dimineață la cinci ca să-mi ud florile de pe balcon.

– De ce la cinci? întrebă ofițerul.

– Asta e ora mea de sculare. La cinci mă sculam când aveam servici, la cinci mă scol și-acuma, când sunt pensionar.

– Și?

– Îmi ud florile, ca de obicei, la care dânsul, care stă sub mine cu un etaj, iese pe balcon și-mi zice: „Bulfiniski, fir-ai tu al dracului cu neamul tău de basarabeni cu tot și cu bașoldina de nevastă-ta, că nu știu ce și nu știu cum.“

Interveni și cealaltă voce groasă:

– Întâi să zică ce-a zis mai înainte.

– Ce-am zis?

– Că e dreptul tău să uzi florile, că nimeni nu te poate opri și că o să mă uzi în cap în fiecare dimineață și seară până mi-or crește crengi și frunze pe corp. Ai zis sau n-ai zis?

Nela se stropi cu apă pe obraji, ca să se trezească, apoi își studie fața în oglinda murdară și crăpată de deasupra chiuvetei. Arăta mizerabil, era foarte palidă și slabă, ochii aveau cearcăne vinete, iar nasul i se ascuțise ca un ardei iute. „Trebuie să mă duc la spital să zac câteva zile, să-mi revin.“ După ce scrisese o declarație de vreo zece rânduri, deschise ușa și intră în biroul ofițerului de serviciu. Acesta le făcu semn celor doi pensionari să tacă și-o luă deoparte.

– Cum te simți?

– Prost. Mă duc la spital. Asta e declarația.

– Bine. Mă găsești exact peste douăzeci și patru de ore tot aici. Vii cu certificatul. La spital te duci la directorul-adjunct și spui că vii din partea mea. Suntem veri. Îl cheamă Butușină.

– Mulțumesc.

Ieșind în stradă, Nela văzu peste tot steaguri, lozinci și portrete, soldați care se înșiruiau pe trotuare, milițieni și tarabe cu crenvuști, muștar, covrigi și prăjituri. Ceru un crenvușt unei vânzătoare, dar aceasta o refuză categoric:

– Nu servim decât după manifestație.

Deși nu-i era foame cu adevărat, Nela se enervă cumplit și o bruscă verbal pe vânzătoare, o tânără grasă, cu un coc imens în vârful capului, la care muncise, probabil, câteva ore.

– Dumneata trebuie să servești când vreau eu, nu când vrei dumneata!

– Nea Gogule! strigă către un bărbat solid, îndesat, cu o burtă rotundă, care aranja niște cartoane cu prăjituri pe o masă alăturată.

– Ce e? Întrebă acesta, văzându-și de treabă mai departe.

– Vezi mata ce vrea parașuta asta.

– Ce dorește duduia? Întrebă nea Gogu fără să se întrerupă din lucru.

– Vreau un crenvurșt.

– Așa de dimineată? Pe burta goală? Nu e bine. Nu e bine deloc. Te duci dumneata, iei un steag, un panou, un portret sau împingi un car alegoric cu realizări pe primul semestru și, pe urmă, după ce-ai strigat „ura” cu toți plămânii, sincer și convingător, vii și te servim cu un crenvurșt. Hai, valea!

Nela avea în ea o încărcătură nervoasă pe care nu o mai putea controla, așa că începu să urle și să țipe, îl insultă pe bărbatul cu numele de Gogu și pe vânzătoarea cu coc blond, făcându-i ordinari, hoți, pungași, șnapani, îmbuibăți de pe urma bieților consumatori, cu saltelele pline de bani și bijuterii etc.

– V-aș împușca pe toți, bandiților! Lumea n-are ce mânca și voi vă îngrășați ca niște porci!

Firește, apărură imediat un ofițer de Miliție însoțit de doi plutonieri care o luară de braț și o urcară într-o mașină care staționa foarte aproape. În stația de radio de la bord o voce enervată striga mereu: „Echipajul trei, treci în spatele tribunei! Treci în spatele tribunei!”

– Se poate, măi, fetițo, să ne faci tu nouă greutatea tocmai în zi festivă, când lumea se bucură de sărbătoare?! Ia să vedem buletinul. Bucureșteancă?!

– Da.

– Și ce cauți pe-aici?

– Să mă plimb.

Ofițerul avea fața ascuțită și gura subțire, fără buze, ochii mici, răi și o voce metalică, antipatică. Nela își propuse să-l enerveze și să-l jighească, deși ar fi vrut să scape cât mai repede și să ajungă la spital, să se odihnească.

– Ascultă, interveni ea, dumneata ce dorești, de la mine? Am cerut un crenvurșt, am fost refuzată și jiguită. Vrei să-i dau despăgubiri vânzătoarei, să fac pușcărie pentru asta, ce vrei?

După care îi smulse buletinul din mână, deschise ușa mașinii și ieși. Unul din plutonieri îl întrebă pe ofițer:

– O aducem înapoi?

– Nu. Mergem cu mașina după ea, să vedem ce face și ce-are de gând. Din câte se vede, tipa e desculță.

Nela ajunse într-o piață construită modern, din beton și sticlă, dar în care se afla o singură babă care vindea niște mere mici și acre, cu trei lei grămăjoara. După ce-și umplu buzunarele cu mere, se duse la spital (era tot în centru) și ceru să vorbească cu directorul-adjunct. În tot acest timp, mașina Miliției o urmărise îndeaproape.

– Adu-mi aminte ca, după defilare, îi spuse ofițerul plutonierului de la volan, să vin din nou aici. Vreau să văd cine-i putoarea asta.

Directorul-adjunct Butușină era într-o ședință care dura de o oră și care, după spusele secretarei, o individă lipsită de orice bunăvoință, urma să mai dureze încă o oră. Nela spuse că o să aștepte, ceea ce o enervă pe secretară deoarece avea unele convorbiri telefonice secrete pe care era nevoită să le cifreze din cauza ei.

– Mda... O să-ți spun mai târziu. Ai răbdare... În principiu, da... sigur... să vedem...

De câteva ori, secretara îi făcu șefului ei legătura telefonică cu diferiți solicitori din afară, unul dintre aceștia fiind maiorul de serviciu de la Miliție („da, tăvarășe maior, imediat”), așa că directorul-adjunct Butușină, atunci când termină ședința și o invită pe Nela înăuntru, știa despre ce e vorba.

– O să vă instalez într-o rezervă, ca să aveți condiții mai bune. O să aranjez, de asemeni, să vă vadă imediat un medic specialist pentru certificatul necesar Miliției. Doriți o cafea?

– Nu. Aș vrea să mă odihnesc. Sunt epuizată.

– E și normal, zise Butușină. Pofțiți cu mine.

Nela abia atunci observă că directorul-adjunct avea în locul piciorului drept o proteză care scotea un scârțâit ciudat, de piele frecată pe lemn sau cauciuc.

Trecând pe culoare și ajungând mai apoi în rezervă (care nu era decât un salon mai mic, cu cinci paturi, în fiecare pat aflându-se câte două bolnave), Nela observă că lumea o privește cu o curiozitate lacomă, ceea ce însemna că tot spitalul aflate pentru ce venise aici. Butușină fu amabil până la capăt și eliberă

un pat pentru ea, mutând o bolnavă jos, pe saltea. Aceasta încercă să protesteze, dar directorul-adjunct o rezezi, necruțător:

– Dacă nu-ți convine, îți fac imediat formele de ieșire! Imediat! Stai aici de-o lună de zile, de parcă ai fi la mă-ta acasă, dormit și mâncare pe gratis!

– Păi dacă mă doare, domnu' director?! se văită femeia, speriată de perspectiva de a fi scoasă din spital.

– Și pe noi nu ne doare? Ne doare pe toți, dar asta nu înseamnă că trebuie să stăm toată viața în spitale, pe banii statului. Am auzit că pensia o pui la CEC.

– Păi unde s-o pun? S-o țin aici, ca să mi-o fure?

– Stai jos și taci din gură! strigă Butușină, violent. Domnișoară profesoară, îi șopti apoi Nelei, instalați-vă comod. O să vă ducă sora-șefă imediat la medicul de gardă.

Nela încercă să-i strecoare un pachet de Kent (ultimul pe care îl mai avea), dar Butușină refuză, speriat:

– Lăsați, vă rog, ne vede lumea.

După ce plecă directorul-adjunct, scârțâind sinistru din proteză, se lungi pe pat îmbrăcată și adormi pe loc. Când se trezi, peste câteva ore, femeia care ședea jos, pe saltea, o informă, respectuoasă, că a căutat-o doctorul Bostan.

– A zis să vă duceți la dânsul imediat ce vă treziți. Are cabinetul la capătul culoarului, ultima ușă pe stânga.

Nela nu se grăbi să facă vizita cerută de doctorul Bostan, mai lenevi în pat o vreme, încercând să sintetizeze și să grupeze întâmplările din ultima săptămână. Va să zică, mai întâi murise tatăl, al cărui cadavru fusese furat de către fratele ei (în complicitate cu mama lor, cu care Nela nu vorbea de patru ani), aceștia încercaseră să-l înmormânteze fără știrea ei, a urmat un scandal cu palme și cuvinte grele. Apoi plecarea din București, pe o ploaie torențială, condusă de Gelu, care plânse ca un idiot în gară, făcându-se de râs în fața hamalilor și cerându-i insistent să-i dea voie s-o conducă până la destinație. Acum îi părea rău că nu acceptase propunerea lui, dacă ar fi fost lângă ea n-ar fi avut atâtea neazuri în tren și n-ar fi fost maltrată de huligani imediat ce-a ajuns în oraș. Oricum, nu regreta prea mult că trăise aceste întâmplări neprevăzute, viața ei începuse să devină aproape

interesantă. Celelalte femei din salon vorbeau în șoaptă, ca să n-o deranjeze, faptul că o adusese aici însuși directorul-adjunct și că trecuse prin ceea ce trecuse le impusese respect și condescendență. Era limpede, însă, că toate ar fi vrut să intre în vorbă cu ea ca să afle amănunte, își stăpâneau cu greu întrebările, sperând să înceapă ea o destăinuire sau măcar să zică ceva, să le ceară un sfat sau o cană cu apă.

– Doriți ceva? o întrebă femeia de pe saltea. Vreți să vă dau un măr?

– Nu, mulțumesc, răspunse Nela, am și eu.

– Dacă doriți ceva, să-mi spuneți, nu trebuie să vă dați jos.

Nela îi mulțumi, înclinând capul ușor.

– Îmi pare rău că v-ați pierdut patul din cauza mea. Am să plec repede și vi-l dau înapoi.

– Nu trebuie să vă grăbiți, eu mă simt bine și aici, nu e curent, nu mă deranjează nimeni. Până ieri am stat în patu-ăsta în care sunteți dumneavoastră cu o babă care s-a chinuit trei zile să moară. Mă scula, săraca, din ceas în ceas, ca să mă duc în curte să văd dacă n-a venic fi-sa sau fi-su, dar n-a venit nici unul, domnișoară, fi-su a fugit în străinătate, iar fi-sa e plecată la mare cu un neamț, n-au avut cum s-o găsească, a trebuit s-o înmormânteze vecinii. Tare amărâtă a murit, săraca. Dumneavoastră cum vă simțiți?

– Mă simt bine, răspunse Nela, încet; ar fi vrut ca celelalte femei, care ședea cu urechile ciulite spre ele, să nu audă discuția și să nu ia parte la aceasta.

Între timp, femeia își trăsesese salteaua mai aproape de patul Nelei și se ridicase pe jumătate, ajungând cu capul chiar lângă perna ei. Era, în chip evident, mândră că tocmai ea, dintre toate bolnavele din salon, avea privilegiul de a sta de vorbă cu tânăra profesoară despre care vorbea acum tot orașul.

– Dar ce căutați dumneavoastră, domnișoară profesoară, printre blocuri la oră de noapte, nu știți că pe-aici mișună derbedeii și huliganii?

– Nu știam, abia atunci sosisem în oraș.

– Și de ce n-ați țipat?

– Am țipat.

– Și v-ați zbatut?

– M-am zbătut până când m-a lovit unul în cap și-am leșinat.

Femeia dădu din cap nemulțumită, considera că Nela nu acționase suficient în favoarea ei, faptul că leșinase trecea ea o greșeală copilărească.

– Aici, la noi, a mai fost un caz recent, ați auzit de el?

– Nu.

– Cazul cu dentista, care făcea naveta într-o comună, la douăzeci de kilometri. Venea într-o zi spre casă și o pune naiba să facă semn la o mașină mică s-o ia, pierduse cursa IRTA în mașină erau trei bărbați serioși și cu cravate, unul inginer, unul avocat și unul inspector, însurați și cu copii. Discută cu ea, o servesc cu țigări, îi spun glume, ea râde, drăguță, simpatcă, ca, la un moment dat, ăla de la volan, inginerul, să facă la dreapta pe un drum de țară și, după vreo trei, patru kilometri, să intre într-o pădurice de salcâmi. Ea își dă seama ce au ei de gând, mai ales că erau băuți, și le zice: „Dom’le, faceți ce vreți cu mine, dar nu mă omorâți, că am un copil mic și o mamă paralizată”. Mă rog, bărbații își satisfac plăcerea fizică, după care ea le zice: „Dom’le, acumă că tot s-a întâmplat, nu mă lăsați aici în pădure, că leșin de frică, poate să mă mănânce sau să mă sperie vreun animal, vă dau orice, numai luați-mă măcar până în șosea”. Ei: „Vai, doamnă, dar se poate, suntem oameni civilizați, cum o să vă lăsăm singură, noaptea, în pădure?” Și pleacă mai departe spre oraș, scot o sticlă de vin din portbagaj, beau toți patru, ea începe să facă haz de ei, care, oricum, se jenau după întâmplare și, când intră în oraș, le zice: „Dom’le, eu sunt singură acasă, bărbat n-am, că sunt divorțată, iar copilul e cu mama la țară”.

Pe Nela nu o amuza atât întâmplarea, cât stilul în care povestea femeia, predilecția ei spre amănunte cu semnificație ascunsă, accentuarea anumitor cuvinte din dialoguri, cărora le sporea semnificația și ponderea.

– Păi parcă spuneai că mama ei era paralizată.

– Și ce dacă era paralizată, nu putea să plece la țară cu copilul?

– Ba da. Spune mai departe.

– Și zice ea: „Copilul e la țară, sunt singură, veniți pe la mine să bem o cafea și să mai stăm de vorbă, poate mai serviți și un pahar cu vin, că mă plictisesc singură”. Bărbații acceptă, iau cu ei câteva

sticle cu vin și urcă sus, în apartament. Dentista le zice să se facă comozi și se duce la bucătărie pentru cafele, toți ceruseră să fie mai amare, le aduce cafelele, ei beau și adorm.

– Ce fac? întrebă Nela, surprinsă.

– Dentista le pusese în cafele ceva de adormit și toți trei au căzut buștean, puteai să tai lemne pe ei. Pe urmă...

– A chemat Miliția.

Celelalte femei știau, desigur, povestea, dar o ascultau, totuși, cu încordare, interlocutoarea Nelui avea o vocație epică certă, precum și darul de a grada conflictul, dându-i suspansul necesar.

– Nu. Mai întâi a scos un bisturiu, le-a scos la toți boășele, adică i-a castrat ca pe animale, și pe urmă a chemat Miliția și-a zis: „Dom’le, asta s-a întâmplat și asta am făcut, arestați-mă“.

Femeia făcu o pauză, așteptând reacția Nelui, dar Nela se gândea la cu totul altceva: își adusese aminte că nu are pantofi și că de la Miliție până la spital umblase desculță, nu trebuia să se mire că o usturau tălpile.

– A fost proces mare de tot, continuă femeia, nemulțumită că Nela nu apreciază finalul povestirii. O mie de femei au venit în fața tribunalului și au făcut manifestație, ca să n-o condamne. Și n-au condamnat-o. I-au condamnat pe ei. Și condamnați, și castrați! Eu așa aș face cu toți bărbații care violează femeile cu forța, i-aș castra.

O femeie care se afla la celălalt capăt al salonului – grasă, cu părul cenușiu, legată în jurul mijlocului cu un imens bandaj – se dădu jos din pat și veni spre Nela, șoptindu-i conspirativ:

– Doamnă profesoară, dar nenorocirea care a pățit-o o femeie serioasă, coafeză la Higiena, o știți? E mai groaznică decât tot ce v-ați închipui, așa ceva nu poate trece printr-o minte omenească.

Nela nu arată niciun fel de interes față de cazul coafezei de la Higiena, dar femeia bandajată era extrem de îndârjită, voia să demonstreze o dată în plus până unde merge bestialitatea masculină.

– Coafeza avea un băiat de optsprezece ani, elev la liceu, mare vagabond și derbedeu, fuma, bea, juca barbut, ce nu făcea?!

Într-o zi, a jucat zaruri cu alți trei golani, și-a pierdut banii, plus casetofonul dat de taică-su, bicicleta, blugii, tot ce-avea. Alilaltzi derbedei i-au dat împrumut niște bani și i-au zis: „Mă, dacă îi pierzi și p-ăștia, ce ne dai?” „V-o dau pe mama”, a zis el.

– Și-a pierdut, spuse Nela, la sigur.

– Da, a pierdut. A venit acasă, maică-sa era în bucătărie, făcea niște prăjituri, el a chemat-o și i-a zis: „Mamă, uite, asta și asta”, după care el a ținut-o și ăia trei au batjocorit-o.

Și pentru că Nela nu reacționa în niciun fel, femeia se indignă.

– Ce, nu credeți?

– Ba da, acceptă Nela. E posibil.

– Sigur că e posibil, din moment ce taică-su l-a omorât cu mâna lui și-a înnebunit, iar maică-sa a luat verde de Paris. Au înmormântat-o în același coșciug cu băiatul. Coșciug dublu nu s-a mai pomenit pe-aici de când lumea.

Între timp, în salon intrase doctorul Bostan – mărunțel și slăbuț, cu o privire isteață și nerăbdătoare. Când îl văzură, toate bolnavele își traseră păturile peste ele, prudente. Doctorul se îndreptă spre Nela, care abia atunci îl recunoscuse: era bărbatul pe care îl descoperise lângă ea, când se trezise în baracă, și care o condusese până la stația de autobuz.

– Încetați cu poveștile astea idioate, strigă el către bolnave. Să nu crezi nimic, îi spuse, apoi, Nelei, toate sunt invenții. Vino cu mine.

Mergând pe culoar, alături de el, Nela observă că e mai mic de statură decât ea și că are un cucui în creștetul capului, dobândit, probabil, în timpul încăierării din baracă. Intrară în cabinet, care nu era decât o cămăruță foarte mică în care erau înghesuite o măsuță, o canapea acoperită cu o foaie de plastic maro și un scaun de metal. Nela îi ceru o țigară, dar doctorul o anunță că nu are și că la el în cabinet nu se fumează. Îi oferii însă o cafea, care era deja pusă la fiert pe reșou.

– Eu sunt doctorul Dumitru Bostan, de fapt mi se spune Mitică și sunt urolog, Aseară treceam întâmplător prin locul respectiv, mă întorceam de la un pacient și, dintr-o curiozitate pe care nu mi-o explic, m-am uitat pe fereastra barăcii. Văzând despre ce-i

vorba, am împins ușa cu umărul, tipii s-au speriat, unul a fugit, ceilalți doi au încercat să mă lovească cu o scândură, eu am fost mai iute, am dat primul, a fugit și al doilea, a rămas al treilea, care era cel mai solid, dar eu am făcut box în adolescență, așa că nu m-am speriat, am dat cu pumnul, a dat și el, am dat din nou și l-am nimerit la ficat, în fine, a fugit și ăsta. După care te-ai trezit, și asta e tot.

Nela îl privea puțin năucită, Mitică vorbise atât de repede (era și bâlbâit) încât nu înțelesese mare lucru.

– Pe unul dintre nenorociții ăia îl cunosc, e frate cu o femeie de servicii de la noi, a mai fost în pușcărie de două ori. Când a fugit, m-a amenințat că mă spintecă cu prima ocazie, dar o să am grijă să-l calc eu primul în picioare. Din fericire pentru dumneata, am sosit la timp, nu ți s-a întâmplat nimic, nici măcar în poșetă n-au avut timp să-ți umble. Așa că nu văd de ce ai sta în spital, te supără ceva?

– Eram foarte obosită și pur și simplu nu aveam unde dormi.

– Asta e cu totul altceva.

– Din tot ce mi-ai spus deduc că trebuie să-ți fiu recunoscătoare. În ce mod aș putea s-o fac?

– Nu fi idioată! Norocul tău e c-am trecut pe-acolo.

– Oricum, îți mulțumesc că te-ai bătut pentru mine. Mi-aduc aminte că erai plin de sânge.

– Nu contează. Săptămâna trecută m-am bătut cu un măcelar, aici, în spital. După ce mi-a dat vreo zece pumni în cap, m-a luat de guler și m-a aruncat pe fereastră de la etajul unu. Noroc c-am căzut pe o grămadă de nisip.

– Ce-a avut cu tine?

– Înjurase o soră – era beat – și eu, care treceam pe-acolo, tot întâmplător, ca să vezi că la mine toate se petrec întâmplător, i-am dat o palmă. Abia după aceea am văzut că tipul avea aproape doi metri. Ascultă, tu ai ceva special de făcut azi?

– Nu. De ce?

– Sâmbăta eu plec, întotdeauna, în excursie prin împrejurimi, dorm pe unde apuc, mâine ce găsesc și mă întorc duminică seara cu nervii vindecați. Vii cu mine?

– Vin. Cu condiția să-mi cumperi o pereche de bascheți. Mi-am pierdut toate bagajele, n-am cu ce mă încălța.

Peste două ore erau în afara orașului, pe un drum de țară îngust, care urca printre vii și porumburi spre vârful unui deal împădurit. Mitică purta în spinare un rucsac enorm, în care se aflau un cort, doi saci de dormit căptușiți cu puf de pinguin, o butelie de aragaz pentru voiaj și o saltea pneumatică, iar ea căra două sacoșe de plastic în care se aflau o cratiță, două farfurii și două câni de aluminiu, un salam, niște cârnați, ouă, sare, pâine. Doctorul se făcuse și mai mic sub povară, de sub pantalonii scurți, de doc, ieșeau două picioare subțiri și păroase, era de neimaginat de unde atâta putere fizică în acest om mărunț și slab. Nela, care nu suporta bărbații frumoși, considerându-i artificioși și cinici, simțise din prima clipă o atracție irezistibilă față de el, o fascina siguranța cu care se mișca printre ceilalți oameni, detașarea și calmul cu care privea lumea și pe el însuși, nimic nu părea să-l sperie și să-l oprească din drumul lui. „Cred că ăsta-i omul care-mi trebuie” își spuse ea chiar în clipa în care hotărâse să plece cu el în excursie, „ce noroc că mi-a apărut în cale de la început.”

I se făcu poftă de struguri și îl rugă să se oprească, apoi intră în vie și alese doi ciorchini mari, cu boabe lunguiețe și negre.

– Tu nu vrei? îl întrebă.

– Nu. Nu mai suport strugurii de când eram mic. Păzeam oile pe izlaz, mi s-a făcut sete și foame la un moment dat și m-am dus într-o vie să iau câțiva ciorchini de struguri. Proprietarul era, însă, la pândă, m-a prins și mi-a vârat strugurii cu forța pe gât. M-am sufocat, am dat ochii peste cap și-am leșinat. Noroc c-a trecut o femeie pe-acolo și mi-a scos ciorchinii din gât. Seara i-am spus tatii ce-am pățit, cu speranța c-o să mă răzbune. Ce crezi c-a zis? „Bine ți-a făcut!” Țăranii nu concep ca cineva să le atace avutul fără să fie pedepsit.

– Crezi c-o să pățesc și eu la fel?

– N-ar fi exclus. Țăranii de pe-aici au un simț al proprietății cumplit, sunt zgârciți și rapaci până la sălbăticie. Acum o săptămână mi-am instalat cortul pe o pajiște, lângă o livadă cu pruni. Voiam să fac focul și-am luat niște crengi uscate dintr-o grămadă adunată la marginea livezii. A apărut proprietarul

cu doi câini, pe care i-a asmuțit pe mine, și cu un par, ca să-mi rupă șira spinării. Câinii mi-au sfâșiat pantalonii, dar pe el l-am bătut până l-am umplut de sânge. Pe urmă l-am întrebat: „Măi, țăran nenorocit, de ce paștele mă-tii stai tu aici și păzești livada zi și noapte? Să zicem că eu ți-aș fi furat un kil de prune, care face doi, trei lei. Tu, dacă te duci undeva și muncești, iei șaizeci – șaptezeci de lei. Îți convine ție afacerea asta?” „Da”, mi-a zis țăranul, „îmi convine, pentru că eu, dacă văd o urmă de picior străin printre prunii mei, nu mai dorm o săptămână de necaz și mă îmbolnăvesc de tebece.”

Îi plăcea cum povestea Mitică, istoriile lui aveau un conflict în creștere și o poantă finală cu haz. De altfel, constată ea, în această zonă geografică oamenii aveau cu toții harul povestirii, istoriile circulau rapid de la unul la altul.

– Știi ceva? Îi spusese Nela, înghițind boabele parfumate, una câte una, cu repeziciune. Eu n-am stat până acum niciodată de vorbă cu un țăran autentic, tot ce știu despre ei e din literatură sau din auzite. Spune-mi și mie: care e misterul acestui individ social?

– Nu e niciun mister. Țăranul a fost țăran atâta vreme cât a avut pământ și atâta vreme cât avea misiunea de a hrăni țara. Când i s-a luat pământul, nu trebuia să fie prea inteligent ca să-și dea seama că singura lui salvare e să fugă la oraș. Din producător de pâine a ajuns cumpărător de pâine.

– Vrei să spui că progresul industrial nu i-a făcut niciun bine?

– Din punctul lui de vedere, da. Pentru noi, orășenii, însă, a fost un dezastru. Ai trecut prin piață? Nu găsești nimic, e pustiu.

– Într-adevăr.

– M-am dus acum o lună pe-acasă, era tata bolnav. Primul lucru care m-a dezamăgit a fost curtea. Curtea copilăriei mele, pe care pășteau bobocii de găscă și pe care mă tăvăleam eu cu câțelul și cu pisoiul era acum cheală de orice verdeață, plină de gunoaie, de găinațuri și motorină, ceea ce m-a scos pur și simplu din minți. „De unde a apărut motorina asta care a împuțit toată curtea?” am întrebat-o pe mama. „Nepot-tu, Culiță”, zice, „și-a cumpărat o motoretă Mobra și toată ziua o șurubărește.” Dimineața, la patru,

tot satul dărdăia de zgomotul motoretelor Mobra, plecau țărani navetiști la lucru, tremura pământul sub ei. S-a dus dracului liniștea satului, simplitatea și naivitatea țăranului, care acum (l-am văzut cu ochii mei) vine și cumpără ceai de sunătoare de la Plafar, i-e lene să se ducă pe câmp să-l culeagă. Femeile de la mine din sat se internează în spital ca să le facă chiuretaje, nu mai vor copii, moșii de optzeci de ani își fac analize și iau pastile de Gerovital.

– Și nu e normal?

– O fi, dar pe mine țăranu-ăsta nu mă mai interesează. El stă la sat numai formal, lucrează la oraș și trăiește de pe urma orașului, zona rurală s-a deteriorat definitiv și și-a pierdut liniștea și poezia. În tinerețea lui, tata a fost cioban, avea două sute de oi ale lui, o sută de capre și douăzeci de țapi. Acum mai are o oaie și-o capră. Țin minte că toată noaptea ciobanii se luptau cu lupii, care dădeau asalt după asalt asupra stâniei. Culmea știi care era? Că nu câinii erau sprijinul lor de bază, ci țăpii, care erau de netrecut, din pricina coarnelor. Vreau să-ți mai spun o chestie: la ora actuală nu mai există picior de lup în toată țara. Arată-mi un lup și-l mănânc de viu!

Nela izbucni în hohote de râs, râse vreo câteva minute în șir, încându-se cu boabele de strugure, nu se mai putea opri. Mitică era atât de indignat din cauza dispariției lupilor, încât îi ieșiseră ochii din orbite.

– Știi de ce râd? îi spuse ea, fără să se poată opri din râs. Mi te-am imaginat mușcând dintr-un lup viu. Tu muști din el, lupul mușcă din tine, tu din el, el din tine, până vă terminați unul pe altul. O scenă mitologică.

– Ești o tâmpită, se supără Mitică, enervat de-adevăratele. Eu vorbesc serios și tu te gândești la prostii. Ca să te lămurești definitiv în legătură cu accesul omului la natură te anunț că, prin nu știu ce decret sau haș-ce-me, e interzis să faci focul nu numai în pădure, ci și pe câmp. Dacă ar mai exista haiduci în ziua de azi, i-ar lua dracu' de-atâta hrană rece, ar muri de ulcer.

Când soarele era la asfințit, ajunseră pe un izlaz de culoare cărămizie, de pe care animalele și seceta lichidaseră și ultimul fir de iarbă. Mitică se hotărî să instaleze aici cortul, operațiune

în care devenise extrem de versat și pe care o executa cu plăcere și iuțeală. În acest timp, îi povesti ultimul lui conflict cu Butușină, directorul-adjunct al spitalului, care, după părerea lui, era un invalid cu desăvârșire abject, un monstru cu picior de lemn, al cărui unic scop în viață era să-l distrugă pe el.

– În momentul de față, spuse Mitică, după ce înfipse ultimul pripon în pământ, s-a decis să mă bage la pușcărie.

– Și? Are șanse? se interesă Nela, care continua să nu-l ia în serios.

– Da, în principiu are foarte multe șanse, legea e de partea lui.

– Despre ce-i vorba?

– Să-ți spun despre ce-i vorba. Îți spun cu amănunte, pentru că timp avem destul, eu obișnuiesc să mă culc după miezul nopții. Între timp, tu ai putea să aprinzi aragazul și să pui la fiert o supă de pachet. Pe urmă, pui de două cafele. Deci, să-ți spun povestea cu Butușină. Tipul e invalid de război, ceea ce o să te mire, pentru că nu are nici cincizeci de ani, în timp ce războiul s-a terminat de treizeci și cinci de ani. Butușină n-a fost pe front ca soldat, ci ca copil de trupă, era ajutor de telefonist al unei companii. Care a fost nenorocul lui? L-a lovit o schijă în picior și-a devenit erou, decorat, popularizat și propulsat. La naționalizare, a ajuns directorul unei fabricuțe care făcea godine și fiare de călcat, apoi activist de sindicat și secretar de raion de partid. A urmat ghinionul vieții lui: trimis la o școală de partid, s-a descoperit că e analfabet. Nu știa decât să se iscălească și să citească cuvintele scrise cu litere mari. L-au luat ăia de la școală de partid la refec: „Cum e posibil, tovarășe, de ce n-ai spus?“, el că: „burghezia e de vină“, „Dar de ce nu te-ai dus la școala de alfabetizare?“ În fine, se află adevărul: din cauza bubuiturilor de tun și a exploziilor el rămăsese cu un traumatism, cum citea mai mult de un rând dintr-o carte sau dintr-un ziar îl apucau durerile de cap și-i curgeau lacrimi din ochi, chestie absolut adevărată, o știi de la nevastă-sa, care a fost soră la noi. Asta nu l-a împiedicat să aibă mici funcții de răspundere care nu-l obligau să lucreze cu acte, adică acolo unde era nevoie de un om care să știe să vorbească la telefon și să dea dispoziții. Aici, la noi, la spital toți știau

că el e în continuare semianalfabet, dar nimeni nu îndrăznește să se lege de asta, o considerau ca pe o infirmitate fizică de care nu e omeneste să-i vorbești infirmului în față. La o adunare generală de partid de alegeri, Butușină este ales președinte al comisiei de numărătoare a votului. După numărarea voturilor, președintele comisiei trebuia să citească procesul-verbal. Butușină îl dă altcuiva să-l citească. Eu mă ridic și zic: „Nu, legal e să-l citească tovarășul Butușină, pentru că de-aia e președintele comisiei“. Cel ce conducea ședința, un instructor de la orășenesc, nu știa că Butușină e analfabet și l-a obligat să citească procesul-verbal. Toți au înlemnit în sală. Butușină a transpirat până la deshidratare, s-a bâlbâit groaznic, în timp ce eu râdeam de mă prăpădeam.

– Ești un cinic.

– Așa mi-a zis și el: „Domnule, ești un cinic, știai că sunt invalid de război“. „Dragă dacă ești invalid, du-te la cooperativa «Avântul meșteșugarilor» și fă rogojini, nu sta aici ca director-adjunct analfabet. „Nu-i nimic“, mi-a zis el, „o să mi-o plătești.“

– Și? S-a ținut de cuvânt?

– Bineînțeles. În momentul de față am două procese cu el. Unul pentru că l-am înjurat și altul pentru că l-am îmbrâncit.

– Ați ajuns până acolo?

– Da. Să vezi cum. Eu sunt singurul chirurg urolog din spital și am cerut să am un salon al meu cu vreo zece paturi. N-au vrut să-mi dea: lipsă de spațiu și de personal etc. Într-o zi, descopăr o cameră destul de spațioasă care avea scris pe ușă „Magazia de materiale sportive și de propagandă“. Care erau materialele sportive și de propagandă? Două șahuri, câteva popice, trei steaguri decolorate și niște pancarde vechi rămase de la ultima defilare de 23 August. Am scos toate boarfele astea afară, am făcut curat și mi-am instalat acolo opt paturi. Butușină a făcut spume la gură de furie, mi-a zăvorât ușa, eu i-am spart lacătele, el m-a reclamat la Miliție, eu l-am amenințat că-i înfig bisturiul în burtă, el m-a dat în judecată și așa mai departe. Ieri m-a reclamat că-mi hrănesc câinele cu mâncare furată de la gura bolnavilor. E un câine pe care fac niște experiențe pentru lucrarea de doctorat. În concluzie, la ora actuală, singurul scop în viață al lui Butușină e să mă distrugă.

– Adică cum?

– Adică ori să mă bage la pușcărie, ori să mă oblighe să plec din localitate. Hazul trebii care e? Că tipul mi-e, realmente, simpatic și-mi face plăcere să mă lupt cu el, are un stil de a se descurca în viață absolut incredibil. Să-ți dau un exemplu: Silvia, fică-sa, în vârstă de douăzeci și patru de ani, a dat până acum examen de cinci ori la medicină și-a căzut. Butușină nu mai are speranță s-o vadă la facultate, dar ține cu orice preț s-o mărite cu un doctor. Cum am apărut în localitate, a și pus ochii pe mine: mi-a făcut rost de o cameră cu chirie la o soră de-a lui, mă invita la masă la ei, ieșeam împreună la restaurant, la iarbă verde, Silvica tot timpul pe lângă mine, tot timpul luminoasă și cu zâmbetul pe față, mă sorbea din ochi de drag ce-i eram, când vorbeam se uita la mine ca la o icoană, extaziată, de parcă i-aș fi spus cele mai frumoase cuvinte de pe lume. Într-o dimineață, când mă trezesc, o descopăr în camera mea, stând pe un scaun, și privindu-mă fix, cu ochii mari, fără să clipească. „Ce faci aici?” am întrebat-o. „Nimic”, mi-a răspuns ea, în șoaptă, „te priveam.” Peste câteva zile iar m-am trezit cu ea lângă patul meu, ținându-mă cu privirea ei albastră și somnambulă, și-am intrat la idei: dom’le, idioata asta ori s-a îndrăgostit de mine, ori e schizofrenică. Din întâmplare, aflu că tipa juca teatru, că exact aceeași tactică o aplicase cu alți trei doctori, înaintea mea, fără succes. Așa că i-am spus: „Silvica dragă, nu mai veghea la capul meu, cheltuindu-ți frumoasele nopți ale tinereții, deoarece eu nu mă însor decât atunci când o să ies la pensie și când tu o să fii babă”. A doua zi, Butușină m-a anunțat să-mi caut altă locuință și, totodată, mi-a pus în față o notă de plată amănunțită: cât au costat fripturile și șprițul din seara cutare de la restaurant, pâinea, gogoșarii, cât a costat partea mea din mielul mâncat la iarbă verde în ziua cutare etc., m-a executat până la ultimul leu. Gestul mi-a plăcut extraordinar de mult, omul e dintr-o bucată, nu se lasă păcălit nici măcar cu un capăt de ață și nu acceptă înfrângerea. Până la urmă a logodit-o pe Silvica cu un doctor anestezist. E cam urât și bețiv, dar important e că și-a atins scopul.

Între timp, supa de păcățel dăduse în clocot și avusese timp să se și răcească.

– N-are rost să mai folosim farfurii, propuse Nela, mâncăm direct din cratiță.

– În condițiile astea, îi răspunse el, serios, părerea mea e c-ar trebui să ne unim existențele pentru o bucată de vreme.

– Nu se zice așa, îl corectă ea, ci: să ne unim singurătățile.

– Ceea ce nu înseamnă, Doamne ferește, că te cer în căsătorie, chestia asta nu-mi stă în caracter.

Nela nu știa dacă să-l ia sau nu peste picior.

– Totul rămâne de văzut, important e ca ți-a venit ideea. Ce părere ai de supă?

Imediat după masă, frântă de oboseală, Nela adormi buștean, lăsându-l pe Mitică, singur, cu cafeaua în față, melancolic și îngândurat. Se trezi peste un timp, speriată. Visase că a început războiul: pe deasupra cortului lor trăgeau chinezii cu săgeți atomice, iar o altă putere militară (necunoscută) răspundea cu rachete care lăsau o dâră de nisip. Mitică tot nu dormea, era afară.

– Ce se întâmplă? întrebă ea, speriată. Visez sau e altceva?

– Fii calmă, niște elicoptere zboară deasupra noastră. Suntem căutați.

Nela ieși afară și văzu pe cer trei umbre cu coadă zburând pe deasupra lor, producând un zgomot insuprotabil. De pe un deal din apropiere, niște reflectoare puternice luminau izlazul, cercetându-l metru cu metru, până când cortul intră în vizorul celor care-i căutau.

– Crezi că pe noi ne caută? întrebă Nelă, intrând cu adevărat în panică.

– Bănuiesc.

– Te rog, nu glumi cu mine.

– Nu glumesc.

– Dar de ce să ne caute?

– S-ar putea să fie mâna lui Butușină.

De astă dată glumise și, ca s-o liniștească, o apucă cu mâna dreaptă de după umeri. Peste câteva clipe, unul dintre elicoptere coborî la cincizeci de metri de ei; din elicopter ieșiră doi ofițeri îmbrăcați cu pelerine, purtând fiecare câte un binoclu agățat de gât.

– Ce dracu' înseamnă asta? întrebă Nela, scoasă din minți. Nu înțeleg nimic. Absolut nimic. Chiar crezi că e război?

– Nu știu, răspunse Mitică nedumerit, dar nu speriat. E posibil orice. După părerea politologilor americani, cel de-Al Treilea Război Mondial a început de vreo douăzeci de ani. Pe noi, cel mult ar putea să ne ia prizonieri. Știi vreo limbă străină?

Unul dintre ofițeri le luminează fețele cu o lanternă foarte puternică; Nela nu suportă lumina rece și dureroasă, care străpungea creierul, și-și acoperi ochii cu mâna.

– Ce faceți dumneavoastră aici? întrebă ofițerul cu lanterna. Vocea lui, foarte nazală, semăna leit cu a actorului Beligan.

– Suntem excursioniști, răspunse Mitică, patetic, și făcu un pas înainte, ca un personaj revoluționar care-și sfidează călăii, intenția lui fiind, evident, parodică, ceea o făcu pe Nela să-și recapete calmul. „Important e“, își spuse ea, „că vorbesc românește.“

– Dar ce s-a întâmplat? întrebă Mitică. A început războiul?

– Încă nu, răspunse ofițerul, serios, dar noi trebuie să fim pregătiți ca să-l întâmpinăm. Vă rugăm să părăsiți această zonă de îndată. Nu v-a avertizat nimeni că aici e interzis accesul persoanelor civile? Nu v-ați întâlnit cu niște ostași care păzesc zona?

– Nu. Am venit printre vii.

– Atunci înseamnă că v-au scăpat din vedere. Strângeți cortul și plecați imediat.

– Ar mai fi timp ca să vă oferim câte o cafea, propuse Nela, care își revenise complet din spaima prin care trecuse. Nu durează mai mult de cinci minute.

Ofițerul cu lanterna privi spre celălalt, care tăcuse și care-i dădu încuviințarea, înclinând capul.

– O cafea nu ne-ar strica, într-adevăr, la nesomnul de două nopți pe care-l avem în noi.

Cei doi ofițeri se așezară pe iarbă, iar Nela puse cafeaua la fiert.

– Faceți manevre, din câte înțeleg, zise Mitică, iar noi vă incomodăm. Cum ați reușit să ne depistați?

– Din întâmplare. Înainte cu o oră de începerea tragerilor facem un ultim raid cu elicopterul prin zonă. Colegul meu v-a zărit cortul.

– Și ce se întâmpla dacă nu ne zăreai?

– Vă striveam sub șenilele tancurilor sau vă aruncam în aer cu o ghiulea.

– Chestia asta ar fi fost foarte neplăcută, în primul rând pentru noi, spuse celălalt ofițer, care nu vorbise până atunci și care se așeză primul. Cei doi își aprinseră câte o țigară și nu dădeau semne că se grăbesc. S-ar fi ivit o sumedenie de complicații: de ce v-am călcat, cum v-am călcat etc.

– E foarte plăcut ceea ce faceți dumneavoastră, își dădu Nela cu părerea, în timp ce păzea cafeaua. Sunteți niște copii care se joacă de-a războiul. Trebuie să fie tare amuzant să te faci că ataci un inamic fictiv cu tancuri și tunuri adevărate, iar el să se prefacă învins. Nu vă distrează chestia asta?

– Până la un punct, răspunse primul ofițer, cu vocea lui nazală și subțire. Pe urmă începe oboseala, grijile. O manevră e reușită doar atunci când totul merge ca ceasul, în noaptea asta trebuia să începem la ora zero, dar, din cauză că ni s-au împotmolit niște tancuri într-o mlaștină, o să pornim spre dimineață, când toată lumea e nedormită și obosită. O manevră e mai grea, uneori, decât un război adevărat, pentru că în război nu trebuie să faci atât de multe calcule abstracte. Eu, continuă el, ridicându-și privirea spre Nela, care îi dădea ceașca cu cafea, te cunosc pe dumneata. Am fost colegi de grădiniță și am locuit pe aceeași stradă din București. Mă numesc Bebe.

– Nu-mi aduc aminte de colegii de grădiniță, îi răspunse Nela, așezându-se și ea alături de cei trei bărbați, ca să-și bea cafeaua. Nu-i mai țin minte nici pe cei de la școala elementară, despre care am amintiri urâte.

– Tatăl dumitale era colonel, continuă ofițerul, avea funcție mare, îi venea mașina la scară.

– A murit acum cinci zile.

– Condoleanțe și Dumnezeu să-l ierte. Îmi amintesc că n-avea o mână. După ce v-ați mutat într-o vilă foarte frumoasă de pe strada Paris, cu brazi în curte, mama mea a venit să-l roage ceva pentru

mine, un medicament străin, niște injecții pentru stimularea creșterii, mamei i se părea că sunt prea mic. Injecțiile erau foarte dureroase, iar eu mă rugam în gând ca tatăl dumitale să ne refuze. Dar nu ne-a refuzat, era un om săritor și cumsecade, a stat cu noi de vorbă vreun ceas, pe o terasă mare, cu flori, cu balansoare și mese acoperite cu umbrele de soare în culori fosforescente. Dumneata te dădeai într-un leagăn și mâncai căpșuni cu frișcă.

– Nu-mi amintesc nimic.

– Vă spun toate astea ca să vă demonstrez ce memorie bună am și ca să vă conving că nu v-ați schimbat prea mult. Dar ce-ar fi să punem câte un strop de coniac în aceste cafele?

Ofițerul scoase din buzunar o sticlă plată, americană, în care la origine fusese whisky, și turnă în fiecare ceașcă.

– Ce profesie aveți dumneavoastră? se interesă el, după ce trase un gât de coniac din sticlă, fără să le ofere și celorlalți. Luna de pe cer se făcuse roșie până la incandescență.

– Eu sunt medic, iar domnișoara e profesoară, răspunse Mitică.

– Dacă sunteți medic, atunci poate ne dați și nouă o explicație. Colegul meu, care tace tot timpul, și nu tace fără motiv, a avut o nenorocire în familie. I-a murit un băiețel de trei ani jumate, fără niciun motiv serios. Seara a avut febră treizeci și nouă de grade, iar dimineața s-a învinețit la față și a murit în brațele mamei lui, în drum spre spital. I s-a făcut autopsie și nu s-a găsit nimic. Ce explicație puteți da acestei întâmplări, domnule doctor?

– Aproape sigur că e vorba de o infecție a meningelui. De câțiva ani circulă un virus care are predilecție să se așeze pe creier.

Ofițerul celălalt, tăcutul, tatăl copilului mort, se șterse pe obraz cu mâneca, ceilalți abia atunci observând că el plânge cu lacrimi.

– Ce credeți că am făcut? continuă colegul lui, volubil și vorbăreț, fericit că găsisse pe cineva care să-l asculte. Am aflat că aici în împrejurimi, adică în satul de alături... Cum îi zice, Costică?

– Potoceni, răspunse colegul lui, încetând să mai plângă.

– Exact. Am aflat că acolo există un popă, popa Dumitru, vestit în toată țara ca ghicitor. Ne-am dus la el...

– De fapt, nu e ghicitor, îl contrazise celălalt ofițer. E ceva mai mult. Un sfătuitor.

– Da, e mai mult decât un ghicitor, e un fel de sfătuitor, are dreptate colegul, un înțelept la care lumea merge să ceară sfaturi în diferite probleme de viață.

– Și ce v-a zis?

– Ne-a zis ce ne-ai zis și dumneata. C-a avut ceva la cap.

– Aș vrea să merg și eu la preotul ăsta, spuse Nela. Ne duceți și pe noi? Bineînțeles, nu acum. Măine dimineață.

– Desigur. Dacă nu vă supărați, putem să mai stăm de vorbă? Misiunea noastră e îndeplinită, iar carburantul trebuie economisit.

– Cu plăcere, spuse Nela, fericită că musafirii erau simpatici și vorbăreți.

– Domnule doctor, iertați-mă, vreau să vă întreb ceva. Vorbise ofițerul cel tăcut, avea o voce dogită și urâtă, probabil din cauza plânsului, care-l surprinsese neplăcut pe Mitică. Aș vrea să-mi spuneți la ce vârstă apare sentimentul morții.

– Asta ar putea să vă spună dânsa, răspunse Mitică, întorcându-se spre Nela, crispat și jenat; abia atunci realiza situația în care se afla: uitase s-o întrebe pe tovarășa lui de drum cum o cheamă. Dânsa, adăugă Mitică, a terminat psihologia, e în materie.

– Sentimentul morții apare după vârsta de șase ani, anunță Nela, scurt.

– Băiețelul meu, care avea trei ani și jumătate, în ultimele sale clipe de viață s-a agățat de gâtul mamei sale și-a strigat: „Mama, nu vreau să mor!” Apoi a pucat-o cu mânuța de obraz, a strâns-o puternic și a închis ochii, liniștit. Fața lui era calmă și frumoasă.

– A fost o reacție instinctuală, o alarmă a organismului aflat în ultima stare de disperare, spuse Nela. Noi, oamenii, nu murim frumos, de obicei. Frumos, adică decent și senin, mor numai animalele. Elefanții și măgarii se ascund când își presimt sfârșitul. Căinii sunt mai patetici, se uită în ochii stăpânului, cer ajutor. În schimb, leul nu îngăduie lângă el decât leoaica, pe care o chinuie groaznic în timpul agoniei lui de câteva zile și nopți, o mușcă și o zgârie, din invidie. Soția dumneavoastră cum suportă nenorocirea?

– Nu știu. Am fost atât de laș încât am plecat în manevră, deși comandantul îmi dăduse o permisie de zece zile. Mi-e frică s-o văd. E gravidă în luna a șasea.

Ofițerul vorbește îi făcu semn lui Mitică să ia o gură de coniac, dar acesta refuză.

– Când era mama gravidă cu mine, spuse Mitică, mi-au murit doi frați în aceeași zi. Venise o zăpadă timpurie, în noiembrie, și ei s-au dat cu sania, desculți. Și, totuși, mama m-a născut normal.

– Probabil era țărăncă.

– Bineînțeles.

La ora patru și jumătate se făcuse ziuă, o zi frumoasă, senină, ceea ce-i bucură pe ofițeri: manevrele se puteau desfășura cu ușurință. Între timp, Mitică strânsese cortul și-l așezase lângă elicopter.

– Atunci să mergem, zise primul ofițer, și se ridică, clătinându-se. Vă lăsăm în drum. Băuse, pe neobservate, toată sticla de coniac. Fiți fără grijă, îi șopti el lui Mitică, o să conducă colegul. Eu o să moșai puțin.

În elicopter, Nelei i se făcu rău, amețise. Mitică o ținea de mâini, foarte strâns, și-i șoptea:

– Ține-te bine, că mă faci de ris.

– Mi-e frică, striga ea, cu vocea sugrumată.

– Spune cum te cheamă.

– Nela.

– Mersi. Uite c-am ajuns.

Elicopterul coborî în centrul satului, apoi plecară, pe jos, pe ulița principală. Părintele Dumitru culegea strugurii din grădină, ajutat de o femeie. Nu se arătă surprins de sosirea ofițerilor, își vedea de treabă, calm, în decursul anilor fusese vizitat de tot felul de oameni, inclusiv de un șef de stat străin. Era sigur pe el, poate nițel cam infatuat; în clipa când Mitică se aproprie și-i întinse mâna, ridică un deget, sentențios.

– Dumneata ești doctor!

– Da, recunosc Mitică. Iar dumneavoastră, părinte, suferiți de gută.

– Adevărat! Te-am recunoscut că ești doctor, pentru că te-ai uitat imediat la picioarele mele umflate. Vă invit să luăm o gustare.

Ofițerii nu mai puteau întârzia, își luară rămas-bun și se ridicară cu elicopterul în aer, asurzind întreaga localitate pentru câteva minute. Preotul o luă înainte, spre casă, ținându-se de stâlpii de beton care susțineau vița-de-vie. Era gras și greoi, cu ochii mici, iscoditori și răi. Nela înțelese imediat că Mitică îl antipatizează și-i șopti în treacăt:

– Te rog să nu-l jignești.

Preoteasa (și ea foarte grasă, aproape obeză) avea micul dejun pregătit: ouă fierte, unt de casă, dulceață de mure, ceai și pâine prăjită. Preotul și Mitică mâncau cu lăcomie; preoteasa ținea regim, Nela avea grețuri.

– Fiul meu, preciză preotul, după ce termină de mâncat, este și el medic. La București. E chirurg.

Mitică nu răspunse.

– Doriți să vă ghicesc?

Mitică se întoarse brusc spre preot; era nervos, se înroșise la față.

– Ce să ne ghiciți?

– Viitorul.

– Mie nu, părinte. În niciun caz! Și, dacă vreți să fiu sincer până la capăt, vă spun că faceți un mare păcat ghicind oamenilor viitorul. De ce să știu ce mi se va întâmpla mâine sau poimâine? La ce îmi folosește?

– Sunt oameni care vor să știe ce-i așteaptă.

– Foarte rău că le spuneți. Viața e interesantă și frumoasă tocmai pentru că e imprevizibilă. Ce plăcere mai am să trăiesc dacă știu că mâine va începe războiul și că voi fi scrum? Sau că îmi va cădea o cărămidă în cap, c-o să mă calce o basculantă, c-o să fac un cancer sau un infarct? De ce să aflu dinainte o bucurie sau o durere?

Preotul era un hulpav, nu se săturase, mânca pâine goală. Pe fața lui se așezase un surâs permanent de satisfacție. Mitică îl supăra, dar îl și mulțumea.

– Dragă domnule doctor, eu nu ghicesc numai viitorul. Pot să ghicesc și trecutul, și prezentul.

– Asta le știm fiecare.

– E adevărat. Dar eu nu ghicesc propriu-zis. Eu descifrez anumite întâmplări și-i ofer omului explicația și semnificația. E un dar pe care mi l-a făcut Dumnezeu și pe care eu îl pun în slujba unor oameni amărâți. Poate credeți că m-am îmbogățit de pe spinarea lor? Nu. Pentru banii pe care-i încasez, le tai chitanță, după care-i vărs epitropiei bisericii. Din banii câștigați de mine s-a turnat asfalt în comună. Tot din banii mei s-a ridicat căminul cultural și se face un pod. Acum cincisprezece ani a venit la mine prim-secretarul regiunii, un om prost și rău, care m-a acuzat că-i îndemn pe oameni să nu se înscrie în gospodăriile colective, ceea ce era o minciună. I-am spus că eu nu fac politică, dar el m-a lovit de față cu soția și mi-a strigat: „Ba da, faci, și pentru asta am să te distrug“. Doi ani am fost la Canal, excavatorist, ajutorul meu era un celebru istoric, profesor universitar și academician, vine des pe la mine, îi scria mereu scrisori lui Hrușciiov, credea că el o să-i salveze viața, nu bănuia că toate scrisorile lui erau arse chiar în lagăr. Deținuții veneau și mă rugau să le ghicesc: ce-mi face nevasta, ce fac copiii, o să scap de-aici, când o să scap? Pentru asta am fost bătut și băgat la arest, copiii mei au fost dați afară din școli, iar nevastă-mea prășea cu ziua la alții și vindea cireșe și vișine la piață, ca să aibă ce mânca. Dumneata ai ceva împotriva mea, din principiu, dar eu nu fac decât bine. Azi-noapte m-a sculat o femeie amărâtă ca să mă întrebe ce se întâmplă cu fata ei care a fugit de-acasă de-o săptămână, m-am uitat în ochii ei și i-am spus că fata o să se mărite, o să facă un copil și-o să-i fie bine. Ea mi-a dat zece ouă și-a plecat fericită.

Nela îl asculta fascinată, preotul avea o voce frumoasă și plăcută.

– Părinte, îi spuse ea, aș vrea să stau de vorbă cu dumneavoastră între patru ochi. Nu despre mine, ci despre tatăl meu.

– Pofțiți alături.

Nela se întoarce peste cinci minute, abătută, cu ochii plânși. Preotul nu-i spusese nimic încurajator și refuză să primească vreo răspuns. Când ieșiră în curte și porniră spre poartă, acesta se apropie de Mitică și-i șopti, discret:

– Din câte simt eu, dumneata o să ai, în curând, niște belele grozave.

– Știu îi răspunse Mitică, întorcându-i spatele, enervat. Mi-am ghicit singur.

Mitică aștepta în biroul secretarei lui Butușină de cinci minute, plimbându-se ca un leu în cușcă și înjurând tot timpul printre dinți. Secretarei îi era frică de el, ședea pe jumătate ascunsă sub mașina de scris, cu două săptămâni în urmă îi aruncase cu un măr în cap.

– Ce face, dragă, acolo? Ce face? strigă Mitică, în culmea furiei. Între timp, își mușcase o buză, care îi sângera. De ce s-a închis pe dinăuntru?

Secretara știa despre ce e vorba, dar nu voia să spună. Mitică își aduse aminte.

– A, da, exact, uitasem. E ora la care își schimbă proteza.

– Păi vedeți?! prinse secretara curaj. Vedeți că știți?

În aceeași clipă, Butușină apărui în cadrul ușii, încruntat și rău dispus.

– Poftim, tovarășe doctor.

Mitică intră și rămase în picioare lângă ușă.

– Ia loc.

– Mulțumesc. Sunt grăbit. Despre ce e vorba?

Deși nu era fumător, Butușină își aprinse o țigară străină, cu filtru. Era limpede că avea nevoie de timp.

– Dragă tovarășe doctor...

– Fără „dragă“, îl repezi Mitică, imediat. Treci la subiect.

– Dumneata ai programată pentru mâine la ora opt sala de operații numărul doi.

– Da.

– Ce operație dorești să faci?

– Mă privește.

– Tovarășul director a plecat la reciclare. Cât lipsește dânsul, eu răspund de spital. Se interzice operația de mâine. Mai precis, se amână.

Mitică se uită în tavan, ca să se calmeze, apoi zâmbi, crispat.

– Butușină!

– Da.

– Ce păcat că ești invalid!

– De ce?

– În clipa asta mi-ar face o mare plăcere să te bat. Butușină trase adânc din țigară. Se făcuse palid, îi era frică.

– Încearcă.

– Nu încerc pentru că ești infirm. Ești infirm nu pentru că n-ai un picior. Ești infirm psihic. Adică ești rău, câinos, bestial, dar s-ar putea ca monstruozitatea asta psihică să-ți vină de la invaliditatea fizică. Ia zi, de ce voiai să-mi oprești operația de mâine?

– După părerea unor medici, care au consultat și ei pacientul, acesta nu e operabil.

– Adică, în lipsa mea, ai făcut o comisie care l-a consultat pe Titi, da?

– Da.

– Care au fost măgarii care și-au permis așa ceva?

– Mă privește.

– Auzi? Vă bag în paștele mamei voastre pe toți! Cu bolnavii mei fac ce vreau eu, nu ce vreți voi! Aici, la voi, n-am de la cine primi lecții, toți sunteți niște rahați și niște nulițăți, niște asasini! Porcilor!

Mitică ieși și trânti ușa cu atâta putere, încât o bucată de tencuială căzu în capul secretarei.

– Domnu' doctor, strigă aceasta, indignată, mi-ați spart capul!

– Gura! o repezi Mitică, privind-o fioros. Pentru asta primești leafă.

În salon Mitică îl găsi pe Titi dând consultații unui vecin de pat. În calitatea lui de vechi pacient al spitalului știa aproape totul despre trupul omenesc.

– Uite, îi explica el vecinului de pat, un bătrân foarte slab, cu ochii ascunși în fundul capului, radiografia asta arată ceva negru pe plămânul drept, ceva cam cât o portocală.

– Cât e o portocală? întrebă bătrânul.

– Păi mata nu știi cât e o portocală?

– Dacă la noi nu crește...

– O portocală e cât un măr. Ei, mărul ăsta trebuie extirpat din plămâni, înțelegi? Trebuie scos de-acolo.

– Cu ce?

– Cum „cu ce”? Cu cuțitul.

Bătrânul era decis.

– Eu la cuțit nu mă duc. Vreau să mor așa.

– Tataie, faci cum vrei. Ești liber să-ți alegi moartea care îți convine. Dar vreau să-ți atrag atenția că, dacă te operezi, poți să mori adormit, iar dacă nu te operezi, mori sufocat, din lipsă de oxigen.

– Domnu’ doctor Titi – zise Mitică, cu o ironie evidentă, care nu scăpă celorlalți bolnavi – veniți, vă rog, până la cabinet. Îmi pare rău că v-am întrerupt din consultație.

– Nu face nimic, zise Titi, voios, oricum era pe gratis.

În cabinet, Mitică avea un ceai pe masă, pregătit de Suzi, asistenta lui, o fată roșcată și vulgară, spaima bolnavilor, înjurăturile ei erau celebre prin fantezia și savoarea lor.

– Suzi, îi zise Mitică, scurt, lasă-ne singuri. Și mersi pentru ceai.

După ce ieși Suzi, Mitică îl privi lung pe Titi, sorbind din cană. Cel doi se cunoșteau atât de bine, încât se înțelegeau dintr-o privire.

– Ce e, dom’ doctor, s-a întâmplat ceva? Întrebă Titi, îngrijorat.

– Da. Una bună și una rea.

– Ziceți-o p-aia rea mai întâi.

– Păi asta e, că nu știu care e rea și care e bună. Prima ar fi că mă paște pericolul de a mă îndrăgosti și, implicit, de a mă însura.

– Asta nu e chiar așa de grav. Ce vârstă aveți?

– Treizeci și unu.

– Tocmai potrivit. Și a doua?

– A doua e că la noapte vreau să te operez de vezică.

Titi păli. Era luat prin surprindere.

– De ce la noapte?

– În primul rând, pentru că sunt de gardă. În al doilea rând, pentru că eu operez mai bine noaptea. În al treilea rând, pentru că idiotul de Butușină mi-a interzis să te operez și vreau să rezolv chestia când nu e el aici. Altfel, mi-e frică să nu-l pleznesc. Zi-i lui Suzi să-ți facă o clismă, ia două somnifere și stai toată ziua la pat. Mai vorbim deseară. Ți-e frică?

Titii se ridică să plece. Se opri și răspunse fără să se întoarcă:

– Trebuie să mă gândesc. Vă spun mai târziu.

La prânz, Nela veni de la școală direct la spital, ca să mănânce împreună: doi cârnați grași și slinoși, o cutie de pateu de ficat și câteva căpățâni de usturoi. Era tot ce se găsea în alimentare și la piață.

– Ascultă, îl întrebă Nela, în timp ce mâncau în camera de gardă, tu cum dracu' de ești așa de sărac, ditamai chirurgul? N-ai o casă, n-ai o mașină, n-ai nimic.

– Am o cameră cu chirie, două costume de haine și-o bicicletă. Cât vrei să am dintr-o leafă de trei mii, din care cinci sute pe lună le dau părinților?

– Ciubucuri nu iei?

– Nu. N-am luat până acum nici măcar o ciocolată.

– De ce?

– Nu vreau.

– Faci pe integrul?

– Nu. Pur și simplu de-al dracului. Ca să nu semăn cu ăilalți. Dacă aș vrea, aș scoate pe puțin două, trei mii pe zi. Plus găște, rațe, vânat, miere de albine, brânză, miei, ouă, carne, curcani, fazani. Știi ce mi-a oferit un primar pe care l-am operat la prostată? Trei purci vii. Mi i-a adus direct la spital, într-un sac.

– Și ce-ai făcut cu ei?

– Le-am dat drumul pe stradă.

– Și s-au dus?

– Nu. S-au întors. Pe urmă, i-am făcut cadou spitalului.

Mitică mânca cu o poftă animalică, adică repede, fără să mestece.

– De ce mănânci așa de repede?

– De nervi. Tot ce fac, fac repede. N-am răbdare, parcă mă mână cineva cu biciul din spate. Tot timpul mă chinuie ideea c-o să trăiesc puțin.

– Ți-e frică de moarte?

– Nu, dar aș vrea să trăiesc măcar vreo șaizeci de ani, sunt curios să văd ce se mai întâmplă pe lume în următorii treizeci de ani.

– N-o să se întâmple nimic. Adică nimic interesant.

– Crezi?

– Precis. Secolul ăsta va fi plicticos și stupid. Abia spre sfârșitul lui o să iasă o sfârâială.

– Te referi la un război mondial?

Nela se ridică și începu să alerge prin cameră. Mâncase un câțel de usturoi și îi ardea gura.

– Nu e vorba de război, zise ea, după ce înghiți o bucată de miez de pâine, războaiele vor fi locale, nu mondiale, și vor dura încă o sută de ani de-acum încolo. Începând din anul două mii va începe, însă, o foamete crâncenă, care o să dureze circa cincizeci de ani, până când se va descoperi hrana sintetică la proporții industriale.

– De unde știi toate astea?

– O parte le-am citit, o parte mi le imaginez.

Mitică adună resturile de mâncare într-un ziar și le aruncă pe fereastră, deasupra unei grămezi de moloz.

– Există un proverb foarte inteligent: „Câinele moare de drum lung și prostul de grija altuia”. Fiecare generație trebuie să se gândească, mai întâi, la necazurile ei. A trăi în mizerie și spaimă cu gândul la viitor e o prostie. Așteaptă-mă. Mă duc prin saloane. Pe urmă ne plimbăm prin grădină. Vreau să-ți cer un sfat.

La câteva minute după ce plecă Mitică, în cabinet intră Suzi, asistenta. Aceasta se opri lângă ușa și-i zise Nelei, fără să scoată din gură țigara Kent pe care o fuma:

– Ascultă, fă, parașută ordinară! După ce te-au făcut poștă toți golani din oraș, ai tăbărât pe iubitul meu?!

Nela o privi fără prea mare surprindere.

– Cu mine vorbești?

– Chiar cu tine. Ce-ai zice dacă te-aș păruți nișel și te-aș scoate cu șuturi până în stradă?

– Încearcă, zise Nela, prefăcându-se indiferentă, deși habar n-avea cum s-ar fi putut descurca în cazul în care individul și-ar fi înfipt mâinile în părul ei. Te avertizez că știu carate și că zbori prin fereastră în clipa în care te apropii de mine la mai puțin de doi pași. Să nu zici că nu te-am avertizat.

Suzi nu era, însă, omul care să se sperie de o bătaie, dimpotrivă, ea căuta astfel de ocazii cu lumânarea, chiar dacă ieșea învinsă, nu ar fi fost prima oară când se încaiera cu colegele sau chiar

cu pacientele, bucuria ei era să se judece la tribunal sau în ședințe, unde provoca scandaluri insuportabile, urlând „Nenorociților, căcănarilor, impotenților! Vă răfuiți cu o biată femeie singură și distrusă, vreți să mă duceți la sinucidere?” Ultima oară fusese amanta unui doctor bătrân de la Sanepid pe care îl teroriza și care îi murise în brațe; nevasta acestuia nu venise la înmormântare de frica ei.

Norocul Nelu: Mitică intră în cabinet în clipa în care Suzi se îndrepta spre ea pas cu pas, gata de încăierare; o apucă de păr și-i trase două palme nu atât ca s-o pedepsească, ci ca s-o trezească din transă.

– Suzi!

– Da, dom' doctor, zise aceasta, supusă și umilă.

– Dacă te legi de fata asta, mori de mâna mea. Ai înțeles?

– Am înțeles.

– Te calc în picioare și zbori din spital pentru totdeauna.

Cu mine nu-ți merge.

– Știu.

– Te cunosc prea bine.

– Vă rog să mă iertați.

– La noapte operez. Poți să mă ajuți?

– Da.

– Să fii aici la ora unu.

Suzi ieși, calmă și supusă.

– Te-ai speriat? o întrebă Mitică pe Nela, care era palidă.

– Da. Nu suport violența fizică. Dar, mă rog, probabil că o păruială de la o femeie nu-mi strica. Trebuie trăită și o chestie ca asta.

– Săraca, e nebună.

– Schizofrenică?

– Erotomană și mitomană. În schimb, ca asistentă e cea mai bună din spital. O dată pe săptămână, însă, trebuie pleznită preventiv. De aia îmi știe de frică. Dar și ține la mine. Vii să ne plimbăm prin grădină?

– Da.

Spitalul n-avea, prăprieu-zis, o grădină a lui, ci doar o curte plină cu gunoaie și moloz (se făcea o aripă nouă și se repara alta),

care era despărțită printr-un gard vechi și putred de o livadă întinsă și părăsită, proprietatea fostului director al spitalului, un vestit chirurg care murise în lagăr, la Canal, cu douăzeci de ani în urmă. Prunii (mai erau și câțiva cireși, meri și nuci) erau pe jumătate uscați, iarba și bălăriile creșteau necosite cu anii, aici era raiul câinilor, pisicilor și al elevilor chiulangii. Mitică luase cu el o pătură pe care o așezară sub un nuc, după care se întinseră în direcții diferite: el spre răsărit, ea spre miazănoapte, așezându-și capul pe picioarele lui.

– Ce ziceai că vrei să-mi spui? îl întreabă Nela.

– La noapte am o operație pe care o fac pentru prima oară.

– Mă lași și pe mine să mă uit?

– Dacă nu ți-e frică.

– Nu mi-e frică. Despre ce e vorba?

– Îi scot unui bolnav vezica urinară și-i fac alta dintr-o bucată de intestin gros.

– Are cancer?

– Da.

– Și e complicat?

– Da, dar știi s-o fac. O fac mai bine decât profesorul meu de la București, care s-a ramolit.

– Ziceai că vrei să-mi ceri un sfat.

– Ai răbdare. Bolnavul e un tip formidabil. De el vream să-ți zic. Îl cheamă Titi, are douăzeci și opt de ani și șapte boli incurabile. Stă de patru ani în spital, știe medicină cât un medic și are o minte uluitoare. Îl iubesc ca pe fratele meu. Ce fac, îl operez sau nu?

– Ce șanse are dacă îl operezi?

– Dacă îmi reușește operația mai trăiește trei ani. Din păcate, are trei insuficiențe: hepatică, respiratorie și cardiacă. Îmi poate muri pe masă.

– Și dacă nu-l operezi?

– Mai trăiește doar câteva luni.

Nela își schimbă poziția, mutându-și capul pe burta lui Mitică, oasele picioarelor lui erau tari ca niște lemne și, din cauza asta, îi amorțise ceafa.

– Trebuie să vorbești cu el și să-i ceri asentimentul.

– Știe tot și face ce zic eu. Are o încredere oarbă în mine. Ce zici?

Nela se gândi îndelung.

– Nu știu ce să zic. Totul depinde de el. Adică depinde ce valoare au pentru el doi ani și jumătate în plus.

– Pentru orice om chiar și o singură zi de viață în plus are o valoare incomensurabilă.

– Nu-i chiar așa, îl contrazise Nela. Tatăl meu, de pildă, voia să moară mai repede, se săturase de suferință. Viața are rost atâta vreme cât ești stăpân pe tine, pe gândirea și pe simțurile tale.

– Titi mi-a mărturisit că vrea să trăiască oricât de mult e posibil. De ce crezi că vrea să trăiască? Din curiozitate. E curios să știe tot ce se întâmplă pe lume, chiar și propria sa moarte îl interesează foarte mult, are un caiet în care își notează tot ce simte în fiecare zi. Trebuie să pun neapărat mâna pe acest caiet, mi-a mărturisit că are un mare secret scris acolo, ceva foarte important pentru umanitate. Mi-a promis că mi-l lasă moștenire.

– Bănuiești despre ce e vorba?

– Probabil a dezlegat misterul cancerului. Ori ceva de ordin filosofic. Sau amândouă. Hai să mergem.

Cum intrară în spital, Suzi îi întâmpină, alarmată.

– Unde ați fost? Aveți o urgență.

Nela pomi spre ieșire.

– Vii deseară să mă iei? îl întrebă ea.

– Da. Odihnește-te până atunci.

Nela nu se duse acasă (adică la locuința lui Mitică, unde se mutase), ci înapoi, la școală, unde urma să aibă o discuție cu directorul, la cererea ei. Îl găsi pe acesta jucând volei cu elevii din ultima clasă, era îmbrăcat în pantaloni de trening, cu bustul gol, learcă de transpirație. Văzând-o, directorul, un bărbat sub patruzeci de ani, durduliu, cu chelie și cu ochii mici, șireți, îi făcu semn să vină pe o bancă, alături.

– E ceva care durează, ca să mergem în birou, sau putem rezolva aici, pe loc? întrebă el, gâfâind.

– Durează, spusese Nela, sufocată de mirosul violent de transpirație.

– Atunci așteptați-mă în birou până se termină setul. Nu mai durează mult, e deja doișpe la doișpe.

Nela așteaptă aproape o jumătate de oră până când veni directorul care, între timp, se spălase la cișmeaua din curtea școlii și se îmbrăcase într-un costum surprinzător de elegant.

– Vă ascult, îi spuse el, privindu-i tot timpul, fascinat, picioarele și sâni, foarte rar își ridică privirea spre fața ei, atitudinea lui fiind dictată fie de o insolență fățișă, fie de timiditate. Nela îi aduse la cunoștință că are de gând să-și pregătească doctoratul și că, în acest scop, intenționează să întreprindă un experiment psihologic cu un grup de copii superdotați.

– Adică, de fapt, ce vreți să faceți cu acești copii? Întrebă el, transpirând abundent pe frunte, Nela descoperind, astfel, că tipul e un timid glandular.

– V-am spus: un studiu asupra comportamentului lor. Vreau să demonstrez că există vocații care pot fi cultivate prin exercițiu și antrenament intelectual de la vârste foarte fragede.

– Fiți mai explicită.

– Că aceștia trebuie să profite de un regim educațional preferențial.

Directorul era evident derutat, se uită pe fereastră, îndelung, apoi își pironi iar privirea spre genunchii bronzăți și rotunzi ai tinerei profesoare.

– Știu și eu ce să zic? Trebuie să întreb organele superioare. Oricum, faceți-mi o propunere scrisă.

– Bine, am să vă fac. V-o aduc mâine, zise Nela și se ridică. Se ridică și el.

– V-ați găsit o locuință?

– Da. Deocamdată.

– Atunci e bine. Noi, oricum, nu puteam să vă ajutăm în această privință. Stați la o gazdă?

– Da, la o gazdă.

– Să ne lăsați și nouă adresa pentru cazuri de urgență.

Ajunsa acasă, se culcă pe salteaua pneumatică pe care i-o aranjase Mitică jos, pe podea (acesta refuzase s-o primească la el în pat, fără să ofere nicio explicație) și dormi până la miezul nopții, când veni acesta s-o trezească.

– Hai, zise el, grăbit. Peste o oră începe operația.

Mitică nu călătorea decât cu bicicleta, o urcă pe Nela în fața lui, pe cadru, și porni spre spital, vijelios. Era răcoare, bătea un vânt umed.

– Te-ai hotărât? întrebă ea, înfrigurată.

– El s-a hotărât. Mi-a lăsat caietul cu însemnări, după operație îl citim.

– Sunt foarte curioasă.

– Și eu. Aseară l-a căutat un tip misterios, dar nu l-am lăsat să-l deranjeze, dormea. Cred că era de la Securitate.

– Ce motive ar avea?

– Titi le ținea bolnavilor tot felul de conferințe ciudate și aiuristice, probabil că unul dintre ei l-a turnat.

În salon nu dormea nimeni, deși era trecut de miezul nopții, bolnavilor nu le era indiferentă soarta lui Titi, omul pe care îl acceptaseră benevol ca șef al salonului, care le știa pe toate și le sărea în ajutor, la orice oră din zi și din noapte, cu un sfat, cu o vorbă bună sau doar cu bunăvoința de a asculta mărturisirile unuia aflat în ultimele clipe de viață. Mitică îl duse în cabinetul lui, unde se afla și Nela, pentru un ultim control psihologic.

– Titi, fii sincer cu mine până la capăt. Intri în operație cu frică sau fără? Ai încredere în mine?

Titi o privi intimidat pe Nela.

– Dom' doctor, nu vă supărați, dar aș vrea să rămânem între patru ochi, zise el, continuând apoi, după ce Nela ieși, la un semn discret al lui Mitică: n-aș vrea să mor,

– Închipuie-ți că și eu tot la asta mă gândesc. Altfel de ce te-aș opera? Ca să fac exerciții pe tine?

– Cred că nu m-ați înțeles bine, zise el, dându-se mai aproape de fotoliul lui. Eu vă cunosc pe dumneavoastră de trei ani, de când ați venit aici, și știți ce mult vă iubesc. Eu nu vreau să mor din două motive. Unul că vă fac dumneavoastră un rău, în sensul că o să vi se reproșeze faptul că nu v-a reușit operația, cunosc eu bine toate mișmașurile din spital. Butușină vă așteaptă la cotitură.

– Dă-l în mă-sa. Zi al doilea motiv.

– Nu vreau să mor nu pentru că mi-ar fi frică de moarte, eu sunt de șapte ani prin spitale și pot să vă spun că, odată,

la Brâncoveanu, în București, am dormit cu un mort în același pat, pentru că nu venea nimeni să-l ia, și chestia nu m-a deranjat, mortul fiind prietenul meu și murise în brațele mele. Știți de ce nu vreau să mor? Eu am o treabă foarte serioasă pe lumea asta și nu vreau să plec de-aici până n-o rezolv.

– Poți să-mi spui despre ce-i vorba? Ai încredere în mine?

– Numai în dumneavoastră am încredere, dar acum n-am timp să vă spun tot. Vă spun dacă scap cu viață, pentru că am nevoie de ajutorul dumneavoastră. Dacă nu scap, o să găsiți în salteaua mea un caiet albastru. Am scris acolo tot ce vreau să fac și despre ce e vorba. Să aveți grijă de el, să nu se distrugă.

– Bine, Titi, îi zise Mitică, ridicându-se. Hai să mergem.

Cei doi mergeau pe culoar, spre sala de operație, în picioare, ca și cum s-ar fi dus la plimbare. Nela venea în urma lor în tăcere. Dintr-un salon, o femeie, căreia i se făcea, probabil, o injecție, țipa: „Nu așa adânc, nu așa adânc!”

– Titi, îi zise Mitică, să-mi spui pe urmă ce-ai visat în timpul operației.

– Cât o să dureze? se interesea el.

– Două ore jumate, maximum trei. Pe urmă o să rămân lângă tine până te trezești.

De fapt, operația dură patru ore. Mitică ar mai fi avut nevoie de încă un om, dar n-avea de unde să-l ia, operația era pe jumătate clandestină. La sala de reanimare îi făcu rost de o cămăruță separată, unde se ținea instrumentarul, și-l așteptă să-și revină, ceea ce se întâmplă abia spre dimineață. Prima întrebare a lui Titi a fost dacă i-a luat caietul de sub saltea.

– Nu l-am luat, am uitat, recunosc Mitică.

– Duceți-vă acuma și luați-l, îl rugă Titi. Să nu dispară.

Mitică se duse în salon, își făcu de lucru pe la câțiva bolnavi, apoi, încercând să dea impresia că-i caută o pijama de-a lui Titi, desfăcu salteaua și scoase caietul, fapt care nu scăpă neobservat de către unul dintre bolnavi și de către femeia care spăla podeaua în salon.

– Titi, fii fără grijă, caietul e la mine, îi spuse el, când se întoarse. Cum te simți? ‘

– Bine. Foarte bine.

– Bravo. Operația a mers fără probleme, în afara unei aritmii și a tensiunii cam mici.

– Întotdeauna am avut tensiunea mică. Știați că eu sunt vegetarian? N-am mai mâncat carne de când eram copil.

Mitică începu să răsfoiască la întâmplare caietul lui Titi, oprindu-se la o pagină care avea titlul „Gânduri despre moarte”.

– „Trăiește-ți fiecare clipă a vieții ca și cum ar fi ultima”, citi el cu glas tare. „De îndată ce un om se naște, el e destul de bătrân pentru a muri.” „Viața autentică e aceea a cărei fiecă clipă se știe promisă morții și o acceptă curajos, cinstit.” „Moartea ne ia întotdeauna prin surprindere, ca un tâlhar.” Titi, sper că chestiile astea nu sunt din capul tău.

– Nu, dom’ doctor, le-am luat și eu din diferite cărți. Când citesc ceva care-mi place, scriu în caiet. Dumneavoastră nu vă place literatura?

– Ba da, dar nu prea am timp. Eu trebuie să citesc cărți și reviste de specialitate. Dar aș vrea să te întreb ceva, dacă nu te superi.

– Nu mă supăr.

– Din notațiile astea ale tale îmi dau seama că te preocupă moartea din punct de vedere filosofic. Te-ai gândit vreodată la sinucidere?

– Nu, dom’ doctor. Sinuciderea e o mare greșală. Eu aș vrea să trăiesc oricum, chiar dacă aș avea un singur plămân, un singur rinichi, o singură mână și un singur picior. Știți de ce? V-am mai spus: din curiozitate. Mă interesează tot ce e în legătură cu viața mea, o să găsiți acolo în caiet notat tot ce mi s-a întâmplat până acum și tot ce-am gândit. O să vedeți că pe mine nimic nu mă miră, dar nici nu mă lasă indiferent. Ce păcat că n-am putut să fac școală, dom’ doctor, aș fi vrut să ajung doctor, ăsta a fost visul meu. De citit am citit destul, dar ce folos? Știți câte cărți am citit până acum? O mie opt sute cincisprezece, le am evidența exactă. Cărți de literatură, de medicină, de știință, de toate. Dar dacă n-am putut să fac școală, ce folos?

– De ce n-ai putut?

– N-am avut părinți. Mi-au murit amândoi deodată, eram pe câmp, la prașilă, a venit o ploaie cu piatră. O piatră care nu s-a

pomenit în țara asta de sute sau poate de mii de ani. Bucățile de piatră care cădeau din cer aveau opt sute de grame și aveau colți ca ghioagele. Sfoara asta de ploaie cu piatră a mers pe o distanță de vreo zece kilometri numai la noi, în județul Buzău, din localitatea Berea, de la vulcanii noroioși, până la Râmnicu-Sărat, a distrus toate acoperișurile caselor, a spart parbrizele mașinilor, a distrus complet recolta, a omorât vite, oamenii credeau că e sfârșitul lumii, se trăgeau clopotele la biserică. Mama și tata au vrut să fugă sub un copac și tocmai copacul ăla a fost trăznit și i-a omorât. Dacă era cineva lângă el să-i fi îngropat imediat, ca să li se scurgă curentul electric în pământ, poate scăpau. Și atunci eu am rămas la un moș, un vecin care mi-era rudă, și care mă trimitea cu vitele, era sărac și el, ce interes avea să mă trimită la școală? Ședeam toată ziua pe câmp cu o vacă, patru oi și o capră și, de plictiseală, vorbeam cu ele în așa fel încât ajunsesem să ne înțelegem, tot satul credea că animalele mele sunt dresate, așa de perfect ne înțelegem. Când îi ziceam caprei: „Cleopatra, numără până la trei“, ea behăia de trei ori, iar vaca venea la comandă să-mi facă frizura cu limba. „Mamaca“, îi ziceam, „vreau cărarea pe dreapta“, și ea mi-o făcea pe dreapta, aș fi putut să deschid un circ cu ele. Animalele sunt foarte deștepte, adică au mari rezerve de inteligență nefolosite, omul n-are timp să se ocupe de ele, c-ar descoperi multe. Eu cred, ca să vă dau numai un exemplu, că problemele meteorologiei și ale cutremurelor s-ar putea rezolva în mare parte cu ajutorul păsărilor și animalelor dresate. Una dintre oile mele, Iozeфина, venea și împingea cu capul ușa odăii în care dormeam, ca să mă trezească să mergem pe islaz, și eu știam că e ora cinci fix, niciun minut mai puțin sau mai mult. În caz că urma să plouă, nu venea.

– Titi, aș vrea să te odihnești puțin, avem noi timp de vorbit. Îmi spui lucruri foarte interesante, să nu crezi că nu mă pasionează să te ascult, dar să nu te obosești.

– Vă mai spun o singură chestie, și gata, puteți să vă duceți și dumneavoastră să vă odihniți.

– Nu, Titi, eu nu plec de lângă tine. Dacă e să mă culc, mă întind alături. Ce vrei să zici?

– Dumneavoastră știți că noi, oamenii, ne asemănăm perfect cu animalele?

– Din ce punct de vedere?

– Din punct de vedere al caracterului.

– Cum așa?

– Omul își schimbă caracterul din șapte-n șapte ani, nu știți?

– Nu.

– La fiecare ciclu te porți ca o anumită pasăre sau animal. De pildă, la douăzeci de ani ești păun, la treizeci ești leu, la patruzeci ești cămilă, la cincizeci ești șarpe, la șaizeci ești câine, la șaptezeci ești maimuță...

– Și la optzeci? se interesă Mitică, încercând să nu zâmbească.

– La optzeci nu știu, cred că nu mai ești nimic, devii ca un copil de cinci-șase ani, mintea nu mai are putere de judecată, ori vorbești mult și spui prostii, ori taci tot timpul. Moșul meu, cu o lună înainte de a muri, tăcea tot timpul, deși fusese un mare vorbăreț. „De ce taci, moșule?” îl întrebam. „Nu mai am ce spune, dragă Titi. Asta a fost tot.” O, Doamne, Doamne, ce e și cu moartea asta, dom’ doctor, de ce ne-o fi atât de frică de ea? Vă întreb ceva: filosofii, care sunt cei mai deștepți și lucizi oameni, au aceeași frică ca și noi? Ce-o fi gândit oare Kant pe patul de moarte?

– Titi, astea sunt fleacuri, gânduri. După părerea mea, nu moartea trebuie să ne preocupe, ci viața, cu toate amănuntele ei de fiecare clipă. Salvarea noastră de spaima de moarte și de infinit stă în ocuparea fiecărei secunde cu concret până la refuz. Concretul, înțelegi, ăsta e tot misterul.

– Înțeleg, dom’ doctor, dar nu cred că e bine. Concret-concret, dar cât? Dacă ne umplem viața cu prea multe fapte, nu ne mai rămâne spațiu pentru gândit. Eu cred că tocmai aici stă problema: lipsa de meditație. Oamenii meditează doar când li se apropie sfârșitul.

– Și nu e bine așa?

– Nu, nu e bine. Și să vă spun de ce.

Brusc, Titi se schimbă la față, căpătând o culoare cenușie, în timp ce buzele îi erau livide.

– Ți-e rău? îl întrebă Mitică, mirat.

– Da, cred că mi-e rău, răspunse el, calm, după care își pierdu cunoștința, pe care nu și-o mai recăpăta niciodată, deși Mitică se luptă să-l salveze cu disperare, până seara, când îi muri în brațe. Nela plecase acasă încă din timpul nopții, ca și asistenta și sora care-l ajutaseră la operație. Îl duse în sala de necropsie și-i răscoli cu înverșunare prin tot trupul slab și pipernicit pentru a descoperi misterul care-l ținuse în viață atâta vreme, în ciuda celor șapte boli care-l măcinaseră din copilărie. Spre dimineață, plecând spre casă, încovoiat de oboseală, Mitică părea și mai mic decât era în realitate, nu mai era decât o mână de om. Ca să scurteze drumul spre locul unde-și lăsase bicicleta, o luă prin holul maternității, care era luminat puternic. Pe fotoliile îmbrăcate în stambă viu colorată stăteau de vorbă un bărbat tânăr, înalt și solid, cu mustață pe oală, și o femeie în capot. Femeia era foarte palidă și plângea. Deodată, când Mitică trecu prin dreptul lor, bărbatul o lovi pe femeie cu dosul palmei peste față. Aceasta se ridică speriată, încercă să țipe, dar se răzgândi și fugi într-un colț al holului. Bărbatul înjură murdar, și se îndreptă spre femeie, cu intenția s-o lovească din nou, dar o soră ieși repede dintr-un salon și strigă spre el, cuprinsă de isterie:

– Porcule! Idiotule! Nenorocitul! Camionagiule!

Mitică privi liniștit scena, apoi se duse la soră și o întrebă ce s-a întâmplat. Sora abia îi răspunse, de enervare plângea și sughita: femeia născuse două fete gemene, iar bărbat-su, beat, o bate pentru că n-a făcut băiat, deoarece mai au două fete acasă.

– Și dacă ați ști, dom' doctor, cât s-a chinuit, săraca, câte-a mai tras! Douăzeci și patru de ore a avut contracții. Și după ce e ca o frunză, o mai și lovește, fir-ar ei ai dracului de bărbați cu cine i-a inventat pe lume!

Mitică privi spre bărbatul beat care se pregătea să plece și care, la rândul lui, îl cerceta speriat, cu o privire roșie de oboseală și băutură. Îi făcu semn să se întoarcă, bătându-l pe umăr, și, când se întoarse, îl lovi cu pumnul direct în bărbie, aruncându-se cu întregul corp asupra lui. Acesta se clătină de două ori, se șterse

pe față, dar n-avu timp să-și revină, pentru că Mitică îl lovi din nou cu pumnul, de astă dată în gură. Ștergându-se, bărbatul care fusese lovit constată că îi curge sânge, dar părea incapabil să ia o atitudine. În sfârșit, se hotărî: se întoarse cu spatele și porni spre ușă. După câțiva pași, însă, se răzgândi: veni spre Mitică, îl prinse puternic cu mâna dreaptă de reverele hainei și plecă târându-l după el fără niciun fel de dificultate. Merse așa vreo zece metri, Ajungând în fața unei ferestre, o deschise și aruncă trupul pe care îl târâse afară, în curte. Fereastra se afla la parter, dar parterul era înalt, sub el aflându-se un demisol destul de mult ridicat deasupra pământului. Mitică se prăbuși deci de la o înălțime de vreo trei metri, dar căzu pe o grămadă de pietriș. Peste câteva minute se ridică, murdar de sus până jos, și porni șchiopătând. Ocoli grădina și intră prin aceeași ușă în holul maternității. Femeia lehză nu se mai afla acolo, nu mai era nici bărbatul ei. Porni deci spre locul unde era bicicleta, îngândurat și oarecum nedumerit. Sora strigă după el:

– Dom' doctor, să chem Miliția? Dar el nu-i răspunse. Ajungând acasă, o găsi pe Nela gata să iasă pe ușă, grăbită să ajungă la școală.

– Vezi că te-a căutat cineva, îi spuse ea din mers.

– Cine?

– Un tip.

– Și nu l-ai întrebat.cine e?

– Ba da. Mi-a băgat o legitimație sub nas și mi-a zis că e de la Securitate. Am plecat. Pa!

Mitică era atât de obosit încât se aruncă pe pat îmbrăcat, fără să-și scoată măcar pantofii, și adormi în clipa următoare. Între timp, ca să nu întârzie la școală chiar din prima zi, Nela îi luă bicicleta și ajunse acolo la ora opt fără cinci. În cancelarie nu erau decât două profesoare care tocmai își puseseră cafelele la fiert.

– Vrei și dumneata? o întrebă una dintre ele, care avea un neg mare și dizgrațios sub vârful nasului.

– Da, aș vrea.

– Ești doamnă sau domnișoară? se interesă cealaltă, în timp ce corecta în grabă planul lecției din ziua respectivă.

– Și una, și alta, răspunse Nela, ambiguu.

– Foarte bine, zise cealaltă. Eu am stat virgină până la douăzeci și șase de ani, până mi s-a urcat la cap, și ce folos? Tot un neam prost am luat. Apropo, ascultați ce mi-a zis mitocanul meu când s-a întors aseară de la vânătoare. Duduia Nela, sunteți atentă?

– Da, doamnă, vă ascult.

– Cică i-a povestit chestia vânătorul cu care a stat alături, la pândă, într-un șanț. Un ștab din București, ceva mai bătrân, după ce i-a murit nevasta de cancer, s-a însurat cu secretara lui, care era tânără, bineînțeles. Tipa i-a făcut doi copii foarte reușiți, pe care ștabul respectiv îi iubea la nebunie, le făcea absolut toate poftele, era în stare să-și dea și pielea de pe el, numai să-i vadă fericiți. Ei bine, într-o zi, cineva îi spune că la circ o maimuță ar fi născut două maimuțele gemene splendide, haioase și jucăușe foc. Ce-i trece ștabului prin cap? La legătura prin cineva cu dresorul, îi dă de înțeles că-i aprobă nu știu ce turneu în străinătate și dresorul îi dă cadou una dintre maimuți. Când vine el acasă cu maimuța, copiii să leșine de bucurie, toată ziua cu ea în brațe, o alăptau cu biberonul, se jucau cu ea de ți-era mai mare dragul să te uiți la ei.

– Dragă, îi zise cealaltă profesoară, cea cu negul sub nas, tu povestești așa ca și cum ai fi fost de față.

– Dragă, se enervă povestitoarea, dacă nu-ți place cum povestesc, nu-ți mai spun. Sau nu asculta.

– Hai, zi, dar mai scurt. Ce s-a întâmplat până la urmă?

– De unde știi că s-a întâmplat ceva până la urmă?

– Altfel nu ne-ai fi povestit.

– Ei, află că într-o zi, din joacă, continuă cealaltă profesoară, enervată, maimuța i-a mușcat pe copii, copiii au făcut o boală necunoscută, cu febră, mare, și-au murit amândoi, în timp ce-i duceau de urgență cu avionul spre Londra, la un specialist de boli tropicale! Ești mulțumită?

– Da, răspunse, înțepată, cealaltă. Mersi. Între timp, mai sosiseră și alte profesore (profesori nu erau decât doi), inclusiv directorul, care o chemă pe Nela deoparte.

– Domnișoara Nela, azi o să țineți locul două ore profesorului Munteanu, la muzică. S-a dus la socri să-și culeagă via și și-a scrântit un picior.

– Dar eu nu sunt profesoară de muzică.

– Știu, dar așa e la noi, când e cazul, ne ajutăm unii pe alții.

– Și eu ce-o să predau până la urmă? se interesă ea, pe un ton agresiv.

– În orice caz, nu psihologia, care la noi nu există ca materie. O să predai Constituție și Socialism. Dar mai întâi să văd cum împart orele. Lasă-mă încă o săptămână, că-mi vine să mă spânzur de atâtea scandaluri și intervenții.

Nela folosi cele două ore de muzică pentru a sta de vorbă cu copiii și pentru a încerca câteva teste de inteligență și imaginație, prilej cu care descoperi un copil de excepție. Era fiu de țigan (când se punea câte o întrebare mai complicată, ceilalți colegi ziceau: „Hai, țigane, dă-te mare, umilește-ne!“), mic de statură, îndesat și ciolănos, vorbea corect, la zece ani, franceza și engleza și dovedea o maturitate ieșită din comun, era campionul orașului la șah, câștigase două olimpiade de matematică și fizică pe județ etc. După ore, Nela îl luă cu ea pe bicicletă și-l duse acasă, rugându-l să-i dea voie să-i cunoască părinții.

– Ce sunt părinții tăi, Dudule? îl întreabă ea pe drum.

– Tata e maestru turnător, răspunse el, ezitând. Mama e...

– Ce e mama ta?

– Mama e casnică.

– Dar de ce ai ezitat înainte de a spune că e casnică?

– Știți de ce? Pentru că am vrut să vă spun că mama e prințesă și casnică.

– Cum adică?

– Da, mama e de origine prințesă. Părinții și bunicii ei au fost prinți, iar un strămoș de-al ei a fost domnitor al țării timp de patru luni jumate.

– Înseamnă că ești de viță nobilă.

– Da, recunosc băiatul, fără niciun fel de infatuare, dar asta n-o știe nimeni la școală și nici la tata la servicii. Să nu spuneți la nimeni.

– Dar de ce vă feriți?

– Așa a zis tata, că e mai bine să nu se știe. Da' nu mi-a spus de ce.

Părinții lui Dudu aveau casa lor, cu curte și grădină, cu păsări, cu porc și două oi, cu zarzavaturi. Casa era așezată la marginea orașului, arăta cam teșită și cenușie, acoperită cu carton gudronat, dar înăuntru, în cele trei camere, mobila din dormitor era florentină, iar biroul maistrului turnător Duduveche era Louis Quinze. Mama lui Dudu, prințesa, o femeie de patruzeci de ani, micuță și durdulie, binevoitoare și zâmbitoare, îi explică apoi, după ce Nela îi mărturisi că a aflat de originea ei nobilă, cu ce nervi și zbucium a reușit să recupereze ceva din mobila care rămăsese în casa părinților, casă care fusese naționalizată și în care se mutase un ofițer de Miliție a cărui nevastă pusese aragazul pe o masă florentină veche de două sute de ani. Era fericită că Nela îl considera pe fiul ei un copil excepțional și fu de acord imediat să-l includă în grupa cu care avea de gând să facă anumite experimente. O servi cu un șnițel, foarte gustos, cu gutui la cuptor (specialitatea casei) și dulceață de nuci. Între timp sosi și soțul ei de la servici, acesta era țigan autentic, cu buze cărnoase și ochii bulbucăți și negri, dar simpatic, plin de farmec și spontaneitate, băiatul îi semăna întrutotul. O simpatiză și pe Nela de la început și o invită să stea împreună la o cafea în grădină, sub un nuc imens. Nevastă-sa se scuza că are de călcat niște rufe, băiatul plecă la ora de antrenament de șah, la club, așa că rămaseră numai ei doi.

– Domnu’ Duduveche, iertați-mă, zise Nela, dar mor de curiozitate să știu câte ceva despre viața dumneavoastră. Nu mă cunoașteți, nu vă pretind să aveți încredere în mine, dar vă promit pe cuvânt de onoare că n-am să spun la nimeni nimic.

– Doamnă profesoară, spuse Duduveche, trecându-și mâna prin părul negru și lucios, un gest pe care îl repeta aproape la fiecare minut, ca și Dudu, fiul său, dar eu nu mă feresc de nimeni, nu am nimic rușinos de ascuns. Totui e să nu-i fac copilului meu vreo dificultate. În primul rând, pentru că lumea e rea, mai ales colegii și profesorii, atât ar aștepta, să afle cine e mama lui, ca să-l ia peste picior. Pe urmă, cine știe dacă nu mi-l scot, pe chestie de origine, din olimpiade și din concursurile de șah. Așa, când e întrebat, zice că ta-su e muncitor și mama casnică și n-are probleme. Lumea, doamnă, e invidioasă, am un vecin care nu trăiește decât ca să facă rău altuia sau să se certe, e bolnav de fiere

de atâta răutate, mi-a opărit puieții de meri ionatani, mi-a omorât niște curci, ce nu mi-a făcut. Și de ce? Pentru că are o fată care e cea mai proastă din clasă, iar eu am băiat care e premiant. De-asta mă feresc de toată lumea. La servicii nu vorbesc decât ce e necesar, nu mă duc la cârciumă niciodată, nu fac vizite vecinilor, îmi văd de treburile mele, prefer să stau la televizor, să citesc o carte sau să joc șah cu băiatul.

– Bine faceți. Judecați foarte înțelept.

– Păi nu? Și acum să vă spun cum m-am căsătorit cu nevastă-mea, pentru că, probabil, asta v-a făcut curioasă în primul rând.

– Ca să fiu sinceră, da.

– Chestia a fost așa. Părinții mei au fost țigani autentici, dar țigani meseriași, adică lucrători în metal, nu dintre ăia care spoiesc tingiri sau cazane. Făceau tinichigerie, făceau cuțite de măcelărie, brice, scule serioase. Tata, om cu minte la cap, avea un atelier al lui într-o comună mai răsărită de lângă Titu, dar a zis că e bine să nu învățăm meserie de la el, e bine să lucrăm la stat și am intrat ucenic la o uzină amărâtă care făcea godine din fontă și fiare de călcat. Vine '44 și cineva mă întreabă: „Mă, vrei să te înscrii în Partidul Comunist?” Mă întreabă o dată, de două, de trei ori, fug și eu la tata și-i cer un sfat: „Bre, tată, ce fac, că e unul care mă presează. Mă înscriu sau nu?” „Mă”, îmi zice, „și dacă vin americanii?” „Și dacă nu vin?” „Asta zic și eu. Dacă erau să vină, veneau înaintea rușilor. Sunt ei tâmpiți să se ia la bătaie cu rușii din cauza noastră, când de-abia au ieșit din război și nu și-au lins încă rănile?!” Și atunci m-am înscris, am început să activez cu ceilalți, ne duceam la sate, îi împrumutăm pe țărani cu pământ, la alegerile din '46 ne-am bătut cu țărăniștii, care erau foarte puternici în zona noastră, vă spun sincer că am tras cu pistolul în comisia electorală și-am înlocuit urna, punând voturile noastre în locul ălorlalte și-așa mai departe, ce n-am făcut. Pe urmă, sunt scos din producție și luat ca activist salariat la tineret, apoi la raionul de partid. Eram instructor teritorial, leafă bună, tot timpul plecam prin comune, veneam la sediu doar câteva zile pe lună pentru diferite instructaje, prim-secretarul mă aprecia, mă lăuda și zicea că mă trimite la școală de șase luni imediat cum îmi cresc un om în locul meu. Eu voiam să plec cât mai repede

la școală și să vă spun de ce. Lângă cele două comune de care răspundeam eu era o pădure în care acționau niște foști ofițeri din garda regală, tipii împușcaseră niște membri de partid și mi-era cam frică, să fiu sincer, zona era periculoasă. Mă rog, să trec mai departe, nu intru în amănunte. Vine perioada cu Canalul și cu arestările de intelectuali și chiaburi, adică toți foștii politicieni, legionari, țăraniști și liberali, mai ales, care avuseseră vreo muncă de răspundere, în trecut, trebuiau găbjiiți. Au fost luați învățători, profesori, avocați, preoți, nu mai vorbesc de chiaburi, despre care se zicea că sunt o frână în calea colectivizării agriculturii, dar nu erau, săracii, că le era o frică de nici nu ieșeau din casă, darmită să facă propagandă. Erau luați și oameni săraci, nevinovați, adică, dacă dădeai o felie de pâine sau o cană cu apă ofițerilor care acționaseră în pădure erai condamnat, îl săltaseră până și pe văcarul satului, un oligrofren nenorocit, deoarece un legionar îi luase traista cu mâncare. „Păi ce vină am eu că mi-a luat traista cu mâncare?” zicea amărâtul de văcar. „Ai”, i s-a răspuns, „că nu te-ai luptat cu dușmanul de clasă.” Ce vreau să subliniez neapărat? Că Securitatea nu acționa pe teritoriul celor două comune fără acordul meu, adică aveau ei mână liberă, dar puterea conducătoare era partidul, peste mine nu puteau trece. Vine într-o zi la mine, la camera oficială, unde locuiam, căpitanul Neșu și-mi zice că are ordin să aresteze o prințesă din comuna respectivă. „Ce prințesă, dom’le”, mă mir eu, „că sunt aici de șase luni și n-am auzit de așa ceva.” Căpitanul îmi dovedește că era, totuși, o prințesă în comună. Cum și de unde? „Păi”, zice el, „prințul care a avut moșie aici și care trăiește la Paris de dinainte de război, și-a uitat la București o soră și o nepoată. Soră-sa a murit la bombardamentul din 4 aprilie, iar nepoată-sa a fugit aici, în comună. Administratorul și alți țărani au ținut-o ascunsă din milă, mai ales că prințul nu prea se interesa de moșie, l-au furat toți ca-n codru, și-i erau recunoscători. Când s-a înființat geaseul, a intrat dactilografă acolo, și nimeni n-a mai zis nimic fiindcă nu știau de originea ei decât câțiva, înțelegi dumneata. Acuma, când l-au luat pe popă, care a fost nițel cam verde și l-au bumbăcit băieții să zică despre unul și despre altul, a strigat: «nu mai dați, ea vă dau eu un nume de-o să-mi mulțumiți». Și le-a zis de prințesă. La noapte, când

vine mașina, o luăm.“ „Bine“, zic, „merg și eu cu voi.“ Noaptea, pe la unșpe, vine mașina, umflăm vreo doi, trei chiaburi și, pe urmă, hai la prințesă, care locuia într-o cămăruță mică, la subsolul fostului conac, unde era acum sediul geaseului. Batem la ușă, nimic, batem din nou – nimic, ca să auzim la un moment dat un glas pierdut: „Cine-i?“ „Noi!“ a strigat căpitanul, tare, „deschide, bestie, că sparg ușa!“ „Un moment“, a zis ea, dinăuntru, „să mă îmbrac.“ Trece un minut, două, trei, cinci, nimic. Neșu se enervează, pune umărul în ușă și o scoate din țâțâni. Când aprindem lanternele, ce vedem? Prințesa se spânzurase. Ceilalți încremenesc. Eu o iau în brațe, îi scot funia după gât și-o culc în pat, arunc niște apă pe ea, nimic. „A mierlit-o“ a zis căpitanul, „hai să mergem.“ Ieșim, ei se urcă în mașină și pleacă spre raion, eu, nu știu de ce, mă întorc. Adică știu de ce m-am întors, de fapt, m-am întors ca să-i aprind o lumânare la cap. Când intru în cameră, o aud că respiră greu, îi fac o frecție cu niște oțet, o mișc, o zgudui și-și revine, sfoara cu care se spânzurase nu se înfășurase prea bine în jurul gâtului, nodul era făcut fără îndemânare, adică nepriceperea a ajutat-o să scape cu viață. Am stat de vorbă cu ea până dimineață, i-am spus cine sunt și am sfătuit-o să fugă unde o vedea cu ochii, să se ascundă până va trece campania cu arestările. „N-am unde să mă duc“ mi-a zis ea, „nu cunosc pe nimeni care să riște pentru mine. Singura soluție e să mă sinucid.“ Și atunci m-am gândit: cum să lași o femeie să se omoare la douăzeci și unu de ani? Ți-e milă de un pui de vrabie, darmită de o ființă omenească. Și atunci am găsit o soluție: am trimis-o în București la o mătușă de-a mea care era femeie de servicii la un spital și i-am zis s-o țină la ea, să-i găsească servicii la ea la spital sau în altă parte, dându-i de înțeles că aveam intenții serioase de viitor. Așa a făcut, s-a dus la mătușa mea și s-a angajat ca infirmieră la același spital. Neșu se interesa de ea mereu, dom'le, zicea, dacă n-a murit, unde e, unde a dispărut, a dat-o în urmărire, din fericire, n-au găsit-o. Între timp, eu sunt trimis la o școală de partid de șase luni la București, ne întâlneam zilnic, ne plimbam, ne distram, până când ne-am îndrăgostit și am început să trăim împreună. Mă întorc eu înapoi la muncă mea de instructor teritorial, dar nu mai eram bun de nimic, gândul meu era numai la ea, o iubeam

de nu mai puteam închide un ochi, îi scriam câte două-trei scrisori pe zi, ea la fel. Se întâmpla ca să nu mai fiu în stare să-i suport lipsa, mă urcam seara într-un tren, mergeam patru ore, ea mă aștepta în gară, ședeam împreună în gară o oră și plecăm cu primul tren, ca să fiu dimineața la post, fără să știe nimeni nimic. Ca să fiu mai scurt, ea rămâne însărcinată și hotărâm să ne căsătorim, n-aveam încotro. Între timp, fac o paranteză, a pierdut sarcina respectivă, era gata, gata să se curețe dacă n-o îngrijea mătușa-mea și dacă nu săreau toți doctorii s-o ajute. Problema care era cu căsătoria? Spun la cadre originea ei sau nu spun? Dacă nu spun, eram pus în verificări, până la urmă se afla și eram scos cu tâmbălău și cu consecințe foarte grave. Și atunci ce mi-am zis: dom'le, hai să fiu cinstit, mă duc la prim-secretarul de raion și-mi pun sufletul pe masă. Așa am făcut și rău am făcut, trebuia să mă dau bolnav și să mă retrag fără să le spun nimic sau să găsesc altă soluție, mai ales că arestările alea de oameni care nu făcuseră nimic, de fapt, și care erau bătuți ca vai de mama lor și trimiși apoi la Canal să crape de foame și arșiță, de frig și de muncă nu-mi pica bine la suflet, eu am fost un om milos. Știți ce-mi-a zis prim-secretarul? „Măi, Duduvene, păi de-asta te-am crescut noi pe tine, ca să te pierdem din cauza unei curve? N-ai mai găsit tu pe alta, o fată bună de-a noastră, ce are asta, o are aurită pe dinăuntru? Zi-mi unde e și ți-o arestez pe loc.“ Am tăcut din gură, n-am scos un cuvânt și, cum am ieșit pe ușă, am lăsat carnetul de partid într-un plic la ofițerul de servicii și am plecat la București. Peste o săptămână eram căsătorii. Am venit în orașul ăsta și m-am angajat în vechea mea meserie de muncitor turnător, mi-am făcut casa asta, ajutat de tata și de frații mei, am făcut liceul la seral și am ajuns maestru, soția a născut normal băiatul pe care l-ați văzut și eram fericiți, așa cum suntem și-acum. Ce se întâmplă între timp, după ce lucrurile s-au normalizat? Unchiul ei de la Paris începe să se intereseze de ea, știind că a rămas singură în țară, orfană și neajutorată, scrie în dreapta și-n stânga, apelează la Crucea Roșie Internațională, o găsește și îi scrie că el are o situație foarte bună acolo, are avere serioasă și că vrea s-o ia la el, adică s-o cumpere de la regim, fiind hotărât să dea oricât. Soția mea îi scrie și-i zice: „Unchiule, îmi pare foarte rău, dar între timp eu m-am

căsătorit și am un copil de doi ani jumate!“ „Cu atât mai bine, îi scrie unchiul, iei și soțul și copilul și veniți aici definitiv, pentru că eu nu am alți moștenitori decât pe voi.“ Ce facem? ne-am întrebat noi, în situația respectivă. Plecăm sau nu plecăm? Eu fac următorul plan: să se ducă soția într-o vizită de recunoaștere și să discutăm după aceea. Face dânsa formele de pașaport și-n două luni îi vine aprobarea, nu ne așteptam la așa ceva, adică la o rezolvare atât de rapidă, se duce și stă acolo două luni, unchiul avea o casă la Paris și una la vreo sută de kilometri, un adevărat castel, a plimbat-o prin toată Europa, avea mașină cu șofer, fiind coproprietar la două oțelării care furnizau metal industriei franceze de avioane și armament, ce mai, se simte nemaipomenit, o îmbracă din cap până-n picioare la magazinele cele mai scumpe, îi ia tot felul de lucruri pentru mine și pentru copil, și se întoarce soția mea cu capul atâta, nu știa nici ea ce să mai creadă. „Dragă“, îmi zice ea, „ce facem, ne mutăm acolo?“ Stau eu încă vreo șase luni și mă gândesc în toate felurile și pe toate părțile, apucându-mă, însă, între timp, de învățat franceza pe ruptele, soția știind din familie, de mic copil, când avusese nemțoaică și franțuzoaică. În acest timp, unchiul și nevastă-sa de la Paris ne scriau mereu, ne trimiteau pachete, aveam franci în bancă, cumpăram tot ce voiam de la șop, ei nu așteptau decât un semn de la noi. Eu ce mă gândesc? „Măi, nevastă“, zic, „când e vorba de viața noastră și a unui copil nu se ia o hotărâre cât ai bate din palme, îți pui mai înainte vreo câteva sute de întrebări și abia după aceea începi să înclini într-o parte sau alta. Eu ce fac acolo, de ce meserie mă apuc? Tu de ce te apuci? Devenim proprietari, să zicem, adică capitaliști. Perfect. Dar mă pricep eu să conduc afaceri de milioane, eu, turnătorul în fontă Duduveche, cu liceul făcut la seral? Nu mă fac de băcănie?“ Drept pentru care, ce-am hotărât? Să le facem din nou o vizită, de data asta toți trei, adică ea, eu și copilul, să mai vedem, să mai discutăm și să decidem acolo. Zis și făcut: facem formele, ne verifică toate organele, de sus până jos, la întreprindere sunt chemat și întrebat dacă vreau să plec și de ce, am o discuție și altundeva, mai sus, unde mi se zice de-a dreptul că n-ar strica să rămân acolo și să pun mâna pe averea respectivă, de unde am înțeles că statului i-ar fi convenit ca eu,

Duduveche, născut, crescut aici, să devin coproprietar de oțelării în Occident. Buun. Ne suim în avionul Tarom, ajungem la aeroportul Orly, aici ne așteaptă șoferul unchiului cu o mașină lungă și neagră, eu, care ieșeam prima oară din țară, eram pur și simplu năuc de cap, deși nevastă-mea îmi explicase dinainte tot ce trebuia să știu ca să nu mă dau în stambă, copilul rămăsese și el cu gâtul strâmb de tot ce vedea. Șoferul, îmbrăcat într-o uniformă cu galoane, ne duce direct la castelul de lângă Paris, unde ne așteptau unchiul cu încă vreo douăzeci de invitați, oameni de afaceri de-ai lui, o adevărată recepție. Eu eram îmbrăcat în costum nou, cu cravată, dar, oricum, mi-era frică să nu mă pierd, intrasem în panică: cum discut eu cu ăștia, ditamai grangurii, cu franceza mea învățată după manualul de școală la liceul seral! Unchiul soției – simpatic, drăguț, nu prea mai știa el românește, pentru că era plecat la Paris de mic, vorbea juma'-juma' – mă prezintă la toți, sunt servit de o domnișoară cu bonetă și șorț alb cu o gustare și un pahar de nu știu ce, încerc să leg o conversație, apare și mătușă-sa cu nevastă-mea și cu copilul, care e mângâiat de toți, totul mergea bine până când aud o conversație între doi invitați care nu știau că înțeleg și eu ceva franceză. „Dragă“, zice unul, care am aflat că era englez, altuia care am aflat că era de origine poloneză, „nepoata lui Michel“, adică unchiul, „e măritată cu un indian?“ „Nu“, răspunde polonezul, „e cu un român“. „Atunci“, zice englezul, „ăsta e țigan.“ „Păi, da“, zice polonezul, „nu știai că românii sunt țigani?“ Neștiind franceză suficientă n-am putut să răspund, dar le-am zis în gând: „Hai sictir, jigodii și lifte străine, noi, indiferent ce-am fi, maghiari, evrei, țigani sau alte minorități, noi tot români suntem!“ În sfârșit, seara, când ne culcăm, nevastă-mea începe să plângă și să-mi spună cum că mătușă-sa aproape că a leșinat la un moment dat, când s-a uitat mai atentă la mine și și-a dat seama că sunt țigan. Degeaba i-a zis nevastă-mea că așa sunt eu de felul meu, brunet, ea o ținea pe-a ei: nu, că e țigan, l-am văzut eu când a râs că avea gingiile vinete, eu nu mă înșel, c-am avut pe moșie atâția țigani și am oroare de ei, cum ai putut să iei un țigan și să favi un copil cu el? Nevastă-mea i-a explicat prin ce a trecut ea și cum s-a întâmplat de s-a întâmplat, dar mătușă-sa era pur și simplu

distrusă. Eu nu pot să închid un ochi toată noaptea, vă dați seama ce era în sufletul meu, și dimineața îi las un bilet nevaste-mii și plec. În bilet îi ziceam că îi dau libertatea ei și copilului să rămână acolo și să-și facă un viitor cu familia lor princiară, eu mă întorc acasă pentru a nu fi o piedică în calea fericirii lor și nu-i cer altceva decât să-mi scrie din când în când și să-mi trimită câte o fotografie a copilului. Am plecat pe furiș, m-am suit într-un tren, am ajuns la Paris, bani aveam ceva, o mie de franci luați de la noi din bancă, din contul făcut pe numele nostru, iau un taxi și mă duc în Place de l'Opéra, unde e agenția Tarom, îmi rezerv loc la avion, după care mă plimb și mă distrez prin tot Parisul, inclusiv în Place Pigalle, unde sunt striptisurile, mănânc, beau, cumpăr diferite lucruri și cadouri pentru ai mei, mă sui în avion și vin acasă. Mă duc la mama și tata și le spun adevărul, uite-așa și-așa, cum s-a întâmplat, ce-au zis ăia, ce-am zis eu, la care ei sunt de acord cu mine, bine ai procedat că ai plecat cu fruntea sus, bravo ție, faci cinste neamului nostru de țigani. Trece o săptămână, trec două, trei, o lună, nicio veste dinspre Paris. Ce-o fi? mă întrebam eu, zi și noapte, nu închideam un ochi, nu puteam să mănânc, nu-mi ardea de nimic, luam o undiță și mă duceam la o baltă, ascuns în stuf, ca să fiu singur cu gândurile mele. Dacă vreți să mă credeți, doamnă profesoară, nu de copil îmi era cel mai dor, pentru că un copil puteam să fac oricând. Cel mai mult dor îmi era de ea, pentru că o femeie ca ea n-aș mai fi găsit de-aș fi trăit zece vieți, o iubeam ca un nebun (deși aveam șase ani de când eram împreună) de tremura carnea pe mine de durere și suferință sufletească, căci altă femeie decât ea nu cunoscusem. Peste vreo lună și ceva se oprește în fața casei mele o mașină luxoasă din care coboară doi bărbați eleganți, unul era avocat francez și altul avocat român, și mă întreabă dacă sunt de acord cu divorțul pe care soția mea îl cere și ce pretenții am. „Dom'le, dacă ea vrea, eu sunt de acord și nu am nicio pretenție.“ După care tipii mă întreabă dacă sunt de acord ca copilul să rămână al ei și să poarte numele ei de fată. „Da, domnilor“, zic, „sunt de acord cu tot ce dorește ea, dați-mi hârtiile să le iscălesc. Dar mai întâi să văd în scris că ea a cerut toate astea. Să văd cu ochii mei.“ Tipii nu aveau nimic scris din partea soției, așa că au plecat pe loc, rămânând să revină

cu documentul respectiv. Trece o lună, mai trece una, avocații nu mai vin, fapt ce mă pune pe gânduri: poate că soția nu e de acord cu divorțul și ei o constrâng. Trebuie trecut la contraofensivă. Mă duc imediat la anumite organe, le explic cum stă situația și cer pașaport să plec în Franța, ca să limpezesc lucrurile. Mă urc în avion, ajung la Le Bourget, nu la Orly, unde fusesem prima oară, iau un taxi și mă duc la locuința unchiului din Paris, sun, nu-mi răspunde nimeni, mă urc în tren și mă duc la castel.

Între timp, soția lui Duduveche terminase de spălat și călcat, făcuse trei cafele și venise și ea lângă ei, la masa de sub nuc. Povestea nemaivând niciun fel de importanță pentru ea, se mai ridica și pleca din când în când după treburi

– Spuneți mai departe, domnu' Duduveche, îl îndemnă Nela, pentru care povestea acestuia părea întrutotul neverosimilă, pură ficțiune, mai mult sau mai puțin literară.

– Ajung la castel, sun și vine un valet care mă întreabă ce doresc, îi spun că vreau să vorbesc cu domnul Michel, domnul Michel e plecat la Londra, atunci cu doamna, e plecată și doamna, atunci cu nepoata dânsului venită din România, la care individul zice că nu e nicio nepoată venită din România, mie îmi sare țandăra și-mi zic: „Lasă, tăticu', că nici noi n-om fi veniți cu pluta pe Sena, schimbăm stilul“. Așa că mă fac că plec, mă plimb prin satul respectiv până se face seară, după care mă întorc, sar gardul în parcul castelului și mă pun pe investigații.

– Ca-n romanele polițiste.

– Exact. Ca-n filme.

– Și?

– Stați să vedeți. Mă furișez la fereastra dinspre sufragerie și-i văd pe toți: pe nevastă-mea, pe fi-miu, pe unchiul ei și pe mătușă-sa stând la masă fără să scoată un cuvânt. Fiți atentă cum stă ascuns vecinul meu pe după cotețul găinilor și ne urmărește, trage cu urechea la ce vorbim noi. Mare bestie!

– Vorbiți mai încet.

– Da' de ce să vorbesc mai încet? Am ceva de ascuns? Nu sunt în grădina mea? Doamnă, ca să vă faceți o idee de ce suflet are vecinu-ăsta al meu, să vă spun ce i-a trecut prin minte ca să se răzbune pe nevastă-sa pentru că i-a născut o fată cretină.

– Ce?

– Într-o noapte a aruncat gaz pe ea și i-a dat foc.

– Extraordinar! Și n-a pățit nimic?

– Nu, că săraca femeie n-a avut curajul să-l reclame.

– În sfârșit, spuse Nela, dați-l naibii de nenorocit. Povestiți mai departe.

– Așa. Deci, stau ascuns în grădină vreo două ceasuri, până s-au culcat, după care am intrat pe o ușă din spate și m-am dus în dormitorul unde era nevastă-mea cu băiatul. Când m-au văzut, să leșine. Ce aflu de la ea? Exact ce bănuiam. Unchi-su nu-i dădea voie să-mi scrie și n-o lăsa să iasă din casă până nu introduce acțiune de divorț și nu trece copilul pe numele lor, ca să-i facă actele de moștenitor. I-au zis clar: „Nu pleci de-aici decât dacă ne lași copilul cu acte în regulă. Dacă vrei să te duci înapoi la ȝigan, te duci, dar fără copil.“

– Și ce-ați făcut?

– Ce-am făcut? M-am dus la Paris, am angajat un avocat, m-am prezentat la poliție cu el și l-am reclamat pe unchi pentru sechestrare de persoane. A treia zi eram în țară toți trei.

Duduveche se ridică și se învârti de câteva ori în jurul nukului bătrân, cu mâinile în șolduri. Era, realmente, mândru de el pentru felul în care se descurcase în împrejurarea respectivă și aștepta acum din partea profesoarei aprecierea care i se cuvenea.

– Ce părere aveți? insistă el, văzând că Nela tace.

– Doamnă, i se adresă ea soției ȝiganului, adică prințesei, e adevărat tot ce mi-a povestit soțul dumneavoastră?

– E adevărat, sigur că da. De ce să nu fie?

Între timp se întorsese și băiatul de la antrenamentul de șah și Nela fu reținută pentru masa de seară. Când se întorsese acasă îl găsi pe Mitică alarmat și nervos.

– Unde ai dispărut? M-am speriat groaznic.

– O să-ți povestesc.

După care se apucară să citească împreună din caietul de însemnări al lui Titi.

Mitică ședea în vârful pătului, în pijama, cu caietul rămas de la Titi în brațe. Nela veni de la bucătărie cu două cafele.

– Ce observ eu la tine, zise Mitică, după ce ea îi povestise în linii mari povestea țiganului Duduveche, e că ești foarte avidă după întâmplări ieșite din comun. Probabil că ai dus la București o viață neinteresantă și plicticoasă.

– Nu, deloc, protestă Nela. Familia mea era o adunătură de trăzniți, în fiecare zi aveau loc un scandal sau o aiureală, nu era loc și timp de plictiseală. Dar e foarte adevărat că sunt moartă după tot felul de întâmplări aiuristice, mă interesează mai mult decât literatura. Până la șaptesprezece ani țineam un jurnal intim, aveam acolo adunate toate ciudățeniile de pe lume. După ce mi l-a descoperit mama și mi l-a citit, l-am rupt. Citește-mi ceva din caietul lui Titi. E interesant?

– Da, e interesant. L-am citit de la un cap la altul. Săracul, era un visător, existența lui concretă era extrem de mică în comparație cu cea pe care o trăia în închipuire. Știi ce voia să ajungă? Apostolul unei noi religii, întemeietorul unei noi ordini morale.

– Adică?

– După ce se vindeca de cele șapte boli de care suferea, Titi voia să se retragă la el la țară, unde moștenise o căsuță și o bucată de pământ, și să întemeieze acolo un fel de școală de cadre.

Nela se supără de-adevăratelea.

– Săracul, de ce râzi de el?

– Nu râd deloc. Așa scrie aici. Pe cuvânt. Voia să adune acolo vreo zece ciraci, adică adepți ai noii sale religii, să-i instruiască temeinic, după care să-i trimită în lume ca să răspândească și să prolifereze ideile lui.

– Așa cum a făcut Iisus cu apostolii săi.

– Sigur că da. Care era ideea morală pe care voia Titi s-o răspândească? Pe lume există, în măsură aproape egală, binele și răul. Până acum, umanitatea a încercat să combată răul cu rău, după principiul vechi că cui pe cui se scoate. Mă rog, el are și o teorie personală a răului, cum că acesta nu ar avea alte cauze decât biologice, pornirile malefice fiind consecința unor anumite boli. Invidiă e cauzată de ulcer, rapacitatea de diabet, violența de colită și dischinezie biliară, melancolia și pesimismul de cancerul în stare incipientă etc. Deci, cum trebuie combătut răul după concepția lui Titi, în mod concret? Fiecare om bun

trebuie să ia asupra sa îndreptarea unui om rău. Cum? În stilul rusesc tolstoian, adică un om pur și integru se căsătorește cu o prostituată și o aduce pe calea cea bună. Sau cu o hoață și așa mai departe. O femeie superioară, bine înzestrată din punct de vedere intelectual, va lua un cerșetor bețiv de pe stradă și-l va redresa total. Criminalul înapoiat mintal, lombrozian, e înfiat sau adoptat de către familia victimei și vindecat prin toate mijloacele posibile, invidiosul va fi făcut părtaș egal la bunurile materiale ale celui invidiat, iar misoginul va fi înconjurat de femei frumoase, plăcute, binevoitoare etc. Cu alte cuvinte, el preconiza o ofensivă generală a Binelui asupra Răului, estimând ca acesta din urmă să fie eradicat, în linii mari, în următorii douăzeci de ani.

– Era un dulce și un scump acest Titi, suspină Nela, cu lacrimi în ochi. Îmi pare așa de rău că n-am apucat să-l cunosc, să stau de vorbă cu el. Poate că nu trebuia să-l operez.

– Ba da. Era singura lui șansă. Altfel ar fi murit în niște dureri feroase. Dar stai, că n-am terminat. Titi era nu numai un justițiar moral, ci și unul politic, el era preocupat intens de problema păcii mondiale și a dezarmării, pe care voia să le rezolve personal. Cum? După cercetări intense, el a ajuns la concluzia că ar fi în posesia soluției cu care lumina să fie transformată, ieftin și în cantități infinite, în sursă de energie. Această idee, zicea el, nu va fi dezvăluită omenirii decât cu condiția dezarmării totale și generale. Adică: vrei noua sursă de energie? Predai toate armele pe care le ai, toate bombele nucleare, atomice, cu neutroni, toate avioanele, rachetele, portavioanele și submarinele, până la ultima pușcă și ultimul glonț. Ce se face cu acest imens arsenal? O comisie internațională de specialiști repartizează celor săraci ceea ce este folosibil. Cum procedăm însă cu bombele și focurile nucleare? Titi are soluția. Acestea vor fi transportate cu ajutorul unor rachete la o bază aflată la circa trei sute de kilometri deasupra Pământului, de unde vor fi trimise apoi în infinitul Universului.

– Și ce se va întâmpla cu ele?

– Atunci când se vor întâlni cu alte planete, meteoriți sau stele, sau comete, vor exploda și vor dispărea.

– Și dacă vor întâlni o planetă locuită de ființe vii și o vor distruge?

– Titi nu are în vedere o astfel de variantă, dar ideea lui mi se pare de reținut pentru că este singura convenabilă și sigură pentru noi, locuitorii Pământului.

– Da, de acord, dar cu riscul de a produce o catastrofă în Univers, se enervă Nela.

– Fii serioasă, o liniște Mitică, așezându-se în poziția lui preferată, adică cu picioarele adunate sub el, în stil indian. O asemenea cantitate de material nuclear, cât avem noi, la ora actuală, e pentru Univers ca o pișcătură de purice pentru un elefant. Dar despre teoria lui în privința cancerului ți-am povestit?

– Nu.

– El a citit undeva că, teoretic, s-ar putea obține un medicament miraculos, care să vindece cancerul, din ce crezi?

– Din ce?

– Din lacrimi. Iată ce scrie Titi la pagina treizeci și doi: „Am recoltat până acum circa douăzeci și cinci de grame de lacrimi de la diferiți bolnavi și, mai ales, surori și infirmiere, la care le-am spus diferite glume, ca să le fac să râdă cu lacrimi. Las această sticluță cu lacrimi, în caz că mor, domnului doctor Mitică Bostan pentru a le trimite unui laborator din Statele Unite ale Americii. Laboratorul se află la Universitatea din Columbia și este condus de profesorul J. Bruce. Sticluța se află ascunsă în frigiderul din oficiu, ultimul raft, în fund, pe dreapta. Știe de ea numai asistenta Suzi.“ Ce părere ai?

Nela era profund tulburată.

– Îmi vine să plâng. Omu' ăsta parcă ar fi trăit în alt secol.

– Să-ți mai spun încă o figură teribilă de-a lui Titi, cum a bulversat el liniștea și tihna personală a conducătorilor orașului și județului. Întrucât religia pe care voia el s-o întemeieze propovăduia egalitatea deplină între oameni și eradicarea Răului prin acțiuni directe, el i-a scris o scrisoare prim-secretarului (scrisoarea e reprodușă aici, în caiet) prin care îi propunea să renunțe la vila în care locuia și să se mute într-un apartament dintr-un bloc muncitoresc, și anume în blocul unde locuiesc elementele cele mai turbulente, tipii care vin beți acasă și-și bat nevestele și copiii, care lipsesc de la servicii și așa mai departe, pentru a fi prițte ei, pentru a-i cunoaște personal și pentru

a-i îndrepta. Ce crezi că a făcut prim-secretarul? Ai să te miri. S-a mutat, într-adevăr, într-un bloc muncitoresc cu trei camere, cu familie cu tot. Dar asta n-a fost totul. El i-a obligat pe toți ceilalți ștabi – primarul orașului, secretarii Comitetului județean și municipal, șeful Miliției și Securității, procurorul-șef – adică pe toți cei care locuiau în vile să se mute în blocuri, în diferite cartiere. Cred că dacă nevestele respectivilor ar fi aflat de unde li s-a tras figura, Titi ar fi fost de mult sfâșiat sau otrăvit.

Se auzi un ciocănit discret în ușă.

– Cine-i? întrebă Mitică, răstit.

– Eu sunt, dom' doctor, se auzi un glas de femeie, supus și miorlăit.

– Ce s-a întâmplat, doamna Gica?

– Vă caută cineva la mine și vă roagă să veniți puțin.

– Păi de ce să vin eu acolo și să nu vină dânsul la mine? Dar mai bine să nu vină. Sunt dezbrăcat. Zi-i să vină mâine.

Nela, care era și ea în pijama, îmbracă un halat de spital de-al lui Mitică și-i spuse acestuia în șoaptă:

– Trebuie să fie tipul de azi dimineață. Discută cu el, vezi ce vrea.

– Știu ce vrea. Vrea caietul lui Titi. Când l-am scos din saltea m-au văzut un bolnav și femeia de servici. Unul dintre ei a și turnat. Madam Gica, ziceți-i să vină aici, strigă Mitică.

– Bine, dom' doctor, îi spun.

– Titi, zise Mitică, avea obiceiul să le țină predici celorlalți bolnavi și era urmărit de mult. Îi plăcea politica la nebunie. Nici nu-ți imaginezi cât sufăr că l-am pierdut. A fost bolnavul de care eram legat cel mai mult sufletește. O comoară de om.

Auzind pași pe coridor, Mitică deschise ușa, lăsând să intre un tânăr mărunțel și durduliu, care salută extrem de politicos, sărutându-i mâna Nelei cu eleganță. Mitică intră direct în chestiune, fără să-l mai poftască pe scaun și rămânând și el în picioare.

– Nu trebuie să vă recomandați și să-mi spuneți pentru ce ați venit. Știu.

– De unde știți? întrebă tânărul, încrețindu-și ușor fruntea.

– Bănuiesc, zise Mitică. E vorba de caietul bolnavului care a murit azi-dimineață.

– Da.

– El mi l-a încredințat mie personal spre păstrare și tocmai acum îl citeam și-l comentam cu prietena mea. Nu e nimic primejdios în el, nu sunt decât niște naivități și utopii.

– Da, dar dacă se răspândesc, cine știe...

– Nu e niciun pericol, vă asigur. Ce voiam să vă propun? Vă încredințez mâine dimineață caietul, ca să-l pot termina de citit în seara asta, dar cu o condiție: vă faceți o fotocopie și îmi dați mie originalul.

Ofițerul zâmbi și se uită jenat spre Nela, a cărei prezență îl deranja oarecum, el având, probabil, sarcina să discute problema respectivă numai cu doctorul, între patru ochi.

– Am să transmit această rugămințe superiorilor mei.

– Spuneți-le că la mijloc nu e decât o chestiune de ordin sentimental. El mi-a lăsat acest caiet mie personal, ca singurul om de care se mai simțea legat și așa vrea să-l păstrez.

– Cred că rugămintea dumneavoastră se va rezolva. Atunci cum facem?

– Treceți mâine dimineață pe la spital. Eventual să vi-l las într-un pachet la portar.

– Nu, prefer să mi-l dați personal.

– Bine, vă aștept mâine până la trei, cu excepția orelor nouă și unsprezece, când sunt în operație.

– Perfect. Mă scuzați, Bună seara. Sărut-măinile.

– Bună seara.

Tânărul ofițer se retrase cu spatele și dispăru pe coridor, Nela și Mitică rămaseră un timp nemișcați și tăcuți.

– Mi se pare mie sau parcă te-am auzit că tatăl tău a fost ofițer de Securitate? Întrebă Mitică.

– Da. A fost colonel. A murit acum o săptămână de cancer. Știi care e media de vârstă a ofițerilor de Interne? Cincizeci și doi de ani.

– După statistica OMS¹-ului, cea mai scăzută medie de vârstă, pe profesiile intelectuale, e a ziariștilor: patruzeci și nouă.

¹ Organizația Mondială a Sănătății (*n. red.*)

– Tatăl meu, spuse Nela cu glasul pierdut, a fost un om excepțional de bun și drept. Conștiința lui a rămas curată ca lacrima. Era atât de cinstit, încât devenise incomod pentru colegii lui, aceștia îi doreau din tot sufletul pensionarea sau îmbolnăvirea. Ghinionul vieții lui e c-a crezut în Stalin cu fanatism. Când a aflat că tătucul a făcut crime oribile și inutile, că era schizofrenic și alcoolic, s-a prăbușit moralmente și nu și-a revenit niciodată, îi era rușine de el însuși, nu mai avea în ce crede, înțelege?

– Înțeleg. A fost o epocă teribilă, pe care eu am trăit-o ca adolescent, dar știi că a fost teribilă, mai ales pentru cei care au crezut în ea. Am avut un bolnav care s-a sinucis. Știi ce mi-a zis în ultimele clipe de viață? „Dom’ doctor, nu încercați să mă salvați, că nu merit. Am ucis oameni.” Fusesse plutonier-major în trupele de intervenție care au evacuat familiile de bănățeni în Bărăgan în timpul antititoismului. Cine nu voia să iasă din casă, se trăgea cu pușca-mitralieră prin fereastră.

– Și l-ai salvat?

– Atunci da, dar s-a sinucis din nou și s-a curățat. Trăia aceeași dramă: nu se mai putea suporta. E cumplit să acționezi, la un moment dat, cu toată convingerea, în numele unei idei, pentru ca apoi să descoperi că respectiva idee era falsă sau inutilă.

Nela fuma țigară de la țigară, ceea ce pe Mitică îl enerva și-l obliga să deschidă mereu fereastra.

– Iartă-mă, spuse ea, altădată n-am să mai fumez în casă, dar acum nu mă pot abține.

– Nu-i nimic, fumează.

– Știi ce-mi spunea tata în ultima lui lună de viață, când am stat clipă de clipă lângă el? Că una dintre cele mai grave greșeli ale perioadei staliniste a fost că a distrus aproape toate marile valori intelectuale create între cele două Războaie Mondiale, în numele luptei de clasă, a lichidării burgheziei și moșierimii. Mari istorici, mari literați, matematicieni, profesori universitari au fost închiși sau scoși din funcții și aruncați la gunoi. Mai târziu, când au fost reabilitați, erau niște zdrențe, cu sănătatea dărâmată, mureau unul după altul de parcă aerul de afară, din libertate, era otrăvit pentru ei. Ce să mai înțelegi din istoria asta, care se tot repetă la infinit în ceea ce are mai oribil și mai sinistru?

– Istoria a fost întotdeauna absurdă și incontrollabilă, draga mea, nu-ți face griji, o să mai fie și de-acum încolo. Hai să-ți dau un exemplu. Exemplul unui pacient, bineînțeles, eu cunosc lumea numai prin ei, dar o cunosc bine și real, pentru că oamenii, atunci când se află în suferință, sunt sinceri, nu le mai arde să spună neadevăruri. Aveam un pacient căruia a trebuit să-i amputez un picior, după ce, cu zece ani înainte, i se mai amputase unul. Ce mă intriga la tip era optimismul lui aproape dement, îl găseam mereu vesel, spunea bancuri, cânta, deși eu știam că are dureri foarte mari. Toate astea m-au făcut curios să-l cunosc mai bine și, într-o noapte, când eram de gardă, i-am aflat povestea. Fusese ilegalist, închis în lagărul de la Târgu Jiu câțiva ani. Acolo contactase, ca să zic așa, o antipatie profundă față de un coleg de celulă, care, ca și el, prin patruzeci și opt sau patruzeci și nouă, devenise ministru. Dar să-ți spun de ce se antipatizau: din cauza unui braț de surcele. El făcuse rost de un braț de surcele, în lagăr, iar celălalt i-l vânduse pe un pachet de țigări și nu voia să recunoască, o chestie stupidă și total absurdă. Deci, prin '48, fostul coleg informează unde trebuie cum că respectivul (mi-am notat undeva cum îl chema, dar nu știu unde), în timpul congresului sindical din străinătate, ar fi luat legătura cu șeful delegației titoiste și, cum Stalin ne obligase pe atunci să demascăm vehement titoismul, este considerat spion, arestat și condamnat. Bineînțeles că după moartea lui Stalin și împăcarea cu Tito este eliberat și repus în drepturi, adică reprimat în partid. Tipul îi scrie lui Gheorghiu-Dej, pe care îl cunoștea din ilegalitate, și acesta îl primește, simțindu-se vinovat cumva de soarta lui. „Dragă“, cică i-ar fi zis Dej, „scuză-mă, știam că ești nevinovat, dar n-am avut încotro, trebuia să te închid, tu ești de-al nostru, știi ce înseamnă politica și conjunctura.“ „Știu“, a zis pacientul meu, „să nu crezi că sunt supărat pe tine, te înțeleg perfect, n-am venit ca să cer vreo despăgubire sau vreo decorație pentru suferințele îndurate, vreau să te rog un singur lucru: să-mi dai o pensie, nu prea mare, și să mă numești președintele Federației de fotbal. Nu vreau să mai fac politică, nu mă mai interesează, vreau să pun fotbalul pe picioare.“

– Și l-a pus președintele federației?

– L-a pus. „Ei“, l-am întrebat eu, „și-ai pus fotbalul nostru pe picioare?“ „Pe dracu“, mi-a răspuns el. „Odată, în timpul unui meci, dintre Rapid și CFR Timișoara, m-am enervat, am intrat pe teren, i-am dat două palme arbitrului, l-am scos de pe stadion și am continuat să arbitrez eu. După asta, bineînțeles că mi-am dat demisia.“ „Și“, l-am întrebat mai departe, „acum ce ai de gând să faci și de ce ești așa de mulțumit?“ „Păi“, mi-a zis el, „tocmai mi-am terminat memoriile, aproape două mii de pagini, unde am spus tot ce știu și-am trăit. Odată și-odată o să se audă de ele. Dacă n-aș fi fost eu și n-aș fi trăit ce-am trăit, paginile alea n-ar fi fost scrise.“ Tipul a murit de plămâni peste câteva luni. Cu câteva ore înainte de a se prăpădi l-am întrebat: „Ei, cum te simți?“ „Rău“, mi-a răspuns el, „dar nu contează. Asta e viața.“ Totul e să înțelegi lucrurile în așa fel încât să poți spune, în clipa aceea cumplită, când simți că sfârșitul e la doi pași de tine, cu glasul împăcat și calm: „Asta e viața“.

– Dar cei care nu pot să facă asta?

– Aia sunt niște egoiști atroce. Nicăieri nu e descrisă mai grozav această frică animalică față de moarte ca în *Regele moare*. Aici, după părerea mea, semiromânul nostru, Eugen Ionescu, e mai mare și mai profund decât Shakespeare. Cunoști piesa?

– Da. Ideea e că ce-mi pasă mie că soarele va răsări și după ce mor eu și că de căldura și lumina lui se vor bucura ceilalți locuitori ai Pământului, vreau ca totul să moară odată cu mine. Se pare că personalitățile acceptă mult mai greu ideea morții decât oamenii obișnuiți și simpli. Nemurirea li se pare un drept al lor, numai al lor.

Mitică începu să caște.

– Aș vrea să mă culc, zise el. Măine voi avea o zi grea.

– De ce?

– O să am scandal cu Butușină. Monstrul va deschide, în mod sigur, o anchetă în legătură cu Titi. L-am operat împotriva dorinței lui.

– Și? Ar putea să-ți facă vreun rău?

– Ar putea. Dar nu c^ont^eăză. Ori rău, ori bine, nu-i tot aia?

– Bineînțeles. Dormi liniștit.

Nela se culcă jos, pe salteaua gonflabilă, luându-și veioza lângă ea și continuând să citească din caietul lui Titi. Mitică adormi imediat și începu să sforăie. Când se trezi el, la șase dimineața, abia atunci adormi ea. Mitică se îmbracă în liniște, fără s-o trezească, și plecă în vârful picioarelor. Trecu în grabă prin piață, își cumpără un kilogram de mere, mănă două din mers și, la șapte fără zece, era la poarta spitalului. Portarul, deși trebuia să țină piept unui grup puternic de rude ale bolnavilor, care încercau să dea buzna înăuntru, avu timp să se apropie discret de Mitică și să-i șoptească:

– Dom' doctor, tovarășul director Butușină vă așteaptă imediat la dânsul.

– Așa a spus? Imediat? Întrebă Mitică, prefăcându-se mirat.

– Da, așa a zis.

– Dacă-l mai vezi cumva azi, zi-i să mă pupe undeva.

Portarul nu se arătă mirat de expresia cam dură a lui Mitică, era obișnuit cu limbajul personalului din spital, ceea ce-l deranja era că auziseră și „civili” cu care se lupta să-i oprească să se strecoare în spital și în fața cărora prestigiul lui ar fi putut coborî.

– Da, domnule doctor, am să-i comunic.

– Te rog foarte mult.

Mitică abia apucă să-și pună, în cabinet, uniforma de medic, că intră secretara lui Butușină.

– Nu v-a comunicat portarul că sunteți așteptat la tovarășul director Butușină?

Mitică o privi lung pe secretară și se liniști. Femeia nu avea curajul să intre în cabinet, ședea cu ușa pe jumătate deschisă și-și vârâse numai capul înăuntru, atât de mult se temea de el. Butușină nu-i spunea niciodată lui Mitică pe nume, ci „nebunul”. „Dragă Melania”, îi zicea secretarei, „cheamă-l pe nebunu' până la mine.”

– Doamnă, spuneți-i că vin imediat.

După care Mitică ieși pe culoar, o întrecu pe secretară și intră furtunos în biroul lui Butușină. Acesta nu era singur, pe canapeaua din dreapta, învelită într-o husă de culoare căcănie, ședeau un bărbat mărunț și chel, de vreo cincizeci de ani, și o femeie de aceeași vârstă, foarte grasă, îmbrobodită cu un batic negru.

– Dânșii, zise Butușină, solemn, sunt rudele răposatului Barcă Constantin. Adică ale lui Titi.

Femeia își șterse imediat o lacrimă imaginară cu colțul baticului.

– El mi-a zis că nu are niciun fel de rude, zise Mitică, foarte calm, către Butușină, așezându-se nepoftit pe un scaun.

– Ba da, zise bărbatul cu o voce foarte subțire, încât Mitică avu la început impresia că a vorbit femeia. Noi suntem singurele lui rude. Și am venit ca să-l luăm și să-l înmormântăm.

– Ce fel de rude sunteți? se interesă Mitică în continuare.

– Din partea mamei lui, vorbi femeia, care avea, printr-o ciudată compensație, o voce groasă, bărbătească.

– Adică, ce? Veri, cumnați, unchi, bunici?

– Suntem veri.

– Ce fel de veri? insistă Mitică. Primari?

– Nu chiar primari, dar veri, preciza femeia, destul de ambiguu. Mitică îi ținea în continuare sub presiunea întrebărilor.

– Și de ce n-ați venit până acum, în calitatea dumneavoastră de rude, să-l vedeți la spital? Că a stat aici ani de zile?

– Am venit, zise bărbatul cu capul plecat, vădit indispus de întrebările care i se puneau și mai ales de tonul agresiv al lui Mitică.

– Eu sunt de trei ani și nu v-am văzut niciodată.

– Am venit și noi când am putut, răspunse femeia, enervată, c-avem și noi copii, avem gospodărie...

Interveni în discuție Butușină, ca să aplaneze conflictul, și se adresă celor două rude, solemn:

– Duceți-vă dumneavoastră alături la secretara mea, ca să vă facă formalitățile necesare și pe urmă reveniți.

– Mulțumesc, zise bărbatul cel chel și ieși urmat de femeia cea grasă.

Rămași singuri, Butușină și Mitică se priviră deschis și tăcuți vreme de aproape un minut.

– Nu vorbisem noi, începu Butușină, cu un glas scăzut, ca acest caz să nu fie operat deocamdată? Nu așa hotărâse comisia și chirurgul-șef?

– În legătură cu bolnavii mei nu hotărăște nicio comisie, hotărăsc eu, ripostă, dur, Mitică. V-am mai spus asta.

– Mă rog, acesta e stilul dumitale de lucru, te privește, dar ce ne bagi și pe noi în încurcături?

– Ce încurcături?

– Ai avut consimțământul scris al bolnavului pentru operație?

– Nici nu i l-am cerut. Adică el a vrut să mi-l dea, dar eu l-am refuzat. A cere consimțământul scris unui bolnav înainte de operație este cei mai laș și mai nedemn gest din partea unui medic. Nu credeți?

– Da, în principiu, da, e o formalitate, dar atunci când medicul merge la risc, cum ai mers dumneata, e foarte necesar să ai o acoperire. Mă gândesc, de pildă, la faptul că eu am fost obligat să informez rudele respective că operația s-a făcut împotriva interdicției conducerii spitalului și fără asentimentul bolnavului, iar aceste rude și-au exprimat intenția de a te obliga să dai pentru asta, eventual, socoteală în fața justiției. Am zis eventual deoarece eu le-am recomandat să nu facă un caz oficial din asta, ar lovi în prestigiul spitalului și mai ales în al dumitale ca medic și ca persoană fizică.

– Spuneai la începutul acestei fraze cam alambicate și perfide că *ai fost obligat* să informezi rudele respective că l-am operat pe Titi fără asentimentul conducerii spitalului. Cine te-a obligat? Să nu-mi spui că conștiința... Te rog să nu mergi până acolo cu ordinăria. Mai păstrează o rază de cinste în dumneata.

Butușină tăcu, în timp ce Mitică îl privea fix, scrâșnind din măsele.

– Socotesc discuția încheiată, zise Butușină și se ridică de pe scaun, brusc, obligând proteza să scârțâie scurt și strident.

Mitică ieși și plecă să facă vizita de dimineață prin saloane. Aceștia erau încă sub impresia dispariției lui Titi și-i cereau o confirmare precisă și detalii.

– A murit ușor?

– Ușor.

– N-a suferit?

– Nu.

– Dă-mi, Doamne, și mie o moarte ușoară! Aș vrea să mor în somn, dom' doctor. Să mă duceți la operație, să mă adormiți și să nu mă mai trezesc. Nu vreau să mor acasă, de față cu nevasta, cu băieții și fetele mele, cu nepoții, cu verii și cumnații. E deranj mare.

Unul dintre vecinii de pat ai lui Titi voia cu orice preț să meargă jos, la morgă, ca să-i pună o floare pe piept.

– Dacă n-a avut parte de lumânare, măcar să aibă de-o floare.

– Greu e să mori fără lumânare. Și preotul precizează, în slujba de înmormântare, dacă ai murit cu lumânare sau fără.

Apoi Mitică se întoarce în cabinet, unde trebuia să-și scrie raportul de gardă. Abia apucă să scrie două rânduri, că cineva ciocăni ușor în ușă. Era ruda lui Titi, împreună cu soția, care intraseră fără să mai aștepte să fie poftiți.

– Ați revenit cu formalitățile? îl întrebă Mitică pe bărbatul cu voce de scalpet, așa-zisul văr al lui Titi.

– Da, răspunse femeia cu voce groasă, în locul lui, formele sunt făcute. Acuma e cum îl ducem? Trebuie să închiriem o mașină.

– Da, asta e singura soluție, spuse Mitică îngândurat. Am să dau eu un telefon la pompe funebre să vă dea una.

– Și cât o să coste? se interesează bărbatul.

– Nu contează. Plătesc eu. Plătesc și sicriul.

Bărbatul și nevasta se priviră intens și semnificativ. Era limpede că Mitică îi descumpănise cu generozitatea lui. În același timp, el devenise, însă, vulnerabil în ochii lor. Dacă e atât de filotim, înseamnă că se simte vinovat, păreau să spună privirile lor complice. Bărbatul se codi o vreme, tuși de câteva ori, apoi vorbi:

– Domnule doctor, noi ne-am interesat și am aflat ce trebuia să aflăm.

– Adică?

– Adică precum că l-ați operat pe Titi al nostru fără asentimentul lui și al familiei.

– Care familie?

– Noi, preciza femeia, brutal.

Mitică era calm.

– Eu lucrez la Sanepid și cunosc care sunt legile spitalului și ale medicinei. Dumneavoastră sunteți pasibil.

– Ce anume?

– Pasibil de pedeapsă, interveni din nou femeia.

– Așa că noi o să deschidem proces pentru despăgubiri.

– Mă rog, acceptă Mitică, abia ținându-și râsul. Nici el nu înțelegea de ce-i venea să râdă. E dreptul dumneavoastră. Iar justiția va hotărî ce crede de cuviință.

– Bineînțeles că ea va hotărî.

Se lăsă o tăcere lungă. Cei doi ședeau nemișcați, așteptând ceva, dar Mitică nu înțelegea ce. Îi lăsă în pace și își continuă raportul de gradă. La un moment dat sușotiră între ei, dar nu-și ridică privirea de pe hârtii, știa că aceștia clocesc ceva nou, o propunere, precis voiau să-i facă o propunere, să-i ceară ceva. Adică bani, în mod sigur, nu avea nicio îndoială.

– Dom' doctor, zise femeia, hotărându-se să ia inițiativa, în locul bărbatului, care se dovedea un timid.

– Vă ascult, doamnă, răspunse el, continuând să scrie.

– Noi ne-am gândit că, decât să umblăm prin tribunale și să ne jupoaie avocații, mai bine să ne înțelegem ca oamenii. De ce să ne certăm, când putem să ne înțelegem?

– Păi ce, până acum ne-am certat?

– Nu, dar să evităm procesul, dom' doctor, își reveni bărbatul, făcând un pas înainte.

Mitică își ridică privirea și abia atunci observă că acesta avea ochi mici, aproape acoperiți de pleoape și un nas mare și urât, care semăna teribil cu al marelui actor Constantin Tănase.

– Să-l evităm. V-am spus că vă asigur costul transportului și al sicriului. Asta pentru că am ținut foarte mult la el. Așa cum, de altfel, a ținut și el la mine. Am fost foarte buni prieteni.

– Da, dar dumneavoastră, dom' doctor, continuă bărbatul, pe un ton cald și sfătos, vreți să plătiți viața unui om cu prețul unui transport și al unui sicriu?! Nu e prea puțin?

– Și atunci cât doriți?

Bărbatul ezită o clipă și se uită spre nevastă-sa, îndemnând-o cu privirea să lanseze ea prețul.

– O sută de mii, dom' doctor, și nu mai avem nicio pretenție.

Mitică începu să râdă în hohote, abia se putu opri.

– Ei, hai, că sunteți simpatici foc. De unde să vă dau eu o asemenea sumă? La ora actuală, toți banii mei sunt două sute de lei, din care trebuie să trăiesc până la leafă.

Bărbatul râse și el.

– Lăsați, dom' doctor, nu glumiți cu noi. Păi ce, există chirurg în ziua de azi care să nu ia două-trei mii de lei de operație? O sută de mii la dumneavoastră e ca o pișcătură de purice. Hai, zău, să nu vă mai zgârciți, umblați la teșcherea.

Mitică, care până atunci fusese calm și chiar vesel, simți dintr-odată că i se urcă sângele la cap. Cum de și-a îngăduit să discute și să râdă cu acești imbecili vulgari și agresivi, cum de-a acceptat un dialog cu acești șantajști ordinari și ticăloși?

– Auziți, le zise el, aspru, ia cărați-vă de-aici!

– Poftim?! Întrebă bărbatul, nedumerit.

– Hai, cărați-vă!

– De ce să ne cărăm?

Mitică se făcu palid, se ridică, se duse spre bărbatul pițigăiat și-l apucă de guler.

– Ieși!

– Ce pui, dom'le, mâna pe mine? Cum îți permiți?

Mitică îl lovi, brusc, cu pumnul în falcă, dezechilibrându-l, apoi deschise ușa și-l împinse afară. Nevastă-sa începuse să strige:

– Săriți! Îl omoară!

– Cărați-vă, că vă calc în picioare, jigodii nenorocite! le strigă Mitică, după care le închise ușa în nas.

După exact o jumătate de oră, când tocmai terminase raportul de gardă, ușa cabinetului se deschise brutal și intră Butușină, urmat de un individ mărunț și durduliu, cu părul cârlionțat și ochi negri, pătrunzători. În spatele lor, la o oarecare distanță, se afla victima, ruda lui Titi, cu fața plină de sânge. „S-a zgâriat singur pe față, ca să facă impresie, ticălosul“, gândi Mitică și chestia îl amuză.

– Tovarășul procuror, zise Butușină, solemn, are de discutat cu dumneata.

– Ascult, răspunse Mitică.

– Dumneata, tovarășe doctor, ai săvârșit un act incalificatul. Ai lovit un om, desfigurându-l. Dumneata nu mai ai dreptul să fii medic. Dumneata poți fi cel mult un golan sau un huligan.

Procurorul se înroșise la față de atâta indignare, îi tremurau buzele și se bâlbâia. Mitică se ridică de pe scaun, veni spre procuror și-l plezni peste față de două ori, năucindu-l.

– Dacă tot zici că sunt huligan, uite că ți-am dovedit-o! Ieși!

Butușină începu să urle isteric:

– Tovarășe doctor, tovarășe doctor!

N-apucă să continue pentru că Mitică îi dădu un șut în spate și-l aruncă afară. Apoi, peste un sfert de oră, veniră doi ofițeri de Miliție, care îl arestară. Mitică își scoase haina albă, se îmbrăcă cu balonzaidul lui cenușiu și mototolit și intră, supus, în dubă. Bolnavii, doctorii, surorile, infirmierele priveau scena de la ferestre, fiecare dintre ei nutrind sentimente diferite.

Nela se afla la cea de a treia întâlnire cu supermenii ei. Erau copii de zece ani, aleși din cele cinci clase a patra. Selecția a fost complicată. Mai întâi a adunat douăzeci și doi de elevi cu note de zece pe linie. Supuși unui test foarte sever, doar opt s-au dovedit înzestrați cu o inteligență ieșită din comun, ceilalți fiind ori tocilari, ori îndopați cu meditații, ori fiii unor profesoare care le aranjau notele cu ajutorul colegelor și colegilor. Pe lângă cei opt, Nela a fost nevoită să mai primească unul, la intervenția disperată a directorului. Era vorba de un nepot al șefului Inspectoratului școlar.

– Dacă nu-l iei, ăsta e în stare să-ți interzică experimentul. Și-așa ai făcut o vâlvă în școală și-n oraș care ar putea să mă coste.

La o doua întâlnire, cei nouă superiori s-au plâns că ceilalți copii își bat joc de ei, îi scuipă, le pun piedică prin curte, nu-i primesc la fotbal în recreații etc., firește, din invidie și dispreț. Mama unuia dintre experimentați, o mahalagioaică grasă și gălăgioasă, a venit la director și i-a cerut să-i scoată copilul din grupa respectivă.

– Eu nu vreau ca băiatul meu să fie mai deștept decât alții. Eu știu de la mama: copiii prea inteligenți se îmbolnăvesc și mor repede.

Nela a mai avut necazuri și cu un adventist, care, de asemeni, n-a acceptat să se facă experimente pe copilul lui, copil care, de altfel, sâmbătă nu venea la școală. Era un copil extrem de dotat, deși părinții nu aveau televizor și radio în casă și nu-i dăduseră voie să meargă niciodată la cinematograful. Ducându-se la adventist acasă, Nela făcu cunoștință cu un bărbat foarte înalt și slab, zdrențăros și nespălat, fără dinți în gură, cu ochii galbeni și răi. El îi scoase Noul Testament și-i demonstra pe text inutilitatea învățaturii și a culturii.

– Cu cât știm mai mult, dragă doamnă, cu atât știm mai puțin. Tot ce avem de învățat, învățăm de la Natură, ea ne dă tot ce ne trebuie. Vrem să zburăm, ne uităm la păsări și învățăm să zburăm. Vrem să învățăm să iubim copiii, ne uităm la animale, care își dau viața fără să clipească pentru puii lor. Vrem să învățăm că viața e fără sfârșit, ne uităm la râu cum curge fără încetare. Vrem să învățăm să fim buni și folositori, observăm cum sămânța pusă în pământ încolțește, devine lujer și dă bucate. Orice adevăr trebuie să-l aflăm singuri. Geaba citesc într-o carte că focul arde, asta nu mă convinge până nu pun eu mâna în flacăra lui. Domnul nostru Iisus Cristos i-a spus necredinciosului Toma: „Crede și nu cerceta”. De ce? Pentru că Mântuitorul cercetase el mai întâi, jertfindu-și propria ființă, lăsându-se răstignit pentru a afla adevărul. Pilat a încercat să-l scape din mâna fiilor iudei, dar el n-a vrut, a preferat să se jertfească pentru a da oamenilor o pildă și a le face o demonstrație. Iată, a zis el, prin jertfă ajungeți să-l cunoașteți pe Dumnezeu și să vă mântuiți.

Până atunci, adventistul o ținuse în picioare, în curtea din față. Vâzând că Nela îl ascultă cu interes, fără să-l întrerupă, o invită să ia loc pe o banchetă murdară, în curtea din fund, unde se aflau o sumedenie de găini, rațe, găște și curci, care depuseseră pe jos un strat gros de găinaț, insuportabil ca miros și aspect. Pe undeva, pe aproape, se afla și cotețul porcului, de unde venea alt soi de miros, și mai grețos. Sub un gutui, la câțiva metri, se afla o masă făcută din scânduri grosolane, la care mâncau patru copii, între opt și doisprezece ani, trei băieți și o fată, murdari și zdrențăroși. Când descoperi că aceștia mâncau toți patru ciorbă

dintr-un lighean, Nela avu o senzație de vomă, dar se stăpâni, aprinzându-și o țigară.

– După câte înțeleg, domnule Miletineanu, dumneavoastră sunteți adventist de ziua a șaptea. Secta asta nu e interzisă prin lege?

– Nu, doamnă profesoară, zise adventistul, înlăturând fumul țigării cu mâna, la noi nu sunt interzise decât sectele care propovăduiesc imoralitatea, adică tremuricii și altele. Noi, adventiștii, suntem persecutați în mod neoficial, dar asta e altceva. Dar aș vrea să vă precizez că eu și soția mea... Iat-o pe soția mea.

Din bucătăria de vară de alături apărură o femeie mărunțică și grasă, cu părul îngălat și nepieptănat de mult, cu fața roșie și urâtă, care, ca și bărbat-su, nu avea niciun dinte în gură.

– Bună ziua, spuse Nela, oripilată.

– Bună ziua, răspunse femeia, fără să-i arunce decât o privire fugară, apoi se duse spre masa copiilor, le luă ligheanul cu ciorbă, care era pe terminate, și le puse în față o farfurie cu patru gogoși.

– Dânsa e profesoara lui Tudorel, mamă, îi explică adventistul, ca o scuză, dovedind că-i știa de frică, dar aceasta nu-i răspunse și dispăru în bucătărie.

– Să revenim, zise Miletineanu, la întrebarea dumneavoastră, dacă eu sunt adventist de ziua a șaptea. Sunt și nu sunt. Noi ne întâlnim sâmbăta la casa noastră de rugăciune, dar, de când au apărut printre noi tot felul de securiști recrutați chiar din rândul adventiștilor, am renunțat să mai merg acolo. Eu sunt croitor de meserie, adică croitor de pantaloni, asta e specialitatea mea, sunt pantalonar, cum se zice, așa că m-am unit cu alți doi colegi de-ai mei, tot croitori, și ne întâlnim pe rând la fiecare acasă.

– Și vă rugați împreună? se interesa Nela, privind cu un ochi spre cei patru copii care terminaseră de mâncat gogoșile și care apoi îngenuncheaseră să-și facă rugăciunea.

– Nu, noi nu ne rugăm, noi ne adunăm ca să interpretăm și să comentăm Noul Testament.

– Adică să-l descifrați.

– Exact. Acolo sunt multe adevăruri foarte ascunse și acoperite cu vorbe pline de înțelesuri. Sunt adevăruri valabile și pentru zilele de azi și care vor fi valabile și pentru zilele de mâine.

– Dați-mi un exemplu.

– Cu plăcere. La ultima noastră întâlnire am comentat câteva fraze care descriu sfârșitul lumii. Să vi le citesc. Își scoase o pereche de ochelari strâmbi, cu lentilele crăpate, și deschise cartea pe care o ținuse tot timpul la subțioară. Iată ce se spune: „Tinerii voștri vor avea vedenii și bătrânii voștri vor visa visuri“. Miletineanu ridică privirea spre Nela, deschizând gura știrbă și râzând, mândru de cuvintele spuse mai înainte. Ei, ce părere aveți?

– Pot să vă întreb și eu ceva? Dacă sunteți convins că sfârșitul lumii e atât de aproape, de ce mai faceți copii?

– Și mai departe zice Domnul, continuă adventistul, ignorându-i întrebarea: „Voi face să se arate semne sus în cer și minuni jos pe pământ, sânge, foc și un vârtej de fum“. Vă e clar, da?

– Nu înțeleg despre ce e vorba. Dumnezeu voastră înțelegeți?

– Bineînțeles. Noi pentru asta ne adunăm, ca să scoatem sâmburele din fiecare cuvânt, fiecare înțeles. Minunile de sus sunt cucerirea Cosmosului de către om. Dumnezeu i-a dat omului ideea și îndrăzneala de a urca în cer încă de viu, de parcă i-ar fi spus: „Vino cât mai aproape de mine, cât mai aproape, ca să mă cunoști mai bine și să te convingi că exist“. Probabil ați auzit că unii dintre cosmonauții americani au declarat, la înapoierea pe pământ, că au trăit de multe ori sentimentul că îl simt pe Dumnezeu în apropierea lor și că, de câte ori dormeau, îl visau. Acestea, deci, sunt semnele de sus. Dar minunile de jos? O să-mi spuneți că e vorba de tehnică, de laser, de avioane care zboară singure, metale cu memorie sau roboți care te servesc la masă și te șterg la gură cu șervețelul. Nu acestea sunt minunile de jos.

– Dar care?

– Mintea omului. Omul a devenit atât de deștept încât Dumnezeu se va speria într-o zi de el și va săvârși un gest groaznic, așa cum scrie la Carte: „Soarele se va prefăce în întuneric și Luna în sânge, înainte ca să vină ziua Domnului“. Omul, doamnă, a ajuns să le știe aproape pe toate, el nu mai are respect față de secrete și mistere, a răscolit toată natura, apele, pământul, aerul, vrea să devină propriul lui Dumnezeu și asta îl va pierde, îl va pierde.

Nela se ridică să plece. Obosise.

– Așadar, domnule Miletineanu, nu mi-l lăsați pe Tudorel?

– Nu, doamnă, pe mine nu mă interesează decât să învețe să citească și să scrie.

– Păcat.

– Vreau să-l fac croitor. Coase foarte frumos, are o îndemânare grozavă. Pe toți copiii vreau să-i deprind cu meseria mea. E o meserie liniștită, care îți dă răgazul să gândești aproape tot timpul.

– Nu credeți, totuși, zise Nela, aruncând în luptă un ultim argument, că, învățând mai mult, fiind mai bine pregătit, va reuși mai ușor în viață?

Miletineanu râse scurt.

– Fiți serioasă, doamnă. Ce să reușească în viață? Viața nu le oferă oamenilor decât deziluzii, mizerie, suferință, iar eu le explic asta copiilor de pe-acum, le-am făcut un fel de listă a dezamăgirilor care-i așteaptă. „Nu sperați nimic de la viață“, le zic. „Nimic sau aproape nimic.“

O conduse până la poartă, unde se despărțiră în tăcere. Nela mergea pe stradă cu capul în pământ, îngândurată. De unde și până unde această recrudescență a misticismului la sfârșitul acestui veac? Lumea pare speriată de ceva. Dar de ce anume? De războaie, de moarte, de plictiseală, de mizerie? Cum a putut un spirit atât de luminat ca Malraux să prevestească atât de solemn că secolul douăzeci și unu va fi mistic sau nu va mai fi deloc? Când trecu prin dreptul spitalului, o soră care o cunoștea îi ieși în întâmpinare și-i strigă, disperată:

– Doamnă, l-au arestat pe dom' doctor!

– Când? întrebă Nela, încruntată.

– Acum o oră.

– De ce?

– Nu știu. L-au băgat într-o dubă albastră și l-au dus. Mi se pare că i-a bătut pe unii. Dom' director Butușină știe mai multe. Vorbiți cu el.

Nela rămase câteva clipe pe gânduri, apoi plecă mai departe, n-o interesa să stea de vorbă cu inamicul cel mai crâncen al lui Mitică. Sora veni după ea și-i șopti în fugă:

– Știți ce i-au mai făcut? I-au omorât câinele pe care făcea experiențe pentru doctorat. I-au dat otravă. Știu și cine a făcut-o.

Ajungând acasă, Nela găsi ușa deschisă și doi civili care răscoleau totul cu înverșunare.

– Ce faceți aici? îi întrebă, resemnată.

– Dar ce te interesează? o întrebă, la rândul lui, unul dintre civili, agasat.

– Pentru că acelea sunt lucrurile mele.

– Și? Ce dacă sunt ale duminale?

Apăru și proprietăreasa, doamna Gica, care-i șopti:

– Lăsați-i în pace, doamnă profesoară, au mandat de percheziție; mi l-au arătat mie.

Percheziționarii nu găsiră nimic demn de reținut și plecară îmbufnați. Nela făcu un duș (nu bănuia c-o să mai aibă parte de încă unul), se schimbă și se duse la Miliție. Ofițerul de serviciu o întrebă ce dorește, iar ea îi spuse că logodnicul și viitorul ei soț, doctorul Mitică Bostan, de la Spitalul unificat, a fost arestat acum câteva ore și ar dori să stea de vorbă cu el.

– Nu se poate, îi răspunse, categoric, ofițerul.

– De ce?

– Pentru că acum e în anchetă. Un inculpat, atâta vreme cât e în anchetă sau în stare de judecată, nu poate primi vizite.

– Nici a avocatului?

– A avocatului, da. Dar de la caz la caz.

Nela rămase câteva clipe îngândurată. Ceru voie să aprindă o țigară și oferi și ofițerului una, dar acesta refuză.

– Atunci rugați-l pe tovarășul comandant să mă primească pentru cinci minute.

– Eu îl rog, dar știu că e ocupat.

Ofițerul intră în camera unde era telefonul și se întoarse peste două minute.

– Mi-a spus să vă transmit că nu are ce discuta cu dumneata.

– Bine, zise Nela, spuneți-i că mă așez pe trotuarul de vizavi și nu plec de-aici până nu mă primește, chiar dacă o să fie nevoie să stau o săptămână întreagă. Și-mi pun și o pancardă de gât.

Apoi Nela ieși, scoase un ziar din poșetă, îl întinse pe bordura trotuarului și se așeză cu fața spre stradă. Trecătorii erau grăbiți, nu-i dădea nimeni atenție. Totuși, peste o jumătate de oră, ofițerul de serviciu, un tânăr brunet și grasuț, o avertiză că nu are voie să staționeze acolo.

– De ce? întrebă Nela. De când Miliția e stăpână și pe trotuare?

Ofițerul veni și a doua oară, cu un nou avertisment, dar având un ton prietenos și sincer: „Zău, o să regreti, pe cuvânt“. Când veni a treia oară, o invită înăuntru, Nela bănuind că va fi dusă la comandant. Dar nu o urcă sus, pe scări, unde erau birourile, ci o duse jos, la subsol, unde era arestul. Un plutonier-major, încălțat cu cizme de cauciuc și cu trupul acoperit cu un șorț tot de cauciuc, o introduse într-o celulă cu ciment pe jos, în care nu exista niciun fel de mobilă.

– Așază-te cu fața la mine și cu spatele la perete! îi ordonă plutonierul, după care începu să tușească dogit.

Nela se conformă. Apoi, plutonierul luă un furtun de cauciuc cu tulumă de fier în capăt și porni asupra ei un jet de apă extrem de violent. Atâta de violent, încât Nela nu mai vedea nimic, avea impresia că i-au plesnit ochii în cap și că i-a crăpat pielea de pe față. Instinctiv se întoarse cu spatele, simțind cum, sub presiunea puternică a jetului de apă, bluza i s-a făcut ferfeniță. Apoi, jetul acționează încă un minut asupra capului, năucind-o, până când căzu jos și se ghemui într-un colț al încăperii, acoperindu-și fața cu mâinile.

– Ei, acuma te-ai răcorit? o întrebă plutonierul, oprind jetul de apă și dechizând ușa. Poftim. Ești liberă, poți pleca la plimbare.

Nela încă nu se putea ridica, nu avea suficientă putere, alunecă pe cimentul ud. Plutonierul veni și o apucă de o mână, ridicând-o cu forța.

– Hai, mișcă, putoare ordinară! Servici ai?

Ea nu răspunse și se trezi în stradă. Deschise poșeta, scoase o oglindă și un pieptene și își aranja cât de cât părul. O femeie, care venea din spate, îi șopti din mers:

– Vedeți că aveți bluza ruptă.

– Mulțumesc, răspunse ea, zâmbind suav.

Ajunsa acasă, luă două somnifere și dormi douăsprezece ore, un somn agitat, cu coșmaruri, zvârcoliri și gemete, îl visase pe Mitică spânzurat cu un lanț de creanga unui nuc, deasupra unui râu cu apă galbenă. Când se trezi, era năucă, nu se putea ține pe picioare, avea cearcăne la ochi. Nu se putea duce la școală în halul în care arăta și rămase toată ziua în pat, citind. Tresărea la fiecare mișcare de pe culoar, în speranța că e Mitică. Nu intrase încă în panică, dar, fără el, se simțea derutată, dezechilibrată, singură și lipsită de sprijin.

A doua zi, deși nu se înzdrăvenise întrutotul, se duse la școală. În cancelarie, profesoarele o înconjurară, desfigurate de curiozitate.

– Ce-i cu doctorul?

– Care doctor? Întrebă Nela, calmă.

– Doctorul Bostan.

– Ce-i cu el?

– L-au arestat.

– Habar n-am.

– Păi nu ești dumneata amanta lui?

Nela le privi atât de crunt încât acestea se retraseră imediat.

– E o confuzie, zise ea, rece.

După orele de curs, avu încă o ședință cu cei nouă superi. Ea îi anunță că încă nu a întocmit programul definitiv, dar în orice caz, peste o săptămână vor începe orele de algebră, trigonometrie și fizică, urmând ca în decursul unui an să parcurgă materia din clasele patru, cinci, șase, șapte și opt, iar în anul următor materiile din clasele a noua, a zecea, a unsprezecea și a douăsprezecea. Celelalte materii, adică limba și literatura română, istorie, geografie etc., vor fi parcurse în cadrul unor discuții libere, pornind de la referate pe care le vor pregăti pe rând.

– Astăzi, zise Nela, aș vrea să discutăm câteva su biecte alese la întâmplase. Dacă aveți vreo idee, spuneți.

După o pauză de un minut, Dudu Duduveche se ridică și propuse o discuție despre suflet.

– Adică ce vrei tu să discutăm despre suflet, Dudule? Despre partea morală a ființei umane?

– Nu, doamnă profesoară, aș vrea să știu ce este sufletul din punct de vedere științific. M-am uitat într-un dicționar și acolo nu se spune mai nimic despre asta.

– Care dicționar?

– Larousse.

– Și ce spunea acolo?

– Că sufletul e gândirea intimă a omului, calitățile lui morale, bune sau rele. Din punct de vedere științific nu se spune nimic.

– Copii, zise Nela, sunteți de acord să discutăm despre suflet?

– Da, răspunseră ei.

– Bine. Dragii mei, sufletul este o expresie peiorativă, metaforică. Știți ce înseamnă peiorativ? Știți ce înseamnă o metaforă?

Știau toți, în afară de nepotul inspectorului-șef, care, în general, nu înțelegea nimic, fiind singurul care încerca să noteze totul, conștiincios.

– De fapt, continuă Nela, când vorbim despre suflet, ne gândim la psihicul omului. Filosofii de toate categoriile, orientările și nuanțele i-au dat tot felul de definiții. Filosofii mistici și-au recunoscut incapacitatea de a-l înțelege. După ei, psihicul e o față necunoscută și supranaturală a ființei umane. Alți filosofi au crezut că e vorba de o flacără abstractă, de un foc invizibil, o emanație care suflă prin trupul uman ca un vânt, ca o respirație. *Ce-o fi făcând Mitică acum?* se gândea ea, vorbind absentă. *L-or fi bătut? Se gândește la mine?* În general, definițiile filosofilor abundă de metafore și comparații ciudate. Psihicul ar fi, după unii, ca un salon de primire unde Conștiința este amfitrioana, adică cea care primește musafirii. Cine sunt musafirii? Inteligența, Atenția, Voința și Rațiunea. Ce face gazda și invitatele sale? Joacă teatru, intrând fiecare pe rând pe scenă, își spun rolul și se retrag în culise. *Or să-l pună să-și ceară scuze, iar el n-o să fie în stare, precis.* Iată o altă definiție și mai nostimă: psihicul, adică sufletul,

este un lac plin de broaște, șerpi și pești, un fel de acvariu închis ermetic, în care broaștele, șerpilor și peștii se vâzolesc tot timpul, încercând să se devoreze unii pe alții. Psihicul a mai fost asemuit cu un câmp pe care se află un număr imens de păsări, care ar fi ideile. Din când în când, păsările (adică ideile) zboară, își caută hrana sau se înmulțesc și se reîntorc. *Totul e să nu se enerveze, să nu se bată cu ei, să nu-l schilodească, să nu-i rupă vreo mână, degetele, coastele... Trebuie să vorbesc neapărat cu el, să-l liniștesc.* Psihicul, copii, poate fi un disc imprimat cu toate amintirile noastre din trecut sau un film în care sunt reținute imaginile care ne-au impresionat cel mai mult în decursul vieții, ceea ce revăd oamenii atunci când se află pe patul de moarte. Psihicul poate fi comparat și cu o centrală telefonică unde se fac sau se întrerup contactele cu lumea interioară și exterioară. Sau cu o sticlă imensă în care se află niște peștișori care sunt terorizați de o știucă. Peștișorii vor tot timpul să iasă afară prin orificiu, dar acolo se află de pază știuca. Din cauza asta ei trebuie să stea treji tot timpul. Înțelegeți ceva, copii?

– Da, doamnă, înțelegem, strigă Dudu, dar tot nu ne-ați spus ce e sufletul. Adică psihicul.

– Am să vă spun imediat. Știința modernă a localizat cu precizie psihicul. El se află undeva în creier. Știm cu precizie unde se află centrii senzoriali, adică cei care produc senzațiile (frig, foame, spaimă, prudență etc.), centrii motori, vorbitul, inteligența, afectivitatea.

– Doamnă, este adevărat că oamenii inteligenți au creierul mai mare?

– Bineînțeles. Există o relație directă între inteligență și greutatea creierului. Dar ce voiam să vă mai spun, copii? Că, într-un fel, sufletul nu se află doar în creier. Organele umane – nu toate, desigur – pot trăi și independent. O broască, dacă i se taie capul, continuă să trăiască și să reacționeze la anumite excitații exterioare. Inima, pusă într-o anumită soluție, continuă să trăiască, ceea ce a și făcut posibilă până acum sute de transplanturi în lumea întreagă. La fel și intestinele, glandele.

Orice celulă, dacă i se asigură condițiile pe care le-a avut în organism, trăiește independent. Cu alte cuvinte, viața se află, de fapt, în fiecare celulă, nu există o centrală a vieții, adică un suflet propriu-zis. Sau, dacă vrei, sufletul nu e unic, ci este dispersat în întreg organismul. El se naște odată cu omul și dispare odată cu el. Dar despre asta o să mai vorbim și altă dată. Poate chiar poimăine. *Trebuie să mă sfătuiesc cu cineva, dar cu cine? În cine pot avea încredere? Mitică o fi având vreun prieten? Probabil că nu are pe nimeni. Cine-ar putea fi prieten cu un individ care are zilnic tulburări de comportament?* La revedere, copii.

Când ieși în curte, Dudu veni lângă ea și o apucă de mână cu un gest spontan și sincer, care n-o surprinse câtuși de puțin.

– Ce e, Dudule?

– Mama v-a rugat să treceți pe la noi. A făcut prăjituri cu nuci.

– Nu pot, Dudule, am niște treburi urgente.

– Vă rog, numai un pic. Altfel se supără.

– Bine, acceptă Nela, merg pentru un sfert de oră.

Fosta prințesă, durdulie și roșcovană, binedispusă întotdeauna, era reconfortantă prin aerul de mulțumire și împlinire pe care îl degaja întreaga ei făptură sănătoasă și armonioasă. Într-adevăr, făcuse niște prăjituri excelente.

– Doamnă profesoară, am necazuri cu Dudu în ultimul timp, îi spuse ea Nelei, când rămaseră singure.

– De ce?

– Doarme foarte puțin, e agitat, se zvârcolește, vorbește în somn.

– Dați-i seara un ceai de tei sau o cană cu lapte rece.

– De unde? Ca să iei două sticle de lapte trebuie să te duci la coadă de la ora trei noaptea. Și când îl pui la fiert se brânzește. E făcut din prafuri.

– Atunci dați-i ceai de tei. E calmant.

Prințesa se apropie de Nela și-i șopti la ureche, deși erau singure în chioșcul din grădină:

– Dudu are foarte multă încredere în mine. De taică-su se mai ferește, dar de mine nu. Știți care e cauza? Dar să nu râdeți de mine.

– Nu râd.

– S-a îndrăgostit de dumneavoastră.

– Adevărat?! Întrebă Nela, surâzând.

– Da, mi-a mărturisit el. „Mamă“, zice, „mă gândesc tot timpul la doamna profesoară Nela și o visez în fiecare noapte. Mi-aș da și viața pentru dânsa.“

– De fapt, zise Nela, cam asta e vârsta la care se îndrăgostesc băieții prima oară. Fetele chiar mai devreme. Lăsați, am metoda mea să-l liniștesc.

– Dar să nu-și dea seama că v-am spus ceva.

– Nu, nici vorbă. Dar soțul dumneavoastră nu e acasă? Aș fi vrut să-i cer un sfat.

– S-a dus la colț să ia pâine și cartofi. Vine din moment în moment.

Duduveche se arată extrem de bucuros când o văzu pe Nela, vizita ei îl onora. Intrară în casă și ea îi povesti ce i s-a întâmplat lui Mitică.

– Ce sfat îmi dați? îl întrebă.

Duduveche se gândi câteva clipe, apoi îi spuse, hotărât:

– Nu există decât două soluții: ori vă împăcați cu procurorul și acesta își retrage plângerea, ori mergeți în audiență la prim-secretar.

Nela primi sugestiile lui Duduveche cu scepticism.

– În principiu, aveți dreptate, cam asta ar fi căile care ar putea duce la oprirea procesului. Dar credeți că un procuror, lovit și umilit, mai are în el atâta suflet încât să ierte? Mă îndoiesc. Iar la prim-secretar cum ajung? Și chiar dacă ajung, o să fie el dispus să intervină în favoarea lui Mitică? De ce ar face-o?

– Am auzit că e un om cumsecade și drept.

– Da, dar Mitică e vinovat față de procuror. L-a lovit.

– L-a lovit, dar nu l-a omorât.

Apoi tăcură îndelung. Nela se ridică și oftă.

– Am o idee. Am s-o încerc. Să vedem ce iese.

Când plecă, prințesa îi dădu o pungă cu prune și struguri din grădină. Dudu se afla în camera lui. Învăța.

Acasă, își puse o pereche de pantaloni albaștri, din catifea reiată, foarte strânși pe corp, o pereche de pantofi cu tocul înalt și o jachetă de piele. Așa cum arăta, și un orb s-ar fi întors după ea s-o privească, năucit..

– Ah, Doamne, frumoasă mai sunteți! strigă gazda, când o văzu plecând. Unde vă duceți?

– În misiune, îi răspunse Nela, misterioasă.

La procuratura locală îl întrebă pe portar dacă procurorul Oprina e în sediu. Portarul era curios să știe de ce îl caută, în ce problemă, iar Nela, după ce îi puse în buzunarul de sus al vestonului câteva țigări, mărturisi că are o chestiune strict particulară.

– Vreți să mergeți la dânsul?

– Nu, aș vrea să vorbesc cu el când iese. Când se termină programul?

– Peste douăzeci de minute.

– Perfect. Îl aștept.

Paznicul era tânăr, în putere, zdravăn, înalt, cu fața arsă de soare, venise de la țară.

– De ce ai plecat de la țară? se interesă Nela, ca să umple timpul cu ceva. N-o duceai bine acolo?

– Mă descurcam, îi răspunse paznicul, dar leafa e leafă. La ceape, dacă recolta e bună, îți dă câte ceva. Dacă nu, te lasă să crăpi. Și am mai avut un motiv: am un băiat și o fată gemeni, care anul viitor dau treapta întâia. La țară nu învață nimic, profesorii sunt slabi și, chiar dacă ar fi ceva de capul lor, nu au când să se ocupe de copii, mereu îi cheamă la acțiuni. Ba să culeagă spice, ba să prăsească, ba să culeagă porumb, ba plante medicinale, ba dracu' și lacu'. Când nu-i cheamă pe copii, îi cheamă pe profesori la recensăminte, la adunări de deputați, la comisii electorale, la instructaje, la „Cântările României“, la ce nu-ți trece prin minte. La oraș parcă e mai bine.

– Da, e ceva măi bine, zise Nela. Sunt și eu profesoară și pot să vă spun că e o diferență, dar nu prea mare. Sunt și aici destui profesori și destule profesoare care își bat joc de meserie, care habar n-au de materia pe care o predau.

– Nu știu, dar eu văd că copiii mei se simt mai bine aici. Uitați că iese tov procuror Oprina.

Paznicul îi ieși în întâmpinare procurorului și-i șopti ceva, confidențial. Acesta veni spre Nela zâmbindu-i cu toată fața, încântat de surpriză.

– Pe mine mă așteptați, domnișoară? întrebă el.

– Da, îi zise Nela, zâmbindu-i suav. Aș vrea să vă răpesc un sfert de oră din viață.

– O, cu mare plăcere. Chiar și mai mult.

Nela își luă rămas-bun de la paznic, care îi sărută mâna, ceremonios, și plecă cu procurorul.

– Pot să îndrăznesc să vă invit la o bere? întrebă acesta. Mi-e o sete crâncenă.

– Sunteți amabil, dar credeți că se mai găsește undeva bere la ora asta?

– În principiu, nu, dar pentru noi se va găsi în mod sigur.

Întrară în singurul restaurant de lux al orașului, unde procurorul era bine cunoscut de către șeful de sală, care își exprimă plăcerea să-i servească chiar el personal. Cu ce? Cu câte o bere rece, germană, Radeberger, cu niște cârnăciori oltenești proaspeți și cu câte un șălăiaș, tot proaspăt, primit de el de la un cumnat, pescar amator.

După primele sticle de bere, Oprina se aprinse în obraji, deveni expansiv, vesel și se tutuia cu Nela. Nu știa exact de unde o cunoștea, dar o cunoștea precis de undeva, poate de la onomastica unui prieten comun, dar Nela surâdea enigmatică.

– Nu-ți spun nimic, ghicește singur.

După cârnăciori, veni șalăul prăjit, dar nu singur, ci cu o sticlă de vin alb și sec, tot o atenție din partea șefului de sală.

– Spune-mi și mie, îi spuse Nela lui Oprina, voi, procurorii, după ce criterii sunteți selecționați?

– Nu înțeleg.

– Impresia mea dintotdeauna e că procurorii sunt cei mai răi, mai câinoși și mai inumani dintre funcționarii statului.

– De ce crezi asta?

– Pentru că întotdeauna voi cereți pedeapsa cea mai mare, vă luptați până în pânzele albe ca vinovatul să fie, dacă se poate, lichidat.

– Nu-i adevărat, clătină Oprina din cap, țuguindu-și buzele de pe care uitase să-și șteargă grăsimea. Noi cerem maximum de pedeapsă din obligație profesională, dar niciodată nu putem trece peste litera legii.

– Ba da, îl contrazise Nela. Mi-a povestit cineva că, acum un an, l-ați condamnat la moarte pe un șef de carmangerie pentru că a furat o mie de kile de carne. Nicăieri în lume nu există pedeapsa capitală pentru un delict economic.

– Cunoscut cazul, dar respectivul nu a fost condamnat la moarte pentru furt, ci pentru acțiune de sabotaj împotriva statului.

– Vrei să-mi spui că existența unui stat depinde de o mie de kile de carne?

După o jumătate de oră, după ce bău singur sticla de vin, Oprina se îmbătă, dar nu grav, adică se putea ține pe picioare.

– Hai la mine, îi propuse Nela, să bem o cafea. Nu poți să te duci așa de matol la nevastă.

– Și mai ales la soacră, preciza el, cuprins de un râs demential, un râs urât, strident, enervant.

Ajungând acasă, Nela pregăti repede două cafele, în ceașca lui turnând și vreo cincizeci de grame de coniac cinci stele. Peste un sfert de oră Oprina era grogy, dar Nela nu-l lăsă să doarmă.

– Hai, du-te la baie și fă un duș.

Oprina luă inițiativa ca un gest de intimitate definitivă și se dezbracă în fața ei, rămânând doar în chiloți. Pe spinare avea o cicatrice imensă, care pornea de la ceafă și se oprea la mijloc.

– Ce-ai pățit? De unde ai cicatricea asta?

– Ehe, făcu el mândru. O poveste frumoasă, o să ți-o povestesc cu de-amănuntul. Apoi îi șopti, confidențial: m-am răsturnat cu o gagică într-o prăpastie. Am făcut imprudența să-i dau voie să conducă. Era să ne curățăm. Știi cum ne-au scos dintre fiare? Tăind caroseria cu sudura. Ce știi tu ce e viața, fetițo? Viața e adevărată doar atunci când îți vezi moartea cu ochii. Ai văzut vreodată moartea cu ochii?

- Am văzut-o și cu ochii, și cu mintea.
- Bine, zise Oprina, împăcat. Atunci mă duc să mă dușuiesc. Imediat cum intră în baie începu să cânte un cântec popular:

*Măi, Ionele, tu erai
Aseară când fluierai?*

Rămase acolo aproape o jumătate de oră, după care apăru complet gol, cu un prosop în mână. În aceeași clipă, Nela scoase un aparat de fotografiat cu bliț și-l fotografie de câteva ori. Năucit, Oprina își acoperi sexul cu o mână și fața cu cealaltă, dar era prea târziu. Până când se dezmetici, ea ascunse repede aparatul în șifonier.

- Ce-a fost asta? întrebă el, când își reveni.
- Nimic, îi răspunse Nela cu indiferență. Am vrut să am o amintire de la tine.

Oprina se așeză pe un scaun și o privi lung, încruntat. Se trezise brusc.

- Cine ești dumneata?
 - Dar de ce te interesează?
 - Pentru că m-ai fotografiat fără să-mi ceri voie?
 - Ți-am spus că vreau să am o amintire de la tine.
- Oprina se ridică în picioare.
- E vorba de un șantaj?
 - Bravo! Ai ghicit.
 - Dă-mi aparatul! Și o strânse puternic de mână.
 - Nu încerca să mă atingi. Din două motive: ori te zgârii pe față, ori strig și chem vecinii. Te anunț că nu poți pleca, ți-am ascuns hainele.

- Ai un telefon?
 - Nu. Dar are o vecină. Du-te și telefonează.
- Oprina își înfășură prosopul în jurul mijlocului, se așeză pe un scaun și-și propti capul în mâini.
- Știi cât se ia pentru șantaj și sechestrare de persoană? întrebă el.

- Nu mă interesează, îi răspunse Nela, sever.
- Bine. Atunci zi despre ce e vorba. Dar pe scurt.

– Foarte pe scurt. Eu sunt soția – nelegitimă încă, dar asta nu are nicio importanță – a doctorului Mitică Bostan, care a fost arestat ieri din ordinul duminale.

– Știi și de ce?

– Da. Ți-a dat un pumn.

– Doi.

– Pentru că ai fost obraznic.

– Nu mai mult decât el.

– Mă rog, știi că e un tip violent, nervos, greu de suportat, dar este un medic excelent, de o probitate profesională ireproșabilă. Cum ai putut face o asemenea infamie? Dacă erai bărbat adevărat, îi propuneai mai întâi să-și ceară scuze sau îl provocai la duel. Dar dumneata ai procedat ca un mitocan: l-ai arestat.

Oprina o privi îndelung, fără să clipească. Apoi bău ultima sorbitură de cafea.

– Și ce ai de gând să faci? se interesă el, răgușind dintr-odată.

– Am să fac mai multe copii după nudurile pe care ți le-am executat adineaori. Trimit una la partid, una la procurorul-șef, una la Procuratura generală, una la ministrul Justiției, una la Comitetul Central și una – ghici cui? Soției.

– Și ce-mi ceri în schimb?

– Să-ți retragi plângerea și să-l eliberezi pe prietenul și soțul meu.

Oprina se ridică, mohorât.

– Dă-mi, te rog, hainele. Trebuie să plec. E târziu. Am program și după-amiază.

Nela scoase hainele dintr-o debara, unde le ascunsese, și i le dădu.

– Vrei să te ajut să te îmbraci? Îți tremură mâinile.

– Mulțumesc, nu e cazul. Mă descurc și singur.

După ce se îmbracă (chiloții și-i uită în baie), se îndreaptă spre ușă.

– Aștept un răspuns până poimâine la prânz. Nu mai târziu.

– Bună seara, spuse Oprina și plecă, având grija să închidă ușa fără zgomot.

A doua zi, la școală, profesoarele încercară din nou să intre în vorbă cu ea și să afle amănunte despre Mitică, în oraș se vorbea că își omoară bolnavii în chip premeditat, ca să se ascundă cu ei în morgă și să-i masacreze, pentru a face studii suspecte. Alții presupuneau că a descoperit secretul cancerului și că ar fi vrut să fugă cu el în Occident, drept pentru care este ținut într-un loc secret. Nela nu le răspundea nimic. Apoi o chemă directorul în biroul lui.

– Sigur că noi nu dorim să ne amestecăm cu orice preț în viața strict personală a cadrelor didactice, dar nici nu ne e total indiferent dacă se află în situații complicate sau disperate, cum se pare că e cazul dumatile.

– Tovarășe director, decât să vă ocupați de cazul meu, mai bine ocupați-vă de școală, care merge mizerabil. Majoritatea profesorilor și, mai ales, a profesoarelor nu știu materie, în clase e mizerie, copiii vorbesc urât, fumează, beau. Știați că am prins doi elevi de a opta cu câte o sticlută de coniac în bancă? Beau în timpul orelor.

– De ce să ne mirăm? Dacă beau părinții, beau și ei. Scuză-mă dacă te-am supărat.

Nela știa că directorul era laș și fricos, dacă ripostai puțin mai energic la insinuările lui stupide bătea imediat în retragere. Când Nela ajunse la ușă, el veni după ea.

– Aș putea să te ajut, eventual, cu ceva? Am și eu relațiile mele

– Mulțumesc, nu am nevoie de niciun ajutor.

Plecă de la școală împreună cu Dudu, ținându-l de mână. O mână fierbinte, transpirată, care tremura imperceptibil, trădând o emoție acută. Era o foarte frumoasă după-amiază de toamnă, cu un soare blând, care dădea o lumină gălbuie și odihnitoare.

– Dudule, îi zise Nela, hai să ne plimbăm un pic pe deal. Mi-e dor să ies din oraș, să văd iarbă și pomi. Vrei să mergem mai întâi să-i cerem voie mamei tale?

– De ce să-i cerem voie? Întrebă băiatul, jignit.

– Ca să nu fie îngrijorată.

– N-o să fie.

Dealurile cu vii și livezi începeau de la două sute de metri de școală, chiar dintre blocurile unui cartier care se numea Căramidari, așezat pe locul unde, cu mai puțin de zece ani în urmă, un numeros grup de țigani venit din Ardeal întemeiasă o prosperă industrie de cărămizi. Dudu și Nela se așezară la umbra unui gutui, o umbră subțire și rarefiată, care le ținea și de răcoare, și de căldură. Dudu își așternuse sub el canadiana, iar Nela se așezase pe ghiozdanul lui.

– Doamnă profesoară, întrebă Dudu, după ce tăcură amândoi vreo cinci minute, odihnindu-se, care a fost cea mai frumoasă iubire din istoria lumii?

Nela surâse.

– Cine poate ști?! Pe cele adevărate n-avem cum să le cunoaștem. Au rămas doar cele din literatură. Romeo și Julieta, Manon Lescaux și De Grieux, Werther și Lotte.

– Dați-mi și mie să citesc *Romeo și Julieta*.

– E o piesă de teatru.

– Știu. Scrisă de Shakespeare.

– E greu de citit. Am să-ți dau *Suferințele tânărului Werther* de Goethe. E o carte foarte tristă. Mi-e frică să nu te impresioneze prea mult.

– N-o să mă impresioneze, spuse Dudu înțelept, eu știu că aproape toate cărțile sunt inventate.

– Da, dar atunci când sunt inventate de genii, ni se pare că tot ce e scris acolo a fost adevărat și s-a întâmplat aieva.

– Doamnă, știți ce vreau eu să mă fac în viață? spuse Dudu, ridicându-se în picioare și luând o atitudine ciudată, aproape ofensivă.

– Ce?

– Scriitor.

– Mă bucur. E o meserie foarte grea, dar superbă. Dar pentru asta, Dudule, nu e suficient să vrei. Trebuie să ai neapărat talent.

– Am talent. Sunt sigur.

– Ai scris ceva până acum? De ce nu stai jos?

Dudu se așează.

– Am scris douăzeci și două de poezii cu rimă și zece fără rimă. Am scris și un caiet de memorii.

– Dudule, tu glumești? Întrebă Nela, râzând. Ce amintiri ai tu la zece ani? Memoriile se scriu la bătrânețe.

– Eu îmi amintesc tot ce mi s-a întâmplat până acum de la vârsta de doi ani și jumătate. Mai întâi am povestit viața mamei mele și a tatălui meu, am povestit ce mi s-a întâmplat atunci când am fost la Paris, ce mi s-a întâmplat la școală, ce am înțeles din cărțile pe care le-am citit, am scris despre colegi, despre profesori... Am scris și despre dumneavoastră.

– Ce-ai scris despre mine?

Dudu roși.

– Nu pot să vă spun. Nu știe nimeni de caiet. Îl țin ascuns sub saltea. Dar poeziile vi le arăt.

– Adu-mi-le mâine la școală.

Dudu se urcă în pom, îi culese Nela câteva gutui, apoi pleacă spre casă, ținându-se de mână. La despărțire, ea îl sărută pe amândoi obraji iar el o luă la fugă, emoționat și fericit.

Madam Gica, proprietăreasa, o anunță că o așteaptă cineva în cameră. Era Oprina. Ședea pe scaun și fuma, palid, cu cearcăne la ochi, îmbătrânise peste noapte. Nela nu-i spuse nimic, se duse la baie, își puse un halat pe ea, apoi făcu două cafele. Le băură în tăcere.

– Ai venit să-mi spui ceva? Îl întrebă ea, după ce-i luă ceașca goală din față.

– Da, răspunse el, cu privirea fixată undeva, în tavan. Nu pot să fac nimic pentru doctorul dumitale.

– De ce?

– Cazul e deja notoriu. Știe procurorul-șef, știe secretarul cu organele de la partid, știe tot orașul. Butușină mi-a spus că vrea să-l distrugă. Mai precis, să-l stârpească, după propria lui expresie. Eu nu mai pot să fac nimic. Adică nu pot să mai retractez plângerea. Tot ce pot să fac e'ca la proces să înmoi lucrurile și să-l rog pe procurorul care va susține acuzația să fie mai blând.

Nela tăcu îndelung.

– Cu alte cuvinte, spuse ea într-un târziu, nu ești în stare să-l salvezi?

– Nu.

– Bine. Poți să pleci.

Dar Oprina nu se ridică.

– Plec imediat. Înainte, însă, vreau să te rog ceva. Trimite fotografiile acelea unde vrei, inclusiv la ONU, dar nu neveste-mii.

– De ce? Ți-e frică de ea?

– Da. E isterică și mi-ar face viața imposibilă, m-ar duce într-un an, doi la sinucidere.

– Nu-ți face griji, îi spuse Nela, ridicându-se și dându-i în felul acesta de înțeles că trebuie să plece. Aparatul nu avea film în el. Aveam un film în casă, dar n-am știut să-l montez. Du-te liniștit.

Oprina se ridică, rămase așa câteva clipe, cu capul în pământ, apoi plecă fără să spună nimic.

După arestare, Mitică fu dus la sediul Miliției și introdus într-o celulă cu două paturi de fier, dintre care numai unul avea saltea și pătură. Încercă să adoarmă, se simțea extrem de obosit, fizic și psihic, mai ales fizic, avea puțină febră musculară, era agitat, i se zbătea o pleoapă, în celulele vecine se certau niște țigani, iar în alta un bețiv cânta *La Bohème* a lui Aznavour. Când trecu un milițian pe culoar, Mitică veni lângă ușă și-l rugă:

– Domnule, nu poți să strigi la nenorociții ăștia să facă un pic de liniște?

– Da' ce crezi, că ești la sanatoriu?! îi răspunse milițianul din mers. Aici e pușcărie.

Mitică știa din auzite care era stilul de lucru al anchetatorilor: primele douăzeci și patru de ore te ignoră, adică te lasă să fierbi în suc propriu, ca să-ți se șubrezească nervii, după care se reped mai mulți deodată asupra ta și te iau la întrebări douăsprezece-paisprezece ore, în două sau trei schimburi, obligându-te să scrii tot timpul aceeași declarație. Mitică își trase pătura peste

cap și încercă să adoarmă, dar era imposibil, ȝiganii se certau din ce în ce mai violent, iar bețivul încerca să-i acopere, cântând melancolic, aproape plângând:

*Mână, birjar, și du-mă-n noapte,
Cât mai departe...*

Pentru că nu avea ce citi, hotărî să se gândească la ceva important, descoperind, cu acest prilej, cât de puțin timp îi rămâne de obicei ca să reflecteze la anumite evenimente din viața lui. Nu se gândise, de pildă, până acum, în niciun fel, la legătura lui cu Nela. Cum de se împrieteniseră atât de fulgerător? Cum de acceptase ea să se mute la el acasă fără să-i pună nici măcar o întrebare? Și de ce el nu îndrăznise s-o invite în patul lui și-i pusese o saltea gonflabilă pe parchet? Din timiditate sau prudență? Nela e o ființă sinceră, inteligentă și cu personalitate sau e o descreierată și o cinică? Oricum, decise el, dacă scap din afacerea asta, mă însor cu ea. Dar de ce crezuse că nu are ce citi? Pereții erau plini cu panseuri scrise în cele mai diferite stiluri și chiar în limbi străine. Mitică începu să le descifreze, „Mario fii cuminte că team bătut din dragoste scumpete mică“ „Las aici cu limbă de moarte că dacă voi fi condamnat locotenentul-major Bică moare de cuțitul meu“.

*Când te-am cunoscut în gară
Mîșteai ca o ordinară
Că ești plină de dolari
De mărcuțe și dinari,
Că ești la Onete ghidă
Și că mi-ai rămas gravidă!*

O inscripție aproape de plafon era scrisă într-o limbă africană: „Abu, abu, dorla grawu“. Dar dacă Nela nu vrea să se căsătorească cu mine? se întrebă el, lungindu-se pe pat. Urât sunt, nebun sunt, bani nu am. Ce-ar putea să însemne inscripția africană? Un refren de cântec, un proverb, o înjurătură? Cine-o fi fost negrul care a scris-o? Un bișnițar, un student care a intrat în vreo încăierare? Cu vreo zece ani în urmă, când era student la medicină și era

de gardă la Spitalul Brâncovenesc, Salvarea adusese un tânăr străin care fusese lovit de un altul cu cuțitul. „M-a lovit la ficado!“ urla negrul. „La ficado! La ficado!“ Mai jos, chiar lângă patul lui, cineva scrijelise cu ceva ascuțit pe tencuiala peretelui această frază, așezând cuvintele unul sub altul și subliniindu-le apăsător: „Vai de conștiințele care se lasă trăite!“

Seara, pe la zece, ȋiganii și bețivul adormiseră, dar Mitică nu putea ațipi din cauza sforăiturilor. Faptul că ședea lungit în pat, destins și calm, îi făcea, totuși, bine, îi dispăruse febra musculară, mintea i se limpezise. „De fapt, nu sunt decât un timid refulat, o ființă care a forțat ușa destinului cu obrăznicie, merit să fiu pedepsit. Trebuia să fi rămas la țară, eram acum președinte de ceape sau primar comunal. Dacă fata agentului sanitar îmi răspundea la scrisoarea în care îi spuneam că o iubesc, nu mă mai făceam doctor și mă însuram cu ea. Dar ea, idioata, după ce că era șchioapă, m-a refuzat.“

Spre ora trei noaptea, în celulă fu introdus un bărbat care se trânti pe plasa patului de alături cu un geamăt de ușurare și plăcere.

– O, Doamne, că bine mai e! oftă acesta și-și aprinse o țigară. După ce o termină, aprinse încă una, imediat.

– Domnule, îi zise Mitică, de sub pătură, dacă fumezi una după alta, mă asfixiezi.

– Pardon, zise celălalt, n-am știut că coabitez cu cineva. Pardon.

– Ești intelectual? insistă Mitică.

– Am fost. Acum sunt beat. Mai precis, sunt un nenorocit. Dumneata?

– Tocmai la asta mă gândeam când ai intrat, răspunse Mitică, fără să poată distinge vreun detaliu pe chipul celui alt. Încercam să descopăr ce e cu mine, cine sunt și ce doresc de la viață.

– Și?

– Încă n-am ajuns la o concluzie.

– Ferește-te de concluzii, domnul meu, spuse individul, oftând. Toți cei care ajung la concluzii în viață sunt niște mărginiți și niște lași. Am un frate lector la Politehnica din București. Când era

tânăr mi-a zis: „Dragul meu frate, am ajuns la concluzia că nu e bine să faci politică în viață“. Acum, la cincizeci și opt de ani, toți colegii lui sunt profesori și conferențieri, numai el nu. De ce? Pentru că nu e membru de partid. I-am spus: „Ești un tâmpit, ce ți-a trebuit ție să tragi concluzii la vârsta de nouăsprezece ani?!“ Dom'le, îmi dai voie să mai fumez o țigară?

– Fumează câte vrei.

– Mulțumesc. Pot să te răsplătesc cu o gură de whisky, dacă dorești.

– Nu, mulțumesc. Nu beau alcool.

Vecinul de-alături începu să râdă.

– Deloc?

– Deloc. Nu pot. Dacă vrei să știi, am treizeci și unu de ani și n-am fost beat niciodată. Cum e când ești beat?

– O, depinde cât ești de beat și ce înțelegi prin asta. Eu beau tot timpul, cu excepția celor patru-cinci ore când dorm. Dar nu beau deodată mult, ca să mă îmbăt. Beau câte o porție la jumătate de oră. Am porțiile puse în sticlute speciale. O sticlută se află permanent pe noptieră, una în baie, una la bucătărie, una în sufragerie și una în buzunar.

– Și ce bei?

– Whisky.

– De unde?

– Cum de unde? Păi sunt șef de restaurant. E o problemă să beau o sticlă pe zi?

– Și te simți bine?

– Excelent. Sunt într-o stare de veselie și optimism permanente, nimic nu mă enervează, nimic nu mă deranjează, totul îmi face plăcere.

– Și nu ți-e rău a doua zi?

– Cum o să-mi fie rău dacă beau din nou?! Secretul ca să nu-ți fie rău de la băutură e să bei tot timpul. Ca și cu țigara. Dacă fumezi fără încetare nu simți consecințele intoxicației. Eu am cincizeci și șapte de ani. Dacă mă las de băut și de fumat mor în două săptămâni. De marele profesor Lupu, Dumnezeu să-l ierte, ai auzit?

– Sigur c-am auzit.

– El fuma o sută de țigări pe zi. Și-a trăit optzeci și șase de ani.

– Dar ți-ai pus întrebarea câți ani ar fi trăit dacă nu fuma?

– Nu contează. După optzeci și cinci de ani viața nu mai are valoare, chiar dacă ești pe picioare. De la această vârstă în sus totul nu e decât o pândă. O pândă în așteptarea morții. Chiar nu vrei o gură de whisky?

Mitică refuză din nou. Somnul îi pierise, se simțea bine, fumul de țigară nu-l mai deranja, iar tovarășul de celulă i se părea o ființă interesantă.

– Doamne, ce minune de băutură e whisky-ul, dragă domnule! Pomeniți în vecii vecilor să fie cei care l-au inventat. Singura băutură care nu face rău, după care nu te doare nimic a doua zi. Știi care e secretul?

– Care?

– E făcut fără grabă, domnule. Și tot ce e făcut fără grabă e bun și trainic. Ești de acord cu mine?

– În majoritatea cazurilor, da. Uneori însă graba poate fi salvatoare.

– Crezi?

– O spun din proprie experiență. Proverbul cu „graba strică treaba” e făcut de un leneș, sunt convins.

– Dar ce meserie ai dumneata?

– Eu? Sunt medic chirurg.

Responsabilul de restaurant se ridică puțin, sprijinindu-se în coate, și-și aprinse încă o țigară.

– În chirurgie, da, aveți dreptate (auzind că e medic, tipul deveni mai deferent cu Mitică), în cazuri de urgență orice amânare e fatală. Am fost și eu operat de peritonită, când eram în armată. Un ceas dacă mai întârziau, eram pierdut. Dar să revenim la chestiunea cu whisky-ul, domnule doctor, ca să vedeți până unde merge seriozitatea fabricanților scoțieni. Cel mai scump whisky al lor se numește „Chivas Regal”, care nu se pune în vânzare decât după doisprezece ani de la fabricare, adică după ce se învechește. Dar cum se învechește? Aici e aici! Se învechește stând în butoaie? Nu. E pus în sticle, iar sticlele sunt încărcate

într-un vapor care e dus în mijlocul unei mări și ancorat acolo. De ce? Pentru ca valurile să lege vaporul, iar băutura să fie tot timpul agitată, în mișcare, în neliniște. Vă place?

– Ca idee, da. Dar tot n-o să mă convingă nimeni să mă iau de băătură.

– Să nu spuneți asta. De multe ori nu te iei de băătură sau de fumat de plăcere, din viciu, ci de nevoie. De necaz, de supărare. Eu n-am pus alcool în gură și țigară până la patruzeci de ani, adică până acum șaptesprezece ani. Câștigam foarte bine și pe-atunci, eram avocat...

– Avocat?! se miră Mitică.

– Da, avocat, de ce vă mirați? Am făcut dreptul la zi. Am intrat în alimentația publică pentru că m-am luat de băătură. La tribunal nu mă puteam duce beat, dar la restaurant nu se miră nimeni dacă beau.

– Spuneți mai departe, îl îndemnă Mitică.

– Tocmai îmi luasem o mașină, un Wartburg albastru, elegant. Într-o duminică dimineța, îmi sui în ea nevasta și copiii, adică doi băieți, de zece și doispe ani, și plec la socri, la circa treizeci de kilometri, să iau un miel de Paști. După un sfert de oră, ajung în vârful unui deal, numit și Dealul Negru, pornesc la vale încet, cu viteza a doua, prudent, calm, ca, la un moment dat, să simt că mașina o ia razna, că volanul se învâрте în gol și că ies din șosea, intru în niște pomi și mă răstorn de mai multe ori. Sunt aruncat din mașină, prin ușă, în stare de inconștiență...

– Soția și copiii au pățit ceva?

– Da. Au ars de vii.

– Groaznic.

– Ei, vreau să vă întreb, domnule doctor: ce-ați fi făcut în locul meu?

– Nu știu. Dumneata ce-ai făcut?

– Eu? Mai întâi am stat și m-am gândit. Adică am încercat să dezleg misterul acestei întâmplări. Aveam eu vreo vină în accidentul respectiv? Nu. S-a dovedit că mașina venise cu defectiuni din fabrică. Soția și copiii aveau vreo vină? Nu. Atunci ce facem în situația respectivă? Dăm totul pe seama fatalității,

a destinului, pe seama lui „așa a fost să fie”? Drept pentru care, după un an de zile, mă recăsătoresc și fac alți doi copii, adică am luat viața de la început, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

– Și? Întrebă Mitică.

– Și ce? Deocamdată totul e normal. Nevastă-mea e normală, copiii sunt normali. Singura chestie e că m-am luat de băut și de fumat, iar faptul ca atare mă face fericit și-mi dă, zilnic, plăcerea de-a trăi.

– Cum ai ajuns aici? Întrebă Mitică. Adică la arest. Dacă nu te deranjează întrebarea.

– Nu, nu mă deranjează. Chestia asta mi se întâmplă destul de rar, dar mi se întâmplă. Vă spun adevărul, că nu mă feresc de dumneavoastră, sper că sunteți om serios.

– Sper.

– Eu sunt încurcat cu o ospătăriță din localul meu, o femeie tânără, frumușică, divorțată, cu un copil. E o relație serioasă, de doi ani și ceva, de care știe și nevastă-mea, era imposibil să nu fi aflat cu atâtea chelnărițe și picolițe care o urăsc pe Reli din pricina asta. Ei, se întâmplă câteodată să mă îmbăt și să adorm la ea, iar dacă adorm, greu să mă trezească cineva, mă trezesc eu singur spre dimineață. Cum să mă mai duc acasă la ora respectivă? Nevastă-mea m-ar lua în unghii. Și atunci am un prieten sectorist cu care am aranjat să mă aducă aici, să-mi dea o amendă și să mă țină până dimineața, când se duce el la nevastă-mea și-i spune să vină să mă ia, că iar am făcut-o de oaie. Ați înțeles?

– Am înțeles. E o stratagemă.

– Dar dumneavoastră?

– Eu? Întrebă Mitică, gândindu-se o clipă dacă să-i spună adevărul sau nu. I-am dat câțiva pumni unui procuror obraznic.

– Vai de mine! Asta e grav. Cu martori?

– Da, cu martori. Dumneata, care zici că ești jurist de meserie, ce crezi că poate ieși dintr-o poveste ca asta?

– Dacă tipul nu-și retrace plângerea, iese cu închisoare.

– Cât?

– De la un an jumate în sus. Trebuie neapărat să vă împăcați cu el.

– Adică cum să mă împac?

– Adică să-i cereți scuze și să-i dați o despăgubire.

– Nici nu mă gândesc! strigă Mitică, trăgându-și pătura peste cap. N-au decât să mă condamne.

Cei doi adormiră abia spre dimineață. La ora opt îi trezi un milițian, omul responsabilului de restaurant.

– Dom' Gică, îi șopti acesta, discret, deșteptarea, c-a venit soția. Nu mă uitați cu măslinile.

Dom' Gică se ridică în capul oaselor și, ca să se trezească bău o gură zdravănă de whisky, cutremurându-se.

– Ah! strigă el, scârbit, rea e prima înghițitură! Dom' doctor! Bună dimineața!

– Bună dimineața! mormăi Mitică de sub pătură.

– Știți ce m-am gândit eu într-o zi? Să-mi construiesc o mică fabrică de whisky. Am rețeta exactă, mi-a trimis-o un prieten chimist care trăiește în statul Ohio. Îmi fac o instalație pentru un personal, în bucătăria de vară, ca să am ce bea după ce ies la pensie. Nu e bine?

– E bine.

Responsabilul Gică coborî din pat și veni lângă Mitică.

– Dom' doctor, sergentul ăsta major e omul meu, îl cheamă Pavel. O să vă trimit prin el pachete și tot ce vă trebuie, plus scrisori. Vreți să transmiteți ceva familiei?

– Nu, că n-am familie deocamdată, răspunse Mitică. Și nu te deranja cu pachetele, nu-mi trebuie, mă descurc singur.

– Dar de ce vreți să-mi luați această plăcere? se supără responsabilul, care părea a fi un om cumsecade. Nu se știe dacă n-o să am și eu nevoie de dumneavoastră în viață, de ce să nu ne facem bine unii altora dacă putem?

În cele din urmă, Mitică îi scrisese câteva cuvinte Nelei, rugând-o să nu intre în panică, să stea liniștită, să nu vorbească cu nimeni nimic. În orice caz, să nu angajeze cumva un avocat, ideea că cineva s-ar simți obligat să-l apere, contra cost, îl scotea din minți. „Au făcut atâția oameni pușcărie și n-au avut nici pe dracu' cred că o retragere forțată din viața pe care am trăit-o până acum nu-mi strică, simțeam o mare nevoie să rămân o vreme singur,

să văd ce dracu' am de făcut și de rezolvat pe lumea asta. Încă o dată te rog să fii liniștită și să-ți vezi de treburile tale."

Ancheta începu abia la ora zece, când fu dus într-un birou, la etajul unu, unde se aflau doi tineri ofițeri în civil. Mitică era o personalitate în oraș, îl cunoștea toată lumea, despre el circulau tot felul de legende. Din această pricină, cei doi ofițeri erau oarecum intimidați.

– Domnule doctor, fiți amabil și relațați-ne exact ce s-a întâmplat.

– Ca să nu pierdem vremea, răspunse Mitică, dați-mi o bucată de hârtie și un pix.

– De acord.

Mitică scrisese declarația (aceasta cuprindea exact unsprezece rânduri) în mai puțin de cinci minute. Cei doi ofițeri o citiră cu atenție. Unul dintre ei – brunet, elegant și politicos – îi spuse:

– Probabil vor mai trebui adăugate și alte detalii referitoare la alte abateri ale dumneavoastră de la disciplina interioară, dar asta o veți face altădată. Deocamdată trebuie să vă anunțăm că fapta dumneavoastră cade sub incidența Decretului 153 și că veți fi judecat după procedura de urgență.

– Sub stare de arest? se interesă Mitică, grav.

– Da.

– Aș fi avut nevoie de câteva ore libere ca să aranjez niște probleme în legătură cu o înmormântare.

– Ne pare rău, dar nu putem face nimic. Procedura de urgență prevede ca judecata să aibă loc în cel mult douăzeci și patru de ore de la arestare. Mai mult ca sigur că astăzi după-amiază veți compare în fața tribunalului.

Ceea ce se și întâmplă. La ora cinci după-amiază Mitică fu judecat de un complet compus dintr-o femeie și doi bărbați și condamnat la un an și șase luni închisoare corecțională. Avocatul, un tânăr chel, cu o voce subțire și antipatică, numit din oficiu, fu oprit din pledoarie în chipul cel mai brutal de către Mitică.

– Dumneata vezi-ți de treabă, eu nu te-am chemat să mă aperi. Dacă ai chef să-latri, așteaptă să apară luna.

Avocatul se plânse onoratei Curți pentru insultă, dar președintele completului îi făcu semn să tacă, el nu vedea că are de-a face cu un smintit? Apoi i se acordă ultimul cuvânt.

– Domnilor, zise Mitică, solemn, vreau să vă felicit pentru operativitatea cu care ați rezolvat cazul meu, trecând peste artificii birocratice și celelalte formule de complezență. Dacă toate instituțiile ar lucra atât de rapid și eficient ca justiția, această țară ar scăpa într-un timp spectaculos de scurt de cozile la alimente, de gropile de pe drumuri și de datoriile externe. Mulțumesc.

– Aveți dreptul la recurs, îi spuse milițianul care îl duse înapoi în celulă. Angajați-vă un avocat serios.

– Mulțumesc, îi spuse Mitică, ești drăguț și cumsecade, dar nu vreau să fac recurs.

– Poate cădeți în grațiere, de ziua sfintei noastre Republici. Aveți nevoie de ceva?

– Aș vrea să fac un duș, îi spuse Mitică.

– După ce pleacă grangurii, vin eu și vă duc la duș. Vă fac rost și de un săpun.

– Mulțumesc.

Noaptea veni celălalt milițian, omul responsabilului Gică, cu un pachet de mâncare și o scrisoare lungă de la Nela. În pachet se aflau cârnăciori, un pui fript, șnițele, ouă fierte, câteva pachete de Kent și două brichete (pentru „atenții”), toate procurate de șeful de restaurant, bineînțeles. Mitică înțelese din scrisoare că Nela nu știa că fusese condamnat, îl asigura că totul va fi bine, a auzit că Butușină are remușcări și coșmaruri în urma faptului că un grup de bolnavi revoltați au venit în biroul lui și l-au amenințat că pun bilețele cu blesteme la toate bisericile din oraș ca să-i moară toată familia de turbare. O scrisoare anonimă, semnată „Un om salvat de la moarte de doctorul Bostan”, îl avertiza, de asemeni, că va găsi în curând în supă, în ceașca de cafea sau în pâine un microb de holeră. *Mi s-a povestit, îi scria Nela, că inamicul tău a slăbit brusc, stă închis în biroul lui cu cheia, iar când pleacă spre casă e însoțit de doi brancardieri solizi, care au sarcina obștească de a-l apăra în caz de agresiune. Eu nu înțeleg totuși de ce nu vrei să angajezi un avocat.*

Un avocat ar limpezi împrejurările în care s-a petrecut întâmplarea respectivă: faptul că Titi trebuia neapărat operat, că aceasta s-a făcut cu consimțământul lui (pacienții din salon pot depune mărturie oricând), faptul că tipul și tipa din așa-zisa lui familie sunt niște escroci care au încercat să te șantajeze și că procurorul te-a jignit în propriul tău cabinet. Întâmplător, soțul unei profesoare, colegă de-a mea, e un avocat cunoscut în oraș, el s-a declarat gata să-ți stea la dispoziție. Nu înțeleg de ce vrei neapărat să fii condamnat, în folosul cui ai de gând să faci gestul respectiv? Ce să demonstrezi? Dacă ești obosit și vrei să te retragi un timp pentru a medita nu e obligatoriu să te înfunzi de bunăvoie într-o pușcărie. În plus, eu ce fac? De-abia mă obișnuisem cu tine și mă lași singură într-un oraș în care mă simt stingheră și speriată? Gândește-te și scrie-mi de urgență, poate chiar în seara asta. Dacă nu putem vorbi, cel puțin scrie-mi cât mai mult, povestește-mi despre tine, la ce te gândești etc. Și-așa, până acum, de când suntem împreună, n-am avut timp să ne spunem mare lucru. Dacă-mi permiți, ți-aș da și câteva sfaturi (o femeie care nu-i dă câteva sfaturi bărbatului înainte de a ieși pe ușă, zicea bunica, aia nu e femeie: «Vezi, nu uita să iei arpacaș, vezi, nu te încurca la băutură, salută-l frumos pe nea Pompile, că avem să-i dăm mia-aia de lei, poate ne mai amână, nu te mai scobi tot timpul în măsele, controlează-te, nu uita că ești intelectual etc.») Eu te sfătuiesc să nu mai fii atât de agresiv și recalcitrant, atât de justițiar, prea ai tot timpul impresia că adevărul e numai de partea ta, fii mai concesiv. Un filosof contemporan e de părere că cel mai important lucru în viață pentru un om înțelept e să învețe să fie pierzant. Ce înseamnă asta? Ceva mult mai grav decât ar părea la prima vedere: faptul că însăși existența umană este un eșec, o înfrângere, din moment ce, la capătul ei, se află ireparabilul, neantul, nefința, infinitul. Așa că trebuie să te obișnuiești cu ideea că, în final, tu ești cel falit, că nimic nu e de câștigat, totul de pierdut. Atunci când te simți năpădit de pătimă, când ți se urcă sângele la cap și ești gata să faci o tâmpenie, numără până la zece sau o sută și gândește-te la chestia asta, dragul meu. Te-aș vrea un pic mai sceptic, ceva mai neîncrezător în acțiunile tale, mai distant și indiferent față

de lucrurile mărunte. Știu că temperamentul tău nu se împacă deloc cu sfaturile pe care ți le dau, știu c-o să mă înjuri, dar trebuie neapărat să te potolești. Ca să-i poți stăpâni pe alții, învață, mai întâi, să te stăpânești pe tine însuși. Măine seară am să-ți trimit o pijama și niște maieuri de corp și tot ce mai ai nevoie, dar pentru asta trebuie să-mi scrii. Fă tot ce e posibil omenеște și neomenеște și întoarce-te acasă. P.S. Cadavrul lui Titi se află încă la spital. I s-au făcut încă două autopsii. Te țin la curent cu situația lui. Situație – vorba vine. Pa.“

A doua zi, Mitică avu o convorbire cu un ofițer de Securitate (altul decât cel care îl vizitase acasă), un bărbat de aproape cincizeci de ani, volubil, simpatic, îi oferise o cafea și o țigară bună (Mitică refuzase), dând impresia că, în ceea ce-l privește, nu acorda mare importanță incidentului cu procurorul și condamnarea („O să faceți recurs și chestiunea se rezolvă cu o pedeapsă la locul de muncă“), pe el îl interesa ca Mitică să-l ajute să dezlege „misterul Titi“. Ce voise acest individ de la lume și societate? Ideile lui erau sau nu periculoase pentru ideologia noastră? Există pericolul să fie preluate de vreun adept?

Mitică îl liniști: ideile lui Titi erau niște naivități, iar pericolul de a fi preluate și răspândite nu există deoarece caietul respectiv nu a ajuns pe mâna nimănui.

– Lăsați-l pe bietul Titi să se odihnească în pace, spuse Mitică cu un glas obosit, iar ofițerul nu mai insistă.

Ajuns în celulă reluă scrisoarea către Nela, pe care o începuse cu o oră înainte, după ce luase un mic dejun copios, compus dintr-un șnițel, un copan de pui și un ou fiert.

– Așa pușcărie mai zic și eu, îi răspunse el milițianului, prietenul lui, care-i urase „poftă bună“.

Cum îți spuneam, draga mea, scrisoarea ta mi-a produs o dezamăgire egală cu vestea pe care mi-ai fi dat-o că ești decisă să mă părăsești (de frică sau oroare, sau amândouă împreună) și că dorești să devii amanta lui Butușină. Într-adevăr, sfaturile tale sunt ieșite din mintea îngustă a unei gospodine chinuite de grija zilei de mâine, nu a unei profesoare de psihologie și filosofie. Ce dracu' ați învățat

voi acolo în facultate dacă ai ajuns să-mi trimiți la pușcărie citate despre cumințenie, răbdare, obediență și resemnare?! Nu ți-ai dat seama în puținele zile de când suntem împreună cu cine ai de-a face? Că sunt un tip fără Dumnezeu, fără frică, fără milă și fără respect pentru nimeni? Știu că majoritatea celor din jurul meu mă cred nebun sau anormal (e același lucru, de fapt), dar asta prea puțin mă interesează, nu țin neapărat să se vorbească bine de mine. De altfel, cine ar putea să mă înțeleagă dintre cei cu care am de-a face în mod obișnuit? Asistenta Suzi, care e nebună? Butușină, care e cretin? Ceilalți medici din spital, care sunt niște ființe mediocre, resemnate, amatori de vânatoare, beții și femei, care își fac case spațioase, elegante, își cumpără mașini luxoase și își pregătesc copiii să intre cu orice preț la Facultatea de Medicină, care au șifonierele și cămarile pline cu haine de blană, bijuterii, vânat, brânzeturi fine etc.? Măcar dacă ar fi capabili și cinstiți din punct de vedere profesional, dar nu sunt. Știu că n-am să-i pot schimba eu în bine pe toți (sau măcar pe vreunul din ei), dar nici mie nu-mi poate cere nimeni să fiu altfel decât vreau eu să fiu, adică să mă comport exact așa cum sunt. De altfel, îți declar foarte sincer că nu am un anumit program de viață, nu urmăresc ceva anume, nu vreau să fac vreo demonstrație în favoarea unui stil de viață, a unei anumite moralități. Nu. Sunt, din câte îmi dau seama, un individ haotic și spontan, instinctual și imprevizibil, de multe ori descopăr chiar și săvârșesc anumite fapte imbecile, lipsite de sens, că sunt necioplit, grobian, vulgar, straniu și fără haz. Trebuie să-ți mărturisesc că nu mă plac câtuși de puțin, îmi sunt mie însumi antipatic, uneori nu-mi găsesc decât defecte și-i înțeleg pe cei care se feresc de mine, și eu aș face la fel, în locul lor. Sunt convins că n-ai să mă poți iubi niciodată, oricâte eforturi ai face, dar n-ar fi exclus să putem sta împreună destulă vreme fără să ne incomodăm și să ne plictisim prea mult. Ce voiam să-ți mai spun? Mulți și-au închipuit că sunt un nefericit și că din cauza asta m-am abrutizat. Aiurea! Nici vorbă. Nu sunt deloc nefericit, nici n-aș avea când să fiu, puținul meu timp liber îl folosesc ca să dorm, de frică să nu cad a doua zi de pe picioare. N-aș putea spune însă că sunt fericit, și asta, în primul

rând, din cauză că nu știu exact ce înseamnă a fi fericit. Profesorul meu de fiziologie din facultate, o ființă de excepție, un mare filosof și un mare om, care, la șaiszeci și doi de ani, când a fost obligat, din motive politice, să se pensioneze, s-a sinucis făcându-și o injecție cu stricnină, ne spunea că fericiți nu pot fi decât nebunii sau oligofrenii, cretinii, cei incapabili să-și pună vreo întrebare serioasă despre ei și despre ceilalți. Sigur că există și clipe izolate de fericire, momente de exaltare, dar astea țin mai mult de condiția noastră fizică: te simți bine trupește după somn și începi să fluieri în baie, mănânci ceva care îți face o plăcere grozavă etc. Sau vezi un film sau o piesă de teatru la care râzi de te prăpădești, îți cumperi un obiect pe care ți-l doreai foarte mult, ești pescar și prinzi un pește mare, ești excursionist și admiri un peisaj superb etc. Fericirea ca o stare permanentă însă mi se pare imposibilă, absurdă și neomenească. Fericit poți fi numai în copilărie, eventual, așa cum mi s-a întâmplat mie, deși am fost chinuit de mizerie, am răbdât de frig și de foame, am fost bătut, am fost bolnav, am avut tot felul de accidente nefericite. Fericirea mea se datora faptului că eram un copil însingurat, trăiam izolat într-un univers al meu secret. Uneori ședeam ascuns într-un butoi gol, în beci, și desenam cu creta pe pereții acestuia animale pe care nu le văzusem niciodată și care nu existau în realitate. La patru ani și jumătate știam să citesc și să recit baladele din cărțile de citire ale fraților mei mai mari, care erau semianalfabeți, în clasa a patra abia învățaseră să citească. Acești frați nu mă iubeau din pricină că ei, fiind mai mari, erau trimiși la munca câmpului sau cu vitele la păscut, în timp ce eu rămâneam acasă. Eram extrem de slab, rahitic, palid, o vecină lansase chiar supoziția că aș avea un singur plămân. Faptul că mama îmi dădea, din când în când, să mănânc câte un ou, ca să mă întremez, îi scotea din minți pe ceilalți frați, eram bătut și nevoit să dorm ascuns în beci, în butoiul meu secret, până când mama m-a învățat să îngrop cojile oului. (Acum m-a luat somnul, sunt obosit, am să continui, probabil, când mă voi simți în stare.) Da, am ațipit puțin, mi-am revenit și am să continui. De ce mai eram fericit? Pentru că îmi plăcea să visez. Mă duceam, de pildă, pe malul gârlei și-mi făceam palate din piatră și nisip, iar apoi mă

imaginam rege. Aceasta a fost prima meserie pe care mi-am dorit-o. Când mă întreba cineva ce vreau să mă fac când voi fi mare, eu răspundeam imediat: rege sau împărat. Sau prinț. Ce mai visam? După ce eram bătut de tata sau de frați, îmi plăcea să mă visez bărbat însurat, cu mulți copii, copii pe care să-i bat, la rândul meu, bănuind că asta trebuie să fie una dintre bucuriile supreme ale oamenilor mari. Dar despărțirea de această copilărie fericită s-a petrecut foarte repede, la vârsta de zece ani și jumătate, când am ajuns elev la un liceu comercial, dus acolo de preotul satului, singurul convins de istețimea mea intelectuală. Am trăit într-un internat inimaginabil de mizer vreme de opt ani (eram bursier), am răbdut de foame și de frig, mâncarea era cu viermi și mucegai, încălțăminte mea avea tălpile rupte, haina era din dimie, aceeași pentru iarnă și pentru vară. Când am venit la examen la facultate eram îmbrăcat și încălțat la fel de mizer, tălpile bocancilor erau din cartoane, mergeam pe trotuare doar pe partea cu umbră, ca să nu mă frigă asfaltul la tălpi. În căminul studentesc mizeria era mai suportabilă, dar continuam să fiu rău îmbrăcat, ai mei fiind incapabili să mă ajute cu ceva, venise colectivizarea și le luase pământul și vitele, erau săraci și dezamăgiți că nu mai vin odată americanii. Apoi a venit momentul primei disecții, când m-am găsit în fața unui cadavru necunoscut și am început să-mi pun prima întrebare hamletiană: acesta este omul? pentru ce a trăit el? la ce i-a folosit că s-a născut? cine l-a născut și de ce? nașterea lui, ca și a mea, nu e decât un hazard, un accident stupid, nemeritat? Mai târziu, prin spitalele prin care am umblat, mă înfioram când auzeam câte un bolnav care striga: „Mamă, de ce m-ai făcut? De ce?” Probabil că numai o durere cruntă și inumană îl poate aduce pe om în stare să-și blesteme părinții și, în primul rând, mama. Un unchi de-al meu, fratele tatei, s-a îmbolnăvit și m-a chemat de urgență. „Mitică”, mi-a zis el, „scapă-mă, de două ori ți-am dat bocancii mei să mergi la liceu și-am rămas eu în opinci, dă-mi ceva să nu mă mai ardă în capul pieptului.” Unchiul respectiv avea cancer la stomac, i-am zis să se opereze, dar n-a vrut, el voia să-i dau eu niște pastile care să-l vindece pe loc, fără să fie tăiat. Când a intrat în metastază mă ruga

să-l duc la operație, dar era prea târziu, s-a supărat pe mine. „Bine, mă, de ce-ai mai învățat carte dacă nu ești în stare să mă vindeci?” Am plecat umilit, întâmplarea mă marcase pentru totdeauna, am devenit mai trist și mai singur. Îmi plăceau doar câțiva dintre profesori, pe ceilalți îi disprețuiam, erau răi și meschini. Colegii și colegele mă ocoleau, eram incomod, aveam alte preocupări, începusem să citesc filosofie, îl descoperisem prin Blaga pe un neamț misogin, îmi plăcea ura lui fanatică față de femei. A te îndrăgosti de o femeie, zicea el, este cea mai de jos cădere a unui bărbat, terfelirea demnității sale primordiale. Și, totuși, nefericitul filosof s-a îndrăgostit de o femeie și, atunci, copleșit de rușine, s-a sinucis. În ultimii ani de studenție trăiam în concubinaj cu o asistentă mai în vârstă decât mine cu doisprezece ani; făcusem un contract foarte sever: ea avea obligația să-mi spele rufe și să tacă, iar eu să-i sparg lemnele și să-i spun câte o poveste în fiecare seară, ca să poată adormi. Încă un amănunt despre mine: n-am fost niciodată îndrăgostit de o femeie. Nu-mi explic de ce, probabil, pentru că iubirea față de o anumită femeie mi se pare irațională, stupidă, o nebunie ridicolă. Am văzut, când eram student, un profesor de șaiszeci de ani, cu burtă și chelie, îndrăgostit de o colegă de-a mea, o exaltată și o dezmațată, se urcau amândoi într-un copac din curtea căminului și se sărutau. Vezi, Doamne, voiau ei să ne demonstreze, iubirea te îndeamnă la nebunii, te scoate din matcă și te ridică la gradul de zeu. Stupid! De multe ori ajung la concluzia că nu mă mulțumește nimic de la viață, deși îmi place enorm să trăiesc, să știu, să văd, să descopăr, să acționez. Să acționez, dar cu succes. Nu pentru că mi-ar place succesul și mi-ar asigura porția zilnică de fericire, ci pentru că munca fără împlinire nu are sens, e inutilă. N-am să-i înțeleg pe cei care obțin performanțe în sine, performanțe simbolice, pe cei care-și riscă viața pentru a ajunge într-unui din vârfurile Himalayei, cu prețul unei suferințe inimaginabile. Pe primul care a săvârșit un astfel de gest teribil îl înțeleg, a fost curajos. Dar ceilalți pentru ce mai urcă? Ce vor să verifice? În folosul cui? Am avut un coleg de facultate cu care eram prieten, singurul meu prieten dintre colegi. Acum șase luni mi-a scris o scrisoare care m-a

cutremurat: se călugărise. Când am avut o zi liberă m-am dus și l-am căutat la mănăstirea respectivă, undeva, în munții Buzăului, o mănăstire mică foarte frumoasă și pitorească, înconjurată de multă verdeață și flori (îndeosebi mușcate), unde am de gând să-mi petrec în fiecare an o parte din concediu. L-am găsit mulgând vacile, împreună cu un alt călugăr. A trebuit să aștept până a terminat de rânit pe jos și a adus de mâncare vitelor, după care ne-am retras în chilia lui. „Ce-i cu tine, idiotule?” am strigat, furios, pur și simplu îmi venea să-l iau la palme. „Cum de-ai ajuns aici?” Mi-a surâs blând, liniștit, cu chipul luminat de mulțumire. „Am ajuns unde trebuia, mă simt bine, fii fără grijă. Mi-am descoperit adevăratul drum și adevărata vocație. Altfel ce m-aș fi făcut?” „Nu înțeleg.” „Mi-am dat seama că eram un medic slab, adică milos și fricos, nu mă simțeam în stare să-i încurajez și să-i mint pe bolnavi, nu mă pricepeam să le dau speranțe, toți plecau de la mine dezamăgiți.” „Și cum ți-a venit ideea să te călugărești?” l-am întrebat. „Era singura mea cale de mântuire.” „N-am înțeles: ce vrei să mântuiești?” „Sufletul. Sufletul meu nefericit și speriat.” „Speriat – de ce?” „De toate. Aveam nevoie de liniște și n-o puteam găsi decât aici.” Vreme de două ore i-am demonstrat că e un tip laș și egoist, a cărui existență pe lume nu se justifică absolut cu nimic. „La ce-mi folosește mie și restului lumii că tu mulgi vacile și te rogi de șase ori pe zi și că sufletul tău e împăcat că pe lumea cealaltă vei fi răsplătit?” „În primul rând”, mi-a răspuns el, medicul călugărit, mângâindu-și barba, „eu nu am venit pe lume ca să-ți fiu ție de folos sau lumii. Cel puțin nu mi s-a spus asta înainte de a mă fi născut, nu mi s-a pus această alternativă ca să pot alege. Fiecare om, odată apărut pe lume, are dreptul să-și caute fericirea, împlinirea sau tihna – cum vrei să-i spui – așa cum dorește și așa cum poate.” „E stupid, meschin și urât ceea ce gândești tu, dragul meu coleg”, i-am zis, „și nu pot să mă abțin să nu te disprețuiesc pe tine și pe toți cei care aleg drumul tău. Înțeleg să te izolezi de restul lumii ca să gândești un mare gând sau să realizezi o operă de excepție. Dar să te retragi ca să te rogi pentru mântuirea sufletului tău?!” „Nu numai al meu, ci al tuturor oamenilor!” „Fals. Tu ai venit aici ca să ai liniște, ca să bei lapte

proaspăt și să respiri aer curat. Dacă voiai să scapi de propriul tău cuget neîmplinit și nemulțumit o puteai face dăruindu-te profesiei și, implicit, unui scop generos, ceea ce fac majoritatea covârșitoare a oamenilor, în chip inconștient, firește, nimeni nu pleacă la servici dimineața (urcându-se într-un autobuz aglomerat până la sufocare) strigând lozinci despre țelurile nobile ale muncii. Vrei să săvârșești un gest de excepție? Fă-l. Dar nu în folosul tău exclusiv, pentru că nu mă interesează. Faptul că tu ești sătul nu-mi potolește mie foamea decât în cazul în care îți sunt mamă și te alăptez la sânul meu. De ce sunt atât de urâți dictatorii? Pentru egoismul lor atroce, pentru pofta lor nesățioasă de a fi adulțați și divinizați, pentru grija exacerbată pe care o au față de fința lor fizică. Nero își cheltuia jumătate din zi ca să-și ungă trupul cu alifii aduse din toată lumea, iar Papa Doc (și nu numai el) își dădea fecalele la analiză în fiecare dimineață pentru ca medicii dieteticieni să-i poată stabili meniul. Tu ce faci? Stai în genunchi toată ziua și te rogi s-ajungi în Rai. Bine, du-te în Rai! N-ai decât. Și dacă nu există?! Ce te faci?“ „Vezi“, mi-a spus el, „în secolul nostru, oamenii, crezând că sunt mai înțelepți, sunt obsedați să descifreze începuturile vieții și uită să se mai ocupe de sfârșitul ei. Pentru asta am venit aici.“ „Ai îmbătrânit, nenorocitul!“ i-am zis. „Ești ca o babă care nu mai face altceva decât să-și pregătească lucrurile pentru înmormântare. Nu te mai gândi la moarte. Las-o pe ea să se gândească la tine. Ocolește-o! Ignor-o!“

Fostul meu coleg de facultate, cu care dormisem la culesul porumbului, în Bărăgan, în același pat, a rămas neclintit. „Îmi pare rău“, mi-a spus el, „dar nu accept să fiu judecat de cineva care a suferit mai puțin decât mine.“ „De unde știi tu cât au suferit ceilalți oameni? De unde știi tu cât sufăr eu acum?“ „Suferința nu se poate cântări, dar știi că a mea trecuse peste toate limitele, nu o mai puteam suporta.“

M-a condus până la gară, străbătând o pădure splendidă și o poiană pe care se aflau niște sculptori care ciopleau blocuri de piatră roșcată (era o tabără). Ne-am oprit și i-am privit o jumătate de oră. Lucrau cu îndădjire, lovind cu ciocanele în dălți într-un

ritm grozav, poate și pentru că știau că sunt priviți cu admirație. „Ce părere ai despre artă?” l-am întrebat. „E o îndeletnicire ca oricare alta atâta vreme cât nu ai geniu.” Pe peron, după ce ne-am îmbrățișat, i-am zis: „După ce te plictisești de călugărie, vino la mine, o să lucrăm împreună. Dumnezeu nu există în mod sigur.” „Și dacă există?” m-a întrebat el, trist și îngândurat. „Ce ne facem? Pe unde scoatem cămașa?”

De unde pornisem? Nu mai știu. Oricum, mi-e lene să recitesc scrisoarea. E printre puținele pe care le-am scris în viața mea, îi invidiez pe cei care au această răbdare. Mi-ar place să am un jurnal în care să-mi mâzgălesc gândurile în fiecare seară, un jurnal pe care să nu-l arăt niciodată nimănui și pe care să-l răsfoiesc în ultimele zile de viață. Dar de unde timp? Scrie-mi cât mai mult, că mă plictisesc. Scrie-mi tot ce-ți trece prin cap, orice tâmpenie sau banalitate, nu mă supăr. Dacă nu mă înșel, a apărut un Dicționar de maxime și cugetări. Caută-l și extrage-mi de acolo toate panseurile despre Prostie, Speranță, Ură și alte chestii din astea aparent fundamentale, dar care, în fond, nu sunt decât vorbe goale. De ce am nevoie de ele? Nu știu. Îmi plac maximele și proverbele.

Mitică fu întrerupt de milițianul de serviciu, care îl duse sus, într-un birou, unde îl aștepta avocatul. Nu cel care îl apăraseră din oficiu, ci soțul acelei profesoare de care-i vorbise Nela, un bărbat mănunchel, cu ochelari, care, după anumite semne, pe care Mitică le descifra de la prima vedere, suferea de stomac.

– Am venit în legătură cu recursul, îi spuse acesta.

Mitică ar fi vrut să-l repeadă, dar se abținu, omul nu-i dorea decât binele, de fapt.

– Îmi pare rău, dar nu am de gând să fac niciun recurs.

– De ce?

– Mă simt bine aici, adică acceptabil. N-am niciun chef să ies afară.

Cei doi se priviră lung și pătrunzător. Avocatul nu fusese pregătit dinainte, nu știa cu cine are de-a face.

– Domnule doctor, fiți amabil și făceți-mă să înțeleg. Adică nu doriți să scăpați din povestea asta, nu vă interesează să vă redobândiți libertatea?

– Ba da, răspunse Mitică, solemn, dar nu cu prețul umilinței. Demnitatea va fi ultima cetate pe care o voi pierde în lupta mea cu lumea înconjurătoare.

În timp ce se întorcea spre celulă, izbucni în râs. De unde-i venise în minte o lozincă atât de idioată? O auzise undeva sau o inventase pe loc? Ce impresie își va fi făcut avocatul despre el? Când ajunse în celulă, începu să scrie pe pereți cugetări și proverbe care-i veneau în minte pe moment: „Rugăciunea unui om trist n-are forță să ajungă până la Dumnezeu. Băieți, fiți veseli când vă faceți semnul crucii!“ „Viața e o anecdotă a cărei poantă este întotdeauna tristă.“ „Omul e un canal de scurgere pentru produse solide și lichide.“ „Moartea ne ia întotdeauna prin surprindere, ca un tâlhar.“

Mitică rămase pe gânduri, cu pixul în aer. Nu mai avea idei. „Ce păcat! Mai e atâta spațiu liber pe pereți!“ Își aduse aminte un distih văzut pe o cruce în Cimitirul vesel din Săpânța:

*M-o călcat ieri un motor
Și-o fost musai ca să mor.*

Știa un proverb și-n latină („Do ut des“), dar nu-și amintea ce înseamnă. În sfârșit, descoperi în memorie un motto aflat pe o carte luată de la un bolnav și pe care o citise într-o noapte când era de gardă: „Idealul e liric, destinul e tragic, existența e comică“.

Apoi se întinse pe pat, cu privirea fixată în tavan. Ar putea, oare, ca existența lui să devină de acum încolo comică? Își aminti, fără să vrea, de fostul coleg de facultate care se călugărise. De ce-i scrisese Nelei povestea lui în scrisoare? Căpătase, cumva, și el voluptatea suferinței? Ar fi vrut, cumva, să devină și el un sfânt? Sau își dorea celebritatea unei victime nevinovate, compasiunea localității și a județului? Atunci de ce să nu se ducă medic într-o leproserie autohtonă, africană sau indiană? Prostii și minciuni. Uitase să-i scrie Nelei (intenționat!) ce aflase mai târziu despre fostul lui coleg călugărit. Cum că alta era cauza pentru care alesese sihăstria: se îndrăgostise groaznic de soția unui alt medic, iar aceasta refuzase să-și părăsească bărbatul și confortul de-acasă pentru a fugi cu el în alt oraș, unde să ia totul de la început. Vrând

să se răzbune pe lașitatea ei se retrăsese la mănăstire, așteptând ca ea să aibă remușcări și să vină să i se arunce la picioare în chilia lui austeră. Ceea ce nu se întâmplase. „Păcat că nu sunt mistic“, oftă Mitică. „Aș fi avut un suport în viață.“

Influențată de Duduveche, tatăl lui Dudu, Nela se hotărî să se înscrie în audiență la prim-secretar.

– Aveți un telefon unde puteți fi găsită? o întreabă bărbatul care făcea înscrierile, adică ofițerul de serviciu.

– Nu.

– Atunci treceți vineri după ora cinci. Pentru miercuri lista e completă.

– E ceva urgent, insistă Nela, folosind o voce, misterioasă.

– Toată lumea vine la noi pentru ceva urgent.

– Soțul meu, continuă ea, neînțelegând de ce era nevoie să spună o asemenea minciună, e mort de două zile și nu pot să-l înmormântez până când nu rezolv o problemă.

– Care problemă? se interesă ofițerul de serviciu, speriat.

– Problema sinuciderii.

– S-a sinucis?! sări acesta de pe scaun.

Nela își aprinse o țigară; degetele îi tremurau, gata-gata să scape chibritul.

– Da. Nu știți?

– Nu.

– La autopsie i-au găsit în stomac un briceag cu lama deschisă. Or, noi nu aveam briceag în casă.

– Și atunci?

– Înseamnă că cineva l-a obligat să înghită briceagul... Mă rog, sunt și alte amănunte care trebuie elucidate. Procuratura bate pasul pe loc.

– Atunci, știți ce? Veniți deseară după ora douăzeci. Voi încerca să vă introduc peste listă.

– Mulțumesc. Sunteți un om de suflet. N-am să vă uit niciodată.

Nela îi strânse o mână, cu un gest violent, convulsiv, și vărsă o lacrimă de emoție. Când ieși afară și se uită în oglindă, constată

că lacrima fusese adevărată, ceea ce o îngrijoră. „Te pomenești că sunt îndrăgostită de Mitică. Asta ar fi culmea.“

Seara, când reveni pentru audiență, ofițerul de serviciu (era altul decât cel de dimineață, dar informat despre ce e vorba) o întreabă dacă are asupra ei un memoriu scris.

– Nu, răspunse Nela, dar pot să-l fac pe loc.

– Atunci vă dau o coală de hârtie. Pix aveți?

– Am.

În sala de așteptare, mobilată și tapetată în cărămiziu, cu două peisaje pe pereți aparținând unor autori mai mult decât naivi, se mai aflau încă cinci persoane – trei bărbați și două femei – care ședeau încremeniți pe scaune, înfiorați și speriați, unul tușea din când în când și, având oroare față de gestul său, își ascundea capul sub masă.

– Scrieți scurt de tot, o îndemnă ofițerul de serviciu – un tânăr plăcut la înfățișare – așezându-se lângă ea, ca să-i fie de ajutor. Nu mai mult de o filă.

– Bineînțeles, aprobă Nela. Dar cum să încep?

– Simplu: „Tovarășe prim-secretar, subsemnata, cutare și cutare, vă aduc la cunoștință că soțul meu a decedat în condițiile cutare și cutare...“

– Soțul meu nu a decedat.

– Cum nu a decedat? se miră acesta. Dimineață ați spus că s-a sinucis cu un briceag!

Nela își păstră calmul.

– Colegul dumneavoastră a înțeles greșit. Cu totul și cu totul greșit. Eu am spus că viitorul meu soț este în pragul sinuciderii și că umblă tot timpul cu un briceag la el.

– Aha! Deci nu s-a sinucis încă?

– Nu. Încă nu.

– Tocmai, că ne-am și mirat, deoarece de la procuratură ni s-a spus că nu există nicio sinucidere în oraș. Așa ceva n-a mai existat de câțiva ani, județul nostru fiind unic, din acest punct de vedere, în țară. Dar ce motiv ar avea respectiva persoană să se sinucidă? se interesă mai departe tânărul activist.

– I s-a făcut o nedreptate.

– Ce nedreptate?

Nela îi zâmbi scurt și suav, în așa fel încât replica următoare să nu-l jignească cumva:

– Dacă vă spun dumneavoastră toate detaliile, atunci tovarășului prim-secretar ce-i mai rămâne?

– Aveți dreptate, zise activistul, acceptând aluzia. Scrieți, vă rog, memoriul.

Nela scrisese o filă și jumătate, ca din partea lui Mitică și semnându-l pe el, deși, de câteva ori, uitând convenția, se exprima la persoana întâi feminin. Prim-secretarul primi, însă, o singură persoană, după care plecă valvârtej. Prin oraș se auzeau zgomotele asurzitoare ale pompierilor în acțiune și toată lumea știa, de fiecare dată, despre ce-i vorba: mai ardea ceva la Combinatul chimic.

– Într-o bună zi, spuse, oftând, un solicitator, localitatea noastră va deveni praf și pulbere. Atunci o să avem audiență la Al de sus.

– Când să revin? se interesă Nela.

– Lăsați memoriul și veți fi anunțată la timp.

În lift, unul dintre solicitori, un bărbat înalt și elegant, îi șopti:

– Încercați la secretarul cu propoganda, e un om mai puțin ocupat, sensibil, amabil, acționează rapid.

Nela se trezi, apoi, mergând alături de el, pe stradă, discutând în termeni destul de amicali.

– Spre deosebire de prim-secretar, continuă solicitatorul respectiv, folosind o voce plăcută, cu adevărat bărbătească, secretarul cu progaganda este foarte răbdător, nu te întrerupe în momentele-cheie ale relatării, ci doar în cele de respiro, când îți vine realmente în ajutor, adică obligându-te să supralicitezi, dându-ți un șvunc, cum zic englezii, adică un impuls. În plus, toată lumea știa că se poartă extrem de drăguț cu sexul slab, aproape că nu există femeie care să ajungă la el și să nu plece cu o rezolvare pozitivă.

Nela consideră că tipul e simpatic și folositor, așa că nu refuză invitația lui de a bea o cafea împreună la cofetărie, „Primăvara“, unde se aflau, în exclusivitate, elevi și eleve.

– Îi vedeți, îi șopti respectivul, care se recomandase cu numele de Nedelcu, toți acești elevi și eleve se fac că beau cafele, dar, de fapt, în cești se află pe trei sferturi coniac adus din afară, cu asentimentul vânzătoarelor, care primesc partea lor de *pourboir*². Dar ce le poți face? Sunt tineri și simt nevoia de stimulente.

– Stimulente pentru ce?

– Așa... Pentru existență... Pentru a eluda dificultățile vieții.

– După părerea mea, spuse Nela, alcoolul e unul dintre cele cinci deliruri pe care le cunoaște omul până la ora actuală.

– Delir spuneți?! spse Nedelcu, încruntat. Poate aveți dreptate. Există, într-adevăr, un delir etilic.

– Există, sigur că da. Asta n-am spus-o eu, au spus-o specialiștii.

– Totuși, adolescenții din ziua de azi fac niște excese grozave în ceea ce privește alcoolul, cafeaua și tutunul. Am un nepot care bea nes de la doisprezece ani.

– Și eu am făcut la fel, zise Nela. Copiii americani iau și hașiș la vârsta asta.

– Și? Unde au ajuns?

– Unde-au ajuns au ajuns bine. Vorbesc de marea majoritate. În orice caz, ei iubesc și respectă munca cu adevărat. I-am văzut cum se duc, la doisprezece ani, să spele vase în restaurante, fără să-și neglijeze școala.

– Ați fost în Statele Unite?

– Da, am fost. Am fost într-o excursie studențească.

Auzind această replică, Nedelcu se încruntă (era, probabil, felul lui de a se mira).

– Sunteți originară din localitate?

– Nu.

– Dar de unde?

– Din București.

– Aha!

– De ce spuneți asta? Întrebă Nela, vag ironică.

– Pentru că și eu sunt din București. Cum ați ajuns aici?

² Bacșiș (fr.)

– Am fost repartizată.

– Pe linie de învățământ?

– Exact.

– Eu sunt doar detașat. La început pentru trei luni. Dar mă aflu aici de patru. Și nu se știe cât mai rămân.

– Pe ce linie? se interesă Nela, aprinzându-și o țigară.

– Economică.

Una din vânzătoare se îndreptă hotărâtă spre Nela pentru a-i atrage atenția că în localul respectiv fumatul era interzis, dar Nedelcu se ridică la timp (cu acest prilej Nela constată că avea o înălțime ideală pentru un bărbat, adică circa un metru și optzeci de centimetri) și discută cu ea în șoaptă, foarte scurt, obligând-o pe aceasta să se retragă cu un zâmbet obedient.

– Eu, spuse el, după ce se întoarse la masă, continuându-și ideea, sunt de meserie revizor contabil, ca și tatăl și bunicul meu. O meserie banală și plicticoasă, nu-i așa?

– Depinde, răspunse Nela, sorbind din cafea.

– Într-adevăr. Depinde. Pot să vă spun că această profesie este, după părerea mea, cu totul excepțională. Și vă declar acest lucru dinlăuntrul ei, adică în deplină cunoștință de cauză. Probabil vă surprinde afirmația mea.

– Deocamdată mă surprinde, spuse Nela, încercând să alcătuiască o frază prețioasă, fără să știe în ce scop, dar, dacă îmi veți demonstra în chip convingător care sunt argumentele care v-au condus la această concluzie, n-o să mai fiu surprinsă.

– Bineînțeles că o să fac demonstrația respectivă, cu condiția să aveți un răgaz de două ore.

– Da, am acest răgaz, dar după aceea, vă rog să mă conduceți până acasă, deoarece sunt pătită. Încă din prima zi când am sosit în acest oraș un grup de tineri constructori au încercat să mă violeze.

– Ce fel de constructori? se interesă Nedelcu, încruntat, ca și cum amănuntul avea importanța lui secretă.

– De locuințe. N-au reușit, din fericire, dar cine îmi garantează că a doua oară vor rata ocazia?

– Au fost prinși sau nu?

– Cred că nu, altfel m-ar fi anunțat organele.
– Pedepsa e foarte aspră pentru o astfel de faptă.
– Cineva mi-a spus că, date fiind nevoile stringente de sporire a populației, violatorii sunt absolviți de pedeapsă, cu condiția să-și lase victimele gravide.

– Nu se poate! sări Nedelcu în sus. Așa ceva nu poate fi adevărat!

– Binențeles, recunosc Nela. Am vrut să văd dacă aveți simțul umorului.

Nedelcu arăta mai pleoștit decât un câine asupra căruia s-ar fi aruncat o găleată cu apă rece.

– Vai de mine! Cum ai putut să vă îndoii de simțul meu în ceea ce privește umorul?! Întrebă el, sincer amărât.

– Scuzați-mă, n-a fost decât o probă nevinovată. Așa procedez întodeauna când cunosc un om. Pentru mine, simțul umorului este o primă și decisivă dovadă că individul respectiv nu este prost sau înapoiat.

– S-ar putea să vă înșelați. Am cunoscut destui proști care erau leșinați după farse sau care râdeau de se prăpădeau la comedii. Deși, în realitate, adică în restul vieții și activității lor, erau niște cretini notorii.

– Astea sunt excepții. Proștii sunt, de obicei, solemni și sobri, se feresc să râdă, de frică să nu greșească, adică să râdă când nu e cazul. Am văzut o scenă excelentă într-o comedie românească în care un subaltern redus la minte râde la o replică a șefului său, replică hazoasă în felul ei, dar la care nu trebuia să râdă, drept pentru care e dat afară din birou cu picioare în spate.

Nedelcu crezu că trebuie să râdă și râse scurt, apoi se opri prudent.

– Mai doriți o cafea? Întrebă el, în speranța că discuția va lua o altă direcție. Să nu vă faceți probleme că întârziati, vă conduc eu acasă. Cu mine veți fi în siguranță. Sunteți căsătorită?

– Ca și. Dar soțul meu, mai precis viitorul meu soț, se află în momentul de față în pușcărie, condamnat la un an și jumătate pentru huliganism. Pentru el venisem în audiență.

– E nevinovat?

– Dimpotrivă. E vinovat. Dar asta nu înseamnă că trebuie să faci pușcărie. Vinovați suntem toți, nu?

– Într-un fel sau altul.

– Firește.

– Adică depinde de ce suntem vinovați și în fața cui.

– Vina în fața legilor e foarte discutabilă, se ambală Nela, deoarece legile se schimbă de la o lună la alta sau, pur și simplu, nu se aplică.

– E adevărat într-o oarecare măsură, răspunse Nedelcu, prompt, eu lucrez zilnic cu legile și le cunosc până-n măduva oaselor. Tot secretul legii e cum o interpretezi.

Nela bău cea de a doua cafea pe nerăsuflăte, era obosită, ar fi vrut să doarmă, dar nu-i venea să se despartă de Nedelcu, tipul părea o ființă aparte, care merita a fi descifrată. În plus, era îmbrăcat cu multă grijă, elegant chiar, și mirosea a Men's Club.

– Nu numai în legi, ci și în artă, spuse ea, acționează forța și tehnica interpretării. De aceea se și apelează la avocați buni. Tatăl meu avea un prieten care era un mare actor foarte cunoscut, trăiește și acum, e pensionar, dar mai joacă din când în când la Național, la radio și la televiziune. Venea destul de des la noi pentru că tata avea rezerve serioase de whisky și vin bun. Odată, acest actor celebru ne-a spus: „Dați-mi o lozincă, și eu v-o spun în așa fel încât ori plângeți, ori râdeți“. I-am dat „Proletari din toate țările, uniți-vă!“ și el, într-adevăr, ne-a spus-o în două feluri. O dată am râs de ne-am prăpădit, iar altă dată ne-a venit să plângem, adică ni s-a făcut pielea găină,

– Talentul e cea mai nobilă înzestrare pe care i-o poate da natura omului, spuse Nedelcu, sobru, poate din obligația de a teoretiza puțin. Nu mă refer doar la talentul artistic, care e atât de rar, ci la talentul profesional. Despre mine se zice, de pildă, că sunt un talent de excepție în materia în care lucrez, și nu numai pentru că am fost șef de promoție la Academia de Studii Economice, care se află în Piața Romană, cunoașteți, cred, acea clădire maiestruoasă și solidă. Ministrul-adjunct de resort a făcut o adevărată pasiune pentru mine, nu mă pune să fac lucrări obișnuite, de rutină,

mă păstrează anume pentru cazuri excepționale, greu de descifrat și limpezit și, când îi aduc lucrarea rezolvată, zice către toți: „Vedeți ce înseamnă să ai geniu?! Înseamnă să vezi dincolo de limita accesibilă nouă, oamenilor obișnuiți. Nedelcu are în creierul lui un computer.“

– Și chiar aveți convingerea că sunteți un geniu? îl întrebă Nela, aproape îngrijorată.

– Da. Dar de ce ați intrat în panică?

– Vi s-a părut. Nu sunt decât curioasă. Și știți de ce? Pentru că mă preocupă această problemă.

– Adică ce?

– Adică aș vrea să știu ce este, exact, geniul, care e mecanismul, care sunt elementele lui psihice componente. În al doilea rând, aș vrea să știu dacă societatea trebuie să ducă față de genii o politică specială.

– În genul celei practicate de americani?

– Mai mult chiar. Americanii colecționează geniile din toată lumea după ce acestea s-au afirmat, ca să se folosească de ele la maximum, firește, contra cost. Pe mine mă interesează altceva: acțiunea de a descoperi geniile la o vârstă foarte fragedă, adică în faza infantilă, pentru a le crea, apoi, condiții speciale de dezvoltare rapidă.

Nedelcu plăti nota, dându-i femeii care-i servise un bacșiș consistent.

– Dacă nu mă înșel, această idee a fost deja lansată la noi de către un cunoscut filosof.

– Da, recunosc Nela, dar se refera la tineri, nu la copii. În special, s-ar putea ca problema să nu vă intereseze în mod special și atunci v-aș plictisi. Putem să mergem?

– Desigur.

În drum spre casă, tăcură amândoi. Nela se gândi să-l invite sus, la ea, să mai pălăvrăgească, din cauza celor două cafele somnul îi dispăruse. Nedelcu acceptă invitația cu plăcere. Chiar așa se și exprimă.

– Accept cu plăcere invitația dumneavoastră. Serile mele sunt destul de pustii și plictisitoare aici. Stau singur în camera mea

de hotel și citesc până îmi dau lacrimile de oboseală, de aceea râvnesc mereu să pot sta de vorbă cu o persoană cu care să am ce vorbi.

– N-am cu ce să vă servesc, îi spuse ea, sus. Doar un ceai și un covrig.

– Mulțumesc, e suficient. Apoi, după ce primi ceaiul și covrigul, continuă: în ceea ce privește ideea pe care am întrerupt-o la cofetărie, despre geniu, vă mărturisesc că sunt oarecum dezamăgit de faptul că cei mai mulți consideră această calitate ca o aptitudine deosebită pentru muncă. Cu alte cuvinte, genialitatea nu e altceva decât trudă și iar trudă, muncă îndârjită, crâncenă, răbdare sisifică, or, cu totul altfel mi-l imaginam eu când eram tânăr pe geniu, adică un tip superb, cu plete și frunte înaltă, întins în fotoliu și așteptând să-i vină Marea Idee.

– Da, se pare că nu-i avantajos să fii geniu în zilele noastre. Geniu înseamnă sacrificiu. Sau, cum spunea nu știu cine, geniul înseamnă o aptitudine deosebită pentru răbdare.

– Și dacă nu ai vocația sacrificiului? Dacă-ți place viața?

– Îți ratezi geniul și devii un om de rând, un oarecare, spuse Nela, așezându-se pe pat turcește și mușcând din covrigul ei. Se pare că marea majoritate a geniilor nu se împlinesc și rămân necunoscute din diferite motive, unele de-a dreptul stupide: accidente, războaie, alcool.

– Pot să vă dau un exemplu mărunț? întrebă Nedelcu.

– Vă rog.

– Eu am avut un câine de geniu. Mă credeți?

– Un câine?!

– Da, un câine. Un câine-lup pe care l-am crescut de la o lună, exemplar uluitor de frumos și de inteligent, mă îndrăgostisem de el ca un fanatic. Citisem o carte despre dresură pe care mi-a procurat-o un fost dresor de circ care ieșise la pensie, o carte scrisă de un mare dresor francez și astfel mi-a venit și mie ideea să-l dreszez pe Gioni al meu, așa îl chema.

Nedelcu se înflăcăraseră într-atâta, încât vorbea foarte tare și se plimba prin cameră zgomotos, ceea ce o făcu pe madam Gica

să deschidă, brusc, ușa și să întrebe dacă s-a întors cumva doctorul Mitică, după care se retrase cu scuze.

– Bineînțeles, continuă musafirul, care se îmbujorase la față, emoționat, că nu-mi dresasem câinele ca să-mi facă servicii banale, adică să-mi păzească cireșele din curte sau să-mi aducă ziarul la pat, așa ceva e în stare orice câine. Pe al meu, stimată domnișoară, l-am învățat să numere până la zece, să facă adunări simple și, mai ales, să vorbească.

– Am mai văzut așa ceva într-un film, dar credeam că e un trucaj.

– Nu, al meu vorbea, pur și simplu. Sigur că nu construia propoziții sau fraze, dar putea articula anumite cuvinte: da, nu, afară, haide, bună-ziuă, mulțumesc. Bună-ziuă știa și în engleză și franceză. L-am învățat să și cânte. Eu îi dădeam tonul, cu chitara, iar el cânta câteva acorduri din „Valurile Dunării”.

– Bănuiesc că era o muncă extraordinară.

– Da, munceam foarte mult. Dar era o plăcere enormă. De ce? Pentru că mă bucuram nu numai eu după un succes, ci și el. Când îl mângâiam și-i vorbeam nu numai felicitându-l și laudându-l, doar că nu plângea.

– Deci nu-l dresați prin constrângere?

– Niciodată. Era între noi atâta prietenie și trandete încât nu numai că nu l-am lovit niciodată, dar dacă foloseam un ton mai aspru, mai brutal se ascundea și suferea teribil. Cu greu își revenea din supărare, după ce îi vorbeam și îl mângâiam îndelung, li plăcea foarte mult să-i vorbesc și îmi crea senzația că înțelege aproape tot, că are sentimente, îi spuneam: „Gioni, vezi câinele acela bătrân și bolnav? Ia acest os și dă-i-l să-l mănânce.” Gioni lua osul și i-l ducea acelui câine prăpădit. Dar nu numai atât, îl păzea de alți câini rapaci până când termina de mâncat. Vă plictisesc?

– Nu, îl asigură Nela. Mă interesează tot ce spuneți. Spre deosebire de alte femei, căroră le place să vorbească ele cât mai mult, mie îmi place să ascult. Aș spune că e una dintre plăcerile vieții mele.

– E un semn de înțelepciune. Numai meditativii știu să asculte mult și să vorbească puțin. A vorbi puțin e o calitate foarte rară.

Știți de ce? Pentru că e o chestiune de voință. Toți suntem adesea încărcăți de impresii și amintiri, aproape împovărați așa spune, încât nu ne mai putem abține și simțim nevoia să ne revărsăm, să vorbim fără oprire. N-ați cunoscut oameni care nu se mai pot opri din vorbit?

– Ba da. O mătușă de-a mea suferea de această manie. Când o întrebam de ce vorbește continuu zicea: „Pentru că eu am de spus lucruri mai interesante decât voi și pentru că eu nu mai am mult de trăit, trebuie să apuc să spun tot ce am în mine“.

– Fosta mea soție, care a decedat la cutremur, era cu totul invers: vorbea foarte puțin și foarte încet. De ce? Dintr-un complex de inferioritate. Era convinsă că nu are nimic interesant de spus, că toate comunicările ei către cei din jur sunt banale, șterse, că acestea sunt semne ale lipsei de inteligență și cultură. Era o ființă de bun-simț, timidă și modestă, cum rar întâlnești în viață.

Nela dispăru pentru câteva clipe în chicinața care ținea loc de bucătărie și se întoarse cu încă un covrig.

– Vreți să-l mănâcăm pe din două? întrebă.

– Nu, răspunse Nedelcu, mulțumesc, a fost suficient pentru mine. Păstrați-l pentru dimineață.

– Chiar așa am să și fac. Dar am impresia că măncați puțin.

– Da, recunosc Nedelcu. Mănânc puțin pentru că vreau să trăiesc mult.

– Asta e o condiție?

– Da, bineînțeles. Toți longevivii dorm bine, dar mănâncă prost. Dar, dacă-mi îngăduiți, am să termin povestea cu câinele.

– Exact. Rămăseseți la observația că acel câine avea un sentiment de milă față de semenii lui.

– Da, ceea ce e cu totul extraordinar. Animalele pot cunoaște sentimente de dragoste față de puii lor sau față de partenerul cu care au făcut puii, dar sentimentul față de alt animal este exclus. Am mai făcut și alte experiențe cu el, dar toate cu scopul să-i stimulez inteligența, voiam să văd care este limita lui de înțelegere. Și atunci am trecut la mimă. Îl puneam să mimeze.

– Chiar așa?

– Da, chiar așa. De pildă, îi spuneam: „Eu acum trag cu pușca în tine și te rănesc foarte grav, mortal. Mimează-mi cum mori.“ Și el se zvârcolea și gemea, ca și cum era pe moarte. Sau îl învățam să mimeze că e bătrân și neputincios. Sau că se joacă cu un alt câine, un câine imaginar. Ce reiese de aici? Că imaginația nu e doar o însușire omenească.

– Dar ce urmărești, de fapt, cu acest câine? Un experiment în sine?

– Nu. Voiam să fac un film cu el. Mi-am cumpărat un aparat de filmat, peliculă, reflectoare și mi-am imaginat un scenariu.

– Cu un subiect?

– Bineînțeles. Subiectul era acesta: el adună de pe străzi toți câinii bolnavi și flămânzi, îi aduce în curtea mea și organizează aici un fel de azil, unde le dă de mâncare și-i îngrijește din punct de vedere medical. Mâncarea și medicamentele le fura din casă, adică de la mine. Am repetat cu el primele cinci secvențe, totul mergea extraordinar, dar a venit cutremurul.

– Când v-a murit soția?

– Da. Soția și câinele. De fapt, câinele n-a murit la cutremur, a murit peste trei zile. L-am dus pe ruinele sub care se afla soția, ca s-o descopere, dar un buldozerist l-a lovit, fără să vrea, și l-a rănit mortal. I-a fracturat șira spinării.

– Ați suferit mult?

– Da. Mi-e jenă să vă spun, dar am suferit aproape la fel de mult ca și pentru soție. Adică soția a murit datorită hazardului, întâmplării, în timp ce el a murit la datorie. Am filmat moartea lui, am avut această putere morală. Este zguduitoare. Știți de ce?

– De ce?

– Pentru că el, acest câine, încearcă să-mi explice din priviri că de data aceea nu juca momentul morții ca un actor, ci că murea de-adevăratelea.

– Mai aveți pelicula?

– Bineînțeles.

– Și mi-o arătați și mie?

– Cu plăcere. Când veniți prin București, v-o arăt. Iubiți animalele, da?

– Da, le iubesc. Mai bine zis, am o mare compasiune față de ele, mai ales atunci când sunt chinuite și pedepsite pe nedrept. Nu suport să le văd dresate cu forța. E ceva oribil. Cel mai de jos gest uman mi se pare dresarea unui leu. Adică omul, care e un rege al naturii, îl umilește pe leu, care e și el un rege, regele animalelor. E nedemn.

– Într-adevăr, dresura animalelor prin constrângere e barbară. Când mă refer la constrângere nu mă refer la bătaie, ci la faptul că animalul, dacă nu se supune, nu primește mâncare. Am văzut într-un film o scenă extraordinară cu copii japonezi care țin în colivii niște păsărele mici și grozav de frumoase. Aceste păsărele se zbat și țipă îngrozitor, cerând astfel să fie eliberate. Turiștii americani, miloși, pot elibera câte o păsărică contra unui dolar. Dar ce fac păsărelele după ce pleacă turiștii? Se întorc înapoi în colivie. Sunt dresate. Mi se pare că așa se și chema filmul: „Colivia“.

Nedelcu se uită la ceas.

– Știți cât e ceasul? Întrebă el.

– Cât?

– E foarte târziu, E trecut mult de miezul nopții. Trebuie să mă duc. Măine am o zi grea.

– Dar ce faceți dumneavoastră aici, de fapt?

– Ce fac eu aici? Fac o anchetă. O anchetă grea, complicată, îngrozitoare, ăsta e cuvântul, îngrozitoare. Numai un om cu calmul meu ar putea să reziste la o asemenea treabă infernală.

– E o anchetă economică?

– Da, firește. În acest oraș s-a săvârșit o lovitură de mare amploare. Poate cea mai mare din ultimii douăzeci, treizeci de ani. O lovitură de peste cincizeci de milioane de lei.

– Și? insistă Nela, căreia somnul îi pierise complet din cauza cafelelor.

– De doi ani de zile se încearcă să fie dovediți autorii ei, fără succes. Cel care a condus afacerea are geniu, e acoperit până la ultimul leu. Dar eu am să-l înving. Mai am o singură ecuație de rezolvat și-l dau gata. Iar el știe asta.

– Știe?

– Da. Dar se simte tare pe poziție. Toți complicii lui sunt foarte mulți, uniți până la fanatism. Și foarte bine instruiți.

– Îi cunoașteți pe toți?

– Pe toți.

– Și nu vă e frică de ei?

Nedelcu zâmbi încurcat, apoi tăcu câteva clipe.

– Frică?! Da, mi-e frică, pentru că sunt în stare de orice. Dacă-i dovedesc îi așteaptă o condamnare sigură la moarte. Dar și lor le e frică de mine. Deocamdată suntem în așteptare, ne studiem. Totul e cine dă primul. Cine dă prima lovitură puternică, lovitură care omoară. Un lucru e limpede pentru mine: că ei nu au nicio scăpare. Finalul afacerii e o chestiune de zile, cel mult o săptămână.

– Îmi povestiți și mie? Sunt curioasă foc. Îmi plac poveștile cu suspans. Știți de ce? Pentru că sunt adevărate. Cele de ficțiune nu mă emoționează.

– Am să vă povestesc ceva mâine... Ceva în linii mari. Apoi, după ce rezolv, vă spun totul.

– Atunci să ne vedem mâine seară la cofetărie?

– Exact, spuse Nedelcu, îndreptându-se spre ușă. Eu îmi iau cafeaua acolo în fiecare seară, la ora opt.

A doua zi, după orele de școală, Nela reuși să intre pentru cinci minute la secretarul cu propaganda, dar acesta nu se comportă conform previziunilor lui Nedelcu, era rău dispus, întunecat la față, îngrijorat (probabil din cauza noului incendiu de la Combinatul chimic) și se declară neputincios în cazul respectiv.

– Îmi pare rău, dar nu pot să vă ajut cu nimic. Legea e lege pentru toți.

– Lozinca asta mi-e cunoscută, nu pentru ea venisem, îi răspunse Nela, apăsât, și plecă fără să insiste, nervoasă, cu o cumplită durere de cap.

La ora opt se întâlnește cu Nedelcu în fața cofetăriei, intrară, dar nu se așezară la o masă. Nela făcu următoarea propunere:

– Cumpărăm cincizeci de grame de cafea, eventual și câteva pateuri și mergem la mine. Nu-mi place să discut în localurile publice, nu mă pot concentra. De altfel, am o migrenă cumplită.

Nedelcu era îmbrăcat altfel decât în seara precedentă, mai cochet și mai tinerește, chiar adolescentin, cu o geacă de piele maro, cu pantaloni gri și pantofi maro, cu catarama mici, imitând argintul vechi, patinat. Acasă, în timp ce pregătea cafelele în chicinetă, Nela încercă să-l spioneze, să-l surprindă studiindu-se în oglindă, eventual, dar el răsfoia, degajat, o revistă de modă, ceea ce-i întări prima impresie, întrutotul pozitivă.

– Mi-ai promis, îi spuse ea, după ce aduse cafelele aburinde, c-o să-mi vorbești câte ceva despre afacerea de care vă ocupați.

Nedelcu surâse timid, suav, plecându-și privirea.

– Ieri-seară m-a cam luat gura pe dinainte. E o obligație elementară pentru mine să nu suflu un cuvânt nimănui despre chestiunea de care mă ocup. Poate mă credeți sau nu mă credeți, dar nici șeful Miliției județene nu cunoaște exact stadiul în care se află cercetările mele. Singurul care știe și pe care îl informez săptămânal este prim-secretarul. De aceea mă aflam ieri-seară acolo.

– Astăzi l-ați văzut?

– Da, m-a chemat dânsul de dimineață. Era amărât, distrus, vai de mama lui. N-a fost vorba de un incendiu propriu-zis la Combinatul chimic, ci de o explozie. Au murit douăzeci și unu de oameni și au fost grav răniți peste cincizeci. Explozia a fost atât de violentă, încât portarul a fost găsit la trei sute de metri despicat în două. Acum urmează anchete, arestări, destituiri, voturi de blam.

– Dacă nu aveți încredere în mine, nu-mi povestiți. Deși, eu sunt străină de localitate, abia am venit aici, deci nu există riscul să trădez secretul sau să avertizeze pe cineva.

– A, nu despre neîncredere e vorba... Pot să aprind o țigară?

– Desigur.

Nela aduse un pachet de Amiral, dar Nedelcu prefera Carpați fără filtru. Avea stilul lui de a aprinde țigara: lăsa bățul de chibrit să ardă până la jumătate, adică până cădea capul acoperit cu fosfor, apoi umezea cu limba țigara, o aprindea și trăgea primul fum adânc, până în străfundul plămânilor, ținea fumul acolo un sfert

de minut și abia după aceea îl arunca afară, trimițându-l în sus, spre tavan.

– Îmi place cum fumați, îi spuse Nela, râzând.

– Țigara și cafeaua sunt singurele mele vicii.

– Alcoolul, nu?

– Nu.

– Nici femeile?

– Femeile?! se întrebă, mirat, Nedelcu. N-am fost îndrăgostit decât de două ori în viață. De soția mea, care a murit la cutremur, așa cum v-am mai spus, și de o altă femeie... O femeie de care, de fapt, sunt îndrăgostit în momentul de față. Nu știu dacă e vorba de dragoste sau, mai bine zis, nu știu dacă e vorba doar de dragoste. Poate altă dată, dacă ne vom revedea... dacă vom rămâne prieteni... am să vă spun. Dar despre soția mea aș vrea să vă vorbesc, îmi face chiar plăcere. Am iubit-o extraordinar de mult, am fost profund legat de ea, am suferit mult pentru ea, m-am sacrificat chiar și-mi face plăcere, vă mărturisesc foarte sincer, să evoc tot ce-a fost între noi. Din păcate, n-am avut până acum, ca să zic așa, un interlocutor care să merite să-i destăinuiesc această istorie emoționantă. Cred că și dumneavoastră vi s-a întâmplat să simțiți nevoia unei destăinuiri, dar să nu aveți cui s-o faceți, adică nimeni dintre cei din jur să nu vă ofere garanția că merită un asemenea gest.

– Credeți că eu merit?

– Da. În mod sigur. Îmi place cum ascultați, cum exprimați chipul dumneavoastră această concentrare, adică cum răsfărâge în afară cele ascultate, cum reverberează fiecare propozițiune, frază sau idee. M-ați înțeles ce vreau să spun?

– Vă rog să-mi povestiți, spuse Nela nerăbdătoare, aprinzându-și și ea o țigară după sistemul lui.

– Eu aveam douăzeci și opt de ani, iar ea optsprezece, era elevă la liceul de muzică.

– La ce instrument cânta?

– La vioară. Mergeam pe bulevardul Magheru, într-o după-amiază. Ploua, nu exagerat de tare, normal, dar suficient ca să te ude ciuciulete în decurs de o sută de metri. Eu eram sub protecția

umbrelei și mergeam în spatele ei: potrivită de statură, cu părul negru, neacoperit, cu vioara în mână dreaptă, cu un pulovăr peste uniformă, udă până la piele, dar nici nu se grăbea și nici nu se adăpostea sub o streășină, cum făcea majoritatea trecătorilor care nu aveau umbrele. Fără să-mi dau seama de ce – cred că din instinct, probabil ceva îmi spunea că ființa aceea avea nevoie urgentă de protecție – am acoperit-o cu umbrela mea. Ea nu și-a dat seama la început, continua să meargă cu capul plecat, profund îngândurată, iar când s-a trezit din meditație, m-a privit fără surprindere și mi-a zâmbit. Mi-a zâmbit în așa fel încât mi s-a înmuiat nu numai trupul, ci și întreaga mea ființă interioară. N-am scos niciun cuvânt, nici eu, nici ea, mergeam la întâmplare pe străzi, fără să ne privim, fără să ne ferim de băltoacele de apă, fără să ne atingem, străini de tot ce era în jur. Când am ajuns, întâmplător, într-un părculeț, eu am șters o bancă cu batista, ne-am așezat și abia atunci ne-am privit adânc, cu o sete imensă, avea niște ochi mari, negri și sinceri. Eram atât de tulburat încât i-am spus o frază incredibilă, adică stupidă și bombastică, cel puțin așa mi se pare acum: „Vrei să fii a mea pentru totdeauna?”. Iar ea nu s-a gândit nici măcar o secundă, nici nu apucasem să termin ultimul cuvânt și mi-a zis: „da”. Și, într-adevăr, din clipa respectivă am fost împreună până la moartea ei. Locuia la o mătușă, părinții se despărțiseră, erau niște descreierați alcoolici și scandalagii, când se luau la bătaie, aproape că-și demolau casa, stătuseră de multe ori prin aresturile Miliției. Din pricina asta, fata era dezechilibrată psihic, pendula între cinism și răzvrătire, între umilință și supușenie, era ca un personaj dostoevskian. Maică-sa o îndemnase, încă de la vârsta de 12 ani, să devină prostituată, îi povestea aventurile ei amoroase, laudându-i bucuria secretă a perversiunilor și alcoolului. A salvat-o, în ultima instanță, acea mătușă, care a încercat să-i repare educația. Într-o zi, găsind într-un cufăr o vioară veche, fata (o chema Mioara) și-a descoperit vocația și așa a ajuns la școala de muzică. În ziua în care a reușit la Conservator, ne-am căsătorit, cu acordul mătușii, firește. O iubeam enorm, fără să știu de ce. Poate pentru că era o ființă

firavă, speriată, vulnerabilă, pe care simțeam că trebuie s-o salvez. S-o salvez de ce? Nu știam, dar presimțeam. Dar ea mă iubea pe mine? Greu de spus. Într-o zi a dispărut. Am căutat-o cu disperare vreme de o săptămână, n-am închis un ochi șase nopți, umblam pe străzi, prin parcuri, în sfârșit... mătușa ei a descoperit-o, în cele din urmă, la Spitalul numărul nouă, venise acolo, cu două zile în urmă, într-o stare jalnică și disperată, cu îmbrăcămintea ruptă, cu răni pe ea, aproape leșinată de foame și sete, adusă de o mașină necunoscută. N-a vrut să mărturisească absolut nimic, nici mie, nici mătușii, nici medicilor. Am început s-o urmăresc, să o duc eu la Conservator și s-o iau apoi, după cursuri, dar, după câteva luni, dispărea din nou câte o săptămână. Când îi puneam întrebări pe un ton mai ridicat și o amenințam cu despărțirea, plângea și-mi săruta mâinile. Dar de vorbit nu vorbea nimic. Absolut nimic. Tăcea ore în șir. Apoi, ca să-mi alunge supărarea, stingea luminile, se dezbrăca goală și-mi cânta la vioară o bucată din Paganini, care-mi plăcea foarte mult. O iubeam enorm și știam că am să-i iert totul, indiferent ce-ar face, eram, pur și simplu, bolnav după ea. În ziua de 4 martie 1977, m-a anunțat, plângând (de bucurie sau de spaimă?) că e însărcinată. Nu m-am dus la servicii, am rămas cu ea toată ziua, obligând-o să stea la pat, ne sărutam tot timpul cu disperare, cuprinși de fericire, speranță, spaimă. Spaimă de ce? Nu știu. Era o alarmă în mine și în ea, o frică difuză și inexplicabilă. Faptul că urma să avem un copil împreună ne înspăimânta, ne proiecta în față un viitor pe care ni-l puteam imagina într-un chip anume, adică concret, logic. Ea – mamă?! Eu – tată?! Pe la opt și jumătate (locuiam pe strada Alexandru Sahia, la intersecția cu Julius Fucik) am ieșit să ne plimbăm prin parcul Ioanid. La ora nouă și cinci, mi-a spus că i-e poftă de ceva dulce, o prăjitură sau o înghețată. „Unde vrei să mergem?” am întrebart-o. „La Scala sau la Casata?” „Indiferent”, mi-a zis ea, „unde vrei tu.” Și s-a uitat lung în ochii mei și mi-a zâmbit cu același zâmbet din ziua când ne cunoscusem. Doamne, cât de mult am iubit-o în clipa aceea, cât de fericit eram, atât de fericit încât simțeam nevoia să fac un sacrificiu sau o faptă extraordinară, ceva care să-i

arate dragostea mea fără sfârșit. Mergeam încet, ținându-ne strâns de mână, eu sărutând-o din timp în timp pe tâmplă, ea sărutându-mi mâna în clipa imediat următoare. La nou și un sfert eram în piața Cosmonauților. Peste trei minute intram în cofetăria Casata. Toate mesele erau ocupate. „Hai să mergem în altă parte, mi-a zis ea. Hai la Scala.“ În clipa aceea – cea mai nenorocită clipă din viața mea... Înțelegeți de ce?

– Nu, spuse Nela, care asculta înmărmurită, cu sufletul la gură.

– Pentru că, dacă plecam atunci, când a zis ea să plecăm, cutremurul ne-ar fi prins pe stradă, cam prin dreptul cinematografului Patria, și nu s-ar fi întâmplat nimic. Adică nouă nu ni s-ar fi întâmplat nimic. Dar în clipa aceea nefericită și blestemată, nici nu știu cum să-i spun, am zărit lângă fereastra dinspre bulevard o masă la care nu erau decât un bărbat și o femeie. El, îmi aduc bine aminte, era ofițer, maior. Am luat-o de mână pe soția mea, scumpa și draga mea soție, ne-am îndreptat spre masa respectivă și am cerut îngăduința să ne așezăm pe celelalte două scaute libere. Perechea respectivă a acceptat cu amabilitate, ne-am așezat și i-am comandat fetei care servea două înghețate. În clipa următoare m-am apropiat cu gura de urechea soției și i-am șoptit: „Te iubesc pân’ la sfârșitul lumii“. Era un vers stupid și absurd dintr-un text de muzică ușoară pe care ea îl descoperise și, de câte ori o întrebam dacă mă iubește, îmi răspundea: „Te iubesc pân’ la sfârșitul lumii“. În acea clipă a început cutremurul, cu o mișcare, după cum știți, verticală; masa tremura, paharele, ceștile, farfuriile dansau pe masă ca într-un film de desene animate. Nimeni nu și-a dat seama despre ce e vorba. Numai eu am înțeles și, cu un sânge rece pe care nu mi-l bănuiam, am luat scaunul de sub mine și l-am aruncat în vitrină; vitrina s-a spart numai pe jumătate; am luat și scaunul ei și am spart cealaltă parte a geamului vitrinei. Apoi s-a stins lumina. Am avut însă timp s-o prind de mână și să zbor cu ea prin vitrină și să ajungem pe cel de-al doilea trotuar, adică la o distanță de zece metri. În clipa următoare blocul s-a prăbușit cu un zgomot înfiorător, aruncând

În aer un imens nor de praf, care ne-a acoperit pe toți cei care ne aflam în stradă. Mulți strigau, alergau, țipau, plângeau. Numai eu am rămas nemișcat, ținând-o de mână strâns, strâns de tot, lipsit de orice gând și de orice voință. Mă simțeam sfârșit, epuizat, încercam să-mi revin, să mă calmez, ca să-i pot spune ceva. Nu știam ce să-i spun, ce să-i explic, cum s-o liniștesc, așteptam, totuși, să-mi revină glasul. Și glasul nu-mi revenea. Trecuseră, cred, zece minute, începeam să disting figurile oamenilor, l-am văzut pe actorul Ion Besoiu traversând strada și strigându-și soția, adică îmi revenisem oarecum, dar încă nu putem vorbi. Și atunci am simțit o bucurie dementă că trăim, am strâns-o în brațe pe soția mea, am sărutat-o pe obraji, pe ochi, pe gură, pe păr... Și... Nedelcu se opri, cu privirea pierdută spre fereastră.

– Și? întrebă Nela, îngrozită.

– Și... atunci mi-am dat seama că nu e ea. Femeia ta are ceva inconfundabil, o mireasmă a ei proprie, numai a ei. Am înțeles: nu era ea.

– Nu înțeleg.

– E simplu: în secundele cât am spart eu vitrina s-a produs o mișcare la masă, o modificare a poziției celorlalte trei persoane. Și eu, prin întunericul absolut care s-a produs la stingerea luminii, am prins-o de mână nu pe ea, ci pe soția acelui ofițer, am târât-o după mine și am sărit prin vitrină.

– Și ea? întrebă Nela într-un târziu. Ea, nevasta ofițerului, ce-a zis?

– N-a zis nimic. Plângea. Am stat acolo, împreună, de vineri seară până marți, când ruinile au fost înlăturate. M-am dus apoi la morgă, ca să-i recunosc cadavrul soției. Nu i-am găsit decât o parte din trup, înecată în praf și moloz, adică ceea ce smulsese dintre ruine buldozerul. Am recunoscut-o după inelul de la deget și după ciorapii albaștri pe care-i purta. Miercuri am înmormântat-o; eram singur, mătușa ei plecase din București, pe părinți nu i-am găsit. Am înmormântat-o alături de ofițerul în brațele căruia murise. Sunt conștienți că și ea a săvârșit atunci o confuzie: s-a aruncat la pieptul lui, crezând că sunt eu.

– Și ai rămas prieten cu soția celui ofițer? insistă Nela, văzând că Nedelcu a terminat prea repede relatarea întâmplării. Adică cu acea femeie căreia i-ai salvat viața?

Nedelcu primi întrebarea fără plăcere, amănuntul respectiv nu avea nicio valoare pentru el.

– Da, eram prieteni... Într-un fel. Ne vedeam la cimitir în fiecare zi, plecam împreună, beam o cafea. Era și ea la fel de singură ca și mine, nu avea copii. Adică avea un băiat, dar era căsătorit în provincie, nu se căutau, era ca și singură. Încercam să-i dau curaj, să o ajut. După un an de zile, însă, s-a sinucis. Mi-a lăsat un bilețel în cutia care adăpostea candela de pe crucea mormântului soției mele prin care mă ruga să am grijă și de mormântul soțului ei... Cam asta e povestea pe care voiam să v-o spun, scumpă doamnă. Povestea soției mele, de pe urma căreia mi-a rămas o vioară și un caiet cu poezii

– Poezii scrise de ea?

– Da, de ea, firește. Caietul avea acest motto:

Iubitule, așteaptă-mă, vin îndată.

De mine și de moarte nu vei scăpa niciodată.

Nela tăcea, îngândurată.

– Și mie mi-au murit la cutremur câțiva prieteni și prietene. Aveau un ceai, era ziua unei colege, Adina, în blocul de pe Arghezi numărul doi..I-au găsit pe toți, adunați unul lângă altul, ca într-un snop. Un snop de vieți nevinovate.

– Sigur că dumneavoastră, care sunteți de meserie, ați putea să filosofați pe larg despre Întâmplare, Destin, Coincidență, Fatalitate, dar cu ce ne pot ajuta cuvintele? Cum pot ele umple golul imens pe care l-au lăsat cei pierduți? Cu ce se poate compara spaima ei din acele clipe dinaintea morții? Cum pot eu să-mi iert că am putut să confund mâna ei cu mâna altei femei, ea, care avea o piele și o căldură a trupului care nu se puteau confunda?!

– E stupid să vă faceți un asemenea reproș.

– Nu e vorba de un reproș propriu-zis. E o constatare. O constatare inutilă, bineînțeles. Un medic, vecin cu mine, cu care stau, uneori, de vorbă, un tip înțelept, cinic și sceptic, ca toți oamenii

înțelepți, îmi spune de câte ori aduc vorba despre ea: „Nu-ți mai face gânduri. Atât a avut de trăit.“ Asta e, deci, concluzia: fiecare trăiește atâta cât are de trăit. Medicul de care vă spun lucrează la Spitalul de urgență și l-a văzut pe poetul Nichita Stănescu la cinci minute după ce a murit și mi-a dat telefon chiar atunci, în miez de noapte, știa cât de mult îl iubesc, cât de mult îmi plac poeziile lui, soția mea s-a dus odată la el acasă, de ziua lui, îi scrisese o poezie pe care i-o dedicase, îmi aduc aminte câteva versuri:

*Poetule, Dumnezeu al Cuvântului,
Al aerului, al ierbii și al vântului
Binecuvântează cu privirea ta albastră
Pe roaba ta, pe roaba voastră.*

Apoi i-a cântat la vioară ceva din Paganini, iar el a cerut-o de soție. Poate că, atunci când dispărea, la el se ducea, dar ce importanță are acum? Voiam să vă spun despre moartea lui, a poetului. I-am spus doctorului, atunci, când mi-a anunțat vestea: „Dar știam că i s-a garantat de către cei mai mari specialiști că ficatul lui va mai rezista încă doi, trei ani?!“ „Ce contează cât mai putea rezista ficatul, mi-a zis doctorul, el atât a avut de trăit.“

– Da, da, da, zise Nela automat, probabil că...

Dar nu putu să-și continue ideea pentru că ușa se deschise brusc și intră Mitică valvârtej. Amândoi amuțiră. El începu să se dezbrace, cu o grabă teribilă.

– Mitică! strigă ea, uimită. Ți-au dat drumul?

– Nu, răspunse el, intrând în baie. M-au chemat pentru o operație urgentă. Fac un duș și plec la spital. Pregătește-mi câteva cămăși curate, chiloți, un pulover gros, ciorapi curați și groși. Măine s-ar putea să mă mute la pușcărie. Pune-le într-o plasă, într-o valioară sau altceva. Mâncare să nu-mi pui. Pune-mi o cutie cu cafea.

Nela intră peste el în baie și-l urmări încremenită cum face duș.

– Pot să vin și eu cu tine la spital?

– Nu.

– Și-atunci când vorbim?

– După operație trec pe-aici să-mi iau lucrurile. Tu ce faci? Cum te simți? Nu așteptă răspunsurile ei, continuă să vorbească. Să nu te muți de-aici. Eventual, dacă poți, așteaptă-mă, nu te mărita.

– Mitică, strigă Nela, răgușită, ce sunt tâmpeniile astea?

– Iartă-mă, vorbesc aiurea, sunt grăbit. Dă-mi un prosop. Și spune-mi cine-i tipul? Îți face curte?

– Nu, fii fără grijă.

După cinci minute, Mitică plecă la fel de brusc cum venise, nu avusese timp să facă cunoștință cu Nedelcu, abia putu să-i facă un semn ambiguu cu mâna.

– E târziu, spuse Nedelcu, după ce mai fumă o țigară. A trecut timpul fără să ne dăm seama. E trecut de două.

– Vă aștept și mâine seară, îi spuse Nela la ușă. Veniți?

– Da, vin cu cea mai mare plăcere. La revedere.

Nela era tulburată, nu putea dormi. Încercă să citească dintr-o carte oarecare, dar parcurgea rândurile fără să priceapă nimic. O aruncă pe masă, dărâmând ceștile de cafea. Apoi, fără nicio noimă, îi veni în minte ce spusese cândva un filosof român plecat de mult în străinătate: „A exista nu e un fenomen care trebuie luat în serios. La intrarea în cimitire ar trebui scris: «Nimic nu e tragic, totul e ireal. »” Avea și ea, uneori, senzația că anumite întâmplări pe care le trăia sunt ireale, fictive, imaginare, prelungiri incontrollabile și imprevizibile ale trăirilor concrete, autentice. „Totul e să nu mă sperii de nimic. Singura mea armă de foc pe frontul vieții e liniștea, calmul în fața a totul și a toate, în fața întâmplării. Totul e o întâmplare. Viața însăși e o întâmplare, o...”

Apoi adormi buștean. Nu-l auzi pe Mitică atunci când se întoarse după operație, însoțit de un milițian, ca să-și ia bagajele.

Deși se culcase abia de două ore, Mitică fu trezit la ora opt de către gardian.

– Tovarășul colonel dorește să vorbească cu dumneavoastră.

– Iar eu doresc, spuse Mitică, întorcându-i spatele, să mă pupe-n cur.

Gardianul făcu o figură foarte comică, uimindu-se cu o strâmbătură pe obrazul drept și cu închiderea simultană a ochiului stâng.

– Bravo, Marine, își zise, ieșind, să te văd cum raportezi tu chestia asta fără să iei zece pumni în ceafă și zece înjurături de mamă.

Pește două ore, gardianul veni din nou. De astă dată, Mitică era treaz.

– Mergem? întrebă gardianul.

– Mergem, răspunse Mitică, sorbindu-și ceaiul.

– Ehe, dom' doctor, îi spuse Marin, melancolic, ce-ați fi pățit dumneavoastră pentru vorbele-alea de dimineață dacă nu erați doctor!

– Ce pățeam?

– Oho!

– Adică?

– N-are importanță. Problema care e: că eu sunt vechi în meserie, mai am trei ani până la pensie și pot să vă spun orice, că nu mi-e frică. Singurii care nu sunt chelfăniți, adică singurii care sunt tratați cu respect, aici, la noi, sunt doctorii. Cum să dai, domnule, într-un doctor, când el îți salvează viața? Nu se poate! Odată însă am luat plasă, vă spun sincer. Funcționam ca paznic la o pușcărie, unde se afla internat (dacă înțelegeți ce vreau să spun) și un doctor care făcuse chiuretaj unei minore și față de care eu m-am purtat salon. Când iese, îl întreb: „Dom'le doctor, ce fel de doctor sunteți, că poate am și eu vreo nevoie, vreodată, mă cam doare stomacul, mă doare vezica, rinichiul drept și testiculul stâng“. „Eu sunt doctor în drept“, mi-a zis el, „adică jurist. Mă cauți când ai o belea la tribunal“. „Bravo, Marine“, mi-am zis, „uite pe cine ai cocoloșit tu un an și șase luni, așa-ți trebuie dacă ești vită și nu ți-a plăcut cartea“. Explicați-mi și mie: de ce există și doctori care nu sunt doctori, adică doctori care nu lucrează în spitale sau policlinici?

Mitică terminase de băut ceaiul.

– Îți explic altădată. Du-mă la găinaru-ăla de colonel, să vedem ce vrea de la mine.

– Nu știu ce vrea, da' e nervos. A urlat la mine ca o fiară de grădină zoologică: „Du-te, mă, cretinule, și scoală-l, că doar nu-i la Hotel Lido aici, e la pușcărie!”

Colonelul era chiar comandantul Miliției, un bărbat mic, negricios, cu ochi mici, răi, fața lui arăta că se afla într-o stare de nervi neobișnuită. Făcea însă eforturi să vorbească normal, calm.

– Domnule doctor, vi s-a întâmplat vreodată să fiți înjurat de mamă?

– De mamă?! se miră Mitică. Când eram mic, da, dar acum, de când sunt matur, nu-mi aduc aminte. Adică n-am fost înjurat în față. În spate... oho...

– Aflați că eu am fost înjurat pentru prima oară de mamă în această dimineață, la ora șapte fără un sfert.

– De ce?

– Din cauza dumneavoastră.

– Cine v-a înjurat?

– Tovarășul prim. Nu știu dacă știți, dar dânsul are obiceiul să înjure, să vorbească așa, mai buruienos, dintr-o bucată. Nimeni nu se supără, pentru că nu o face cu răutate, asta e stilul lui de a se exprima. Nici eu nu mă supăram dacă mama mea n-ar fi pe moarte din cauza unui cancer. Vă spun sincer: am plecat de la dânsul cu lacrimi în ochi. Poate că în clipa asta, cea care m-a născut, m-a alăptat și m-a crescut ca vai de lume și-a dat sufletul.

– Lăsați, nu faceți din asta o tragedie, încercă Mitică să-l consoleze. Dar de ce spuneți că v-a înjurat din cauza mea?

– Vă spun imediat. Dumneavoastră ați operat azi-noapte o femeie, da?

– Da.

– Ce avea?

– Ulcer perforat.

– Știți cine e femeia respectivă?

– Nu.

– E chiar soția prim-secretarului.

Colonelul așteaptă o reacție deosebită din partea lui Mitică, ceea ce nu se întâmplă.

– Și? întrebă Mitică.

– Păi asta e: că prim-secretarul a întrebat care e cel mai bun chirurg din oraș. Și i s-a spus că dumneavoastră. Și el a zis s-o operați dumneavoastră. Dar el nu știa că sunteți la noi în arest, că nu i-a spus nimeni. Adică eu l-aș fi informat, dar n-am avut când, pentru că procuratura v-a trimis în judecată în douăzeci și patru de ore.

– Spuneți, vă ascult.

– Și după operație a vrut să vă mulțumească.

– Așa...

– Și atunci a aflat că sunteți închis și că ați fost scos din arest pentru operație.

– Și?

Colonelul îi făcu semn să aibă răbdare, voia să-i expună cazul metodic, rar și explicit.

– Și m-a chemat pe mine și pe procurorul-șef, după ce mai înainte ceruse o informare despre caz: ce-a fost, cum a fost, etâcî. Și ne-a zis: „Mă, cu un doctor de calibru' lu' ăsta” – adică dumneavoastră – „vă războiți voi, care ar trebui să ziceți mersi că stă în județul nostru și nu pleacă la București, și pentru ce? Că i-a dat un picior în fund căcănarului ăla de procuror bețiv și escroc, pe care de mult trebuia să-l dăm afară?! P-ăsta, mă, îl băgați voi la pușcărie, fi-v-ar mama voastră a dracului de vite încălțate?! Ieșiți afară până nu vă dau cu ceva în cap, boilor!”

Colonelul tăcu din nou câteva secunde, așteptând din partea lui Mitică o participare la dramatica întâmplare pe care o trăise.

– Îmi pare rău că... Și pe urmă?

– Pe urmă, procurorul-șef a făcut recurs, acum două ore s-a judecat din nou procesul, adică în perioada cât dormeați, și ați fost achitat.

Mitică nu știa ce să zică. Să-i mulțumească? Pentru ce? El, colonelul, nu avea niciun merit. Să-i mulțumească pentru că n-a fost pus să spele scările și veceurile?

– În caz că o să mă cheme, spuse Mitică, voi încerca să-i explic că nu aveți nicio vină, că...

– Nu, nu, nu, îl întrerupse colonelul, speriat. Nu mai zgândăriți rahatul, poate uită. Lăsați-o moartă. Aveți ceva bagaje jos?

– Da.

– Marine! Mă idiotule, du-te jos și adu bagajele domnului doctor! Pas alergător!

Marin dispăru într-o secundă. Colonelul îi zâmbi lui Mitică, colegial.

– Ce să fac? Îmi vârs și eu nervii pe cine pot. El și-i varsă, la rândul lui, pe deținuți și-așa mai departe, de sus în jos. Acum se poartă stilul dur peste tot, din cauza stresului.

– Din păcate, zise Mitică, un „și-așa mai departe” nu există, pentru că deținuții n-au pe cine să se reverse. Ei sunt ultima treaptă.

– Nu aveți dreptate, există o ierarhie și în rândul lor. Ăla mai tare se răzbună pe ăla mai mic. Acum o lună am avut cazul unui ruigbist pedepsit, un zdrahon cât un munte, care a violat trei deținuți, după ce mai înainte i-a snopit în bătaie, le lua din porții, îi pune la treabă. Adică unii dintre ei au posibilități de a-și câștiga o anumită superioritate fie prin forța fizică, fie prin relații. Uitați, eu pun în fiecare dimineață niște fărâmituri de pâine pentru guguștiuci, vin băieții aici ca la cantină. Ei, e unul mai mare printre ei, mai zburlit, mai înfipt și mai al dracului, care-i alungă pe ceilalți, mănâncă el pe săturate și, după ce se satură, pleacă și le lasă mai nimic. I-am spus lui Marin să-mi facă o capcană, să-l prind și să-i sucesc gâtul, fir-ar mă-sa a dracului. Așa sunt și oamenii, ca guguștiucii, domnule doctor.

În clipa următoare intră Marin cu bagajele lui Mitică.

– Atunci, cu bine, zise Mitică, pe care povestea cu guguștiucii îl lăsase indiferent, aproape că-l adormise.

– Cu bine, dom’ doctor, îi strânse colonelul mâna, și să ne scuzați dacă v-am supărat cu ceva, dar așa e specificul muncii noastre.

Mitică ieși în stradă, îngândurat și plictisit, fără poftă de viață, și porni spre piață, unde cumpără niște mere. Aici o întâlni pe Nela, care se târguia pentru niște lobodă cu o țigancă.

– Ce părere ai? îi spuse ea, ca și cum întâlnirea lor era întrutotul firească, cioara asta vrea doi lei pe legătură.

Mitică nu-i putea răspunde, mușcase dintr-un măr și avea gura plină.

– Hai acasă, zise el, după ce înghiți. Mi-e somn.

– Ai scăpat?

– Da.

– Definitiv?

– Da. Din păcate.

Acasă, Mitică se dezbracă și se culcă în pat, dar nu putea dormi, era prost dispus. Nela făcu două cafele mari și tari și se așază lângă el, mângâindu-l pe păr.

– Nu mă mângâia, o repezi el.

– De ce?

– Mă gâdilă și mă enervează.

– Ești nervos? îl întrebă ea, calmă și cuminte, încercând să nu-l enerveze cu nimic și să fie, în același timp, tandră.

– Da... Dar nu-mi dau seama de ce.

– Știi că noi nu ne-am sărutat până acum niciodată, deși locuim împreună de aproape câteva luni?

– Da, știu, răspunse Mitică, încruntat. Și ce-i cu asta?

– Nimic. Era o constatare. Vrei cumva să ne căsătorim?

– Numai dacă ții neapărat.

– Tu, nu?

– Nu. Mi se pare stupid. Ție, nu?

– Ba da. Vreau, totuși, să-ți spun că...

– Că ce?

– Că dacă vrei să fii soția ta – legală, nelegală, n-are importanță – e bine să știi că sunt virgină.

Mitică o privi enervat la culme.

– Nu trebuia să-mi spui amănuntul-ăsta idiot! Ce ți-a venit?

– Nu știu, se rușina Nela. Iartă-mă. De obicei, sunt o pudică. Acum sunt un pic derutată. Dar de ce ești nervos? Și de ce ziceai că... Cum ziceai? Că, din păcate, ai scăpat definitiv. De ce „din păcate“?

Mitică bău toată ceașca de cafea pe nerăsuflăte. Apoi se strâmbă.

– Asta încerc să-mi explic și cred că am reușit să descifrez ceva. Adică...

– Spune.

– Adică, acolo, în celulă, îmi făcusem niște planuri de viitor în calitate de pușcăriaș, știam că vreme de un an și jumătate voi duce o altfel de viață, voi suferi, voi fi umilit, nefericit, voi deveni, poate, vicios, declasat, tu mă vei părăsi, scârbită, adică clocisem în mine un proiect de viață foarte exact și convenabil, mă pregătisem să fiu victimă, îmi imaginasem și o eventuală grevă a foamei – bineînțeles, una experimentală, de dragul artei –, ba chiar aveam de gând să ies de acolo cu o idee de geniu, cu care să revoluționez medicina, eventual cu o carte scrisă pe pereții ingrasioși ai celulei, poate chiar una în versuri, mă vedeam un erou, o figură romantică, exaltată, demonică... În fine, eliberarea asta intempestivă mi-a încurcat toate socotelile, nu contam pe ea. Înțelegi? M-a dat peste cap.

– Da, înțeleg, îi spuse Nela cu gravitate. Adică ți s-a răpit plăcerea de a suferi.

– Exact. Asta e cuvântul.

Nela se ridică, sincer impresionată, pregătindu-se să plece la școală.

– Am să ma mai gândesc la ceea ce mi-ai spus, zise ea, îndreptându-se spre ușă.

– Nu te mai gândi, îi spuse Mitică, întorcându-se cu fața la perete. E o tâmpenie, nu-ți dai seama? Ți-am spus-o ca să vezi ce-i poate trece uneori prin cap unui idiot ca mine. Adu ceva de mâncare când te întorci, azi nu ies din casă. Noi, românii, continuă el, întorcându-se spre ea, avem o vocație ancestrală de victime împăcate cu suferința, ne place umilința, penitența, hăituiala, mocnim în noi cu veacurile, așteptând dracu' știe ce, tăcem și pufnim, dar nu mârâim, au stat turcii călare pe noi patru secole, ne luau copiii, femeile, tinerii, iar noi tăceam, ba chiar le împrumutam cuvintele: ciorap, tavan, ciorbă, mișmaș, cearceaf, caraghios. Chiar că eram niște caraghioși, cum ieșeam

noi din codri, cu săgețile și cu flintele, o dată la o sută de ani, și-i înghesuiau prin câte o mlaștină, după care o tuleam iar la umbră deasă, luam cavatul și mai compuneam o doină nemuritoare. Asta e, ne place să suferim și, dacă ni se ia suferința, parcă ni se ia plăcerea de a trăi, cum mi s-a întâmplat mie acum... Stupid! Stupid! Stupid!

Între timp, Nela plecase și-l lăsase pe Mitică să vorbească singur. În drum spre școală îl întâlni pe director, care-i propuse să meargă amândoi sub umbrela lui, întrucât începuse ploaia.

– Și dacă se interpretează și soția dumitale vine să-și înfigă mâinile în părul meu blond natural? îl întreabă Nela, continuând să meargă prin ploaie.

– N-are curajul, îi răspunse directorul, cu gura deschisă larg, arătându-și lipsa majorității măselelor. Acum două săptămâni, la nunta unui nepot, am surprins-o sărutându-se cu un inginer tânăr și extrem de bine făcut

– Unde se sărutau?

– Pe gură, bineînțeles.

– Asta e limpede, zise Nela, dar făceau chestia asta în public sau pe ascuns?

– Nici chiar în public, adică pe față, dar nici prea pe ascuns, preciza directorul. Adică în camera miresei, acolo unde se îmbrăca și se dezbrăca respectiva pereche, unde-și puna cadourile și alte marafeturi.

– Și ce i-ați făcut? insistă Nela, avidă, ca de obicei, de istorii și întâmplări excentrice.

– Ce să-i fac? Nu i-am făcut nimic, i-am spus doar că să nu se mire dacă o să-i fac și eu la fel.

– Și ea?

– Ea?! Mi-a zis: „N-ai decât, vreau s-o văd pe tâmpita-aia care ar fi în stare să se culce cu un urât ca tine“. Aveți impresia că sunt chiar așa de urât? Fiți sinceră.

Nela îl privi cu atenție, ca și cum până atunci nu s-ar fi uitat niciodată la el, urmând să decidă pe loc.

– Nu, nu sunteți urât. Mă refer din punct de vedere fizic, Și chiar dacă ar fi așa, detaliul acesta este total lipsit de importanță.

– Credeți?

– Bineînțeles. Numai oamenii proști și reduși mintal acordă prioritate – scuzați formularea – frumuseții sau perfecțiunii fizice sau, și mai bine zis, armoniei trupești. Femeile superioare apreciază cu totul altceva la un bărbat.

– Ce? se interesă directorul, extrem de interesat, ceea ce o înduioșă pe Nela și o împiedică să izbucnească în râs.

– Păi... depinde. Unele apreciază inteligența, altele unele extravagante sau chiar nebunia lor. O mătușă de-a mea și-a părăsit un bărbat frumos și distins, dar rece și protocolar, pentru un altul care era realmente slut, cu o față schimonosită, puțin cocoșat, cu un nume stupid și penibil, numai pentru că acesta s-a îndrăgostit de ea și a curtat-o vreme de patru ani ca un dement, stând nopți întregi sub fereastra ei, în frig sau ploaie, rezistând umilințelor ei, care-i arunca cu ghivece sau apă rece în cap, ca să nu mai vorbesc de bărbat-su care l-a bătut de câteva ori.

– Și s-a căsătorit eu el?

– Da, și sunt de patruzeci și trei de ani împreună, au vreo optzeci de ani acum și se adoră, realmente, nu pot trăi o clipă unul fără celălalt, dacă ea pleacă de acasă pentru o oră (dă, uneori, meditații la orgă și chitară bas), el o urmărește ca un disperat, nu cumva să se întâlnească cu altul.

Directorul se înveseli pe loc, era fericit.

– Domnișoară profesoară, vă mulțumesc din suflet. Nici nu vă imaginați de câte complexe de inferioritate m-ați eliberat, cât curaj mi-ați dat. Nu degeaba ați făcut o facultate de psihologie, știți ce e sufletul omenesc. Dar, dacă nu sunt indiscret, pot să vă mai pun o întrebare?

– Vă rog.

– Dumneavoastră ce anume apreciați mai mult la un bărbat?

– Eu?! se întrebă Nela, amuzată. Cred că umorul, originalitatea... originalitatea dusă la nebunie.

– Vă plac bărbații nebuni?

– Da. Adică fanatici... În stare să facă ceva imprevizibil, ieșit din comun. Nu neapărat pentru mine, ci așa, în general... pentru o idee... chiar pentru nimic... Ați fi în stare de așa ceva?

Directorul zâmbi, speriat și umilit.

– Am încercat. Nu sunt în stare. Apoi schimbă vorba. Ce face concubinul dumneavoastră, bietul doctor Bostan? Am aflat vești proaste despre el.

– Ce anume? se interesă Nela, curioasă să știe ce-a mai născocit lumea.

– Că ar fi evadat din închisoare.

– Așa... Și?

– Și că s-a dus la morgă și l-a mai spintecat odată pe acel nenorocit pe care l-a omorât cu premeditare, pentru a face nu știu ce experiență. E sau nu adevărat? Fiți sinceră.

– Nu știu nimic, răspunse Nela, îngândurată, deoarece întrebarea directorului îi aduse aminte de Titi. Ce s-o fi întâmplat, oare, cu rămășițele lui pământeste? L-or fi luat rudele acelea ca să-l îngroape?

Întrebarea aceasta i-o puse lui Mitică chiar în clipa în care se întoarse acasă, la prânz, iar Mitică se încruntă, încă buimac de somn.

– Bine că mi-ai adus aminte. Mă duc imediat la spital să văd ce s-a întâmplat.

La spital, Mitică descoperi următoarele: Butușină nu le dăduse cadavrul lui Titi rudelor care veniseră după el deoarece acesta trebuia să rămână încă la dizpoziția organelor judiciare. Apoi, după o săptămână, răstimp în care se făcuseră două autopsii, de către două comisii, rudele renunțaseră la cadavru, refuzând, paradoxal, să răspundă la telegramele lui Butușină.

– Și ce e de făcut? îl întrebă Mitică pe directorul-adjunct, care se speriasse de moarte când îl văzu intrând în biroul lui, convins că zvonul care circula prin oraș în legătură cu evadarea era adevărat.

– Păi... e simplu, spuse el, ținând, din prudență, tot timpul un deget pe butonul soneriei. Adică...

– Adică, ce?

– Păi, știu și eu? Dacă nu vrea nimeni să-l îngroape... îl ardem în crematoriul spitalului.

– Îl îngrop eu, hotărî Mitică. Unde e actul de deces?

– Să-l caut.

– Caută-l acum. Aștept aici.

În clipa următoare intră secretara, care-i șopti lui Butușină:

– Vă caută de la cabinetul tovarășului prim-secretar.

Butușină o privi dintr-o parte, închizând un ochi, cu fața aproape strâmbă de nedumerire.

– Pe mine mă caută?

– Da, da. Pe dumneavoastră.

– Alo! Da. Aștept. Să trăiți! Da, știu... Sigur că da... Păi e chiar aici, lângă mine... Chiar aici, da, chiar aici. Pofțiți.

Lăsă telefonul pe birou și-l privi pe Mitică lung, calm și decisiv.

– Tovarășul prim-secretar, rosti el, apăsător, m-a rugat să i te dau la aparat. Pofțim.

– Alo, spuse Mitică, normal. Da, am fost acum zece minute. Totul e în regulă. Fiți fără grijă. Cu plăcere. Vă salut.

Între timp, Butușină scoase din sertar certificatul de deces al lui Titi.

– Pofțim, tovarășe doctor, spuse el, oficial.

Mitică luă documentul și ieși, după care se întoarse imediat

– În mod normal, zise el, cinic, ar fi trebuit să zic „mulțumesc” sau „bună ziua”. Dar cum dumneata nu ești normal, n-am zis nimic.

Dar Butușină nu răspunse „provocării”. Tăcea.

– Dragă, îi spuse Mitică Nelei, când ajunse acasă, trebuie să-l înmormântăm pe Titi. Hai să ne uităm din nou prin caietul lui, poate are vreun testament, vreo ultimă dorință.

Nela scoase caietul de sub saltea, unde îl ascunsese după arestarea lui Mitică, și începu să-l răsfoiască de la pagina o sută înainte.

– Vrei să-ți citesc ceva interesant?

– Ce?

– Un capitol care se intitulează – nici mai mult, nici mai puțin – „Reabilitarea lui Iisus”.

– Citește-l, dar pe sărite.

Nela începu:

– „Figura lui Iisus Hristos este prezentată în chip falsificat de către cei patru evangheliști și de către cei care au colportat scrierile lor. Dar, de fapt, nu se poate spune scrieri întrucât ei, evangheliștii-apostoli, fiind analfabeți, au pus în circulație niște povești care au devenit legende și care s-au deformat total în decursul secolelor lor, adică până când au ajuns să devină documente scrise. În plus, acești evangheliști erau oameni fără învățătură, de origine modestă (pescari, tâmplari etc.), care nu-l puteau înțelege pe Iisus, care era, fără îndoială, un intelectual de geniu, o ființă extraordinară de înzestrată din toate punctele de vedere. În decursul adolescenței și tinereții sale el a făcut studii foarte intense într-o localitate din Mesopotamia, cunoscută în acea vreme ca orașul cu cele mai multe școli și cu cei mai celebri oameni învățați, savanți în toate domeniile.“ Mai continui?

– Da, da.

– „Acolo, tânărul Iisus a învățat științele politice și cele medicale, iar profesorii săi i-au zis la plecare: «Du-te în țara ta și acolo, cu mintea ta grozavă, vei ajunge rege». Venit în Iudeea cotropită de romani, el a început să-și adune adepți pentru a organiza o răscoală. În scopul de a-și face popularitate, el ținea discursuri politice și vindeca oameni de diferite boli, dezvăluindu-și puteri miraculoase. Cu ajutorul magnetismului său nativ și al hipnozei, Iisus trezea bolnavii din comă, dând celor din jur impresia că i-a înviat din morți. La nunta din Cana Galileii a făcut o hipnoză generală asupra mesenilor și le-a creat senzația că apa a devenit vin. Și așa mai departe. Unii cercetători (care au fost lichidați de Inchiziție și, mai târziu, de către papalitate) au dovedit cu documente marele talent politic al lui Iisus, extraordinara sa strategie practică. Omul lui de încredere, cel cu care lucra mână în mână și pe care l-a folosit pentru a-și atinge scopul, a fost Iuda Iscariotul, cel care, în mod cu totul și cu totul eronat, este considerat un odios trădător. În clipa în care și-a dat seama că romanii sunt prea puternici pentru a fi învinși pe calea armelor, Iisus s-a sfătuit cu Iuda și au ajuns la concluzia că singura soluție de a-i învinge pe cotropitori este de a crea o nouă religie care să-i unească pe locuitorii de atunci ai Orientului Apropiat pentru

totdeauna împotriva romanilor. Dar pentru a intra în conștiința umanității era nevoie de un sacrificiu conștient și spectaculos care să provoace o emoție extraordinară și să zguduie lumea respectivă. Drept pentru care, la sugestia lui Iisus, Iuda s-a dus și l-a trădat pe mentorul său lui Pilat, guvernatorul roman, care l-a dat apoi pe mâna judecătorilor. Pilat nu dorea să-l omoare pe Iisus, pentru a nu provoca nemulțumiri în rândul maselor iudaice, dar Iisus a ținut morțiș să i se ia viața pentru a-și atinge țelul. Tot cu ajutorul lui Iuda, Iisus a aranjat ca trupul lui să dispară din mormânt, pentru ca legenda să ia formele cele mai fantastice cu putință. La rândul lui, după ce toată afacerea s-a încheiat cu bine, Iuda s-a sinucis, intrând și el în istorie pentru totdeauna. Dacă îmi va permite sănătatea voi scrie o carte pe această idee, iar dacă eu nu voi putea s-o realizez dăruiesc ideea celui care se va simți capabil s-o scrie, dezvăluind adevărata realitate despre Iisus și eliberându-l de aureola mistică ce s-a creat, în chip fals, în jurul figurii sale extraordinare.“

– Dacă te interesează, spuse Mitică, ia ideea și pune-te pe lucru.

– Cartea asta s-a scris deja acum câțiva ani de către un francez, îi răspunse Nela, fără să glumească. Acum se ecranizează. În rolul lui Iisus, Alain Delon.

– Vezi dacă găsești testamentul.

Nela răsfoi cu atenție tot caietul. Când găsea ceva interesant, citea cu glas tare.

– Fii atent ce spune Titi aici: „Toate marile evenimente ale omenirii au fost declanșate de către nebuni, majoritatea lor fiind mediocri ca intelect. În mod sigur, sfârșitul acestei lumi, adică al acestei civilizații, va fi opera unui bolnav mintal care va avea ambiția să nu moară singur, ci cu încă câteva «miliarde de semeni împreună»“ Sau o altă idee despre școala pe care voia s-o întemeieze în satul lui: „Apostolii mei vor fi cu toții tineri și vor fi educați în spirit spartan. Trezirea va avea loc la ora patru dimineața, urmând să facă cu toții exerciții fizice până la ora șase: gimnastică, alergări, tăierea lemnului, cosirea fânului și altele. Apoi, masa, timp de treizeci de minute, în tăcere deplină,

o masă vegetariană, plus brânzeturi și lapte. Apoi, program de învățământ până la ora douăsprezece, lecțiile mele despre noua morală, despre viața lui Iisus, lecții de psihologie modernă, lecții de esperanto. De ce esperanto? Pentru că aceasta este singura limbă de circulație mondială, iar ei, apostolii mei, vor trebui să colinde întreaga lume și să fie înțeleși. După masa de prânz, de la ora douăsprezece, care se va desfășura tot în tăcere deplină, apostolii vor avea două ore pentru odihnă sau pentru discuții libere și plimbări de voie. După-amiază vor avea loc lecțiile de medicală naturală, adică vindecarea unor boli cu plante și cu extracte de plante, presopunctură și hipnoză. (În acest scop a se angaja câțiva specialiști, printre care și fostul fotbalist Panait, vindecătorul de boli de piele, plus dr. Brătilă pentru acupunctură; poate și unul priceput în terapie pe bază de produse din miere de albine și venin de șarpe: a se consulta cu moș Ion din satul Blăjani, care a avut o crescătorie de șerpi și șopârle ce i-a fost distrusă de către Sanepid după arestarea lui și trimiterea la Canal în 1952. Culcarea va avea loc la orele nouă seara, după o plimbare și după o repetiție colectivă a jurământului pe care îl vor depune la terminarea cursurilor și plecarea lor în lume. Ei vor avea dreptul să se căsătorească, cu condiția să-și transforme soțiile în adepți ale religiei mele și să nu facă copii, ceea ce le-ar dăuna libertății de mișcare. De asemenea, pentru libera lor circulație prin lume se va lua legătura cu diferite alte mișcări similare (advențiști, penticostali, baptiști, yogiști, transcedentali, eventual cu ONU) pentru a li se putea elibera pașapoarte și vize universale. Se va redacta un statut și un regulament (a se consulta doctorul Bostan) de funcționare a mișcării, deviza ei fiind egalitatea materială perfectă între oameni pe baza liberului consimțământ, dovedit fiind că, prin constrângere, omul de azi sau de ieri nu dă și n-a dat nimic din bunurile sale materiale sau spirituale. Cei care stau în palate, indiferent de convingerile lor moral-politice, nu vor înțelege cu adevărat necesitatea egalității până când nu vor renunța la aceste privilegii. Nota nr. 1: a nu se înțelege prin egalitate uniformizare. Ideea este, în primul rând, de ordin filosofic și apoi de ordin practic. Mai întâi, trebuie înțeleasă bine ideea, necesitatea din

punct de vedere teoretic. Cu cât se va înțelege mai repede cu atât va putea fi salvată cu adevărat omenirea. Aceasta este singura cale de salvare. Nota nr. 2: a se lua legătura cu un filosof sau mai mulți pentru elaborarea unei argumentații științifice a Egalității. Cât trebuie să dea și cât trebuie să ia fiecare. Principiul trebuie să fie nou. Se poate porni de la cel chinez sau cel creștinesc, dar se va lua din fiecare ce e bun și avantajos. Eventual, principiul comunei primitive, cu alternarea patriarhatului și a matriarhatului, într-o treaptă nouă, modernă. De pildă, un an să conducă femeile societatea, un an bărbații. (A se revedea și problema căsătoriei, care se va suspenda o perioadă de timp, până când egalitatea între sexe se va rezolva definitiv.)“

– Mai e mult? întrebă Mitică. Mă grăbesc, mai am de făcut niște formalități.

– Încă vreo zece pagini.

– Treci mai departe. Caută testamentul.

În caiet nu exista însă niciun testament.

– Ce facem? întrebă Mitică. Îl ducem la el în sat?

– E departe?

– Vreo cincizeci de kilometri. Ne trebuie bani de mașină. Eu n-am decât cinci sute. Tu ai ceva?

Nela caută în poșetă.

– Două sute. Dar mă pot împrumuta.

– Bine. Du-te. Mă duc și eu să fac niște acte la Sanepid, să caut o mașină, să cumpăr un coșciug etc. Măine îl ducem.

– Cred că-i trebuie și un costum de haine.

– Nou?

– Așa se obișnuiește.

– Situația se complică, spuse Mitică, dar o să încerc să fac o colectă la spital. Tu încearcă să faci rost de niște bani.

La spital, Mitică adună opt sute de lei; trei de la un doctor (sub formă de împrumut) și cinci de la bolnavii din salon și asistente. Cineva îi făcu cadou o haină aproape nouă.

– Dom' doctor, e cam deschisă la culoare, spuse donatorul, dar nu contează dacă mortul e tânăr.

– Perfect, îi spuse Mitică. O pereche de pantaloni am eu, pantofi îi iau de la magazin, plus cravată.

Coșciugul, deși făcut din plăci aglomerate, costă cinci sute șaptezeci și cinci. Când văzu bonul, Mitică făcu o criză de isterie și urlă la vânzător:

– Cum, dom'le, să coste patru scânduri, care nici măcar nu sunt scânduri adevărate, atâția bani?! Ce-i bătaia asta de joc?

Responsabilul, un tip înalt, athletic, negricios, apărui imediat la locul scandalului.

– Dom'le, ce dorești dumneata? îl întreabă el pe Mitică, agresiv. Era mai înalt cu un cap și avea ochii strălucitori, parcă erau de porțelan.

– În primul rând, îi spuse Mitică, sever, nu te înfige în mine, păstrează distanța legală, nu mă obliga să-ți suport respirația dumitale infestată de tutun și alcool. În al doilea rând, vreau actele care să dovedească legal prețul acestui coșciug: cât au costat scândurile și manopera etc.

– Auzi, tăticu', îi zise responsabilul, păi ce, noi facem coșciuge aici? Noi suntem serviciu de pompe funebre, coșciugele le face cooperativa meșteșugărească de invalizi. Ei fixează prețul de cost. Noi punem doar procentul de beneficiu. Dacă vrei să faci scandal, du-te la ei.

– Dom'le, așa face, răspunse Mitică sincer, dar n-am timp. Cât mă costă o mașină mortuară de-a dumitale pentru cincizeci de kilometri?

– O mie două sute.

– Mult. Dă-mi coșciugul.

– Ce lungime are mortul?

– Circa un metru șaptezeci.

– N-am decât de unu' șaizeci și cinci sau de unu' optzeci. Diferență de optzeci și șapte de lei.

– Dă-l p-ăla mai mic. Îl îndesăm cum om putea. Dar cum îl duc până la spital?

Responsabilul avea omul lui: un bețiv care își făcea veacul la bufetul de vizavi. Acesta execută prompt transportul respectiv contra a douăzeci și cinci de lei. El ducea sicriul, ținându-l așezat

pe cap cu partea interioară (din această pricină nu vedea prea bine și lovea trecătorii), iar Mitică purta la subțioară capacul. Suzi se ocupă personal de pregătirea lui Titi: bărbieritul, potrivirea părului, îmbălsămarea, îmbrăcarea și așezarea în sicriu, răstimp în care îl mângâia și îi vorbea cu tandrețe: „Mai ții tu minte, Titi, când m-ai cerut în căsătorie, într-o noapte, când eram de gardă, iar eu am zis da și ne-am pupat pe rupele, pentru ca pe urmă să mă uit mai atent în fișa ta și să văd că ești în pom cu sănătatea și că n-are rost să facem gestul respectiv, ceea ce ție ți-a picat foarte rău la moral?! Amărătule! Ce milă mi-a fost de tine!“ Între timp, Mitică aleargă în dreapta și-n stânga după o mașină. Găsi cu greu un camion la fabrica de ciment, printr-un șef de garaj pe care-l operase la vezică. Dar camionul, ca să poată face cursa, trebuia să ducă un transport de ciment la un baraj, aflat la jumătate de drum, sicriul cu trupul neînsuflit al lui Titi urmând a fi ascuns printre saci. Treaba nu se dovedi prea lesnicioasă deoarece, la ieșirea din oraș, la postul de control, Miliția economică organizase un filtru (se furaseră multe materiale de construcție de pe șantiere), ceruse actele, apoi se apucase să numere sacii și, firește, fu descoperit sicriul. Nela (se învoise de la școală ca să vină și ea) izbucni în răs:

– Țștia sunt în stare să-i impute șoferului mortul.

– Nu fă bancuri tâmpite! se supără Mitică, coborând. Milițienii cerură să se deschidă capacul sicriului, voiau să se convingă că înăuntru există, într-adevăr, un mort, și-i explicară lui Mitică de ce: sunt șmecheri care fură porumb, grâu, struguri, ciment și chiar benzină ascunzând acestea chiar și în sicrie.

– Dom'le, nici nu vă imaginați ce le trece șoferilor prin cap, sunt cele mai grozave haimanale care au existat în țara asta.

Drept pentru care, când ajunseră la șantierul digului unde descărcară cimentul, șoferul refuză să meargă mai departe, se temea de încurcături.

– Dom'le doctor, îmi pare rău, dar vedeți și dumnea voastră cum s-au pus ăștia cu oțozbirul pe noi. Nici n-apuci să deschizi gura, că te-au pocnit la mir cu amenda.

Mitică și Nela își luară mortul și făcură autostopul în trei etape: cu un camion, cu un tractor cu remorcă și cu o căruță, astfel că ajunseră în satul lui Titi când se însera. Căruțașul îl știa pe Titi de copil, îi știa neamurile și-i duse direct la ruda care venise să ceară, cu o săptămână în urmă, la spital, despăgubiri. Acasă nu era decât bărbatul, individul mic și bondoc, cu voce efeminată, căruia Mitică îi dăduse mai mulți pumni în ceafă. Acesta refuză categoric să primească mortul.

– Șoția mea nu e acasă, e plecată la sora ei la oraș, care naște, iar eu nu pot să hotărâsc fără ea. Și nici nu sunt pregătit pentru așa ceva, adică să primesc un mort în casă, hodoronc-tronc.

– Și atunci? Întrebă Mitică.

– Nu știu, răspunse bondocul. Nu mă bag. Dacă actele nu sunt în regulă? Dacă faceți o înmormântare ilegală?

– Toate actele sunt în regulă. Verifică-le.

– Nu mă bag.

Și le închise poarta în nas.

– Nu există altă soluție decât să-l înmormântăm noi. Dar neapărat în seara asta, îi spuse Mitică Nelei, pentru că eu, mort-copt, trebuie să fiu mâine dimineață la spital, am două operații.

– Și eu trebuie să fiu la școală.

Căruțașul îi duse la primar acasă. Primarul, un bărbat tânăr, solid, roșu în obraji de băutură, cercetă actele și hotărî pe loc:

– Gata, dom'le, îl înmormântăm.

– Dragă, strigă o femeie din casă, probabil nevastă-sa, unde ai mai pomenit tu înmormântare de creștin noaptea? Ești nebun?

– Titi era ateu, n-are nicio importanță, răspunse el, scurt. Apropo, i se adresă el lui Mitică, chemăm și popă?

– Cum credeți.

– Să-l chemăm, ca să fie. Are voce, place la lume.

– Care lume? Întrebă Mitică. Cine-o să vie la înmormântare la ora asta?

– Păi nu-i pun să tragă clopotele?! Într-un sfert de ceas cimitirul e plin, lumea e curioasă: La muncă trebuie să tragi de ei cu tractorul, dar ca să caște gura dau năvală singuri.

Între timp, trei oameni săpau groapa de zor, iar altul trăgea clopotul; preotul, care venise rapid, călare pe o Mobră, își puna odăjdiiile în altar. Era proaspăt absolvent al Facultății de Teologie, căsătorit cu o profesoară de desen, avea doi copii, trăia în concubinaj cu secretara școlii, fuma și bea pe ruptele, pescuia, vâna. Informațiile respective îi fuseseră furnizate lui Mitică de către primar. Într-adevăr, într-o oră cimitirul era plin de lume, mai ales tineri, băieți și fete, care se zbenguiau și râdeau, fericiți că li se dăduse prilejul neașteptat de a ieși din casă la o asemenea oră. Peisajul era straniu și tulburător pentru Nela: sute de lumânări aprinse, o lună galbenă și mare pe cer, miros de fân, glasul splendid al preotului.

– Și-l așează pe el la loc de odihnă și loc cu verdeață... Și iartă-i lui păcatele, cele cu voie și cele fără voie, că nu e om care să nu greșească, numai tu ești fără de prihană... Doamne Dumnezeule... Veșnica lui pomenire... veșnica lui pomenire...

– Auziți ce voce are? se laudă din nou primarul cu preotul, al cărui glas ușor tremolat înflora asistența. Să-l ascultați ce românețe cântă, ce balade și ce cântece de petrecere: *Mamă, mamă, dor de mamă, Deschide, gropare, mormântul, Magdalena*, *Bidineaua*... A luat premiul doi pe județ în „Cântarea României”, dacă nu era față bisericească îl lua pe primul. După înmormântare mergem la el să tragem un chef.

Într-adevăr, după ce ultimii bulgări de pământ căzură peste sicriul în care se afla Titi (nimeni nu-l bocise, nici măcar de conveniență, doar primarul spusese câteva fraze insignifiante: „A fost un cetățean al comunei, entuziast, inteligent, săritor și cuviincios, saluta pe toată lumea... regretăm că-l pierdem în floarea vârstei etc.”), se plecă la preot acasă. Soția acestuia, o femeie slabă, palidă și ridată, cu o gură strâmbă, aproape caricariturală, nu-i primi cu plăcere, dar nici nu protestă în vreun fel, mai ales că Mitică fu invitat să consulte unul dintre copii, care era bolnav (gest pentru care i se puseră într-o sacoșă zece ouă de găscă, zece de rață și câteva prescuri).

– Ni s-a zis, îi explică preoteasa, că are creierul sclerozat, adică nu-i mai crește de la vârsta de patru luni.

– Câți ani are? Întrebă Mitică.

– Doi. Dar nu vorbește și nu vede. Cât o să trăiască?

– Cel mult douăzeci de ani.

– Vai de mine! Ce chin pe capul nostru, Doamne! Am făcut o gripă când eram în luna a treia și medicii mi-au zis să întrerup sarcina, dar n-a aprobat procuratura, era după Decret. Soțul e de părere să-l înfometăm până moare, dar eu nu pot. Copilul e inconștient, are poftă de mâncare, când îl hrănesc râde, e vesel, se bucură. Cum să nu-i dau de mâncare?

– Da, vă înțeleg, impuse Mitică, întristat, dar nu pot să vă ajut cu nimic. Chinuiți-vă cu el sau dați-l la un azil.

Între timp, Nela găsisese în biblioteca preotului o traducere veche din Kant și se retrăsese singură într-o cameră, o durea capul cumplit, voia să stea liniștită, mai ales că primarul – infatuat și agresiv – o scotea din minți, simțea nevoia să-i dea cu ceva în cap.

– Bănuiesc că va avea loc o beție lungă și plicticoasă, așa că prefer să fiu singură, îi spuse ea lui Mitică pe un ton casnic. Nu uita că mâine dimineață ai o operație.

– Gata! o repezi Mitică. Nu deveni nevastă.

Masa, pregătită, așezată și servită chiar de preot, era un adevărat regal: pastrama de ied, uscată la vânt, pastrama de gâscă, cârnăciori afumați, ghiudem de casă, păstrăv afumat, slăninuță, ceapă, usturoi, roșii, gogoșari, ardei iute, piper. Apoi, friptură de iepure și de gâscă, caș afumat, mămliguță și pâine de casă. Vinul era un roze acrișor, gustos și de o limpezime perfectă.

– Din asta bea și Dumnezeu, părinte? Întrebă primarul care se și aruncase asupra mâncării, disperat; mânca fără întrerupere, grăbit.

– Din asta, dar nu mai am decât o damigeană, așa că Atoategustătorul o să cam înghită în sec, spuse părintele, trăgând un păhărel de țuică. Dumeavoastră, dom' doctor, nu luați o tărie înainte?

Tocmai atunci intră preoteasa cu niște colaci.

– Dacă te îmbeți iar și te apuci de cântat, îl avertiză ea, te rog să închizi ferestrele, ca să nu te audă tot satul cum behăi ca un măgar.

– Mulțumesc pentru grijă, îi răspunse preotul, conducând-o fals-amabil spre ușă, unde aceasta îi dădu ultimul sfat, în șoaptă:

– Dacă se discută politică, nu zi nici da, nici nu, fi ambiguu.

Discuția luă, într-adevăr, foarte repede, o turnură politică, atunci când Mitică se declară uimit față de bogăția de bunătăți care se afla pe masă.

– După câte văd, n-o duceți tocmai rău.

– Deocamdată, răspunse preotul. Deocamdată mai avem.

– Domnule doctor, spuse primarul, care continua să mănânce cu lăcomie, românul e dat în mă-sa: se vaită toată ziua că n-are de nici unele, dar mănâncă de crapă. Vorba lui tata, Dumnezeu să-i ierte: de bine, de rău, o ducem bine.

Mitică, deși antialcoolic convins, nu rezistă tentației și bău două pahare de vin, unul după altul. Era excelent, așa că își propuse să bea încă două, spre finalul mesei, unul la friptură și altul la brânză.

– Deși soția mea preaiubită..., spuse preotul, după ce așeză toate bucatele pe masă și aruncă pe gât încă un păhărel de țuică galbenă ca undelemnul, dar primarul îl întrerupse:

– Preaiubită de cine? De dumneata sau de Dumnezeu?

– De mine în nici un caz. Deci, deși dumneaei, preoteasa, mi-a recomandat confidențial să nu mă bag în discuții politice, eu am să vă spun un adevăr. Adevărul meu strict personal. Atâta vreme cât va mai exista ceva țărănime în țara asta, o să ne descurcăm. Întrebarea e: ce ne facem când n-o mai fi deloc?

Mitică tăcea. Tăcea și primarul, care continua să mănânce cu lăcomie.

– Sunteți născut la țară, domnule doctor? întrebă tânărul preot.

– Da.

– Dintr-o familie de țărani sau de intelectuali?

– De țărani.

– Și ce părere aveți despre situația actuală a țărănimii?

– Am să vă spun, zise Mitică, trei constatări personale în urma vizitei pe care am făcut-o acasă acum câteva luni. Ai mei cumpără pâine de la oraș, de la brutărie. Cu alte cuvinte, din producători

de pâine au devenit cumpărători de pâine. A doua constatare: când eram eu mic, tata avea două sute de oi ale lui. Acum are o oaie și o capră, care pasc, legate cu frânghia, pe marginea șanțului, riscând să fie călcate de camioane sau tractoare. A treia constatare: nouăzeci și nouă la sută dintre bărbații apti de muncă sunt navetiști, adică lucrează în industrie; dimineață, la patru jumate, încep să troznească motorele Mobra de parcă se trage cu mitraliera. Am vrut să mă culc pe troscotul din curte, ca-n copilărie; n-am putut, era plin de pete de motorină. Primarul se opri din mâncat și i se adresă lui Mitică pe un ton agresiv:

– Domnule doctor, vreau să vă avertizez că, dacă vreți să facem politică, atunci să facem politică, nu poezie. Pe mină nu mă interesează troscotul din curtea dumitale părintească, nici mușetelul, nici codița-șoricelului, că nu suntem la Plafar! Noi discutăm problema din punct de vedere economic și politic. Să nu deviem. De acord?

– De acord, spuse preotul, deși aspectul poetic poate căpăta, la rândul lui, un aspect politic, nu?

– Vă rog, interveni, din nou, primarul, hotărât, ca și cum el ar fi fost instituit în calitate de conducător al discuției. Fără poezie! Să discutăm fapte concrete. Continuați.

– Eu am terminat, spuse Mitică și se apucă de mâncat. Deocamdată. Poate mai revin.

– Satul nostru, domnule doctor, continuă preotul, are un specific al lui, adică e o localitate care nu poate fi luată ca termen de comparație.

– Părinte, interveni primarul, spui o tâmpenie.

– De ce?

– Așa. Pentru că vorbești aiurea. Nu există sat tipic sau netipic.

Preotul nu se supără, discuții de acest gen, cu folosirea unor expresii fruste, aveau loc între ei, probabil, destul de des. Bău încă un păhărel de Țuică galbenă, după care puse sticla într-un bufet și i se adresă exclusiv lui Mitică.

– Domnu' primar Teofil, după cum vedeți, folosește expresii științifice, adică „tipic“, „netipic“ etâcî, întrucât dânsul – fac

această paranteză – este intelectual la bază, a fost șef de secție agrară la ziarul județean, de unde a fost dat afară din cauza unor dificultăți la dosar, adică curvășăraie și preacurvășăraie, beții, jocuri de noroc și patimă, plus altele.

– Mai exact, pentru că am băgat divorț de nevastă-mea, preciza primarul. Să nu exagerăm și să nu mâncăm rahat mai mult decât trebuie.

– Deci e mai în temă decât mine și decât dumneata, având la bază un liceu economic și o școală de partid... De cât? De un an?

– De doi.

– Așa că noi o să ne spunem părerea noastră de ageamii, lăsându-l pe dânsul, care e politician profesionist, să tragă concluziile. Satul nostru, domnule doctor, ca să fiu cât mai scurt, are o anumită mentalitate precisă: oamenii vor să trăiască bine, dar muncind cât mai puțin sau chiar deloc. La ceape nu vin decât femeile și numai atât cât să-și îndeplinească baremul pentru a-și menține lotul personal. Bărbații lucrează la oraș, dar nu în producție, adică la mașină, având o calificare anume. Nu. Majoritatea, adică nouăzeci la sută, sunt paznici de zi și de noapte, portari sau curieri, noi fiind, cred eu, satul cu cel mai mare procent din Europa de oameni fără meserie. Ce fac ceilalți zece la sută, care sunt ȝigani? Fură. De unde? Din loturile ceapeului, ale iaseului, adică grâu, porumb, fasole, cartofi, legume, fructe, tot ce găsesc. Îmi permiteți să vă întreb sincer? Asta a țăranul român, creatorul *Mioriței* și talpa țării?! Găinaru-ăsta?! Vagabondu-ăsta?! Golanu-ăsta?!

– Gata, părinte! îl opri primarul, enervat. Ai început să devii patetic și penibil.

– Mă rog, m-a oprit. Să-l auzim pe dom' doctor.

Mitică sorbi o gură de vin și tăcu îndelung.

– Eu sunt subiectiv și poetic, ceea ce n-o să-i placă domnului primar și-o să-l oblighe să mă contrazică din nou.

– E dreptul meu! spuse primarul, ridicând mâna dreaptă, în care avea paharul cu vin. Dar asta nu înseamnă că nu ascult cu tot interesul părerea dumitale.

– Părerea mea în privința agriculturii este că colectivizarea a fost cam grăbită.

Primarul confirmă:

– Da, așa e. A fost grăbită. Adică a fost așa cum ne-am propus.

– Lăsați-mă să vorbesc. Vreau să spun că a fost prematură, nepregătită economic și, mai ales, moral. Țăranul abia fusese împroprietărit de regim și – hașt! vîi tot tu, regimul, și i-l iei.

– Nu l-a luat nimeni, tot al lui a rămas.

– Teoretic, da. Mă rog, și industrializarea a fost forțată, dar aici nu exista altă soluție, trebuia dat oamenilor de lucru. În fine, nu despre chestiune în liniile ei foarte mari vreau să vă vorbesc, ci despre câteva chestiuni mai mici, care m-au deranjat pe mine din punct de vedere sentimental. De pildă, odată cu colectivizarea, sub pretextul lichidării exploatării, au fost lichidați cei mai buni gospodari ai satului, așa-zișii chiaburi, care, în loc să fie încurajați să producă, au fost trimiși să sape cu cazmaua la Canal. Ce chiaburime am avut noi? Ce exploata și pe cine această așa-zisă pătură dușmănoasă? Câte un argat recrutat din rândul oligofrenilor și înapoiților mintali. Dar moșieri câți am avut în toată România? Câteva sute. Se poate vorbi de o clasă formată din două sute de indivizi? A doua greșeală – și aici voi intra precis în conflict cu domnul primar – este descurajarea până la lichidare a pitorescului rural. Vrem să fim o țară turistică, dar îi obligăm pe țărani să-și construiască locuințe cu etaj, altfel nu primesc autorizație, făcând satul să semene cu o mahala orășenească de prost gust; râurile s-au poluat, pescuitul aproape a dispărut, ciobanii au fost băgați la ilicit și s-au lăsat de meserie, la piață nu mai găsești o bucată de caș sau de urdă, se stă la coadă la făină și mălai. Unde? Într-o țară care a fost eminamente agricolă, care a avut trei sferturi de populație în zona rurală. S-au dereglat niște mecanisme în relația sat-oraș, domnule primar, ești de acord cu mine? A ajuns țăranul să cumpere pâine de la oraș! Eu, personal, când mă duc la ai mei, la țară, le duc pâine, făină și brînză. Păi de ce să le duc eu lor, în loc să-mi dea ei mie?!

– Domnule doctor, spuse primarul dând farfuria din fața lui deoparte, în semn că renunța să mai mănânce, cel puțin în răstimpul în care avea să vorbească, vreau să discutăm mai înainte o chestiune de procedură. Mai exact, vreau să vă pun o întrebare deschisă: vă deranjează dacă discutăm lucrurile pe șleau, fără protocol și alte farafastâcuri de limbaj ortodox? Că părintele mă știe și nu se supără.

– Vorbiți cum vă vine la gură, nu mă deranjează.

– Bun. Trecem la subiect. S-o luăm pe rând și din aproape în aproape. Dumneata, domnule doctor, și dumneata, părinte, ați făcut aici politică la nivelul unor pensionari care stau la coadă la carne, în piața Matache, lângă Gara de Nord, și care discută ca să nu-i prindă somnul. Adică o politică la botul calului, ceea ce pe mine nu mă interesează. Pe mine mă interesează politica adevărată, cu argumente științifice, nu sentimentale. Ce vreau să vă spun? Că nu aveți niciun pic de dreptate în ceea ce spuneți, și am să vă zdrobesc fiecare afirmație în parte. S-o luăm, deci, pe puncte. Unu: părintele susținea adineaori cum că, în curând, n-o să mai avem pastramă pe masă, țuică, vin, mămăligă și ouă din cauză că nu mai există țărâtime în țara noastră. Fals. Avem țărâtime. Adică avem cât ne trebuie. Dacă ar fi mai mulți țărani ce-ar face ei? Că semănatul grâului și porumbului se execută mecanic, culesul grâului mecanic, floarea-soarelui mecanic, etâci, etâci, ce-ar avea ei de lucru în răstimpul primăverii, verii și iernii? Ar avea de lucru la prașilă (parțial!) și toamna, când -ar culege porumbul (deși aici intervine din ce în ce mai mult mecanizarea) și strugurii. În rest, nea Ion și nea Gheorghe ar sta toată ziua cu cracii pe pereți sau la bodegă, unde ar pune țara la cale sau i-ar înjura pe anglo-americieni că nu ne-au ocupat înaintea rușilor, adică s-ar crea un plus de mână de lucru.

– Cu alte cuvinte, interveni preotul, dumitale, domnule primar, îți convine situația ca la strânsul recoltei să fie aduși elevi, studenți, militari și funcționari de la oraș?

– Da, îmi convine. Statul e în câștig, iar elevul, studentul sau funcționarul învață, cu ocazia asta, că dacă vrea să aibă pâine pe masă, să muncească! Când e vorba de pâine, nimeni nu are voie

să facă pe indignatul, că uite, domnule, intelectualii au ajuns, săracii, la munca câmpului. Păi de ce să nu ajungă? E o plăcere și o onoare pentru ei!

– Ia te uită, i se adresează preotul lui Mitică, chestia cu plăcerea și onoarea n-o mai auzisem.

– Trecem la punctul doi, strigă primarul, lovind cu paharul în masă, autoritar, neîngăduind să fie întrerupt. S-a afirmat de către domnul doctor că statul i-a distrus, la vremea respectivă, pe moșieri și chiaburi. În mod obiectiv, moșierii trebuiau expropriați, existența lor era un anacronism, sper că sunteți de acord cu mine, mai ales că agricultura făcută de ei era la cel mai de jos nivel. Rămân chiaburii. Ce s-ar fi întâmplat dacă ei ar fi lăsați în pace sau chiar încurajați, care ar fi fost avantajele economice pentru societate? Aproape niciunul. Produsul lor destinat pieții era foarte mic, aproape nul. Nu făceam altceva decât să încurajăm specula. Sigur că nu sunt de acord cu exterminarea lor fizică, cu trimiterea lor la muncă forțată, dar asta e altceva. Și, pentru că a venit vorba de cuvântul „forțată”, să ajungem la colectivizare. Ce se alegea de agricultura noastră dacă pământul agricol rămânea împărțit într-un milion de gospodării mici? Rămânea o agricultură mediocră, în care o parte din țărani se îmbogățeau de pe urma speculării populației orășenești, așa cum se întâmplă în unele țări care construiesc socialismul doar pe jumătate sau chiar pe sfert. Tot marea agricultură e valabilă, frații mei, tot agricultura pe scară industrializată, centralizată și condusă de stat e logică și normală, tot metodele moderne rezolvă problema, nu mica gospodărie patriarhală.

– Și ce facem cu piața liberă, întrebă preotul, unde nu găsești mai nimic? Țăranul nu mai are ce vinde.

– Vinde statul. Și vinde și țăranul: piețele sunt pline de roșii, de castraveți, de gulii și verdețuri. Am văzut cu ochii mei la București, la piața Amzei. Nu vă mai văitați.

Cum Mitică tăcea, preotul se simți dator să ajute el discuția cu o nouă intervenție.

– Dragă primare, eu nu știu atâta economie agrară și politică, nu mă pricep ca dumneata la speculații, eu mă iau după bunul-simț.

Al meu și al țăranilor. Unul dintre aceștia, un om înțelept, cu multă experiență de viață, în sensul că toată viața lui numai agricultură, a făcut, și care a meditat asupra situației actuale îndelung, a ajuns la următoarea concluzie: „Părinte“, mi-a zis el, „știți de ce merge agricultura românească așa cum merge? Din cauza industriei.“ „Păi cum“, zic, „că industria ne ajută.“ „Ne ajută“, mi-a zis țăranul, „dar ne și lovește. Și uite cum: din cauza fumului care iese de la industrie, adică a poluării, plouă mai mult peste orașe. Vorbesc în tr-o zi, la telefon, cu fi-miu de la București, ca să-i cer niște medicamente pentru mă-sa. «Mă», zic, «cum e vremea pe-acolo?» Cică: «plouă pe rupte». «Cum plouă, mă, că pe la noi n-a dat o picătură?!» Și de câte ori îl întreb e la fel: la ei plouă, la noi nu. Asta-i una. A doua: industria ne dă nouă combine“, zicea țăranul, „cu care adunăm de pe câmp grâul, porumbul, floarea-soarelui. Ei, aceste combine sunt făcute în așa fel încât lasă în țărană jumătate din boabe. Jumătate! Păi ce paștele mă-sii, să mă iertați, noi am semănat porumb ca să hrănim ciorile?“ Ați fost atent, domnu' primar?

Primarul se apucase din nou de mâncat și de băut, pofta lui era, practic, de nepotolit

– Ne întoarcem de unde am plecat, spuse el, adică la legende și povești. Sigur că combinele noastre nu sunt atât de perfecționate ca cele americane, să zicem, dar o să le perfecționăm. O să mă întrebați dacă nu e mai bine să le cumpărăm de la străini decât să le producem noi? Nu, vă răspund eu, pentru că de-aia am făcut industrializare forțată, ca să ni le producem noi, că dacă importam tot ce ne trebuia și nu făceam industrie, azi eram pe drumuri, datori vânduți.

– Păi acumă nu suntem datori? întrebă Mitică.

– Suntem, dar nu foarte mult. În comparație cu alții avem puțin. Și avem nu din cauza noastră, adică a industriei, suntem datori din cauza crizei mondiale de energie și a politicii porcești a băncilor străine. Mai alės cele americane. Ordinarii de americani vor să supună lumea cu ajutorul dolarilor și al dobânzilor. Vor mânca un mare rahat până la urmă, pentru că n-o să le plătească nimeni datoriile. Toate țările din lume sunt datoare,

în afară de Japonia. Toate. Și dacă toate țările le zic americanilor „hai, sictir“, americanii rămân cu buza umflată, vor fi boicotați din punct de vedere politic și comercial de toată lumea și-or să rămână izolați ca înainte de Columb. Numai noi suntem cinstiți până la prostie și ne plătim datoriile. Alții nu plătesc nimic. Țările latino-americane i-au și amenințat oficial: „puneți-vă pofta-n cui, nu vă dăm nimic“. Dar Israelul și Egiptul ce-o să le dea? Nisip? Vă spun eu și țineți minte ce vă spun, că mai avem de trăit, domnule doctor și Sfinția-ta părinte: cel mai prost om de pe lume e americanul. El crede că tot ce zboară se mănâncă: or, avioanele nu se mănâncă, ciorile nu se mănâncă, muștele nu se mănâncă, papagalii nu se mănâncă. Dar, mai ales, oamenii nu se mănâncă. Și țineți seama că oamenii zboară și ei.

– Domnule, îi zise Mitică, mai mult amuzat decât enervat, dumneata ești un optimist fanatic. După dumneata, situația noastră este perfectă, nu ai nimic de reproșat, nimic nu te deranjează.

Primarul era stăpân pe el și pe situație și continuase:

– Dragă doctore, nu mă înțelegi. Eu vorbesc aici despre chestiuni de ordin general, despre probleme care privesc direcția de mers a societății, pe care o găsesc dreaptă și singura posibilă. Dar nu afirm că nu am nimic să-i reproșez sau că ea nu e perfectibilă. Înțelegi?

– De pildă, ce ai dumneata de reproșat? întrebă preotul.

– Multe. Iau numai câteva, care m-au supărat cel mai mult. De exemplu, faptul că am distrus burghezia într-un ritm rapid și nemilos, lucru care nu era necesar, burghezia noastră fiind pozitivă în linii mari, nu periclita regimul politic, era cuminte, folositoare și nu aveam de ce să ne răzbunăm pe ea. Câți comuniști a omorât burghezia? Câțiva, doi sau trei. Câți am lichidat noi din rândul burgheziei? Zeci de mii. N-a fost fairplay din partea noastră. În plus, am distrus odată cu ea și floarea intelectualității produsă între cele două Războaie Mondiale: ingineri, juriști, filosofi, istorici, scriitori, artiști, inclusiv opere de artă așa-zis burgheze. „Coloana infinită“ a scăpat printr-un miracol de la topire (s-a rupt șufa care trăgea un tractor de ea), ca să nu mai dau

și alte exemple. Mai am un reproș de făcut, dacă vă interesează: acum douăzeci și ceva de ani am luat de la Stalin cea mai falimentară idee care s-a născut în acest secol: că cibernetica e o diversiune a imperialismului american, descurajând tocmai acea ramură a științei care a dat una dintre marile minuni ale lumii. Dar, mă rog, nici asta nu contează, mai repede sau mai încet, adevărurile se limpezesc. Așa că eu vă spun o chestie: fiți calmi, c-o să fie bine. Nu se știe când, dar o să fie bine. Drept pentru care vă propun să ne îmbătăm imediat și temeinic, așa cum stă bine unor bărbați care iubesc viața și beneficiile ei trecătoare. Părinte, bruderșaft!

Cei doi își încolăciră mâinile, în stil nemțesc, băură paharele până la fund și se pupară direct pe gură, ceea ce pe Mitică îl umplu de greață. Primarul se trânti apoi pe scaun, râzând fără motiv, cu privirile încrucișate. Fața i se înroși cumplit, acoperindu-se de transpirație, iar vocea i se dogi; se îmbătase brusc și devenise violent.

– Doctore, te fac un bruderșaft?

– Nu, mulțumesc, eu am alt stil.

– Părinte, urlă primarul, dacă nu ne cânti ceva, să fiu al dracului dacă nu-ți închid biserica! Declar molimă și epidemie locală, îți închid biserica și te las șomer, te trimit la muncile agricole!

Preotul bău încă un pahar de vin până la fund, apoi pe-al doilea și se îmbătă și el.

– Ce să cânt, comandante? întrebă, ridicându-se și luând o poziție corespunzătoare, de solist aflat pe scenă, în fața publicului, cu pieptul bombat.

– Repertoriul dinainte stabilit, comandă primarul, începe cu o *Magdalenă*. Îți dau prima strofă:

*Magdaleno, de ce minți,
Că albina n-are dinți.
N-are dinți, n-are măsele,
Ca să te muște cu ele.
Cât am fost eu militar
Te-ai servit particular
La, la, la, la, la...*

– Să închidem mai întâi ferestrele, propuse preotul, că mă aud enoriașii.

Primarul se ridică brusc, răsturnând scaunul și vărsând un pahar cu vin.

– Îi bag în paștele mă-sii de enoriași! Îi arestez pe toți!

După care se rezezi la fereastră și urlă, ieșit din minți:

– Mă, enoriașilor! Tu-vă paștele și evanghelia mamelor și taților voștri! La muncă, ortodocșilor!

Urlétele o treziră pe preoteasă, care apăru în cadrul ușii, zburlită și indignată.

– Dom'le, îmi trezești copiii, domnule! Ce dracu'!? Nu mai sunteți oameni, domnule?

– Părinte, strigă primarul, dezlănțuit, arestează-o! Arestează-o pe loc!

Nela se trezi și ea, speriată, credea c-a ieșit cu bătaie. Când o văzu, primarul se îndrăgosti subit de ea, nu se mai putu stăpâni și se rezezi s-o ia în brațe și s-o pupe, dar fu așezat cu forța pe scaun de către preot.

– Primare, stai blând, că te pleznesc, îl avertiză acesta, energic. Respectă-mi casa și musafirii!

– Părinte, răspunse primarul, umil, dacă am fost obraznic, te rog să-mi dai două palme.

– Dă-ți-le singur.

Primarul se aplecă sub masă și se palmui scurt și sonor, după care deveni pașnic și rezonabil.

– Domnule doctor, întrebă el, dumneata, care ești, ca să zic așa, un nasol din punct de vedere fizic, unde ai găsit splendoarea asta de femeie? Eu, când văd o femeie frumoasă, sărut pământul și strig: „Natură, binecuvântată să fie clipa când ți-a venit ideea să crezi femeia, cea mai mare minune a ta! Piramidele – vax! Grădinile Semiramidei – vax! Colosul din Rodos – vax! Femeia, cu ochii, cu buzele, cu sânii, cu vorba ei dulce, cu râsul și suspinul ei – ea e minunea!”

Era pentru prima oară când lui Mitică i-ar fi făcut plăcere să se îmbete și să se dea puțin în stambă cu cei doi simpatici

companioni, dar n-o putea face din cauza operației de la ora nouă dimineață, o operație migăloasă și obositoare.

Puțin după miezul nopții, Mitică și Nela plecară spre gară, dar nu singuri, ci conduși de preot și de primar. Preotul o ducea pe Nela pe Mobra, producând zgomot infernal, care îngrozi tot satul, iar primarul îl conducea de braț pe Mitică, în mâna cealaltă ținând o sticlă cu vin.

– Domnule doctor, îi spuse el la plecare, cuprins de o criză sentimentală, te iubesc pentru că ești deștept. Știi de ce ești deștept?

– Nu, răspunse Mitică, serios.

– Pentru că proștii vorbeau tot timpul, în timp ce deșteptii ascultă. Dumneata ascuți dumnezeiește de frumos, adică îi dai vorbitorului impresia că-l iei în serios. Dumneata m-ai stimulat pe mine în seara asta să vorbesc mult, și asta mi-a făcut plăcere. Ești un înțelept. Când îți mai iei nevasta și mai vii pe la noi?

– Când o da Dumnezeu.

– Ești invitatul meu personal. Oricând găsești aici ceva de mâncat, de băut, și de vorbit, un suflet cinstit, de om simplu și trecător pe lume. Căci ce este omul? Omul este... Spune dumneata ce este omul, că ai studii superioare.

Trenul se afla deja în gară, așa că Mitică și Nela se urcară repede, scăpând de pupăturile celor doi bețivi, care își continuară cheful, apoi, până în zori, la cimitir, pe mormântul lui Titi.

Mitică se întoarse acasă abia după miezul nopții; bolnava pe care o operase nu avusese ceea ce credea el, era ceva mult mai grav, reanimarea și scoaterea în afară de pericol fiind extrem de anevoioase. Nela nu se culcase, era îngrijorată.

– Mi-a fost frică să nu fi pățit ceva, să nu te fi umflat iar Miliția.

– Dimpotrivă. Nevesta șefului de județ a ieșit din spital bine-mersi, iar bărbat-su ne-a invitat să luăm duminică masa cu el la o cabană de vânătoare.

– Și ai acceptat? . .

– Mai mult pentru tine. Oricum, aveam de gând să te scot undeva în lume, să ne afișăm și noi ca concubini oficiali.

– Mănânci ceva?

– Nu. Sunt dărâmat. Mă culc.

Mitică se aruncă pe pat, istovit. Nela îi scoase pantofii, pantalonii și cămașa, lăsându-l în chiloți.

– Vrei să-ți fac o baie fierbinte la picioare? îl întreabă ea cu duioșie. Ai labelle umflate ca niște pâini. Mi-e milă de tine.

– Numai dacă gestul nu ți se pare prea umilitor.

– Nu, nu mi se pare.

– În fond, și Maria Magdalena i-a spălat picioarele iubitului ei Iisus. Apropo, n-ai găsit nimic prin însemnările lui Titi despre Magdalena, prostituata care se devotează Mântuitorului?

– Nu, dar am să caut.

– Vezi, continuă Mitică, în timp ce ea îi săpunea labelle picioarelor și i le clătea cu apă caldă, atât de plăcută, aproape toate curvele au în viață momente de supremă devoțiune față de bărbați cărora nu le datorează nimic, devenind soții și mame excelente. E din cauza remușcărilor?

– Nu, răspunse Nela, sigură pe problemă. Din dezinteres față de ele înșile, dintr-o disponibilitate pe care o au numai ființele înzestrate cu firi artistice. Curvele nu sunt decât niște poete care-și scriu opera cu trupul, până își termină rezervele. Pe urmă devin sfinte.

– Bravo, o felicită Mitică. Ideea că preacurvia e un gest poetic îmi place. În fond, orice act uman are poezia lui dacă e făcut cu sinceritate și dezinteres. Am citit un deva că un violonist celebru încerca să-l convingă pe măcelarul lui că și spintecarea unei vite e o artă, cu condiția să fie făcută cu desăvârșire. Mulțumesc pentru baie și-ți rămân îndatorat.

Când Nela intră în baie ca să arunce apa din lighean cineva ciocăni la ușă. Mitică se duse și deschise. Era Nedelcu, puțin intimidat, cu un buchet de flori în mână. Mitică îl invită să intre.

– Iertați-mă, spuse musafirul, că am îndrăznit să vă deranjez la această oră, dar mai înainte de a ciocăni la ușă am ascultat să văd dacă dormiți sau nu și, când v-am auzit vorbind, am îndrăznit.

Stimată doamnă profesoară, vă rog să luați aceste flori drept un omagiu.

– Mulțumesc, spuse Nela, așezând cele cinci garoafe într-o cană de ceai. Luați loc. Soțul meu sau, mai bine zis, concubinul meu, e cam dărâmat de oboseală, el nu vine acasă decât ca să doarmă, dar nu înseamnă că noi nu puteam să tăifăsuim puțin în șoaptă și să bem o cafea.

– Puteți vorbi și tare, le spune Mitică, pe mine nu mă deranjează. În orice caz, dacă vă lungiți până spre ora patru, treziți-mă, ca să dau o fugă până la spital. Dacă nu, puneți-mi ceasul să sune. Noapte bună.

– Noapte bună, domnule doctor, spuse Nedelcu, dar vă rog să nu adormiți până nu-mi răspundeți la o mică întrebare.

– Ascult.

– Vreau să mă căsătoresc zilele astea și aș dori ca dumneavoastră și doamna... sau domnișoara...

– Ea pretinde că e domnișoară, preciza Mitică, dar vom vedea la momentul potrivit.

– Aș dori, zic, ca domnișoara și dumneavoastră să-mi fiți nași.

– În ce sens? întrebă Mitică, surprins.

– În orice caz, preciza Nedelcu, zâmbind politicos, nu religios, ci pur și simplu simbolic. În sensul de a avea pe cineva alături de mine în momentul respectiv, eu fiind absolut singur în acest oraș, domnișoara știe asta.

– Dacă doriți, cu plăcere, spuse Mitică, după care își puse perna peste cap și adormi.

Nela pregăti două cafele mari; vizita neașteptată a ciudatului său prieten picase bine, n-avea chef să doarmă sau să-l vegheze pe Mitică (acesta povestea noaptea, în somn, tot ce făcea ziua, se zbătea, dând din mâini și din picioare, plângea, râdea, gemea).

– Nu vă supărați, spuse Nedelcu, în șoaptă, că am venit în miez de noapte, dar simțeam neapărat nevoia să vă văd și să vă vorbesc.

– Probabil că astăzi vi s-au întâmplat lucruri cu totul deosebite.

– Da, într-adevăr. Cum v-ați dat seama?

– Sunteți îmbujorat la față, agitat... emoționat...

– Da, într-adevăr. Într-adevăr, sunt emoționat.

– Dar cum v-ați decis să vă căsătoriți? Nu mi-ați vorbit nimic de această intenție.

– Am să vă povestesc acum totul. Astăzi am trăit două momente importante din viața mea, două momente fericite: i-am învins pe mafioți și am decis să mă căsătoresc.

Nela se așează pe salteaua gonflabilă la picioarele lui, cu cana de cafea în mână, gata să asculte.

– I-ați învins? Întrebă ea, nerăbdătoare.

– Da. Vin direct de la prim-secretar. În clipa asta indivizii sunt arestați. De fapt, unii erau arestați dinainte, dar cei principali, conducătorii lor, continuau să fie liberi, lipseau dovezile concrete, documentele.

– Și dumneavoastră tocmai asta ați făcut, nu? Adică ați scos la iveală dovezile.

– Bineînțeles.

Nedelcu zâmbea, superior și calm, era mândru de victoria lui și-i făcea plăcere că Nela, o femeie inteligentă și frumoasă, îl admira în chip fățiș, aproape fără rezerve.

– Sunteți un erou, îi spuse ea.

– Nu chiar așa, zise el, zâmbind din cochetărie. Deși, în fond, de ce nu?

– Asta zic și eu. Adică de ce ar fi erou un cosmonaut, un pilot de încercare, un scafandru, un cuceritor al Everestului, un savant care încearcă pe propria sa piele și carne un medicament nou, iar un revizor contabil, nu?! De ce?

– Ca să fii erou, protestă Nedelcu, este obligatoriu să-ți sacrifici viața. Este o condiție sine qua non.

– Există și eroi care trăiesc.

– Există, dar foarte puțini. Iar acești puțini câți sunt reușesc cu greu să-și poarte cu demnitate gloria câștigată, mai ales dacă trăiesc mult. Eu, dacă aș fi cu adevărat erou aș consimți să mor la timp, pentru a sluji cu adevărat ideea în numele căreia am acționat.

– Problema e, spuse Nela, după ce sorbi cu poftă din cafea și din țigară, dacă merită să-ți sacrifici viața pentru o idee, știut fiind că majoritatea ideilor nu rezistă în timp, se dovedesc false. Nu e stupid să mori pentru ceva abstract?

– Nu, răspunse Nedelcu, decis. Tocmai în asta, adică în idee, constă noblețea actului respectiv, caracterul său sublim, total dezinteresat, ideal.

– Dar din dragoste merită să mori?

– Depinde, răspunse Nedelcu, expert. Dacă e vorba de o dragoste neîmpărtășită, nu. Asta nu însemna să te răzbuni pe partener. „Nu mă iubești? Atunci mă omor, ca să te pedepsesc.“ Numai dragostea combinată cu onoarea merită sacrificiul suprem. Romeo – nu-i așa? – s-a omorât pentru a-i dovedi Julietei că e un gentleman.

– În sfârșit, să revenim de unde am pornit. Mi-ați promis că îmi veți povesti totul cu lux de amănunte.

Nedelcu izbucni în râs, măgulit de interesul pe care îl stărnise.

– Ei, nici chiar așa! Nu v-am promis niciodată că voi dezvălui amănunte, și încă făcând risipă. Nu, din păcate, așa ceva nu se poate, aceste amănunte sunt încă secrete și, probabil, vor rămâne secrete, ele sunt acum în mâinile procuraturii și ale altor organe superioare. Ceea ce pot să vă destăinui – și asta se va spune în curând oficial – este că e vorba nu de o bandă oarecare de răufăcători, de niște indivizi puși pe jaf în scop de căpătuială personală. Nu. E vorba de un fel de asociație care avea scopuri mult mai subtile și mai îndepărtate, altfel nu s-ar fi justificat amploarea acțiunii lor și suma enormă pe care au adunat-o.

– Despre ce sumă e vorba?

– Aproape o sută de milioane. Plus sume importante de valută forte trimise în străinătate. Adică se urmăreau scopuri de un anumit gen, pe care eu nu le cunosc bine, dar pe care le intuiesc. Sarcina mea a fost să demăsc tehnica scriptică cu care au reușit să fure, tertipurile pe care le-au folosit și care aparțineau unui tip aflat în umbră, un tip excepțional în materie, un pensionar care a murit între timp. . .

– Totuși, ce urmăreau ei? insistă Nela. Pentru ce trimiteau banii în străinătate?

– V-am spus că eu nu am avut sarcina să mă ocup de acest aspect, tot ce am aflat, adică câteva amănunte, le-am aflat întâmplător. Se pare că e vorba de finanțarea unei organizații de fanatici, dar nu știu de ce gen, care trebuiau susținuți aici, dar și în străinătate, unde trebuiau să urmeze niște studii speciale, e ceva foarte complicat și ambiguu, nu cunosc totul și nu vreau să mă amestec. De altfel, sper că tot ce vorbim rămâne strict între noi.

– Vă asigur. Pot să și jur.

– Nu-i spuneți nici măcar doctorului.

– Pe el nu-l interesează așa ceva.

– Nu pentru că n-aș avea încredere în el și-n dumneavoastră, mai ales, preciza Nedelcu, dar nu știu încă ce va ieși la iveală până la urmă și ce anvergură va avea scandalul. Eu sunt mulțumit că mi-am făcut datoria.

– Bineînțeles că sunteți mulțumit, dar eu nu sunt, spuse Nela, supărată că Nedelcu își vindea cu greu secretele. Cum v-ați făcut datoria, adică cum i-ați descoperit?

– Greu, bineînțeles. V-am spus că, că în momentul în care am intrat eu pe fir, se știau unele lucruri despre ei, unii erau deja arestați. Dar cine erau cei arestați? Piesecele mai slabe, figurile cele mai rudimentare, lacomii, mitocanii, țoapele, cei care și-au dat în petec. Și încă cum. Unul, de pildă, care avea pe mână aprovizionarea cu carne a orașului, și-a construit o vilă superbă (pentru care avea ceva dovezi, o moștenire din partea soției și alte venituri legale), dar asta nu i-a fost de ajuns, tipul a tras în secret o conductă de apă minerală direct în bucătăria lui, ca să aibă borviz proaspăt pentru șpriț la orice oră, sau pentru cură, sau pentru baie. Chestiunea pare absurdă, dar e adevărată, ca și gestul dement al unui șef de restaurant care s-a îndrăgostit de o dizeuză³ care nu voia să-i cedeze cu niciun chip și pe care cum credeți că a înduplecat-o?

– Cum?

³ Cântăreață de muzică ușoară (*n. red.*)

– I-a confecționat o rochie din sute. Adică a cusut bancnotă lângă bancnotă și i-a făcut o rochie de seară, lungă până la călcâie. Dizeuza, când s-a văzut în posesia unui asemenea obiect care n-a figurat până acuma nici în filme, nici măcar în *Dolce vita*, și-a pierdut mințile și a dat o serată la care a invitat diferite prietene pe care le-a făcut să leșine de invidie și care au turnat-o, firește.

– Și câte sute erau în rochia respectivă? Întrebă Nela, amuzată la culme.

– Nu știu exact, dar aproximativ vreo mie de bucăți. Adică o sută de mii de lei.

– Gestul e supreb din partea unui bărbat, nu?

– Luat în sine, da, îți trebuie o anumită nebunie ca să săvârșești așa ceva, acceptă Nedelcu, care se ambalase puțin, adică căpătase plăcerea de a povesti. Dar nu aceștia erau pilonii principali ai afacerii, ei erau adiacenții, găinarii: boșii erau alții, oameni deștepți, instruiți, puși în slujba unei idei, așa cum v-am mai spus. Schema lor era excelent concepută de acel specialist pensionar. Cum am ajuns în posesia cheii care descifra schema? Aici e aici!

– Cum ați ajuns?

– Datorită unei șanse. O șansă pe care o au toți cei care urmăresc cu perseverență dezlegarea unui mister. Pentru că orice mister are o supapă pe unde scapă un firicel de adevăr. Iar acesta iese la iveală în mod obișnuit, firesc, atunci când nu te aștepți.

Nedelcu o privi pe Nela fix, concentrându-se și tăcând vreme îndelungată.

– Iertați-mă, spuse el, solemn, dacă insist asupra caracterului strict confidențial al mărturisirilor mele, nu vreau câtuși de puțin să vă jignesc, dar aici e o chestiune de onoare la mijloc... Sau poate chiar de viață și de moarte.

– Chiar așa?! se sperie Nela.

– Da, chiar așa, preciză Nedelcu.

– Atunci, prefer să nu-mi spuneți nimic. Nu pentru că nu aș fi capabilă să păstrez secretul cu desăvârșire...

– Iertați-mă, se apără Nedelcu, dar am spus ceea ce am spus pentru ca să înțelegeți mai bine importanța mărturisirii pe care vreau să v-o fac. Dar mai înainte am să vă întreb ceva, un detaliu,

poate o să vi se pară pueril și... Nedelcu zâmbi jenat și stânjenit. Adică ce se întâmplă la ofițerul Stării Civile dacă unul dintre parteneri este surdomut?

– Nela nu înțelese imediat despre ce este vorba.

– Cum adică? Nu înțeleg.

– Ce se întâmplă, vreau să zic, dacă femeia cu care doresc să mă căsătoresc nu poate spune cu vocea „da” sau „nu”?

– E mută?

– Da. Mută și surdă.

Nela îl privi încrămenită.

– Glumiți?

– Nu, nu glumesc. Are șaisprezece ani abia împliniți și va trebui să capăt o dispensă pentru căsătorie, dar o s-o obțin fără probleme, întrucât e însărcinată. Această fată m-a ajutat să rezolv afacerea. Să vă spun cum.

– Spuneți-mi.

– Ea e nepoata pensionarului, adică a eminenței cenușii în casa căruia ea trăia și în care se întâlneau în secret capii afacerii. Știind-o surdă și mută, ei nu se fereau de ea, socotind-o inofensivă, ceea ce și era, de fapt, întrucât ea nu realiza motivele ședințelor lor, ba chiar o puneau să redacteze diferite documente. Punând mâna pe aceste documente, am dezlegat cheia afacerii.

Nela tăcu o vreme, trăgând adânc din țigară. Era stupefiată.

– Și vă căsătoriți cu fata respectivă din recunoștință sau...?

– Nu. Din cele mai sincere și curate sentimente.

– Și cum vă înțelegeți?

– Am învățat limba ei.

– Da?! se miră Nela. Cum se spune, de pildă, „te iubesc” în această limbă?

Nedelcu tocmai îi explica cu mișcări ale mâinilor și ale buzelor cum se spune „te iubesc”, când Mitică se trezi și întrebă, mirat:

– Ce sunt semnele astea? De cine vă feriți?

Nela începu să râdă.

– Învăț încă o limbă străină: surdomuta.

Mitică se îmbracă grăbit; apoi își făcu un nes rece pe care îl bău în picioare.

– N-ar fi exclus, spuse el, serios, ca viitoarea limbă universală să se exprime prin gesturi. Sau și prin gesturi.

– Credeți că e neapărat nevoie de o limbă universală? întrebă Nedelcu.

– Da. E neapărat nevoie. Altfel nu va fi posibil progresul rapid al științei și circulația informațiilor. Va fi un câștig imens pentru umanitate.

– Da, îl contrazise Nela, dar va fi și o imensă pierdere. Vor dispărea limbile naționale: Eminescu, *Miorița*, *Amintirile din copilărie*, *Craii de curte veche* și atâtea care nu vor mai avea farmecul cuvântului unic și intraductibil.

– Da, dragă, spuse Mitică, deschizând ușa. E ca industrializarea, care ne-a adus beneficii enorme, dar ne-a adus și poluarea. Asta e.

După ce plecă Mitică, Nela îl privi lung și insistent pe Nedelcu, dându-i, parcă, un avertisment.

– Vă aștept. Vorbiți.

– Da, spuse el, parcă surprins, puțin descumpănit. Păi... cu ce să încep?

– Continuați povestea cu fata. Cum ați cunoscut-o, cum v-ați îndrăgostit, cum....

– Da, să continui povestea cu fata, consimți el. E o poveste ciudată. De fapt, eu am avut parte în viață numai de femei ciudate, deosebite, poate nu numai din întâmplare, ci pentru că îmi plac astfel de ființe, știu să mă aproprie de ele și să le cultiv, mă pasionează comportarea lor ieșită din comun, imprevizibilă. V-am spus că ea era crescută de acel pensionar care-i era unchi și căruia îi făcea menajul. Organele locale îl suspectau de mult pe acest fost revizor contabil celebru că ar avea legături suspecte cu unii dintre mafioți, aceștia se adunau să joace pocher sau bridge la el în fiecare joi și sâmbătă, dar nu descoperiseră nimic, deși încercaseră tot felul de tertipuri, inclusiv ascultarea telefonului și introducerea de microfoane. Pensionarul a fost anchetat de câteva ori, dar fără să i se poată imputa nimic, în afară de faptul că în casa lui se jucau jocuri de noroc, dar el protestase, susținând că bridge-ul nu e joc de noroc din moment ce presa noastră are rubrici dedicate

acestei îndeletniciri, din moment ce există cluburi și campionate naționale și mondiale de bridge. Fapt este că, după un astfel de interogatoriu, bătrânul pensionar, deși se ținea foarte bine pe picioare, a murit subit, organele întrebându-se, pe drept cuvânt, dacă nu cumva a fost suprimat de către oamenii pe care-i servea. Eu am avut o intuiție și o speranță, ca să zic așa: fata, această ființă surdomută, anonimă și discretă, ar putea să furnizeze anumite detalii, insignifiante la prima vedere, dar care ar putea deveni puncte de pornire pe o pistă decisivă. În consecință, am luat lecții intensive, timp de zece zile, de vorbire surdomută...

– Știți, probabil, îl întrerupsese Nela, că la televiziunile occidentale buletinele de știri sunt transmise și pentru surdomuți?

– Da, știu. După aceasta, am intrat în vorbă cu ea, ca din întâmplare, spunându-i că și eu am suferit, la un moment dat, de surdomuțenie...

– Ceea ce era o minciună, interveni Nela din nou.

– Nu, nu era o minciună. După cutremur, am suferit un șoc... un șoc teribil... Mă duceam spre cimitir, la mormântul soției, și în troleibuz am văzut, la un moment dat, o femeie care semăna leit cu ea, dar știți cum? Leit! Parcă ar fi fost gemene. Am acostat persoana respectivă și am întrebat-o dacă nu are o soră geamănă, pentru ca în noaptea în care a urmat să-mi fie rău, adică să fac o congestie cerebrală și să devin surdomut, credeam că așa voi rămâne toată viața. Din fericire, mi-am revenit în câteva săptămâni. În fine, revin la Maria, așa o cheamă, o invit la plimbare, la film, la cofetărie, ne împrietenim, vreau să vă spun că nu știam că e minoră, arăta încă de atunci ca de douăzeci de ani, înaltă, împlinită, blondă și cu ochii albaștri, de o sensibilitate și o candoare care mă copleșeau, pur și simplu am uitat că încropisem această relație din interese străine de orice sentiment personal, i-am declarat că o admir, că fiecare întâlnire cu ea mă emoționează, iar ea s-a îndrăgostit de mine demențial, nu exagerez, nu se mai putea despărți de mine, m-am mutat la ea o vreme, ea mi s-a dăruit și... asta e... M-am îndrăgostit și am decis să ne căsătorim.

– După ce a rămas însărcinată?

– Da. Altfel, nu m-aș fi grăbit.

– Și?

– Și ce?

– Și ce profit ați avut din această poveste sentimentală pentru ancheta pe care o desfășurați?

– A, da! tresări Nedelcu. Am găsit niște hârtii notate de ea. Niște mesaje scrise pe care le ducea de la unul la altul... Plus alte hârtii cu diferite calcule... În fine, unele lucruri mi le-a spus și ea, la cererea mea... Firește, fără să bănuiască scopul.

– Deci, ea nu știe motivul pentru care v-ați împrietenit la început?

– Nu. E nevinovată. Nu bănuiește nimic, dar cred că am să-i spun mai târziu, n-aș putea suporta să existe între noi această minciună, m-ar apăsa.

– Nu cred că ați face bine, îi spuse Nela. Nu știu de ce, dar cred că ați dezamăgit-o. E, totuși, un copil, o ființă naivă și candidă. Ar putea avea un șoc.

– Credeți?

– Nu sunt sigură, dar e riscant. Riscați să-i pierdeți încrederea. Depinde și ce moment alegeți. Dar nu mi-ați vorbit nimic despre scopurile acestei organizații pe care ea a servit-o fără să vrea.

– Nu știu dacă era sau nu o organizație, propriu-zis, se apără Nedelcu, prudent. În orice caz, erau niște oameni care aveau de gând să inspire unor tineri ideea sacrificiului suprem pentru o idee sfântă, să facă din ei niște cavaleri care urmau să-și închine viața acestui ideal.

– Și care era ideea sfântă?

– Nu știu exact. Știu că recrutaseră deja vreo douăzeci de indivizi, dintre care cinci erau plecați deja în străinătate la pregătire.

– E vorba de un grup terorist?

– O, nici vorbă de așa ceva. Din câte am înțeles, rolul lor era întrutotul pozitiv, adică ei trebuiau să devină specialiști eminenți, să ocupe apoi toate posturile-cheie în ierarhia socială și așa mai departe, să se ajute unii pe alții, promovându-se reciproc, cu scopul de a face din România, în scurt timp, o superputere mondială. Cum? Din câte am înțeles, cu ajutorul unei descoperiri

fundamentale de ordin tehnic, economic și social, un nou sistem de organizare a economiei și repartiției, ceva complicat, din documentele care mi-au trecut prin mână și din ceea ce mi-a spus fata n-am înțeles prea bine.

– O mafie?! Un comando?!

– Spuneți-i cum vreți. Organizația clandestină care îi recruta se pare că avea în vedere ca măcar unii dintre aceștia să vină de acolo, în circa zece ani, cu mintea doldora de idei formidabile. Aproape toți știu câte șapte-opt limbi străine, printre care japoneza era obligatorie.

– Și urmau să fie scoși din țară clandestin?

– Altfel cum?!

Nela era într-o stare de perplexitate totală, când ducea țigara la gură îi tremura mâna.

– Iertați-mă, domnule Nedelcu, dar dacă această organizație avea scopuri atât de generoase, adică voia binele acestei țări amărâte și ruinate, de ce vreți să-i distrugeți?

– Pe cine?

– Pe ei.

– Care ei?

– Cei care au avut ideea organizării acestui superb comando. De la cine au furat banii, adică fondurile necesare? De la stat, nu? Și spre binele cui? Al statului, al poporului. Sper că mă înțelegeți bine, nu sunt o provocatoare și nu vreau să vă influențez cu nimic.

– Domnișoară Nela, nu m-ați înțeles. Eu am cercetat delapidarea ca atare, nu și scopul ei. Scopul ei l-am aflat fără să vreau, prin investigațiile mele personale și suplimentare. Or, acestea s-ar putea să fie doar o legendă, tot ceea ce vă spun e neverificat. Eu nu mi-am făcut, de fapt, decât datoria mea modestă de revizor. Ca dovadă, n-am spus nimănui, și nici nu voi spune, despre acest comando, cum i-ați spus dumneavoastră atât de inspirat, despre scopurile secrete ale uriașei delapidări.

– Mulțumesc.

– Pentru ce?

– Pentru tot ce mi-ai spus. Pentru faptul că ai avut încredere în mine. Mai vreți o cafea?

– Nu, mulțumesc. Trebuie să mă duc să lucrez. Azi trebuie să termin de redactat raportul către șeful meu. Am să i-l duc eu personal peste câteva zile, adică după căsătorie.

– Care când va avea loc?

– Actele sunt depuse. Cred că mâine, poimâine. Rămâne să primesc dispensa, care e o formalitate. Dar, până atunci, v-aș ruga s-o cunoașteți pe Maria. Țin neapărat la asta.

– Cu mare plăcere. Treceți mâine după-amiază cu ea pe-aici.

– Pe la șase e bine?

– E perfect.

– Mulțumesc. Mă duc și vă mulțumesc din suflet că ați fost atât de amabilă și v-ați cheltuit această noapte cu mine.

Între timp, la spital, după ce dăduse îngrijirile necesare bolnavului pe care îl operase cu o zi înainte (după părerea lui, nu operația în sine e hotărâtoare, ci ceea ce se întâmplă după operație, cum îl îngrijești pe bolnav în așa fel încât să-l ferești de complicații), Mitică bea în cabinetul lui cea de a doua cafea, când intră, întâmplător, asistenta Suzi.

– Suzi, îi spuse Mitică, tot vreau să te întreb ceva și uit mereu. Acum mi-am adus aminte. Cine mi-a omorât câinele?

– Care câine, dom' doctor? se miră Suzi.

– Nu face pe tâmpita, că nu ține! Cât am fost eu închis, cineva mi l-a omorât pe Gioni, câinele pe care făceam experiențele pentru doctorat. Știi ceva?

– Nu știu nimic. Într-o dimineață, când m-am dus să-i schimb tuburile, l-am găsit mort.

– Și n-ai observat nimic suspect?

– Tubul de la jugulară era rupt.

– Și cum s-a rupt? insistă Mitică, cu un ton crâncen. S-a rupt singur?

– S-o fi zbatut?

– Exclus. Câine era blând ca un miel. Cineva mi l-a lichidat. Tu trebuie să-l știi pe acel cineva.

– De unde să-l știu?

– Pentru că tu știi absolut tot ce se întâmplă în spital. Dacă nu-mi spui, îți dau cuvântul meu de onoare că nu-ți mai vorbesc un an de zile și că ai pierdut prietenia mea pe viață.

Suzi se așează pe un scaun, își propti capul de masă și începu să plângă în hohote.

– Dom' doctor, cum puteți să spuneți așa ceva? Cum puteți să mă amenințați în halul ăsta când știți că vă iubesc ca pe ochii din cap și că sunteți singurul om din viața mea nenorocită de care mă simt legată?!

Mitică era de neclintit.

– Lasă lozincile, spune-mi cine e ticălosul! Îți promit că nu va afla că știu de la tine.

Suzi se ridică brusc, fugi până la ușă, dar Mitică o ajunse și o blocă.

– Spune, că altfel te strâng de gât!

Suzi oftă adânc, trase aer în plămâni de câteva ori, apoi îi șopti:

– N-aș vrea să fac un păcat, nu știu precis, dar cred că doctonul Ursulescu.

– Nu Butușină?

– Eu așa bănuiesc. Nu știu nimic precis, nu vreau să fac un păcat.

Mitică o privi lung în ochi pe Suzi, gândindu-se îndelung.

– Doctorul Ursulescu e în spital?

– Da. A venit adineaori.

– Bine. Mersi. Du-te și adu-mi un bisturiu.

– Doamne ferește!

– Fă ce-ți spun! Hai!

După ce plecă Suzi, se spală pe față cu apă rece de la chiuvetă și făcu câteva mișcări de înviorare. Suzi se întoarse imediat, cu fața desfigurată de plâns.

– Dom' doctor, îmi pare rău, dar eu nu pot să vă dau ce mi-ați cerut. Nu pot.

– Bine, Suzi, ai dreptate. Armele tăioase sunt periculoase.

După care ieși și se duse spre cabinetul doctorului Ursulescu, care era la capătul culoarului. Nu bătu la ușă, intră direct. Doctorul Ursulescu, un bărbat înalt, zdravăn, cu părul puțin încărunțit, ședea la birou și scria o rețetă. Avea o figură de om simplu și vesel.

– Bună dimineața, spuse Mitică.

– Bună, spuse Ursulescu, fără să-și ridice privirea. Zi-i cu ce te pot servi.

Mitică se așează pe scaunul din fața lui și tăcu o vreme, până când acesta termină ceea ce avea de scris.

– Ascultă, doctore Ursulescu, vreau să-ți spun următoarele: în zilele când eu am lipsit din spital, din motivele pe care le știi, dumneata mi-ai omorât câinele pe care eu făceam experiențe de șase luni de zile. Am venit să-ți cer socoteală.

– Nu înțeleg. Despre ce câine e vorba?

– Știi dumneata foarte bine. Înțeleg perfect de ce ai săvârșit mârșăvia: „Adică piticul de Bostan să-și dea doctoratul, să ajungă medic primar, iar eu nu? Ia să-i fac figura.” Și mi-ai făcut-o. Problema care este: ori recunoști că ai săvârșit o faptă urâtă, necolegială și-ți ceri scuze, ori te bat de te nenorocesc.

Doctorul Ursulescu zâmbi cu toată gura, arătându-și patru măsele de aur și-și aprinse o țigară Kent.

– Dragă Bostane, câte kile ai dumneata?

– Cincizeci și opt.

– Știi câte am eu? Nouăzeci și patru.

– Cam mult, observă Mitică, grav. Ar trebui să dai jos cel puțin zece și să te lași de fumat.

– De acord, sunt nițel cam superponderal, dar nu asta contează acum. Dacă vrei să te bați cu mine, din primul pumn te înfund în parchet. Sunt născut în Brăilița, care a fost academia barbugiilor și a caftangiilor.

– M-am gândit la chestia asta înainte de a veni aici, continuă Mitică să analizeze situația la modul cel mai calm, și mi-am făcut următorul calcul: să zicem că dumneata, fiind mult mai înalt și cu mâinile mult mai lungi, vei reuși să-mi aplici primii zece pumni.

Întrucât am făcut în tinerețe box profesionist, adică am participat la campionatele republicane, este exclus să nu rezist la o asemenea rafală. După cum este exclus ca în acest răstimp să nu-ți prind și eu o lovitură la ficat și să te lungesc la pământ.

– Bine, zise Ursulescu, râzând. După care își stinse țigara și se ridică. Închide ușa cu cheia.

Mitică închise ușa, apoi se întoarse. În fața lui, în mijlocul încăperii, se afla Ursulescu, mai înalt cu treizeci și doi de centimetri, stând drept și țeapăn pe picioare. Acesta întinse mâna dreaptă și-l lovi ușor în nas pe Mitică, tatonându-l. Imediat sângele începu să-i curgă pe o nară. Mitică se șterse cu stânga și încercă să lovească cu dreapta, dar Ursulescu se eschivă cu ușurință.

– Continuăm? întrebă Ursulescu, râzând.

– Continuăm, continuăm, răspunse Mitică, serios.

– Hai dom'le, ce dracu', suntem oameni serioși, dacă ne vede cineva, ne facem de rahat.

– Nu ne vede nimeni. Îți ceri scuze?

– Nu. N-am de ce și n-am în fața cui. Dumneata ești un nimenea. De altfel, vei fi scos din spital în curând. Înainte de plecare nu-ți strică o bătaie bună. Ești de-o obrăznicie rar întâlnită.

Și-l lovi încă de două ori cu dreapta, spărgându-i o arcadă.

– Vrei să ne întrerupem ca să te speli de sânge? propuse, sportiv, Ursulescu.

– Nu. Mergem înainte.

În clipa următoare, Mitică se aplecă mult, aproape ghemuindu-se și lovi, fulgerător, de două ori în ficat. Ursulescu gemu și se aplecă din cauza durerii. Atunci Mitică nu mai avu de îndeplinit decât o formalitate: un upercut la bărbie și Ursulescu se prăbuși pe podea, de unde privea tavanul abulic, năuc, fără să priceapă nimic. Mitică se spală de sânge la chiuvetă, se șterse cu prosopul, după care îi spuse adversarului, calm:

– Dacă nu-ți ceri scuze, vin și mâine dimineață și te bat. Pe urmă vin și poimâine. Adică te bat în fiecare dimineață, până când recunoști că ești un ticălos. La revedere. Mi-a făcut plăcere.

Deschise ușa și plecă spre saloane. Până la prânz așteptă să fie chemat la Butușină, dar aceasta nu se întâmplă. La ora unu, primi, însă, un bilet de la Ursulescu: *Ți-am pus în boxă două exemplare canine în stare de perfectă sănătate, luate de la ecarisaj. Te rog ca totul să rămână între noi.* Mitică îi trimise prin Suzi un bilet pe care scria doar atât: O.K.

Pe la două primi vizita unui tip de vreo cincizeci de ani, cu alură de boxer, ras în cap, cu ochii mici și sticloși. Acesta îl trase undeva, într-un colț mai întunecos al culoarului. Mitică păstră distanța legală, din prudență: nu cumva tipul era trimis de Ursulescu să-l cotonogască?

– Domnule, îi spuse acesta în șoaptă, am auzit despre dumneata că ești cel mai deștept doctor din județ. Adică ești o capacitate.

– Mă rog...

– Vrei să dăm o lovitură amândoi?

– Depinde ce fel de lovitură.

– Eu vindec cancerul de sân.

– Serios?!

– Da. Îl vindec sută la sută.

– Pe cine ai vindecat? întrebă Mitică, enervat că acesta se îndesa în el.

– Pe nevastă-mea.

– Cum?

– Cu niște ceaiuri de plante și cu unguent tot pe bază de plante.

Mitică zâmbi, amuzat.

– Domnule, scuză-mă, dar cancerul nu se poate vindeca cu plante.

– De unde știi dumneata? Vrei să vii cu mine acasă s-o vezi pe nevastă-mea? Sunt cu mașina, te duc și te aduc.

– Bine, acceptă Mitică. Așteaptă-mă cinci minute. Vindecătorul de cancer locuia la etajul opt al unui bloc de la marginea orașului.

– Îmi pare rău, dar liftul nu funcționează de circa trei luni, se scuză el.

– Nu-i nicio problemă, urcăm pe jos.

Una dintre cele trei camere ale apartamentului era transformată în laborator, adică cu rafturi încărcate cu borcane, retorte, boluri etc., plus tot felul de plante uscate, unele fărâmițate și așezate în borcane, altele întinse la uscat.

– Ce plante sunt astea?

Tipul ras în cap răsese cu gura până la urechi, amuzat la culme.

– Păi, asta e, că nu pot să spun secretul oricui. Înțelegi? Aici e munca mea de trei ani de zile, am fost pe câmpuri, pe dealuri, prin munți și am cules frunză cu frunză.

– După ce criteriu? se interesă Mitică.

– Păi, uite cum e chestia: nevastă-mea a fost operată la Fundeni, adică i s-a extirpat sânul, i s-a spus că are cancer și că să aștepte ce-o da Dumnezeu. Am adus-o acasă, ne uitam unul la altul și plângeam. „Mă, Nelule“, îmi zicea ea, „ce fac eu dacă mor, cui las copilașii, că tu ești bețiv și n-am nicio nădejde în tine.“ „Dragă“, îi ziceam eu, „ai răbdare, că încă n-ai murit și poate că se rezolvă.“ „Se rezolvă pe dracu“, zicea ea, „ai văzut tu om scăpat de boala asta?“ Din când în când, se ducea la București și făcea raze cu cobalt, am dus-o și la Leontopol ăla cu pastilele lui – nimic, boala evolua. Atunci mi-am adus aminte de mama mea de la țară și m-am dus la ea.

– Unde e soția? întrebă Mitică, plictisit de povestea prea lungă a tipului cu alură de boxer.

– Vine imediat, e la Alimentară, la ouă. Și cum îți spuneam, domnule doctor, mă duc la mama mea bătrână de la țară și-i zic: „Mamă, tu ai avut cu ani în urmă o bubă mare și rea la sân și ziceai mereu c-o să mori, că ai dalac, adică cancer. Cum te-ai vindecat?“ Ce mi-a răspuns mama? Că a învățat-o o bătrână să ia niște plante care au un anumit suc și să se ungă cu ele pe rană. Așa a făcut și s-a vindecat. M-am dus cu ea pe câmp și prin pădure și am găsit o parte din plantele respective. Apoi am cumpărat o carte despre flora țării noastre și am studiat-o pagină cu pagină. Pe urmă, mi-am luat concediu fără plată, mi-am pus o raniță în spinare și am plecat de nebun prin țară, adică prin zone de câmp, de deal, de munte. Și ce-am făcut? Mi-am făcut câteva tăieturi cu lama de ras pe mână. Și cum găseam o plantă care îmi dădea mie o nădejde

mă ungeam cu ea pe rană să văd dacă mă vindec sau nu. Și așa am selecționat plantele care vindecă. Am venit acasă și am început experiențele pe nevastă-mea: adică cu o parte din plante îi făceam ceaiuri care să-i întărească organismul și să-i scoată toxinele din el, otrava pe care i-o dăduse boala, iar cu alte plante o ungeam pe rană. Și în două luni de zile s-a vindecat.

– Cât a trecut de-atunci?

– Păi a trecut mai bine de doi ani și nu are, cum se zice, nicio recidivă.

– Ce profesie ai dumneata?

– Croitor.

– Particular?

– Nu. La cooperativă. Nu serviți ceva? O vișinată?

– Nu, mulțumesc.

– Uitați că a venit soția.

Pe ușă intrase o femeie surprinzător de mărunțică și slabă, aproape o pitică, cu chipul vesel și binevoitor, avea o mină de om perfect sănătos.

– Victorița, dragă, dânsul e domnul doctor Bostan, de care ți-am vorbit. Vrea să vadă și dânsul rana care s-a vindecat.

– Stai să pun ouăle în frigider și vin imediat.

Mitică studie sânul extirpat și, într-adevăr, plaga arăta întrutotul vindecată.

– Mulțumesc, doamnă. Puteți să vă îmbrăcați. Domnule... Cum te numești dumneata?

– Colțea.

– Ai nume de spital.

– Da. Ce să fac, așa mă cheamă: Colțea Gheorghe.

Mitică se așeză pe un scaun.

– Domnule Colțea, chestiunea are mai multe aspecte: în primul rând că nu se știe exact dacă a fost sau nu cancer.

– A fost! se revoltă croitorul. Vă arăt analizele.

– Lasă, domnule, că știu eu cum e cu analizele. În al doilea rând, cancerul de sân, ca și cel de piele, se vindecă în mod frecvent, fie prin chimioterapie, fie prin alte mijloace. Așa că nu e exclus ca soția să se fi vindecat în urma tratamentului cu cobalt.

– Domnule doctor, vă rog să mă credeți că...

– Un moment. În al treilea rând, eu nu pot să mă pronunț până când nu știu exact despre ce fel de plante e vorba și cum a fost preparat unguentul respectiv.

– Uite ce e, zise Colțea, hotărât. Îți spun dumitale totul, absolut totul. Cu ce scop? Ca să aplicăm tratamentul și la alte cancere. Eu ca croitor nu am acest drept și pot avea dificultăți de diferite genuri. Dacă lucrez cu un doctor e altceva. Dar cu două condiții: să împărțim pe din două tot ce iese.

– Te referi la bani sau la glorie? îl întrebă Mitică, cu o ironie evidentă.

– La ambele, preciză croitorul, serios. În al doilea rând, mergi cu mine la biserică și te juri în fața icoanei că nu divulgi la nimeni secretul.

Mitică începu să râdă,

– Domnule Colțea, nu cred că putem face afacerea. În primul rând, eu nu sunt credincios, așa că jurământul meu n-ar avea nicio valoare. În al doilea rând, păstrarea secretului în cazul unui medicament nou și salvator e o șarlatanie. Datoria unui medic adevărat este să facă un bun public din tot ce află nou și folositor. Pentru asta există congrese și publicații medicale, ca noutățile să circule de la unul la altul..

După care se ridică și plecă spre ușă.

– Dacă vrei să încercăm ceva împreună, eu sunt dispus, dar numai în aceste condiții, îi spuse Mitică la ieșire.

– Acesta e ultimul dumitale cuvânt? întrebă Colțea, cu o tristețe sinceră.

– Da, e ultimul.

– Totuși, eu am să te mai caut.

– Te rog.

– E păcat de omenire.

– Știu. Mi se rupe sufletul de ea. Fac tot ce pot ca s-o ajut.

Bună ziua.

Acasă îi găsi pe Nedelcu și pe viitoarea sa soție, surdomuta, stând la cafele cu Nela. Tipa îi deveni antipatică din prima clipă, fără să-și dea seama de ce. Abia peste vreo zece minute observă

că aceasta avea sprâncenele roșcate, iar el făcea alergie la culoarea respectivă. Nedelcu îi traduse câteva fraze convenționale din partea ei: că a auzit de el numai lucruri minunate, că are o mână de aur și că toți bolnavii dau acatiste pentru sănătatea lui etc. Mitică îi mulțumi și o felicită pentru apropiata căsătorie. Apoi, cei doi pleacă ținându-se strâns de mână, ca doi îndrăgostiți, reînnoindu-le, înainte de a ieși pe ușă, invitația de a lua parte la cununia lor civilă, care se stabilise definitiv peste două zile.

– Am aflat câteva lucruri interesante, îi spuse Nela, apoi.

– De la cine? De la el sau de la ea?

– De la el. Ea n-a scos aproape niciun cuvânt, adică n-a făcut niciun gest în sensul că ar avea ceva de spus.

– Ce-ai aflat?

– Titi, prietenul tău, se pare că făcea și el parte din organizația respectivă. Venea des în casă la surdomută. Mai mult, îi scria scrisori de dragoste de câte zece, douăzeci de pagini. A doua chestie: fata ar fi trebuit să fie arestată, dar Nedelcu a salvat-o cu eforturi disperate din cauză că s-a îndrăgostit crâncen de ea.

– Ca să vezi! spuse Mitică, plictisit și obosit.

– Nu fi cinic. Respectă oamenii loviți de sentimente înalte. Dacă vrei să știi, de-abia aștept să te îndrăgostești de mine, ca să te umilesc și să te chinui ca pe hoții de cai.

– Stai pe-aproape, să nu pierzi ocazia.

– Urâtule!

– Gura! Vreau să dorm.

A doua zi, fiind duminică, Mitică se duse la spital mai târziu, pentru o vizită scurtă, de rutină. La poartă îl aștepta o mașină neagră din partea prim-secretarului. Erau invitați să ia masa împreună la o cabană de vânătoare, șoferul având misiunea să-i ducă pe ei mai întâi (adică pe el și pe Nela), urmând să revină după aceea cu șeful său și cu soția acestuia. O luară pe Nela din mers și plecară pe un drum bine îngrijit, care străbătea o pădure superbă de stejari. Cabana era așezată într-o poiană spațioasă și era atât de bine îngrijită, încât părea desenată pe o carte poștală. Pădurarul, un om zdravăn, cu mustăți pe oală, îi primi vesel, iar

nevastă-sa, durdulie și plină de zâmbete, o sărută pe Nela pe amândoi obraji, entuziasmată.

– Doamne, frumoasă mai sunteți! Ferice de mama care v-a făcut.

Nela n-avu, însă, răgazul să se bucure de primire și de peisaj deoarece un urs imens veni spre ea și se ridică în două picioare, mormăind fioros.

– Maică, strigă ea spre nevasta pădurarului, îngrozită, ce e cu ăsta?.Ce vrea?

– Nicio grijă, doamnă, o liniști pădurarul (îl chema Teofil) e de-al casei. Mângâiați-l un pic pe creștet, c-o să-i facă plăcere.

– Și nu mă mușcă?

– Cum să vă muște când l-am crescut noi cu biberonul, de când era cât un câțel?!

Într-adevăr, ursul (avea un nume: Costel) se lăsă mângâiat pe frunte, după care făcu câteva tumbe demonstrative. Masa era așezată afară și pe ea se aflau deja niște farfurii cu caș proaspăt, cu păstrăv afumat, ouă fierte și diferite alte gustări.

– Dacă nu vă supărați, spuse Mitică, eu aș ciuguli ceva până vine ștambul, mi-e o foame de crap.

– Dar sigur că da, poftiți, îi invită pădurăreasa, serviți și o țuiculiță între timp, sau poate un uișchi, că domnul prim asta bea, din cauza inimii.

Cât mâncară, Teofil bău două păhărele de țuică, întări focul de sub grătar și le povesti pe scurt viața lui Costel, adică a ursului.

– Dom'le, uite cum a fost. Mama lui Costel a mâncat vaca unui om dintr-un sat de aici, adică i-a spart ușa grajdului și-a făcut vaca harcea-parcea și, dacă ar fi fost a vreunuia mai înstărit, treacă-meargă, dar era amărât cu trei copii, le-a luat laptele de la gură. Ce i-a trecut lui prin cap? A făcut o capcană, adică o groapă acoperită cu crengi, a prins ursoaica acolo și-a omorât-o cu toporul. Acuma, în mod normal, eu trebuia să-l dau pe mâna procuraturii, dar puteam să fac asta, când știam că omului îi omorâse ursoaica vaca de lapte și că ADAS-ul n-a vrut să-i dea nici cinci lei?!

– Păi era asigurat? se interesă Mitică.

– Nu era, tocmai de-aia nici nu i-a dat. Eu știam unde are bârlogul ursoaica și că are doi pui de nici două săptămâni. Mă duc să-i iau, dar nu-l mai găsesc viu decât pe unul, ălălalt murise de foame. Îl iau în brațe, îl aduc acasă și i-l dau neveste-mii în primire: „Ia-l și crește-l ca pe copilul tău, că e orfan“. Nevastă-mea i-a făcut culcuș în antreul casei, într-un coș, și-i dădea lapte cu biberonul. A crescut el de câteva luni, s-a împrietenit cu mieii și cu iezi, era o joacă și o zbenguială pe ei de ți-era mai mare dragul. Ca să nu mai zic că nu vrea să doarmă decât în casă, dacă-l lăsăm noaptea afară, dădea cu capul în ușă s-o spargă. Deci, era cum vă spun, a crescut numai aici în curte la noi, noi l-am hrănit, l-am dresat să păzească vacile când plecau la păscut, seara le aducea acasă, ședea lângă mine când le mulgeam, ca să-și ia porția de lapte, în general, cum să vă spun, înțelegea tot ce-i spuneam. „Costele, ia mai du-te tu, tată, prin pădure și mai halește ceva fructe, că viața e scumpă și nu pot să-ți dau numai pâine albă, plus că ai nevoie de vitamine.“ Și se ducea. Ce se întâmplă într-o zi? Vine dom' inginer Ionescu de la asociația de vânătoare și-mi spune: „Teofile, am primit telefon de la București să pregătim un urs de patru sute de puncte pentru nu știu ce mare mahăr american, care a plătit două mii cinci sute de dolari“. „Păi“, îi zic eu, „n-avem așa ceva în zona noastră, că-i știu pe toți ca pe buzunarele mele, să se ducă spre Buzău sau spre Sălaj“. „Nu“, zice, „la noi a fost trimis, dacă n-ai altceva, i-l dăm pe Costel al tău.“ Când aude nevastă-mea, să leșine, zice: „Păi ce facem, că vin nepoții în vacanță și, dacă nu-l găsesc pe Costel, ăia mă strâng de gât“. Vreau să vă spun că nepoții mei l-au dresat, de fapt, pe Costel, adică au făcut din el o minune; joacă fotbal cu ei ca un om, pe cuvânt dacă exagerez, l-au și filmat niște tovarăși de la televiziune. În fine, ce credeți că fac? În ziua când trebuia să vină turistul străin, îl iau din zori pe Costel și plec cu el în pădure, la vreo cinci kilometri, îl leg cu lanț gros de fier de un copac și-i zic: „Stai aici cuminte, ca porcu-n păpușoi, că altfel o mierlești, te găurește americanul cu dum-dum-ul drept în fruntea capului tău de animal tâmpit“. Îl las acolo, vin acasă, vine și americanul cu inginerul și cu un traducător și scoate, dom'le

doctor, să fiu al dracului dacă vă mint, trei puști ce n-am văzut în viața mea, operă de artă, nu altceva, cred că costau o avere. Îi pun masă bogată, îi dau țiucă din belșug, să-l ameteșc, gândul meu care fiind? În loc de un exemplar mare, de o mie de puncte, să-i dau doi de cinci sute, aveam eu două jigodele pe-aproape, îi luam ca din oală. Dom'le, și tocmai când terminăm noi masa și ne pregătim să mergem la treabă, cine apare? Costel! Rupsesse, dom'le, copacul din rădăcină și venea cu el târâș. Americanul, când îl vede, matol cum era, scoate un chiot și pregătește pușca. Eu, sâr în fața lui și-i zic traducătorului ce-mi trece prin minte în clipa respectivă: „Dom'le american, nu te supăra, dar ursul ăsta nu poate fi împușcat întrucât nu este al nostru, este al cinematografeiei și e împrumutat de la circ și au venit cu el aici ca să facă un film“. „Nu contează“, zice americanul, „plătesc despăgubire, eu pe-ăsta vreau să-l împușc!“ Dom' inginer Ionescu sare și el cu gura pe mine: „Lasă-i-l, Teofile, dă-l dracului de animal, îți crești tu altul, vrei să avem reclamații, știi bine ce prost stăm cu planul valutar“. „Dom' inginer“, zic, „eu pe Costel nu-l las să-l împuște sub niciun motiv, să știi de bine că fac ca arabul cu El-Zorab.“

– Și cum l-ați salvat? întrebă Nela, care era înnebunită de curiozitate.

– Nu mă-ntrebați prin ce-am trecut. Cât ne-am ciorovăit noi în curte, aici, nevastă-mea l-a luat și l-a ascuns în grajd, sub ieslea vacilor și l-a acoperit cu paie. „Unde-i ursul, unde-i ursul?“ striga americanul, zic: „Tată, a fugit în pădure, hai după el“. Până la urmă i-am plasat cele două jigodii, l-am îmbătat pulbere, și-a plecat mulțumit.

– Domnule Teofil, se interesă Nela, spuneți-mi ceva: animalele sălbatice sunt mai inteligente decât cele domestice?

Teofil se simțea măgulit de atenția pe care i-o acorda Nela și o sorbea din ochi fără încetare.

– Dragă doamnă, n-aș putea să vă răspund cu precizie, deoarece eu am crescut și de unele, și de altele. Dar parcă ălea sălbatice, luate în îngrijire de mici, sunt mai dotate cu inteligență. Nu toate, ci numai unele. Și am să vă dau un exemplu. Aveam o veveriță

pe care o crescusem de mică, se obișnuise să mănânce împreună cu ani malele noastre, era blândă, intra în casă. Într-o zi, nevestă-mea îmi zice: „Măi, Teofile, șă știi că Gherghina e bolnavă, are botșorul uscat, o iau în noaptea asta să doarmă în casă“. O luăm în casă, se cuibărește ea sub pat, ne culcăm și noi, ca, la un moment dat, să sară din culcuș, să se repeadă pe pereți și pe ușă și să țipe groaznic. „Mă, ce-o fi?“ Îi dăm drumul afară, ieșim și noi și auzim vacile mugind, porcul guițând, păsările zbătându-se. Peste cinci minute a început cutremurul.

– Într-adevăr, toate păsările și animalele simt cutremurele mai devreme și mai acut decât oamenii.

– De acord, dar să vă spun altă figură. Într-o zi, îmi pierd din buzunarul de la spate al pantalonilor un mic portmoneu în care țineam bonurile pe care le primeam pentru animalele vâdate în ultima săptămână, chestie de peste cinci mii de lei. Îl caut peste tot de înnebunesc – nimic. A doua zi, veverița mi-l aduce pe prispă. Îl găsisse în grajd, căzuse în paie, nu-l mai găseam în vecii vecilor.

Chiar atunci sosi și prim-secretarul cu soția, cerându-și scuze pentru întârziere, primise vizita cuiva de la București, nu putuse scăpa mai repede. Se așezară și ei la masă, iar Teofil și nevastă-sa aruncară fripturile pe grătar. Prim-secretarul – mărunțel, slăbuț, palid – arăta obosit și îngândurat, deși dăduse pe gât două păhărele de whisky, unul după altul. Mitică ședea chiar în dreapta lui și, profitând de neatenția celor două femei, care vorbeau între ele, îi șopti:

– Nu vreau să vă sperii, dar aveți o stare hepatică înaintată.

– De unde știți?

– N-are importanță. Vă spun asta în mod sigur.

– Mi-am făcut acum șase luni toate analizele.

– N-are importanță. Aveți o hepatită cronică în mod cert. Trebuie să vă internați și să stați la pat cel puțin o lună de zile, plus un regim alimentar extrem de sever.

Prim-secretarul se încruntă și mai bău un păhărel de whisky.

– Mi-e imposibil să mă internez. Cel puțin în urmă toarele trei luni.

– Treaba dumneavoastră. Eu v-am avertizat. Dacă nu vă îngrijiți, vă curățați în maximum doi ani. Nu glumesc câtuși de puțin. Ce vârstă aveți?

– Patruzeci și nouă.

– Ar fi păcat.

– Un coleg de-al meu, prim-secretar la județul P., s-a curățat la patruzeci și șase. Tot cu ficatul.

– Păi vedeți?! Vă cere cineva să vă sacrificați viața? Doar trăim în vremuri normale.

– Da, aparent normale, spuse prim-secretarul, aprinzând o țigară. Fumați?

– Nu. Mulțumesc. Aveți copii?

– Doi.

– Atunci există cel puțin un motiv ca să trăiți. Țineți seama de următoarele recomandări: renunțați la alcool, la tranchilizante, rugați soția să nu vă gătească în vase de aluminiu, mâncați în fiecare zi mere și salată de varză roșie și încercați să vă exteriorizați cât mai mult cu putință.

Prim-secretarul îl privi amuzat:

– Dumneavoastră urmați aceste sfaturi?

– În general, da.

– Și vă simțiți bine?

– Excelent.

– Munciți mult?

– Tot timpul, cu excepția orelor când dorm.

Când se termină masa și pleacă spre oraș, prim-secretarul îi spuse lui Mitică, confidențial:

– Mulțumesc pentru sfaturi. Întâlnirea cu dumneavoastră s-ar putea să însemne ceva în viața mea viitoare.

– M-aș bucura să aud că sunteți sănătos. Fericirea nu e altceva decât sănătatea și mulțumirea pentru ceea ce faci, nu?

– Așa e.

Noaptea care urmă fu crâncenă și pentru Mitică, și pentru Nela. Din cauză că mâncaseră prea mult nu puteau dormi, îi durea stomacul, aveau palpitații.

– Vezi, îi spuse el Nelei, care-și pusese o compresă cu spirt pe burtă, de-aia trăiesc săracii mai mult decât bogații, pentru că mănâncă mai puțin și mai prost. Ca să nu mai vorbesc că mulți dintre cei care fac pușcărie ani îndelungați ies de-acolo sănătoși tun.

– Termină cu prostiile, îl bruscă Nela, strâmbându-se de durere. Mai bine povestește-mi sau citește-mi ceva, că să mă liniștesc.

– Ce să-ți povestesc?

– Orice. O chestie stupidă, ceva absurd, idiot, care să mă facă să râd.

– O chestie idioată?! se întrebă Mitică. Stai că știu una, mi-a povestit-o un bolnav acum câteva zile, înainte de operație. Știi că eu, înainte de operație, stau o oră de vorbă cu bolnavul, îi fac o pregătire psihologică, îi scot obsesiile din cap, înțelegi? Nu știu cum a venit vorba de amor și tipul îmi povestește prima lui dragoste din viață, o chestie foarte nostimă. Avea șaptesprezece ani și se îndrăgostise crâncen de vara sa primară, care avea șaisprezece ani, spre stupefacția, oroarea și indignarea ambelor familii, care-i persecutau violent. Dar, pe măsură ce creșteau persecuțiile...

– Creștea și amorul.

– Exact. Drept pentru care, cei doi se gândesc ori să-și ia lumea în cap și să fugă unde-or vedea cu ochii, ori să se sinucidă. Fură ei niște bani și niște bijuterii de la părinți și se urcă în tren, dar, fiind vreme de război, se face o razie, sunt prinși și trimiși înapoi acasă, sub arest – alte bătăi, alte persecuții. Ce le mai rămânea? Să se sinucidă. Drept pentru care el, Romeo...

– Sper că nu-l chema chiar Romeo?

– Nu. Îl chema Pompiliu. Se duce la un farmacist bătrân, cunoscut al familiei, și-i spune că l-a trimis taică-su să-i dea niște otravă pentru șobolani, dar ceva puternic, pentru că aceștia sunt mari și rezistenți, le-au invadat subsolul casei și nu mai pot scăpa de ei. Farmacistul îi dă otrăva, fata îl așteaptă afară, el o ia de mână, se duc la un hotel, închiriază o cameră, se încuie pe dinăuntru și aruncă cheia pe fereastră. „Gata“, a zis Romeo, înfierbântat, „acum le-o facem“, adică, cu alte cuvinte, ei se sinucideau nu pentru că simțeau vreo nevoie urgentă de moarte și eternitate,

ci ca să se răzbune pe părinți, să-i pedepsească în chip exemplar pentru persecuțiile la care-i supuseseră. Și, ca lovitura să fie și mai cumplită, cei doi rămaseră virgini, nu păcătuiră cu nimic, dragostea lor era mai presus de tot ce e pământean și trecător.

Nela începu să râdă, ținându-se cu mâinile de burtă.

– De ce râzi? o întreabă Mitică, curios. Știi ce va urma?

– Nu. Râd de felul cum povestești tu. Povestești ca și cum ai fi fost de față.

– Povestesc așa cum mi-a povestit autorul întâmplării.

– Și?

– Cei doi înghit otrava pe din două, se așează în câte un fotoliu și așteaptă să moară. Trece o oră, trec două, nimic. Adică nu simțeau nimic rău, nici măcar o amețală. Pentru ca, la un moment dat, să-i apuce o durere de burtă cumplită. „Gata“, au zis ei, „a venit momentul să murim“, s-au îmbrățișat, plângând, și-au luat adio, dar, în loc să moară, lor le venea să facă ceva mult mai urgent. Din nenorocire, hotelul fiind de clasa a doua, nu avea baie și closet, acestea erau pe culoar, bat ei în ușă, nu-i aude nimeni, nu se mai pot ține și fac treabă mare în cameră, el într-un colț, iar ea în alt colț. Ai înțeles, sper, că farmacistul a intuit despre ce-i vorba și le dăduse în loc de otravă niște purgative.

– Și?

– Și asta e: că au făcut întruna treabă mare până a doua zi, ținându-se de mână, umplând camera de rahat, când au venit părinții și i-au luat. După care amorul lor s-a dus dracului.

Nela râdea demential, nu se mai putea opri, scotea niște țipete teribile – și din cauza râsului, și din cauza durerilor de burtă – încât doamna Gica, gazda, se trezi și veni să vadă dacă nu s-a întâmplat ceva. Mitică îi povesti și ei întâmplarea, începu și ea să râdă nebunește, după care se puseră pe spus bancuri până dimineața.

– Asta nu-i a bună, proroci doamna Gica, plecând cu lacrimile curgându-i pe obraji, râsul prea mult aduce rău.

– S-ar putea, zise Nela, eu am verificat chestia.

Dovadă că la prânz, când se duse la școală, Dudu o anunță că părinții săi doresc să-i vorbească.

– E ceva urgent? se interesă Nela.

– Da. Mi-au zis să veniți chiar azi, dacă puteți.

– Știi despre ce e vorba?

– Știu.

– Bine. Atunci, la sfârșitul orelor, plecăm împreună și-mi spui pe drum.

Nela avea o bănuială și aceasta i se adeveri: familia Duduveche hotărâse să-și retragă copilul din grupa superilor.

– De ce, Dudule, vrei să te retragi?

– Să vă spună ei. Eu nu știu de ce.

– Dar tu vrei să te retragi?

– Nu vreau.

O găsiră pe fosta prințesă în grădină, în bucătăria de vară, unde făcea dulceață de gutui. Aroma gutuilor care fierbeau molcom în sucul gros și zaharat o înnebuni pe Nela.

– Doamnă, spuse ea, așezându-se lângă foc, un miros atât de divin n-am mai cunoscut încă în viață. Îmi vine să leșin de plăcere.

Mama lui Dudu era roșie la față din cauza căldurii, și parcă întinerise. Purta un capot care-i pica bine pe trupul durdului, conturându-l armonios și apetisant.

– Când e gata, vă dau un borcan.

– Mulțumesc. Ce-mi aud urechile? Că vreți să mi-l luați pe Dudu? Ce s-a întâmplat?

– Du-te și scoală-l pe taică-tu, îi spuse prințesa băiatului.

Duduveche veni în pijama, cu o figură spășită, vinovată, și se scărpină câteva minute bune în creștetul capului până să se decidă să vorbească.

– Doamnă profesoară, uitați cum s-a întâmplat: acum două zile, diriginta a organizat o ședință cu părinții. O știți pe dirigintă, e profesoară de matematică.

– Da, și secretară de partid.

– Asta nu știam. Am discutat diferite aspecte, despre Dudu mi-a zis că e un băiat foarte bun în continuare, dar că s-a schimbat în ultimul timp. „Cum adică în ultimul timp, tovarășă

profesoară?“ am întrebat eu și ea mi-a răspuns că „de când tovarășa profesoară Pop face experiențe pe el și pe alți copii“.

– Adică în ce sens s-a schimbat Dudu? se interesă Nela. În bine sau în rău?

– Nu mi-a precizat exact, răspunse Duduveche, dar am înțeles că nu înspre bine. Adică s-a schimbat ceva în atitudinea lui, nu se mai joacă cu ceilalți, în recreații rămâne în clasă și citește, e cu nasul pe sus, se dă mare, răspunde numai la întrebările cu cheie, adică s-a îngâmfat, doamnă, cam asta mi-a dat de înțeles.

Dudu rămăsese în casă, nu se întorsese cu taică-su în grădină.

– Ați discutat cu el?

– În linii mari, da.

– Și credeți că ăsta e un motiv ca să-l retrageți din grupă?

Duduveche era evident jenat de lașitatea lui.

– După aceea am stat de vorbă și cu directorul și am aflat că încă două familii vor să-și retragă copiii din grupa respectivă. Pe urmă, am discutat și cu soția și am ajuns la concluzia că copilul e un lucru gingaș, n-ai voie să faci experiențe cu un suflet atât de delicat.

– Depinde ce fel de experiențe. Experiența mea urmărește să le stimuleze pasiunea pentru cunoaștere, pentru autodepășire, pentru dezvoltarea rapidă a înzestrărilor native, știți foarte bine despre ce-i vorba.

– Da, sigur că știu, dar asta discutam și cu soția: de ce să nu lăsăm copilul să se dezvolte normal, la fel ca ceilalți?

Nela începu să se enerveze, vorbea puțin cam tare.

– Pentru că este un copil de excepție și trebuie să aibă condiții de dezvoltare deosebite!

Duduveche ajunsese la concluziile lui precise din care nu putea fi clintit.

– Doamnă, eu am cunoscut mulți oameni în viață: și oameni proști, și deștepți, și de rând, adică obișnuiți. Aia foarte deștepți n-au fost niciodată fericiți. Ca, să nu mai vorbesc de genii, care au sfârșit rău: ori au înnebunit, ori s-au sinucis, ori au murit repede. Îi iau ca exemplu numai pe Eminescu și Bălcescu.

– Sunt simple coincidențe. Vă pot da și eu exemple, mult mai multe, de genii care au trăit bine-merși până la adânci bătrânețe. Dar eu n-am spus niciodată că copilul dumneavoastră e un geniu. Am spus doar că are o inteligență aparte decât ceilalți copii și că merită să fie stimulat. Doriți să rămână un copil mediocru?

– Da, răspunse Duduveche, zâmbind dezarmant. V-am mai spus că nu vreau să atragă atenția asupra lui. Originea lui nu e bună, așa cum v-am spus: eu exclus din partid, maică-sa dintr-o familie de foști, plecați în străinătate. El trebuie să se strecoare prin viață ca găscă prin apă. Să iasă un profesoraș, un inginerăș, un avocațel...

– Bine, zise Nela, nervoasă, și se ridică, decisă. Faceți cum credeți. La revedere, doamnă.

– La revedere.

Duduveche o conduse până la poartă.

– Doamnă, îi spuse el, jenat, vă rog să nu ne disprețuiți și să mai veniți pe la noi, să ne considerați prieteni în continuare.

– Bine, spuse Nela, zâmbindu-i cu tristețe.

Pe drum, își aduse aminte că secretara școlii îi dăduse o scrisoare pe al cărei plic scria doar numele ei și orașul. Poșta o descoperise și i-o lăsase la școală, ceea ce însemna că această instituție merge încă destul de bine. Deschise scrisoarea și o citi din mers: fratele ei o anunța, în câteva rânduri, că mama lor e grav bolnavă și că, dacă vrea s-o mai vadă în viață, trebuie să vină de urgență la București, ceea ce o enervă cumplit. Își ura mama și se jurase să n-o mai vadă niciodată, dar va trebui să se ducă.

Acasă, îl găsi pe Mitică încercând un costum de culoare închisă, împrumutat de la fratele doamnei Gica, care îl făcea să semene cu Charlot, adică haina era prea mică, iar pantalonii prea lungi.

– Tu nu ai niciun costum? îl întrebă Nela.

– Nu. Numai pulovere, și un cojocel pentru iarnă. Pot să merg la nuntă în pulover și blugi?

– Dacă n-ai altceva, mergi așa.

Plecară repede, erau în întârziere, la florărie nici vorbă de gladiole, abia găsiră, cu ciubuc, șapte garoafe roșii, luate de la

o coroană mortuară. Când ajunseră la Consiliul Popular și întrebară portarul unde e sala ofițerului Stării Civile, acesta le spuse că e închisă și că nu e nicio căsătorie planificată pentru ziua respectivă. Nela se enervă și-l repezi:

– Dumneata spune-ne unde e sala și care e ușa din spate pe care intră ofițerul.

– Ei, bravo, se miră portarul, cum o să vă spun așa ceva?!

Găsiră, în sfârșit, sala, cu ajutorul unui funcționar binevoitor, bătută în ușă cu insistență și li se deschise. Ceremonia era pe sfârșite, ofițerul (era o femeie) le dădea tinerilor căsătoriți sfaturi din Codul familiei.

– Ascultă, îi șopti Nela lui Mitică (se aflau la zece metri în spatele proaspeților căsătoriți), nu ți se pare că tipa are burta cam mare?

– Cam mare în comparație cu ce?

– Nedelcu mi-a spus că se află aici de circa patru luni. Ori individă arată o sarcină de cel puțin șase luni.

– Și? Ți se pare suspect?

– Da, mi se pare.

Peste câteva clipe izbucni un mic scandal, care, apoi, luă proporții. Femeia, care era ofițer al Stării Civile, își îngădui să-i dea lui Nedelcu câteva sfaturi suplimentare față de cele care se dau în mod obișnuit.

– Dumneata, îi zise ea mirelui, care văd că ești mult mai în vârstă decât soția...

– Cu cincisprezece ani, preciză Nedelcu.

– Acum vorbesc eu, îl reteză respectiva. Trebuie să ai grijă de această femeie nu numai pentru că e infimă și minoră, ci și pentru că e însărcinată.

Nedelcu, care era, în mod obișnuit, o ființă pașnică și decentă, reacționează violent.

– Dumneata ești aici pe funcție de ofițer de Stare Civilă sau de moașă comună?

– Dumneata, dacă ești obraznic, răspunde ofițereasa, oripilată de jignirea ce i se adusese, eu îți anulez căsătoria pe loc!

– Ce vorbești?! se oțări Nedelcu. Învață mai întâi legile! O căsătorie nu se poate desface decât prin hotărâre judecătorească. Du-te la școală!

Mitică simți nevoia să intervină, dar nu ca să împace lucrurile, ci dimpotrivă:

– Cucoană, ce grad ai dumneata, de fapt, ca ofițer? Locotenent, plutonier-major sau căprar?

De-abia când se ajunsese la amenințări cu Miliția și darea în judecată pentru jignire în exercitiul funcțiunii, Nela reuși să-i scoată afară din sală. La restaurant, unde urmau să sărbătorească evenimentul, ospătarul îi anunță de la început:

– Azi avem zi fără carne.

– Adică cum? întrebă Mitică, uluit.

– Adică, de două ori pe săptămână, servim numai mâncăruri pe bază de legume. Azi avem ghiveci călugăresc și vinete umplute.

– Umplute cu ce? se interesă Nela, amuzată.

– Cu ce s-a găsit.

– Dă-ne ce vrei dumneata.

În timpul mesei festive, care nu dură decât douăzeci de minute, Nedelcu îi povestea prin gesturi proaspetei lui soții despre scandalul de la ofițerul Stării Civile, iar aceasta râdea de se prăpădea. Râdea e un fel de a spune, pentru că râdea mutește, fără glas, ceea ce pe Nela o înfioră de oroare și milă. Ea îi anunță pe Mitică și Nedelcu că trebuie să plece în aceeași seară spre București, iar acesta din urmă îi spuse că vor călători împreună, deoarece și el trebuie să fie a doua zi la șeful său direct, ministrul de resort.

– Și ce aveți de gând să faceți cu soția? se interesă Nela. O veți lua la București?

– Bineînțeles. Dar mai întâi trebuie să zugrăvesc casa, vreau s-o primesc în condiții dintre cele mai omenești.

După care o mângâie pe păr și o sărută pe tâmplă. Surdomuta îi răspunse cu un zâmbet scurt și formal. Cel puțin așa i se păru Nelei.

Seara, în timp ce se plimbau pe peronul gării, în așteptarea trenului, Nela și Mitică îi văzură pe cei doi retrași după chioșcul

de ziare și discutând cu gesturi repezi și agitate, cu chipurile crispate.

– Am impresia că junii căsătoriți sunt în conflict, observă Mitică.

Apoi nu-i mai văzură. Când trenul sosi, peste zece minute, Nela se urcă în vagon, fără să-l sărute pe Mitică sau să-i dea măcar mâna, gesturile tandre lipsind complet din relațiile lor obișnuite.

– Când vii? o întreabă el, când ea apărură la fereastra compartimentului.

– Poimâine, dacă nu intervine ceva deosebit. Să te sun mâine la spital?

– Nu. N-ai de ce. Pa!

– Pa!

După ce plecă trenul, Nela aștepta să apară Nedelcu, aveau locurile alături, cumpăraseră chiar ea biletele de la agenție. Bănuia că s-a oprit la vagonul-restaurant și deschise o carte. Dar, după ce parcurse o filă, își aduse aminte că trenurile de noapte nu au vagoane-restaurant. Nu-l descoperi nici în Gara de Nord, la sosire, deși îl așteptă în capătul peronului până trecură toți călătorii. Apoi se grăbi să-i telefoneze fratelui său, la servicii, de la care află spitalul în care era internată mama lor.

– După aia treci să te văd și eu? o întreabă fratele.

– Nu e neapărat nevoie, îi răspunse Nela, rece, și închise telefonul.

În drum spre spital intră într-o autoservire și întreabă o vânzătoare dacă au portocale. Aceasta se uită la ea bănuitoare, vrând să știe dacă nu e luată cumva peste picior.

– Încercați la farmacie, îi răspunse, apoi.

Cumpăra niște compoturi bulgărești și niște fursecuri de la Cofetăria Capșa. Nu știa ce boală are maică-sa și nici ce avea voie să mănânce. Plecă pe jos spre Spitalul Brâncovenesc, parcurgând Calea Victoriei, Piața Operetei și o parte din Calea Rahovei, trecând pe lângă Tribunalul mare. Bucureștiul îi făcu o impresie dezolantă, o întrista: vreme urâtă, oameni grăbiți, care te înghionteau din mers, mulți provinciali care umpleau trotuarele

din fața magazinului Victoria și ale Lipscaniului, țișganci care cerșeau sau vindeau gumă de mestecat, mașini multe, o coadă imensă la Casa de comenzi Mercur și la magazinul Gostat. „Coadă la ce?” întrebă ea o femeie tânără, care ținea un copil de mână. „La ce-o fi!” îi răspunse aceasta, enervată.

Nu era oră de vizită la spital, dar portarul o lăsă să intre contra unei atenții de douăzeci și cinci de lei, iar dintr-o cameră alăturată primi un halat alb, tot contra a douăzeci și cinci de lei și buletinul- garanție. Spitalul – vechi, murdar și igrasios – îi dădea senzația de panică, aglomerație și isterie: medici, surori, studenți, bolnavi, vizitatori – toți mergeau grăbiți și nervoși. Singurul calm era vânzătorul de la standul de cărți din holul de la parter, un bărbat în vârstă, distins, care-i explica unui medic: „Îmi pare rău, dar *Cel mai iubit dintre pământeni* a ajuns la o mie de lei și mă tem c-o să urce. Nu-l mai pot procura.”

Își găsi mama cu greu, după ce cercetă patru saloane. Era în pat cu a altă femeie, așezate în sens invers și, cum avea un prosop peste cap, trebui să dea prosopul la o parte și s-o privească de aproape ca s-o recunoască. Îmbătrânise enorm, avea fața buhăită și vânată, ochii apoși și bulbucăți. O ajută să se ridice și o întrebă dacă poate veni cu ea pe culoar, în salon nu exista niciun scaun, iar pe pat nu îndrăznea să se așeze, ca să n-o deranjeze pe cealaltă bolnavă, o țișgancă știrbă și grasă, care o privea insistent, zâmbind cu satisfacție.

– O luați acasă? întrebă ea, dar Nela nu-i răspunse.

Sprijinind-o pe bolnavă de braț, ieșiră pe culoar, apoi în curte, unde se aflau câteva bănci. Nela nu o iubise pe maică-sa niciodată, iar de când aceasta își părăsise soțul, adică pe tatăl ei, știindu-l grav bolnav și foarte aproape de moarte, o ura. Acum îi era milă de ea, milă și oroare față de decrepitudinea în care se afla.

– De ce suferi, mamă? Ce ai?

– Enfizem pulmonar, răspunse ea încet, nu mai avea putere să vorbească tare. Vor să mă trimită acasă cu forța, dar eu nu plec. Ce să fac singură? Frate-tu e ocupat, tu ești plecată. Stau aici.

– Ești bine îngrijită?

– Nu. Îmi fac o injecție pe zi, atât. Și mi-au pus o țigancă în pat, care a venit cu pureci și ploșnițe pe ea.

– Nu le-ai cerut să te mute?

– Le-am cerut, dar în toate paturile sunt câte două și nimeni nu vrea să se mute cu țigancă. Noaptea mă lovește cu picioarele în burtă.

Nela își aduse aminte că maică-sa nu are decât cincizeci și cinci de ani, fusese o femei frumoasă, cocheta, cu un trup aproape perfect, cum de o adusesse boala într-un asemenea hal?

– Vrei să vorbesc eu să te mute? întrebă Nela.

– Nu, că pe urmă sora-șefă o să mă persecute și mai rău. Nu știi de ce nu mă suferă, am vrut să-i dau un cadou și l-a refuzat. Nici doctorul n-a vrut să primească. Am vrut să-i dau cinci sute de lei.

– De ce crezi că n-a vrut?

– Mi-a zis că tot n-are ce-mi face, de ce să-mi ia banii degeaba.

Maică-sa trăise în ultima vreme cu un fost ofițer de tancuri rezervist, mai tânăr ca ea cu zece ani, bețiv notoriu și escroc, îi tocaseră pensia și mobilele din casă.

– Georgică nu vine să mă vadă decât o dată pe săptămână, și atunci vine beat și mă înjură, că nu mai am bani destui să-i mai dau.

– Îi mai dai și-acum? o întrebă Nela, cu silă.

– Îi mai dau câte o sută, două. O să vii la înmormântarea mea? întrebă bolnava, jenată.

– Ce întrebare e asta? se enervă Nela. Spune-mi ceva, dar să fii sinceră. De ce l-ai părăsit pe tata, când știai bine că are cancer și c-o să moară în curând? Poți să fii sinceră?

– Da, sunt sinceră. Am vrut să-l pedepsesc pentru un rău pe care mi l-a făcut odată, când erați voi mici.

– Ce rău ți-a făcut?

– Lasă, nu trebuie să știi nici tu, nici frate-tu. Nu vă folosește la nimic.

– Totuși, eu vreau să știi. Te rog să-mi spui.

– Dacă vrei, îți spun. După vreo zece ani de căsătorie, prin '54, când trebuia să i se dea o funcție mare în Securitate, mi se pare

că șef al Pașapoartelor sau altceva, a fost întrebat dacă eu nu sunt cumva evreică.

– Era un reproș?

– Nu, dimpotrivă. Pe vremea aia era un avantaj să ai o nevastă evreică. Eu i-am spus că nu.

– Și?

– M-a ținut sub teroare câteva luni de zile, mă trezea noaptea din oră în oră ca să mă ancheteze, eu eram frântă de oboseală, tocmai te născusem pe tine și te alăptam, dar el n-avea nicio milă: „Spune!” îmi striga. „Spune tot!” Mi-a cercetat toate neamurile, până la a treia generație și mi-a descoperit o bunică din Botoșani cu numele de Melțer, i-am spus că nu era evreică, era austriacă, dar era convins că l-am mințit, mă amenința că divorțează și mă lasă cu doi copii sau mă împușcă, ținea tot timpul un pistol în noptieră. Avea fixația asta cu adevărul. Plus că era gelos, mă teroriza că pe tine te-am făcut cu altcineva.

– Crezi că tata ar fi fost în stare să te părăsească sau să te omoare dintr-un asemenea motiv? Întrebă Nela, îngrozită.

– Uneori era în stare de orice, nu știa ce e mila.

– Și atunci ai jurat să te răzbuni pe el?

– Da, atunci am jurat, dar n-am putut s-o fac decât când a ieșit la pensie și când voi erați mari. Și nu știam că are cancer. Mie mi-a spus că nu are nimic și că chiar îi face plăcere să nu mă vadă în preajma lui, mă ura. Să nu fii supărată pe mine.

– Nu sunt.

– Și să-ți mai spun ceva, ca să știi: în trecut, adică în ilegalitate, cum se zice, el n-a făcut nicio brânză. Meritul lui era că știa să se ascundă. Pe el și pe alții. Arăta tot. Vrei să-ți spun ce făceau ei în podul casei, când se adunau pentru ședință? Vrei să-ți spun?

Bătrâna se îndârjise, devenise foarte palidă și ochii i se umflaseră de efort. Nela se sperie.

– Nu e nevoie să-mi mai spui nimic, mamă. Hai să te duc înapoi în salon, s-a făcut frig.

Nela se duse apoi la crematoriu, unde se afla urna cu cenușa tatălui său. Venise cu intenția să pună câteva flori lângă ea, dar apoi se răzgândi, profită de neatenția femeii care păzea incinta

și o fură, ascunzând-o într-o sacoșă de plastic. Așa că, atunci când se întoarse acasă (în aceeași zi) și Mitică o întrebă ce are acolo, adică în sacoșă, ea îi răspunse simplu:

– Pe tata.

Îi explică apoi că una dintre dorințele lui, ale decedatului, fusese ca cenușa să-i fie îngropată sub un nuc, undeva, într-un câmp sau pe un deal necunoscut al acestei țări.

– Cunoscut eu unul superb, îi spuse Mitică, e în mijlocul unei livezi de meri care, când înflorește, e dumnezeiesc de frumoasă. Măine îl ducem acolo.

– Perfect. Ți mulțumesc. Ce s-a întâmplat cu Nedelcu? Nu ne-am întâlnit în tren.

– Nici n-aveai cum. A murit.

– Când?

– Chiar atunci.

– Nu înțeleg.

– Când a intrat trenul în gară, cineva i-a dat un brânci pe linie și-a fost călcat.

Nela rămase înmărmurită. Avea junghiuri la inimă.

– Cine i-a dat brânci? Ea?

– Probabil. Acum e arestată. M-au chemat să dau o declarație. Trebuie să te duci și tu.

– Nu mai înțeleg nimic, spuse ea, obosită și disperată.

– Nici nu ai ce, îi spuse Mitică, ungându-și o bucată de pâine cu gem. Mânca enorm de multe dulciuri, ceea ce pe Nela o enerva teribil. Ce-am aflat până acum de la bursa neagră din spital? Că tipa era, într-adevăr, însărcinată cu pensionarul care a murit, observația ta a fost justă în timpul cununiei, sarcina era anterioară cunoștinței lor, dar el știa chestia? Asta e! Bineînțeles, pensionarul era unchiul ei cum sunt eu bunicul tău, se zice că o luase de mică de la orfelinat. Dar de ce s-a măritat cu Nedelcu atât de rapid? Ca să mușamalizeze povestea cu sarcina sau pentru ca să-l lichideze, în sensul că avea sarcina asta din partea organizației lor suspecte?

Nela tăcu îndelung, apoi îl întrebă:

– Și-a recunoscut crima?

– Nu. Zice, adică scrie, de fapt, că ar fi alunecat în momentul în care a intrat trenul în gară, a avut o amețelă, un vertij din cauza sarcinii, el s-a repezit s-o sprijine și-a căzut singur în fața locomotivei. Mă tem că nu va ști nimeni niciodată adevărul.

– Mitică, îi spuse Nela, ridicându-se, du-mă acolo și ajută-mă să stau de vorbă cu ea.

– De ce?

– S-ar putea să aflu adevărul. Sunt datoare cu asta față de Nedelcu. Te rog.

Mitică începu să se îmbrace.

– Ce destin nenorocit a avut acest om, Doamne! șopti Nela, cu capul în mâini.

– Crezi că se aștepta să pățească așa ceva, bănuia că se vor răzbuna pe el?

– Da, bănuia. Știa că-și riscă viața, mi-a spus-o de la început. Îmi făcea atât de multă plăcere să stau de vorbă cu el, povestea frumos, curgător, era sincer, politicos, curat sufletește. Cum a putut să moară atât de stupid?

Mitică era gata și pleacă imediat.

– În caz că nu are pe nimeni pe lume, tot noi o să ne ocupăm și de înmormântarea lui.

– Da, cred că nu are pe nimeni, răspuse Nela. O să ajungem niște ciocli.

Mitică îi spuse ofițerului de serviciu numele cuiva care îl chemase pentru declarație în dimineața zilei respective și fură conduși imediat în biroul acestuia. Era colonelul cu care se întreținuse Mitică la eliberarea sa din detenție, după scandalul cu rudele lui Titi.

– Pofțiți, domnule doctor, sări el înaintea lor, extrem de politicos. Pofțiți, luați loc. Doriți câte o cafea?

– Nu, mulțumesc, spuse Mitică. Așa cum mi-ați cerut, am venit cu viitoarea mea soție pentru declarație.

– Mulțumesc, doamnă, că v-ați deranjat, spuse colonelul. Aveți o coală de hârtie și un pix pe masă, puteți să scrieți, noi mai pălăvrăgim între timp.

– De fapt, spuse Nela, eu nu am de spus nimic în plus față de soțul meu, deoarece atunci, în gară, eram alături și am văzut același lucru amândoi: că se plimbau și că vorbeau puțin agitați. Eu aș vrea, însă, altceva, dacă se poate.

– Spuneți.

– Să stau cu ea de vorbă între patru ochi.

Colonelul tresări.

– De ce?

– Am această curiozitate personală. De fapt, nu o curiozitate, ci o datorie. Cred că aș putea să aflu ceva în plus față de ce v-a spus dumneavoastră.

– Dar de unde știți ce ne-a spus nouă?

– Bănuiesc. A recunoscut ceva?

Colonelul tăcu. Își aprinse o țigară, cu scopul evident de a câștiga câteva clipe de gândire înainte de a răspunde.

– Uitați cum facem, spuse el, eu nu am nimic împotriva să stați de vorbă cu ea, dar trebuie să-l întreb și pe tovarășul care a venit de la București special pentru acest caz. Așteptați-mă câteva minute. Plecă spre ușă, aranjându-și ținuta, apoi se opri. Între timp, dumneavoastră scrieți declarația.

Nela nu avu vreme să scrie decât câteva rânduri, colonelul se și întorsese cu răspunsul.

– Dorința dumneavoastră, tovarășă profesoară, spuse el, cu o frază cam aiuristică, a fost aprobată spre a fi satisfăcută. Pofțiți.

– Pot să merg și eu? întrebă Mitică.

– Da, sigur că da, răspunse colonelul, surprins. În principiu, sigur că da, pofțiți.

Îi duse pe un culoar nu prea lung, aflat la același etaj, și se opri în fața unei uși cu numărul douăzeci și opt. Colonelul deschise ușa (acesta avea o încuietore specială, cu niște gheare de metal sofisticate, lungi de peste zece centimetri; se deschidea, însă, cu o cheie neverosimil de mică, fără niciun zgomot) și intră într-o încăpere care nu era o celulă, ci o cameră-birou, în care se afla o masă de lucru, cu o veioză pe ea, și o canapea îmbrăcată în stofă gri, pe care ședea întinsă Maria, soția lui Nedelcu. Avea o pernă sub cap, era așezată cu fața în sus și își ținea mâinile peste ochi.

Probabil dormea. Cei trei se opriră o clipă lângă ușă, derutați oarecum.

– Mitică, îi spuse Nela în șoaptă, ca și cum ar fi fost pericolul ca ea să-i audă. Lasă-mă, totuși, singură.

Colonelul dădu din cap în semn de aprobare.

– Și eu cred că e mai bine așa, zise el. Femeile se înțeleg altfel când sunt între ele.

Mitică și colonelul plecară, încuind pe dinafară, înțelegându-se ca Nela să bată în ușă atunci când va încheia convorbirea, se va afla cineva acolo care-i va deschide imediat. Cei doi se întoarseră în biroul de unde plecaseră, unde colonelul își făcu de lucru răsfoind niște dosare, iar Mitică luă din bibliotecă un volum de Lenin și-l deschise la întâmplare. Citi vreme de aproape o oră, oarecum interesat de o vehementă dispută a corifeului Revoluției din Octombrie în chestiunea țărănească, fără să-și dea seama că Nela întârzie cam mult.

– A trecut o oră, spuse colonelul, îngrijorat. Le mai lăsăm?

Dar Nela intra chiar în clipa respectivă; era palidă și tulburată. Cei doi se ridicară deodată, dar nu o întrebară nimic, așteptau,

– Tovarășe colonel, spuse ea, am să scriu declarația acasă și v-o aduc mâine la prânz. Sunteți de acord?

– Da, sigur că da. Dar nu mai târziu de mâine la prânz.

– În mod sigur.

Îi conduse până în stradă, unde-i salută cu efuziune. Noaptea era răcoroasă, bătea un vânt tăios, în rafale, care intra pe sub îmbrăcămintă cu dușmănie. Nela tremura atât de tare, încât îi clănțăneau dinții în gură. Mitică îi puse haina lui pe umeri, rămânând în cămașă.

– Ai să răcești, îi spuse ea, fără să refuze haina.

– Spune ce-ai aflat? o întrebă el. Ai aflat ceva?

– Da, spuse Nela, fără să-și poată opri tremuratul și clănțănitul dinților, am aflat niște chestii îngrozitoare. Îți spun acasă, după ce beau ceva cald.

Acasă, Nela pregăti pentru ea o cafea mare, iar pentru Mitică un ceai de tei; el nu bea niciodată, seara, altceva, și nici nu mânca.

– În primul rând, spuse ea, după ce bău o jumătate din cană, revenindu-și, cred că tipa e schizofrenică.

– Asta în mod sigur, confirmă Mitică. Am vrut să-ți atrag atenția din ziua când am văzut-o prima oară. Mi-am dat seama după privire. A recunoscut că l-a împins pe Nedelcu sub tren?

– Aproape. Adică, atunci când i-am pus întrebarea, a întors capul și a început să plângă. N-am mai insistat.

– Dar nu asta e important, altceva e important. Important e puțin spus, e de-a dreptul îngrozitor, abominal. Individida m-a rugat s-o ajutăm să nască acum.

– Cum adică?

– Sarcina ei e în luna a șaptea. Vrea să i se facă cezariană imediat, să i se scoată copilul afară și să fie alăptat de altcineva, nu-l mai suportă în ea, înțelegi? O jumătate de oră mi-a explicat asta, m-a implorat, s-a târât la picioarele mele.

– Dar de ce? întrebă Mitică, uluit.

– Ți-am spus că nu mai suportă copilul în ea. Avea momente când încerca să-și sfâșie singură burta cu ghearele.

– Are remușcări?

– Probabil, nu mi-a spus nimic, totul e foarte confuz. Din câte am intuit, nu e vorba de remușcare, cred că vrea să se sinucidă, probabil că șefii ei i-au dat acest ordin expres: în caz că va fi prinsă, să se sinucidă. Mitică! strigă Nela deodată, și el sări din pat, speriat.

– Ce e?

– Știi ce e mai groaznic?

– Ce?

– Tipa nu e surdomută! Vorbește. Până acum și-a mimat invaliditatea. Vorbește și aude. E perfect normală din acest punct de vedere.

Mitică se așeză pe pat, pleoștit. Se gândi câteva clipe.

– Înseamnă că...

– Stai, îl întrerupse Nela. Îți spun eu ce cred că e la mijloc. Pensionarul și amantul ei a pus-o să se prefacă surdomută pentru ca cei care se adunau în casă la el și puneau treburile organizației la cale să nu se ferească de ea. Înțelegi? Asta cred că a fost motivul.

– Da, mai mult ca sigur, confirmă Mitică. Și acum ce faci? Spui în declarație tot ce-ai aflat?

– Nu știu, spuse Nela. Trebuie să mă sfătuiesc cu tine. Mi-e milă de ea. Mă gândeam acolo că ar fi mai bine să fie lăsată să se sinucidă. Bineînțeles, după ce va fi salvat copilul.

– Nu știu ce sfat să-ți dau. Nu mă amestec, toată povestea asta mi se pare confuză și bizară. Aș prefera să nu te amesteci nici tu. Mă rog, doar în cazul în care te pasionează. Acum trebuie să mă duc la spital, te las. Am o operație grea.

Mitică se ridică.

– Acum, noaptea?! Ce dracu', se enervă Nela, mă lași singură într-o situație ca asta?

– Eu operez mai mult noaptea. Mă concentrez mai bine.

Și plecă. Nela își făcu încă o cafea și rămase trează până dimineața. Când se întoarse, la șase și jumătate, Mitică o găsi plângând. Era foarte palidă și avea cearcăne vineții în jurul ochilor, slăbise și se urâtise.

– Ce-i cu tine? o întrebă el, îngrijorat, și, pentru prima oară de când erau împreună, o mângâie pe păr, cu duioșie. Ea își lipi un obraz de mâna lui.

– Nu știu. M-am gândit la tata și la Nedelcu. Am stat toată noaptea și i-am privegheat, m-am rugat pentru ei – nu știu cui m-am rugat –, m-am rugat să le fi fost ușoară ultima clipă de viață, clipa morții, cea mai grea, cea mai lungă și mai neiertătoare. Vai de ei și de păcatele lor știute și neștiute!

Mitică ascultă în tăcere, apoi își scoase hainele, rămânând gol, și se îndreptă spre baie ca să facă un duș.

– Mitică! strigă Nela, deodată, cu glasul schimbat, privindu-l lung și pătrunzător. Vreau să-ți spun ceva.

– Spune, îi zise el, speriat.

– Vreau să fac un copil cu tine!

Mitică zâmbi ușurat. . .

– Din flori sau...?

– Nu glumesc. Ce părere ai de ideea mea?

– În principiu, e normală. Dar mă întreb ce copil ar putea ieși din noi doi, niște bezmetici și niște descreierați.

– S-ar putea, spuse Nela, continuând să-l privească cu insistență, să iasă ori un tâmpit, ori un geniu.

– Asta e clar, aprobă Mitică. Dacă iese normal, îl strâng de gât. Cum o să se descurce în viață dacă e normal? În orice caz, în timpul dușului mă mai gândesc. S-ar putea să mă tenteze ideea.

Intră în baie, dar reveni în aceeași clipă.

– Și fii atentă, spuse el, sobru, dacă facem unul, nu ne oprim, îl facem și pe-al doilea. De ce? Așa mi-a spus mie, cândva, un birocrat fanatic: tot ce faci în viață, fă cu copie, că nu se știe.

Apoi reintră în baie, unde începu să fluiere. Nela se clătină de uimire: îl iubea.

București, mai – august 1984

S F Â R Ș I T

REFERINȚE CRITICE

Balanța [...] este primul roman scris de Ion Băieșu și, indiscutabil, este opera lui (în proză) cea mai bună. După treizeci de ani de la debut, el se hotărăște, când nimeni nu se mai aștepta, să urmeze drumul generației sale: trece de la schița și povestirea umoristică la roman. Așa au procedat, dar cu mult mai devreme, toți prozatorii (cu excepția lui N. Velea) din anii '60. Există, în cazul Băieșu, precedentul unei narațiuni întinse (*Acceleratorul*), ingenios scrisă și cu o tipologie ce se ține minte: tânărul aiurit și creator și femeia aprigă, hotărâtă să pună ordine în viața bărbatului care se abate de la legea mediocrității. *Balanța* schimbă într-o bună măsură această tipologie. Structura romanului este simplă: istoria liniară a două destine (psiholoaga Nela și medicul Mitică Bostan), iar în jurul ei se adună un număr mare de „întâmplări aiurite” și se prefigurează, iarăși, multe destine din lumea de azi.

Este o carte, trebuie să spun, fermecătoare, bine scrisă, cu umor (vechea și redutabila armă a autorului), dar și cu un remarcabil simț al tragicului social. Băieșu nu-și pune mari probleme de compoziție în roman: povestește ce se întâmplă cu eroii săi, le face biografia la momentul potrivit, îi introduce în situații dramatice (tentativă de viol, bătaie, pușcărie, spital), îi lasă să povestească tot felul de lucruri senzaționale și să asculte altele, tot senzaționale, tragice... E tehnica nuvelei tradiționale, transpusă într-o proză de tip comportamentist, gândită și scrisă de un om inteligent, cu mare experiență de viață. Rezultă o carte saturată de fapte, deschisă spre problemele societății de azi, o carte, în fine, curajoasă, acută, deloc convențională. Ion Băieșu are, în plus, o calitate pe care nu mulți dintre prozatorii noștri serioși o au: concizia și fluența limbajului. Fapte pe care alții le analizează în zeci de pagini posomorâte, greoaie și dezarticulate, el le narează rapid, mergând direct la esență. Se vede bine că în spatele romancierului de acum se află o bună școală a reportajului și experiența îndelungată a autorului dramatic. *Balanța* se citește, în consecință, pe nerăsuflăte, cu plăcere și (situație tot mai rar întâlnită în proza modernă) cu regretul că romanul se termină prea repede. [...]

Nela descinde, ca un personaj balzacian, într-un oraș necunoscut și, înainte de-a afla ceva despre el, eroina trece printr-o experiență dură: inspectoarea-șefă, văzând-o palidă, nefardată, prost îmbrăcată, își face o impresie rea și-i schimbă pe loc repartiția. De la liceul central, o trimite la periferie. La întoarcere, psiholoaga este atacată de un grup de huligani, dusă cu forța într-o baracă părăsită și... Urmează în roman un spațiu alb. Un prim suspans într-o carte în care are loc o crimă, se descoperă o mare escrocherie, se produce un deces postoperatoriu și se încearcă un șantaj, un medic lovește un procuror și ajunge la pușcărie... *Balanța* începe să devină un roman în stil popular. Lângă intratabila Nela apare un alt personaj ciudat, medicul urolog Mitică Bostan. Întâlnire în stil Eugène Sue: doctorul salvează pe imprudenta psiholoagă din mâinile huliganilor care voiau s-o violeze. O întâlnire decisivă: Nela și Mitică se plac de la prima vedere, așa cum se întâmplă în romanul sentimental clasic și modern, de la Doamna de Lafayette la Proust. Băieșu descrie scena în stilul său rapid și ironic, fără vorbe multe și fără analiză psihologică.

Mitică Bostan face parte din aceeași familie morală cu Nela: cinstit, deștept, intransigent, „aiurit“, violent. Cu el pătrundem în lumea spitalului și, de aici, la pușcărie. Ascultăm alte povestiri năzdrăvane și tragice, cunoaștem alte destine mărunte și semnificative. [...] La închisoare dă peste altă lume și, evident, peste altă sursă de povestiri. Ca peste tot în romanul lui Băieșu, ele au un haz nebun și prefigurează o tipologie pe care o aflăm și în schițele sale umoristice: găinari simpatici, soți adulterini care recurg la mijloace ingenioase pentru a înșela vigilența severă a nevestelor, milițieni în prag de pensie vorbăreți, hârșiți de viață... Nela, rămasă afară, nu pierde nici ea timpul degeaba. Timpul epic, evident: trece prin alte încurcături și adună, în contul romancierului, alte întâmplări stranii și crude. Iată una dintre ele: profesoara are la școală un elev superdotat, Dudu, fiul unui țigan și al unei prințese adevărate (urmasa unei mari familii boierești). Bineînțeles că eroina nu ratează această povestire romantică. Merge numaidecât în casa elevului cu o ascendență atât de bizară și află de la Duduveche, tatăl, o istorie politică și sentimentală uluitoare: salvarea, în anii dogmatismului, a unei fete din înalta aristocrație românească, de către un tânăr activist provenit dintr-o familie de rudari, iubire patetică în stil Merimée, călătorie în Franța, despărțire și abandonarea, în cele din urmă, a privilegiilor în favoarea unei simple și tihnite vieți proletare... Povestirea este cam neverosimilă, prea „aiurită“

(vorba predilectă a Nelei Pop), cu elemente de roman-foileton. Mai multă substanță există în istoria lui Nedelcu, economistul venit în orașul de provincie pentru a descoperi firele unei ample delapidări cu semnificații mistice și politice. Dar și aceasta se termină precipitat și dubios, în stil de roman polișt: justițiarul Nedelcu este împins sub roțile trenului de tânăra lui soție, la câteva zile, dacă înțeleg bine, după căsătorie. Femeia este schizofrenică și face pe muta, în realitate este implicată în acțiunea de delapidare... Am impresia că Băieșu, care știe, în genere, să folosească în narațiune elementul senzațional, abuzează aici de el, ca și în cazul citat înainte, și dezechilibrează desfășurarea romanului. Sfârșitul cărții mi se pare precipitat, cu intervenții miraculoase (aceea a prim-secretarului care scoate din pușcărie pe Mitică Bostan și-l reabilitează) și perspectiva iminente căsătorii dintre răzvrătită și inocenta Nela și intransigentul și iritabilul Mitică Bostan.

Balanța are și un alt plan, mult mai profund. În narațiunea senzațională și ironică se află un bun roman politic și un roman fin de observație morală. Citim, ne amuzăm, savurăm dialogul, ne încântă situațiile neobișnuite prin care trec eroii și, la urmă, ne dăm seama că dincolo de întâmplările ciudate și vesele, se constituie o altă realitate romanescă. Pitorescul nu-i decât o parte dintr-un întreg și întregul este în esență serios, tragic, exasperant. Destinele mici (nimfomana și depresiva Suzi, Titi-utopistul, preotul ghicitor, adventistul Miletineanu, șeful de restaurant Gică, procurorul Oprina, tras pe sfoară de o femeie inteligentă și abilă...) dau imaginea unei lumi contemporane deloc idilice. În limbajul lor iute, șmecheresc, fac observații usturătoare despre relațiile umane și judecă în chip lucid istoria pe care o traversează. O scenă (una dintre multe altele) aș vrea să citez: discuția dintre un preot de țară, medicul Bostan și primarul satului [...]. Dăm, întâi, peste obișnuitele elemente ale prozei comice: chef, cântece de lume noi („Magdalena, de ce minți”), infernul conjugal, injurii în limbaj liturgic („Mă, enoriașilor! Tu-vă paștele și evanghelia mamelor și taților voștri! La muncă, ortodocșilor!”), iarăși chef și, deodată, o discuție serioasă despre condiția țăranului și starea economiei noastre agrare. Preotul susține un punct de vedere tradițional (nu lipsit de oarecare îndreptățire), primarul are alte idei și, pentru a încheia controversa, propune un pact: „fiți calmi, c-o să fie bine; nu se știe când, dar o să fie bine; drept pentru care vă propun să ne îmbătăm imediat și temeinic, așa cum stă bine unor bărbați care iubesc viața și beneficiile ei trecătoare”...

Balanța atârână, aici, în favoarea profundului, tragicului din existență. Verva comică, scânteietoare, nu face decât să prefăcească și să protejeze fondul grav al romanului.

Eugen SIMION, „Un roman de Ion Băieșu”, în *Flacăra*, nr. 11, 15 martie 1985

Ion Băieșu a început ca prozator și cele mai mari speranțe care s-au legat de apariția lui în literatură privesc proza. Calitățile prozatorului au fost probate mai ales în culegerea de povestiri *Sufereau împreună*, care aduceau o observație spontană, inteligentă, necontrafăcută a mediului social și a psihologiilor omenești, dar după aceea Ion Băieșu a renunțat la proză și s-a dedicat teatrului. Principala vocație a autorului a fost și rămâne însă proza. Nuvele ca *Fătu și Pistică* sau *Maiorul și moartea* anunțau o carieră de prozator care s-a întrerupt brusc. Reîntoarcerea lui Ion Băieșu la proză este salutară. Romanul *Balanța* reia unul dintre personajele nuvelor, pe doctorul Mitică, dar figura principală este tânăra profesoară Nela, care trebuie să se prezinte la post și intră în viață printr-o succesiune de șocuri. Trebuie spus că autorul știe să-și aleagă atât personajul, cât și situația care să favorizeze tipul de proză pe care-l scrie. Simplu spus, Nela este o fată care descoperă viața, care intră abia de acum în ea, care urmează să-și facă despre societatea pentru care este pregătită o idee ca urmare a experiențelor ce vin. Autorul o aruncă în vârtoare de la primele pagini și vârtoarea continuă până la ultima. Viața în ochii autorului este ceva foarte mobil, foarte viu, foarte surprinzător, ceva de care nu te poți apăra și care trebuie cunoscut în formele cele mai proaspete.

Structura *Balanței* este aceea a unui roman picaresc. Un erou traversează mediile cele mai felurite, trecând prin întâmplări care de care mai surprinzătoare, totul cu multă naturalețe. Esențialul nu este de a dramatiza, ci de a duce experiența până la capăt. Picaroul nostru este în cazul *Balanței* o femeie, destul de tânără de vreme ce se deplasează conform repartiției post-universitare la un post de profesoară undeva în provincie. Pe o asemenea schemă romanul poate dura oricât, pentru că numărul experiențelor poate fi nelimitat, limitată este doar viața personajului. *Balanța* se termină totuși la un moment dat: avalanșa de întâmplări capătă caracterul unei inițieri la capătul căreia tânăra neofită descoperă iubirea. Evantaiul de situații, cascada de întâmplări și de personaje se ordonează căpătând un sens ultim, în chip retrospectiv.

Ca orice roman cu multă mișcare, *Balanța* se poate povesti, dar un roman debordând de atâta materie și dinamism ca *Balanța* nu poate fi povestit. Cartea este scrisă cu o concentrare de proces verbal, fără a da însă senzația supravegherii, a nefirescului. Propozițiile curg exacte, economice, nervoase, unele din altele, fără cuvinte de prisos. Ele comunică imediat și fără subtexte. Felii de viață înaintază către cititor cu o mare concretețe a detaliului. Faptele se perindă rapid, ca într-un film pe viu. Dar ar fi o eroare să credem că orice fel de regie este absentă. Autorul nu are numai o manieră a notației, foarte personală și plină de efect, dar și o abordare de tip dramatic a materiei. Romanul începe surprinzător, în răspăr, aproape parodic: „Nela visa vrăbii“. Apoi urmează un vis a cărui desfășurare nu contrazice anarhia lirică. Femeia cade din pat. Dormea lângă un bărbat bolnav, tatăl ei, care era de fapt mort. Urmează o convorbire telefonică stranie, care nu definește personajul, ci starea lui. Nela este febrilă și extenuată, tot ceea ce face după moartea tatălui ei fiind pe fondul unei oboseli nervoase extreme. Ion Băieșu ne înfățișează o femeie șocată fără a cocheta cu morbiditatea. Scenele se derulează rapid, toate având un conținut surprinzător, paradoxal, fără a ieși din realitate. Intră aici în joc experiența dramaturgului, care concepe proza ca pe o subtilă succesiune de lovituri de teatru. Din acest punct de vedere, Ion Băieșu a ajuns la o adevărată virtuozitate: niciodată continuarea scenei nu este cea pe care o propune consecuția logică. De obicei urmarea se opune consecuției logice, dar în ciuda acestei lovituri de teatru faptele nu intră în artificios.

Senzația este de contact plener cu viața. Figurile se perindă rapid, dar siluetele sunt schițate pregnant, psihologicește toate vădindu-și densitatea. Mediile sunt foarte variate, oamenii foarte diferiți. Avem de-a face cu mai mulți doctori, dar și cu oameni de alte profesii. Personalul trenului deraiaș, asupra căruia autorul nu pare a insista, are un contur puternic. Ion Băieșu descrie remarcabil scenele de mulțime. Nela trebuie să traverseze o zonă inundată. Autorul are prilejul să descrie rapid o aglomerare de sinistrați, după aceea o aglomerare umană pe tren, un grup de navetiști. Varietatea figurilor omenești, diversitatea reacțiilor, care niciodată nu dau senzația artificului, conferă greutate acestei proze interesată de viu într-un grad pe care puține pagini ale prozei românești îl ating. Ion Băieșu nu problematizează. El vrea să surprindă umanitatea românească la un ceas al istoriei ei. În câteva zeci de pagini cu câteva personaje se realizează un tur de orizont neobișnuit

de sugestiv și de palpabil. Faptele curg în cascadă, importantă este recunoașterea lor. Aproape că nu interesează ce se întâmplă de fapt cu eroina cărții. Important este ce vede, ce aude, ce cunoaște. Senzația că mediul acesta ne este familiar, că ne aparține prin contact direct este victoria principală a prozei lui Ion Băieșu. Suntem convinși că autorul nu generalizează, nu gândește programatic și nu concepe proza lui ca pe un gest polemic, dar comparată cu producțiile tehnice, de scriitură și de falsă problematică contemporană ale majorității cărților de proză care apar în ultimul timp, încercând să satisfacă rețete de birou, *Balanța* este un roman care prin forța observației și densitatea realistă necontrafăcută reprezintă o replică la moda literară absorbantă pentru proza acestui moment. Cuceritoare în cartea lui Ion Băieșu este mai ales autenticitatea. Iată de ce retragerea lui din proza contemporană poate fi socotită ca o pierdere, iar revenirea lui târzie cu romanul *Balanța*, ca un câștig. Romanul *Balanța* gâlgăie de viață și această viață așa cum o vede și o relatează autorul este mai grăitoare decât toate produsele de laborator și de rețetă propuse insistent în ultima vreme.

*

Balanța are o temă, aceea a vieții care este inepuizabilă în inventivitatea ei continuă. Ca orice roman, *Balanța* are eroi principali și aceștia, ca în orice roman, sunt un bărbat și o femeie: o tânără profesoară repartizată undeva în provincie și un medic aproape la fel de tânăr repartizat la un spital din provincie. Ea vine dintr-o familie dezorganizată și acceptă orice anomalie ca pe un lucru firesc. Nela teoretizează chiar predilecția ei pentru situațiile neobișnuite, ciudate, pentru figurile ieșite din comun. Iar viața îi oferă nenumărate asemenea situații. Moartea neașteptată a tatălui, furtul cadavrului de către familie care dorește o înmormântare cu care Nela nu este de acord, disputa asupra ceremoniei de înmormântare, deplasarea ei la noul post de profesoară provincială, încercarea de viol prin care trece, întâlnirea cu un salvator bizar care o introduce într-un alt șir de împrejurări aproape neverosimile. Acesta e doctorul Mitică, perechea romanescă a eroinei. Deși mai apare un bărbat, Nedelcu, acesta nu este decât o pistă falsă în viața Neli, introdusă parcă de autor pentru a crea un suspans. Mitică, doctorul cunoscut cititorilor încă din volumul *Sufereau împreună*, este un original. Adică are tot timpul alte reacții și alte conduite decât cele așteptate. Mitică are o terapie proprie înainte de operații, stabilește

relații prietenești cu pacienții, operează numai noaptea, face experiențe pe un câine-cobai pregătind un doctorat inedit pentru un oraș de provincie, se poartă foarte neprotocolar în situațiile care cer un cât de cât protocol și devine victima unor împrejurări potrivnice pe care le tratează cu o detașare și o filosofie proprie, plină de inteligență și, așa cum am spus, de originalitate. Plăcerea prozatorului este de a desface faptele unele din altele într-un lanț continuu, dar care înseamnă mai ales o succesiune și nu o consecuție logică. Este firesc ca un bolnav ajuns la capătul rezistenței să moară, e vorba de tatăl Nelui, dar nu mai de deloc firesc ca în jurul decedatului să se încingă o dispută violentă. Este firesc ca profesoara Nela să se prezinte la post, dar nu era obligatoriu ca noua ei viață să înceapă cu un accident atât de traumatizant ca încercarea de viol. Este firesc ca o profesoară să încerce a-și realiza proiectele profesionale, așa cum Nela vrea să creeze o grupă experimentală de copii supradotați pentru testele psihologice, dar nu este obligatoriu să se producă reacțiile care se produc în urma acestei tentative. Înșiruirea de fapte și de urmări contradictorii poate fi foarte lungă, aici încăpând practic întreaga carte. Fiecare împrejurare, pare a ne spune autorul, are un număr nefixat de împrejurări posibile. Realitatea nu ni le oferă aproape niciodată pe cele așteptate. Proza lui Ion Băieșu demonstrează modul contrariant de a fi al realității. Este programul ei și direcția în care autorul *Balanței* strălucește. Consecuția unui fapt are mai întotdeauna la el o înfățișare neașteptată, neverosimilă, fără a fi stridență. Aici intră în joc calitatea observației scriitorului, realismul său structural, predilecția pentru autenticitate. Oricât ar fi de neverosimile urmările întâmplărilor din cartea sa, ele au un aer, un fond de autenticitate ieșit din comun. Prin *Balanța*, Ion Băieșu își propune să ilustreze inepuizabila inventivitate a vieții, care lasă în urmă orice invenție de laborator scriitoricesc. [...]

Ce este interesant în această carte atât de abundentă în direcția anormaliei conduitei omenești și sociale este aerul ei vital și pur. Secretul vine din existența acestui personaj central, originalul Mitică, care este un justițiar și care încearcă tot timpul să introducă o logică, o normă, o justiție în șuvoiul de aberații care-l inundă pe el și pe alții. Ion Băieșu a creat un personaj viabil și surprinzător într-o linie tradițională de inși nonconformiști și cinstiți. Mitică nu este însă numai un susținător oral al adevărului și al dreptății, ci și un om al faptei. Doctorul Mitică dă o coerență mareei iraționale, inepuizabile a existenței, ceea ce în mic face și Nela, ca pereche a lui.

Iată de ce cartea, plină cum am zis de întâmplări șocante, imunde, nu capătă un caracter mizerabilist programat, de film în negru, ci este o istorie despre viața surprinzătoare, inepuizabilă, covârșitoare chiar, dar plină de resurse, viață care cuprinde în ea și oameni care țin să-i dea un sens și o lumină, chiar cu prețul sacrificiului personal. Viața este inepuizabilă pentru Băieșu în toate direcțiile.

M. UNGHEANU, „Ion Băieșu: *Balanța*”, I-II, în *Luceafărul*, nr. 12 și 14, 23 martie și 5 aprilie 1985

Romanul lui Ion Băieșu este o proză scrisă parcă anume pe gustul eroinei sale „foarte avidă după întâmplări ieșite din comun”, „moartă după tot felul de întâmplări aiuristice”. Extravaganțele excentricităților, bizareriile abundă în *Balanța*, în care se fură urne funerare și se răpesc cadavre, viii se culcă alături de morți, iar morții își exprimă – prin intermediul testamentelor – dorințe ciudate; în care înmormântările se fac în mare viteză, folosindu-se chiar autostopul, și chefurile se continuă în cimitir (umorul macabru e aici, după cum se vede, în floare); în care cineva își trage „o conductă de apă minerală direct în bucătăria lui, ca să aibă borviz proaspăt pentru șpriț la orice oră, sau (motive puțin convingătoare, n.n.) pentru cură, sau pentru baie”, iar un altul confecționează – pentru a îndupleca o femeie dorită – „o rochie din sute” („Adică a cusut bancnotă lângă bancnotă și i-a făcut o rochie de seară lungă până la călcâie”); în care apar „un câine de geniu”, altruist față de semenii până la a-i face de rușine pe oameni și un simpatic urs domesticit pe nume Costel, nu mai puțin umanizat și înțelegător etc. La fel de abundente ca întâmplările „ieșite din comun”, „aiuristice” sunt însă în cartea lui Ion Băieșu întâmplările (situațiile, aspectele, faptele) cotidian-familiare, mai mult sau mai puțin normale, unele vesele, altele nu prea sau chiar deloc, rezultate dintr-o la fel de avidă curiozitate (de data aceasta nu a eroinei, ci a autorului) față de viața obișnuită a oamenilor, față de problemele lor și ale societății din care fac parte. Pe scriitor nu-l lasă indiferent, pentru a da doar două exemple, nici psihologia țaranului contemporan care „vine și cumpără ceai de sunătoare de la Plafar” pentru că „i-e lene să se ducă pe câmp s-o culeagă”, nici compoziția eterogenă din punct de vedere social a populației unui oraș de provincie industrial de azi, așa cum este cel în care sosește eroina, proaspăt absolventă, pentru a lua în primire un post de profesoară. *Balanța* se constituie astfel ca un echilibrat roman în același timp foarte excentric

și foarte realist, simpatic excentric și grav realist, voit superficial și – nu mai puțin – voit serios, cuceritor într-un plan și interesant în celălalt. Desigur, cele două planuri nu sunt separate, ci se împletesc, ca în memorabilul episod al călătoriei eroinei cu trenul (de fapt cu trenurile, căci sunt două), episod ce culminează cu iureșul navetiștilor, un adevărat asalt.

Subiectul romanului e simplu, o linie dreaptă obligată însă să treacă printr-un hățiș de peripeții și digresiuni anecdotice. [...] Realismul romanului se oprește la mediul pe care-l evocă, la ambianță. Întâmplările și personajele sunt în schimb nu o dată „aiuristice“, dispun de o doză de extravaganță ce asigură încărcătura de epic și umor a cărții. Dincolo de excentricitățile ce amintesc de „frumoșii nebuni“ ai lui Fănuș Neagu, eroii din *Balanța* sunt în fond serioși, au cultul muncii și al dragostei. Întrebat dacă muncește mult, Mitică răspunde: „Tot timpul, cu excepția orelor când dorm“, iar de dormit – adăugăm noi – doarme pe apucate. La școala la care funcționează, Nela, absolventa facultății de psihologie, deși predă Constituția și Socialismul, organizează o grupă de copii supradotați. Locuind împreună, nici unul dintre cei doi eroi nu încearcă să se apropie de celălalt, atâta vreme cât nu se conving că se iubesc cu adevărat. E neverosimil, dar frumos, formula cărții permițând o asemenea castă tatonare. Romanul se încheie cu *șocul certitudinii* pe care o dobândește eroina în privința sentimentelor ei față de Mitică: „Nela se clătină de uimire: îl iubea“. [...]

Seriozitatea romanului comic este apoi alimentată, pe lângă o bogată și atentă observație de ordin social, de profunzimea reflecțiilor pe marginea celor mai diverse teme. Se discută mult și inteligent (despre țărănime, psihologie națională, moarte, sinucidere, suflet, religie, despre mijloacele de eradicare a răului) în acest roman umoristic, mai mult și mai inteligent decât atâtea romane „serioase“. [...] Optimismul s-a dovedit întotdeauna un aliat de nădejde al umorului. Contează aici nu planificarea – utopică, ci *preocuparea* reală, încurajatoare pentru eliminarea răului din viață și din istorie, credința că Binele poate triumfa.

Valeriu CRISTEA, „Seriozitatea unui roman comic“, în *România literară*, nr. 15, joi 11 aprilie 1985

Pe un taler al *Balanței* lui Ion Băieșu, *senzația densității*; pe celălalt, *densitatea senzaționalului*. Aidomă protagonistei, (Nela), autorul pare și el „avid de istorii și întâmplări aiuristice“ [...], „mort după tot felul de istorii și întâmplări excentrice“ [...].

[...] Ion Băieșu pune la bătaie (depășind chiar lista din *Au lecteur*) tot ce e aducător de dezastre: apa, focul, otrava, brutalitatea, explozia, cutremurul etc. Romanul e, astfel, (și) un *almanah de grozăvii*, relatate cu un englezesc sânge rece. [...] Englezesc am spus? Ar fi trebuit să zic: franțuzesc. Cartea e, în felul ei, „zolistă“. O lume à la Hieronymus Bosch, plină de violență, mișelie, trivialitate, o populează. Fac pregnantă, orbitoare excepție doar protagoniștii, virgina (simbolic?!) și nonconformista Nela, profesoară, și chirurgul, adorat de bolnavi și abhorat de colegi, Mitică; ea n-are nimic (a avut două valize și le-a pierdut la inundații), el are doar o bicicletă și două costume de haine; e în schimb posesorul unui colosal caracter precum și, în ciuda celor numai 58 de kilograme, al unui pumn redutabil, căruia îi cad victimă toți cei răi, fie ei derbedei ordinari sau șantajști perversi, fie procurori superficiali sau medici venali. Dacă Nela e un fel de „străină“ camusiană, imună la ticăloșie, Mitică e un incoruptibil, un justițiar, un donquijote, un „nebun“ al rigorii morale.

Ambițiile sociologice ale romanului sunt mari. În nici 250 de pagini, vom întâlni reprezentate un număr respectabil de instituții și profesii: activiști, medici, profesori, țărani, navetiști, preoți; armata, miliția, securitatea, procuratura, C.F.R.-ul. Intenția de „secțiune“ e vădită, și n-aș spune că e ratată. Băieșu unge cu senzațional *feliile* (consistente) *de viață*.

Romanul e scris parcă de chirurgul Mitică: nervos, tăios, lapidar, găfăit, sincopat, în ritm de „hard rock“. Faptele se înșiră fulgerător, depărate, ai zice, cu „acceleratorul“. Cartea e și, întrucâtva, „han al Ancuței“, fiindcă mai fiecărui personaj i se oferă răgazul de a istorisi o poveste, îndeobște terifiantă – ceea ce abia sporește *viteza epică*. Conform clasicei legende despre umoriști, și Ion Băieșu este, în roman, un pesimist; simte enormitățile și vede monstruozițiile. Viziunea sa e crâncenă, de un neorealism aspru și sec (cu mici înclinații, chiar, spre catastrofal). Citibilă dintr-o suflare, aș reproșa totuși cărții unele rezolvări facile: Mitică e un personaj simpatic și viabil; scoțându-l din grava încurcătură prin procedee *deus ex machina*, autorul îl transformă, nițel, în hopa-Mitică. Și apoi, dacă romanul e tropotitor (ceea ce e bine), finalul dă impresia de pripit sau, oricum, de ne-iscusit. E păcat, pentru că Ion Băieșu scrie plauzibil și zgândăritor, nu evită „problemele“ (*Balanța* e chiar un „potpuriu“ de teme fierbinți) și oferă, în această carte de *schimbare la față*, multe pagini pe gustul aceluia cititor care caută în proză adevăr brutal și brut.

George PRUTEANU, „Romane și însăilări. Implacabilul Mitică“, în *Convorbiri literare*, nr. 4, aprilie 1985

Mitică și Nela, astfel și-a botezat prozatorul personajele din *Balanța*, [...] o înșelătoare manevră atât de în spiritul ambiguu al literaturii lui Ion Băieșu. Alegerea acestor nume trimite în derizoriu și comedie, pe când purtătorii lor se dovedesc alcătuiți dintr-o esență nobilă. Își impun, fără emfază, să viețuiască în absolutul unei idealități morale. Sunt niște *suflete tari*.

Gabriel DIMISIANU, *Subiecte*, Editura Eminescu, București, 1987, p. 133

CUPRINS

Cronologie	7
Balanța sau despre o țară tristă, plină de umor (prefață de Lucian Chișu)	21
BALANȚA	35
Referințe critice	283

Colecția „Biblioteca pentru toți”:

- 1-3. Marin Preda – *Cel mai iubit dintre pământeni* (vol. I-III)
4. Mircea Eliade – *Maitreyi*
5. Cella Serghi – *Pânza de păianjen*
6. Ionel Teodoreanu – *Lorelei*
7. Mateiu I. Caragiale – *Craii de Curtea-Veche*
8. Fănuș Neagu – *Îngerul a strigat*
9. Marin Sorescu – *Trei dinți din față*
10. Liviu Rebreanu – *Adam și Eva*
11. Gib I. Mihăescu – *Rusoaica*
12. Marin Preda – *Delirul*
13. Mircea Eliade – *Nuntă în cer*
14. Mihail Drumeș – *Elevul Dima dintr-a șaptea*
15. Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*
16. Nichita Stănescu – *Necuvintele*
17. Cella Serghi – *Cartea Mironei*
18. Duiliu Zamfirescu – *Viața la țară. Tănase Scatiu. În război*
19. Grigore Băjenaru – *Cișmigiul & Comp. Bună dimineața, băieți!*
20. G.M.-Zamfirescu – *Maidanul cu dragoste*
21. Petru Popescu – *Prins*
- 22-23. Radu Tudoran – *Toate pânzele sus!* (vol. I-II)
24. Mircea Eliade – *Romanul adolescentului miop*
25. Mihail Drumeș – *Scrisoare de dragoste*
26. G. Ibrăileanu – *Adela*
27. Ion Minulescu – *Romanțe pentru mai târziu*
28. Gib I. Mihăescu – *Donna Alba*
29. Octavian Paler – *Viața pe un peron*
30. G. Bacovia – *Plumb*

- 31-32. Marin Preda – *Moromeții* (vol. I-II)
33-35. Petru Dumitriu – *Cronică de familie* (vol. I-III)
36. Nicolae Filimon – *Ciocoi vechi și noi*
37. Cezar Petrescu – *Calea Victoriei*
38. Nicolae Labiș – *Moartea căprioarei*
39. Ion Creangă – *Amintiri din copilărie. Povești. Povestiri*
40-42. Ionel Teodoreanu – *La Medeleni* (vol. I-III)
43. Anton Holban – *O moarte care nu dovedește nimic.*
Ioana. Jocurile Daniei
44. M. Eminescu – *Poezii*
45. Panait Istrati – *Chira Chiralina. Codin. Ciulinii Bărăganului*
46-47. Mircea Eliade – *Noaptea de Sânziene* (vol. I-II)
48. Mihail Drumeș – *Invitația la vals*
49. Ioan Slavici – *Moara cu noroc*
50. Zaharia Stancu – *Costandina. Uruma. Ce mult te-am iubit*
51. Marin Preda – *Marele singuratic*
52. Henriette Yvonne Stahl – *Voica. Pontiful*
53. Jean Bart – *Europolis*
54. G. Călinescu – *Enigma Otiliei*
55-56. Marin Sorescu – *La Liliaci* (vol. I-II)
57. Camil Petrescu – *Patul lui Procust*
58. Hortensia Papadat-Bengescu – *Concert din muzică de Bach*
59. Liviu Rebreanu – *Pădurea spânzuraților*
60. George Topârceanu – *Balade vesele și triste*
61. V. Voiculescu – *Zahei Orbul*
62. I.L. Caragiale – *Momente și schițe. Nuvele și povestiri*
63. Nichita Stănescu – *Noduri și semne*
64. Radu Tudoran – *Fiul risipitor*
65. Marin Preda – *Viața ca o pradă*
66. Gib I. Mihăescu – *Zilele și nopțile unui student întârziat*
67-71. Constantin Chiriță – *Cireșarii:*
Cavalerii florii de cireș (vol. I)
Castelul fetei în alb (vol. II)
Roata Norocului (vol. III)
Aripi de zăpadă (vol. IV)
Drum bun, Cireșari! (vol. V)
72-74. Octav Dessilă – *Iubim* (vol. I-III)

75. Petru Popescu – *Dulce ca mierea e glonțul patriei*
76. Mircea Eliade – *întoarcerea din rai*
77. Marin Preda – *întâlnirea din Pământuri*
78. Ioan Slavici – *Mara*
79-80. Cezar Petrescu – *întunecare* (vol. I-II)
81. Octavian Goga – *Poezii*
82. V. Voiculescu – *Ultimele sonete ale lui Shakespeare*
Traducere imaginară
83. Camil Petrescu – *Suflete tari. Jocul ielelor. Act venețian. Danton*
84. M. Eminescu – *Proză*
85. Zaharia Stancu – *Șatra*
86. Mihail Sadoveanu – *Creanga de aur. Ostrovul Lupilor*
87. Mircea Eliade – *Huliganii*
88. Marin Preda – *Imposibila întoarcere*
89. Geo Bogza – *Poemul Invectivă și alte poeme*
90. Adrian Păunescu – *Repetabila povară*
91. I.L. Caragiale – *Teatru*
92. George Coșbuc – *Balade și idile. Fire de tort*
93. Radu Tudoran – *Un port la răsărit*
94. Fănuș Neagu – *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*
95. Eugen Barbu – *Groapa*
96-98. Mihail Sadoveanu – *Frații Jderi* (vol. I-III)
99. M.R. Paraschivescu – *Cântice țigănești și alte poeme*
100. Mircea Eliade – *Domnișoara Christina. Șarpele*
101. Adrian Păunescu – *Cele mai frumoase poezii de dragoste*
102. Marin Preda – *Risipitorii*
103-104. Augustin Buzura – *Fetele tăcerii* (vol. I-II)
105. Ion Budai-Deleanu – *Țiganiada*
106. Mihail Sadoveanu – *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă*
107. Anatol E. Baconsky – *Biserica Neagră. Echinoxul nebunilor*
și alte povestiri
108. Eugen Barbu – *Principele*
109. Alexandru Macedonski – *Excelsior*
110. Vasile Alecsandri – *Teatru*
111. Adrian Păunescu – *Ultrasentimente. Mieii Primi.*
Fântâna somnambulă
112-113. Nicolae Breban – *Bunavestire* (vol. I-II)

114. Calistrat Hogaș – *Pe drumuri de munte*
115. Mihail Sadoveanu – *Baltagul. Cazul Eugeniței Costea*
116. Marin Preda – *Intrusul*
117. Fănuș Neagu – *Dincolo de nisipuri*
118. D.R. Popescu – *Vânătoarea regală*
119. Nichita Stănescu – *Oase plângând*
120. Mihail Drumeș – *Cazul Magheru*
121. Adrian Păunescu – *Poezii cu un singur punct*
122. Cezar Petrescu – *Dumineca Orbului*
123. Alexandru Vlahuță – *România pitorească. Schițe și povestiri*
124. Mihail Sadoveanu – *Neamul Șoimăreștilor*
125. Constantin Țoiu – *Galeria cu viță sălbatică*
126. V. Voiculescu – *Iubire magică*
127. Radu Tudoran – *Anotimpuri*
128. Ion Băieșu – *Balanța*